

Indholdsfortegnelse

Advokatrådet.....	1
Akademiraadet.....	17
Amnesty International	20
Baptistkirken	32
Berlingske Media A/S	33
Billedkunstnernes Forbund	36
Birgitte Hjort Sørensen.....	37
Biskoppen over Helsingør Stift	38
Biskopperne i Danmark	40
Byretterne	44
Center for Muslimers Rettigheder i Danmark	45
Dansk Forfatterforening og Danske Forlag.....	48
Dansk Journalistforbund	49
Dansk Kulturliv	52
Dansk Kunstnerråd	53
Dansk Muslimske Union	55
Dansk PEN	63
Dansk Regnbueråd	64
Dansk Teater.....	65
Dansk Teltnmissions Menighed.....	67
Danske Filminstruktører	68
Danske Medier	71
Danske Scenografer.....	73
Danske Skønlitterære Forfattere	74
Danske Tegneserieskabere	75
Den Danske Dommerforening.....	81
Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder.....	82
Den Sri Lankansk-Danske Buddhistiske Religiøse og Kulturelle Forening	85
Det Jødiske Samfund i Danmark	86

Det Rådgivende Udvalg vedr. Trossamfund	87
Ditlev Tamm, professor emeritus, dr. jur., Københavns Universitet	92
Dommerfuldmægtigforeningen	94
FLDG	95
Folkekirkens mellemkirkelige Råd	96
Foreningen af Danske Sceneinstruktører	98
Foreningen af Offentlige Anklagere	100
Foreningen Fri Debat.....	107
Foreningen Åndsfrihed.....	110
FrikirkeNet.....	113
Fårevejle Frimenighed.....	114
Grundtvigsk Forum.....	116
Gruppen Paty	118
Hans Knudsen.....	120
Harreskovens Blótgilde	123
Humanistisk Samfund	124
Indre Mission.....	125
Institut for Menneskerettigheder.....	129
Islamisk Kulturcenter.....	142
Islamiske centre, institutioner og sammenslutninger.....	143
Islams Ahmadiyya Djamâ'at Nusrat Djahan Moskeen	146
Jens Elo Rytter, professor i forfatningsret, Københavns Universitet	148
Justitia	150
Kim Fællø.....	165
Kronjyllands Frimenighed	167
Københavns Universitet (Juridisk Fakultet)	168
Lene Kühle, professor, Afdeling for Religionsvidenskab, Institut for Kultur og Samfund, m.fl., Aarhus Universitet	178
Martin Fjording	187
Michael Møllgaard	188
Mikael Hertig.....	189
Morsø Frimenighed.....	195
Ole Tange.....	196

Peter Andersen.....	198
Politiforbundet	200
Producentforeningen	202
Provsterne i Ribe Stift.....	204
Rasmus Paludan	206
Retspolitisk Forening.....	210
Sankt Jakob Maurerdræberens Kirke	214
Sathya Sai International Organisation Danmark	216
Soka Gakkai International-Danmark (SGI-Danmark).....	217
SOS Racisme	219
Statens Kunstfond	223
Stram Kurs	224
Syvende Dags Adventistkirken	228
Tegneforbundet af 1919.....	229
Tonni Vestergaard Nielsen.....	230
Trykkefrihedsselskabet.....	231
Vestre Landsret	233
Æonisk trossamfund.....	234
Østre Landsret.....	235
Åbenhedstinget.....	236

Justitsministeriet

KRONPRINSESSEGADE 28

1306 KØBENHAVN K

TLF.: 33 96 97 98

strafferetskontoret@jm.dk

DATO: 19. september 2023

SAGSNR.: 2023 - 2558

ID NR.: 942787

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Ved e-mail af 25. august 2023 har Justitsministeriet anmodet om Advokatrådets bemærkninger til ovennævnte lovforslag.

Advokatrådet har følgende bemærkninger:

Justitsministeriet har sendt ovennævnte lovforslag i offentlig høring i fire uger med frist den 22. september 2023, så lovforslaget forventeligt kan fremsættes i åbningsugen af det kommende folketingsår. Justitsministeren har fremsat lovforslaget den 1. september 2023, så Folketinget "om nødvendigt" kan behandle og vedtage lovforslaget inden folketingsårets afslutning.

Advokatrådet har ingen holdning til den politiske beslutning om at foreslå en kriminalisering af utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller genstande, der fremstår som en sådan (herefter "religiøse genstande").

Advokatrådet har imidlertid til opgave at varetage hensynet til borgernes retssikkerhed, hvorfor Advokatrådet har gennemgået lovforslaget med henblik på at vurdere, om det giver borgerne en rimelig adgang til at forudse deres retsstilling, og om det giver navnlig politiet en rimelig adgang til at beslutte, hvornår det skal gribe ind over for utilbørlig behandling af religiøse genstande.

Advokatrådet finder, at det foreliggende lovforslag efterlader væsentlig tvivl, både om det strafbare gerningsindhold og om politiets opgaver. Advokatrådet anbefaler derfor, at Justitsministeriet drager omsorg for følgende forhold, hvilket mest

nærliggende vil kunne ske ved fremsættelse af et revideret lovforslag i det nye folketingsår:

- Beskrivelse af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis om beskyttelsen af blasfemiske ytringer under Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10 udbygges og tydeliggøres.
- Den kortfattede beskrivelse af grundloven uddybes i forhold dels til grundlovens § 79, 3. pkt., om forsamlingsfriheden, dels til grundlovens § 77, 2. pkt. om censur og andre forebyggende forholdsregler.
- Den kortfattede beskrivelse af politiets adgang til at gennemføre forudgående indgreb i ytringsfriheden efter politilovens almindelige regler uddybes og præciseres, ligesom det bør tydeliggøres, hvilke regler i retsplejeloven, der måtte hjemle politiets forudgående indgreb i ytringer omfattet af den foreslåede kriminalisering.

1. Kort beskrivelse af lovforslaget

Lovforslaget indeholder et forslag om ved straffelovens § 110 e, stk. 2, at kriminalisere ”den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds gør sig skyldig i utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan.”

I lovforslaget anføres om Justitsministeriets overvejelser (s. 7):

”Der lægges på ovenstående baggrund op til, at der indføres en bestemmelse i straffeloven, som gør sådanne forhånelser, som offentlig afbrænding af f.eks. Koranen i almindelighed er udtryk for, strafbare. Der lægges op til, at bestemmelsen udformes, så den omfatter religiøse genstande fra alle trossamfund, og at den ikke alene skal omfatte afbrænding, men også andre tilfælde, hvor visse religiøse genstande behandles utilbørligt. For fortsat at sikre vide rammer for ytringsfriheden lægges der op til at begrænse bestemmelsen til utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund. Det vil alene omfatte fysiske handlinger.

For at undgå omgåelse ved, at den genstand, der behandles utilbørligt, ikke er selve genstanden med væsentlig religiøs betydning, men en genstand, der er udformet sådan, at den fremstår som en genstand med væsentlig religiøs betydning, lægges der op til, at forbuddet også skal omfatte en sådan genstand.”

Advokatrådet finder det hensigtsmæssigt indledningsvis at sammenligne den foreslåede kriminalisering med det blasfemiforbud, der blev ophævet i 2017:

- **Beskyttede genstande:** Det tidligere forbud beskyttede efter sin ordlyd de her i landet "lovligt bestående religionssamfunds troslærdomme og gudsdyrkelse," men forbuddet var i praksis begrænset til afbrænding af, urineret på eller tilsvarende behandling af religioners helligste skrifter, da det "efter den almindelige opfattelse i det danske samfund udgør en så grov krænkelse af de pågældendes religiøse følelse, at domstolene efter omstændighederne vil finde grundlag for at anse afbrændingen som spot eller forhånelse i straffelovens § 140s forstand," jf. betænkning 1548/2014 om Straffelovrådets udtalelse om de juridiske konsekvenser af en ophævelse af straffelovens § 140 om blasfemi, s. 20 samt s. 34 og 37. Det nu foreslåede forbud er bredere og omfatter ikke kun de helligste skrifter, men også andre genstande med væsentlig religiøs betydning samt genstande, der fremstår sådan, jf. nærmere nedenfor afsnit 2.1.
- **Ytringsfrihed:** Det tidligere blasfemiforbud blev med Straffelovrådets ord fortolket "meget indskrænkende" og havde "et meget lille anvendelsesområde," jf. betænkning 1548/2014, s. 36. Begrundelsen var, at "det strafbare område med tiden er blevet indskrænket som følge af en generelt ændret opfattelse i det danske samfund af behovet for at beskytte mod krænkelse af følelser, der knytter sig til troslærdomme og gudsdyrkelse," jf. betænkning 1548/2014, s. 9. Derimod spillede beskyttelsen af ytringsfriheden efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10 ikke nogen nævneværdig rolle, og den blev kun overordnet omtalt i Straffelovrådets betænkning f.eks. s. 8 og s. 24ff. Det nu foreslåede forbud er bredere, fordi artikel 10 giver videre adgang til at straffe ytringer, der krænker religiøse følelser, end det tidligere blasfemiforbud, jf. nedenfor afsnit 2 om efterfølgende straf for ytringer.
- **Tiltale:** Det tidligere forbud var undergivet de almindelige bestemmelser om tiltalerejsning, hvorimod det nu foreslåede forbud kobles til straffelovens § 110 e, stk. 1, om offentlig forhånelse af en fremmed nation, en fremmed stat, dens flag eller andet anerkendt nationalmærke eller De Forenede Nationers eller Det Europæiske Råds flag. Bestemmelsen placeres dermed i straffelovens kapitel 12, hvorfor justitsministeren skal rejse tiltale i sager om overtrædelse af forbuddet.
- **Strafferammen:** Strafferammen seksdobles i forhold til det tidligere blasfemiforbud fra bøde og fængsel indtil fire måneder til bøde eller fængsel indtil to år, men trods den høje strafferamme lægges op til bødestraf samt i gentagelsestilfælde fængselsstraf udmålt i dage, jf. nærmere nedenfor afsnit 2.8.

Advokatrådets bemærkninger er opdelt i to afsnit om efterfølgende og forudgående indgreb i ytringsfriheden.

2. Efterfølgende straf

Formålet er at kriminalisere ”den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds gør sig skyldig i utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan.”

Advokatrådet finder, at lovforslaget på flere punkter efterlader en uklarhed, der må antages at udfordre både borgernes adgang til at vurdere omfanget af det strafbare område og politiets håndhævelse af forbuddet, ikke mindst når politiet skal foretage forudgående indgreb i ytringsfriheden (se afsnit 3 nedenfor).

2.1 Religiøse genstande

Det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at ordene ”genstande med væsentlig religiøs betydning” omfatter ”fysiske genstande, som inden for den pågældende trostradition anses for hellige eller særligt repræsentative for troens bekendelsesgrundlag og/eller lære, f.eks. centrale religiøse skrifter og lignende, der tillægges høj grad af hellighed i trossamfundet,” jf. lovforslagets specielle bemærkninger. Det må derved antages, at retsbeskyttelsen er udvidet i forhold til det tidligere blasfemiforbud, der med Straffelovrådets ord omfattede religioners helligste skrifter, jf. betænkning 1548/2014, s. 20.

Den nærmere afgrænsning vil kunne give anledning til en forholdsvis omfattende efterforskning af – og i givet fald bevisførelse om – et trossamfunds troslærdomme eller gudsdyrkelse samt genstandsbrug, smh. betænkning 1548/2014, s. 28. Der vil tilsvarende skulle foranstalles bevisførelse om sigtedes eller tiltaltes forsæt til genstandens religiøse karakter.

Det bemærkes, at der efter straffelovens § 139, stk. 2, gælder et forbud mod ”usømmelig behandling af ting, der hører til en kirke og anvendes til kirkeligt brug,” men det forbud omfatter ikke en persons egne ting.

2.2 Tegninger, fotografier og malerier

Advokatrådet bemærker, at lovforslagets beskrivelse af kriminaliseringen af behandlingen af tegninger, fotografier og malerier er upræcis.

I lovforslaget anføres bl.a. (s. 8):

”Bestemmelsen vil som nævnt ikke omfatte f.eks. beklædningsgenstande som tørklæder, kalotter og sikh-turbaner, selv om de kan tillægges en religiøs betydning. Den vil som

udgangspunkt heller ikke omfatte tegninger, figurer m.v., medmindre disse i sig selv har væsentlig religiøs betydning for trossamfundet, som det f.eks. er tilfældet med krucifikset i katolicismen eller mezuzah i jødedommen. Ligeledes vil bestemmelsen ikke omfatte tegninger, figurer m.v. af religiøse ledere som f.eks. paven.”

I lovforslaget anføres videre (s. 9):

”Bestemmelsen vil ikke omfatte afbildninger, gengivelser eller imitationer af genstande med væsentlig religiøs betydning i form af eksempelvis tegninger, malerier, billeder, modeller eller lignende, medmindre der er tale om en imitation eller lignende, som det ikke umiddelbart er muligt at skelne fra selve genstanden med væsentlig religiøs betydning.”

Advokatrådet skal fremhæve, at lovteksten anvender ordet ”genstand,” hvilket naturligt omfatter figurer, modeller og imitationer, hvorimod tegninger, malerier og billeder normalt ikke kan anses som genstande, ligesom det normalt umiddelbart vil være muligt at skelne tegninger, malerier og billeder af religiøse genstande fra de religiøse genstande, i hvilke tilfælde de ikke kan anses for beskyttede.

Advokatrådet skal desuden fremhæve, at bestemmelsens udvidelse til at omfatte genstande, der ”fremstår” som religiøse genstande, efter det citerede afsnit kun omfatter tilfælde, hvor det ”ikke umiddelbart er muligt at skelne” en ikke-religiøs genstand fra en religiøs genstand (s. 9). Lovforslagets beskrivelse er imidlertid ikke entydig, da lovforslagets specielle bemærkninger anvender kriteriet om, hvorvidt genstanden er ”egnet til at blive forvekslet med den religiøse genstand af dem, der overværer den utilbørlige behandling, eller omverdenen i øvrigt,” jf. lovforslaget s. 17. En genstand kan imidlertid være egnet til at blive forvekslet, selv om det rent faktisk umiddelbart er muligt at skelne den fra en original.

- Advokatrådet foreslår, at Justitsministeriet i et revideret lovforslag tydeliggør, at religiøse genstande kan være beskyttede, uanset deres karakter, hvorimod figurer, modeller, imitationer, tegninger, malerier og billeder, der ikke i sig selv er religiøse genstande, ikke er beskyttede, men at behandlingen af dem kan falde ind under det strafbare område, såfremt de fremstår som en religiøs genstand.

2.3 Verbale eller skriftlige tilkendegivelser samt formidling

Advokatrådet bemærker, at lovforslaget ikke omfatter ytringer, der ikke har karakter af fysisk behandling af genstande (s. 9f.):

”Bestemmelsen vil ikke omfatte verbale eller skriftlige tilkendegivelser, herunder tegninger, om religiøse genstande og emner. Det samme gælder øvrige udtryksformer, som ikke indebærer, at genstanden fysisk behandles utilbørligt. Bestemmelsen vil i overensstemmelse hermed ikke omfatte viderebringelse af andre personers utilbørlige behandling af genstande med væsentlige religiøs betydning. Det gælder dog ikke, hvis der er tale om medvirken til overtrædelse af bestemmelsen. Det kan eksempelvis være tilfældet, hvis to personer har aftalt, at den ene foretager den utilbørlige behandling, og at den anden herefter viderebringer en optagelse af den utilbørlige behandling i en videre kreds.”

Advokatrådet forstår det citerede afsnit således, at en udstilling af blasfemiske handlinger og ytringer, som udgangspunkt ikke er omfattet af forbuddet. Udstillingen kan dog være omfattet, f.eks. hvor et museum eller et galleri - i forbindelse med en udstilling af blasfemisk kunst - kuraterer en behandling, der må anses for utilbørlig, idet museet eller galleriet derved kan anses for at medvirke til frem- og viderebringelsen af den utilbørlige behandling i en videre kreds.

- Advokatrådet foreslår, at Justitsministeriet tydeliggør, hvornår museer, gallerier og andre kunstneriske institutioner og lignende vil kunne ifalde ansvar for at viderebringe optagelser eller lignende af en utilbørlig behandling af en religiøs genstand (se også afsnit 2.3 nedenfor).

2.4 Offentligt eller udbredelse i en videre kreds

Lovforslaget omfatter offentlig adfærd samt adfærd med forsæt til udbredelse i en videre kreds. Afgrænsningen af ”videre kreds” giver anledning til en tvivl, der er kendt fra straffelovens § 266 b, der anvender samme formulering. I lovforslaget anføres (s. 19):

”En utilbørlig behandling vil f.eks. som udgangspunkt være omfattet, hvis den foregår på en offentlig plads eller vej, bliver transmitteret via internettet, f.eks. på sociale medier, eller er tilsigtet at blive videregivet af medierne eller på offentlige møder. En utilbørlig behandling, der foretages i en lukket kreds af personer, vil derimod som udgangspunkt ikke være omfattet af bestemmelsen.

En utilbørlig behandling, der livestreames eller på anden måde vises på lukkede profiler eller sider på lukkede sociale medier, blogs, fora eller lignende med få følgere, venner, forbindelser m.v., må typisk betragtes som foretaget i så privat en kreds, at den ikke kan anses for foretaget med forsæt til udbredelse i en videre kreds.

Der kan dog på en lukket profil eller side være så mange følgere, venner, forbindelser m.v., at en livestreaming eller anden visning af den utilbørlige behandling må anses for foretaget med forsæt til udbredelse i en videre kreds.

En utilbørlig behandling, der foretages et sted, som ikke er offentligt, men optages på video med henblik på senere at blive delt via internettet, sociale medier eller i øvrigt udbredt til en videre kreds, vil også være omfattet.”

Advokatrådet bemærker, at bestemmelsens anvendelsesområde dermed giver anledning til tvivl, men at der næppe er nogen reel mulighed for at fjerne denne tvivl og samtidig opretholde en kriminalisering af udbredelse i mindre kredse end den fulde offentlighed.

2.5 Kunst og politik

Advokatrådet har endvidere hæftet sig ved, at forslaget omfatter både kunstneriske og politiske ytringer (s. 10):

”Bestemmelsen vil finde anvendelse, selv om den utilbørlige behandling af genstanden finder sted i f.eks. kunstnerisk eller politisk øjemed.”

Advokatrådet bemærker, at afgrænsningen af forbuddet dermed sker med henvisning til Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10 om ytringsfrihed, hvorfor Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis om blasfemiske ytringer vil få afgørende betydning.

Advokatrådets finder derfor, at det er væsentligt for borgernes retssikkerhed, at lovforslaget indeholder en præcis beskrivelse af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis om blasfemiske ytringer, hvilket ikke er tilfældet, jf. nedenfor afsnit 2.6.

2.6 Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10

I lovforslaget tages i fortsættelse af det ovenfor citerede om ytringer i kunstnerisk og politisk øjemed forbehold for Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10 om ytringsfrihed (s. 10):

”Det bemærkes i den forbindelse, at bestemmelsen vil skulle anvendes inden for rammerne af ytringsfrihedsbeskyttelsen efter EMRK artikel 10. Som det fremgår af pkt. 5.2, vil der efter Domstolens praksis imidlertid i almindelighed kunne straffes for ytringer, der kan karakteriseres som blasfemiske eller unødigt krænkende over for andres religiøse overbevisning.”

Advokatrådet er enig i Justitsministeriets konklusion om, at forbuddet kan gennemføres inden for rammerne af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10 (s. 13), da der efter Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis ”i almindelighed [vil] kunne straffes for ytringer, der kan karakteriseres som blasfemiske eller unødigt krænkende over for andres religiøse overbevisning” (s. 10 og 18).

2.6.1 Begrænsninger i videst muligt omfang

Advokatrådet er imidlertid kun til dels enig med det af Justitsministeriet i lovforslagets pkt. 5.2 anførte (s. 11):

”Domstolen har i sin praksis slået fast, at staten har en bredere skønsmargin, hvis ytringer kan karakteriseres som blasfemiske og unødigt krænkende over for andres religiøse overbevisning. Medlemsstater kan således efter Domstolens praksis foretage indgreb i retten til ytringsfrihed, hvis religiøse emner behandles på en måde, der kan karakteriseres som blasfemisk, jf. Jon Fridrik Kjølbro, a.st., side 1202.

Det følger udtrykkeligt af EMRK artikel 10, stk. 2, at udnyttelse af retten til ytringsfrihed kan medføre pligter og ansvar. I forhold til ytringer om religiøse overbevisninger omfatter dette pligt til i videst muligt omfang at undgå ytringer, der er anstødelige og bespottende i forhold til objekter, der af andre omgås med ærbødighed, jf. dom af 25. november 1996 i sagen Wingrove mod Storbritannien, pr. 531.

Domstolen anerkender dog samtidig, at ytringsfriheden beskytter kritik, herunder stærk kritik, af religion, når der er tale om et emne af offentlig interesse, og ytringerne ikke kan karakteriseres som blasfemiske eller unødigt krænkende eller sårende, jf. bl.a. Domstolens dom af 5. december 2019 i sagen Tagiyev og Huseynov mod Aserbajdsjan, pr. 42-50, og dom af 7. december 2021 i sagen Yefimov og Youth Human Rights Group mod Rusland, pr. 40-48.”

Det første afsnit indeholder en korrekt beskrivelse af Menneskerettighedsdomstolens praksis, hvorimod det andet afsnit efter Advokatrådets opfattelse er en misvisende gengivelse af Menneskerettighedsdomstolens praksis.

I det andet afsnit giver Justitsministeriet udtryk for, at artikel 10 ”omfatter ... pligt til i videst muligt omfang at undgå ytringer, der er anstødelige og bespottende i forhold til objekter, der af andre omgås med ærbødighed.” Det er derfor nærliggende at antage, at det både ved lovens vedtagelse og ved lovens efterfølgende fortolkning og

¹ Advokatrådet bemærker, at henvisningen burde være til pr. 52.

anvendelse vil kunne blive lagt til grund, at formålet med loven i videst muligt omfang er at kriminalisere utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning mv.

Efter Menneskerettighedsdomstolens praksis har borgerne imidlertid ingen ”pligt til i videst muligt omfang at undgå ytringer, der er anstødelige og bespottende i forhold til objekter, der af andre omgås med ærbødighed.” Staterne har heller ingen pligt til ”i videst muligt omfang” at kriminalisere ytringer, der er anstødelige og bespottende i forhold til objekter, der af andre omgås med ærbødighed.

Justitsministeriet henviser i det citerede afsnit til Wingrove mod Storbritannien, hvor Menneskerettighedsdomstolen helt indledningsvis anfører (i pr. 52):

“The Court recalls that freedom of expression constitutes one of the essential foundations of a democratic society. As paragraph 2 of Article 10 expressly recognises, however, the exercise of that freedom carries with it duties and responsibilities. Amongst them, in the context of religious beliefs, may legitimately be included a duty to avoid as far as possible an expression that is, in regard to objects of veneration, gratuitously offensive to others and profanatory (see the Otto-Preminger-Institut judgment cited above at paragraph 46, pp. 18-19, paras. 47 and 49).”

Domstolens henvisning til Otto-Preminger-Institut-dommen bekræfter, at der på den ene side kan indføres forbud mod krænkende ytringer, men at ethvert indgreb på den anden side altid skal være proportionalt, jf. Otto-Preminger dommen pr. 49 (“provided always ... proportionate to the legitimate aim pursued”)

Domstolen udtaler således i begge domme, at staterne kan vælge at fastsætte regler om ikke at krænke, jf. ordene ”may legitimately be included,” men hvis sådanne regler er vedtaget, skal der foretages en proportionalitetsvurdering af konkrete begrænsninger af ytringsfriheden (se Otto-Preminger-dommen pr. 49-57 og Wingrove-dommen pr. 53-65).

I det tredje afsnit undlader Justitsministeriet således at redegøre for Menneskerettighedsdomstolens beskrivelse af proportionalitetsvurderingen for i stedet at anføre, at ytringsfriheden beskytter kritik, når ytringerne ikke kan karakteriseres som blasfemiske eller unødigt krænkende eller sårende.

Advokatrådet antager, at det er en beklagelig fejl, at Justitsministeriet i et lovforslag af så principiel betydning har fremstillet Menneskerettighedsdomstolens praksis så klart misvisende, dels ved at oversætte ”may ...be included” til ”omfatter”, dels ved kun at redegøre for dele af retspraksis.

- Advokatrådet anbefaler, at Justitsministeriet reviderer lovforslaget med henblik på en korrekt og dækkende beskrivelse af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis om blasfemiske ytringer.

2.6.2 Fravær af direkte anvendelig retspraksis

Advokatrådet bemærker i øvrigt, at lovforslagets indledende afsnit om gældende ret (pkt. 2) indeholder en korrekt beskrivelse af fraværet af direkte anvendelig praksis fra Menneskerettighedsdomstolen (s. 4):

”De nærmere grænser for forbuddet i straffelovens § 110 e er således ikke afklaret i nyere retspraksis, idet det bemærkes, at artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) må antages at indebære begrænsninger for bestemmelsens anvendelsesområde.

Justitsministeriet er ikke bekendt med praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (Domstolen), som direkte forholder sig til spørgsmålet om, i hvilket omfang indgreb i retten til ytringsfrihed i relation til f.eks. afbrænding af flag kan retfærdiggøres.

Det bemærkes i den forbindelse, at Domstolen i flere sager har udtalt, at ytringer, der bidrager til en debat af generel interesse, generelt nyder en større beskyttelse efter EMRK artikel 10, jf. bl.a. Domstolens dom af 13. marts 2018 i sagen Stern Taulats og Roura Capellera mod Spanien, pr. 36-42, og dom af 25. oktober 2018 i sagen E.S. mod Østrig, pr. 57. Hvis ytringen ikke bidrager til en debat af generel interesse, men er f.eks. vulgær eller unødigt stødende, vil det tale imod, at staten efter EMRK artikel 10 er forpligtet til ikke at gribe ind, jf. Domstolens dom af 30. november 2021 i sagen Genov og Sarbinska mod Bulgarien, pr. 82.” (s. 3).

Advokatrådet skal fremhæve, at der heller ikke foreligger retspraksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, der ”direkte forholder sig til spørgsmålet” om afbrænding eller andre former for utilbørlig behandling af religiøse genstande.

Efter Højesterets praksis betyder det, at hensynet til ytringsfriheden - i lyset af lovforslagets øvrige bemærkninger – må forventes at få begrænset betydning, indtil der måtte fremkomme praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol om ytringsfrihedens bedre beskyttelse af blasfemiske ytringer omfattet af lovforslaget.

2.7 Grundlovens § 77

I lovforslaget behandles grundlovens § 77 ganske kortfattet (s. 11):

”Det fremgår af grundlovens § 77, at enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde på ny indføres.

Det er den overvejende opfattelse i den statsretlige litteratur, at grundlovens § 77 ikke beskytter mod strafansvar for ytringer (den materielle ytringsfrihed), jf. Poul Andersen, Dansk Statsforfatningsret (1954), side 670, Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret (3. udg. ved Ole Espersen, 1980), side 716 og 724, samt Max Sørensen, Statsforfatningsret, 2. udgave ved Peter Germer (1973), side 374, og Jens Peter Christensen m.fl., Grundloven med kommentarer (2015), side 503 f.

Forslaget rejser på den baggrund ikke spørgsmål i forhold til grundlovens § 77.”

Advokatrådet er enig i, at forslaget som udgangspunkt ikke rejser spørgsmål i forhold til grundlovens § 77, 1. pkt. Selv om grundloven beskytter den politiske ytringsfrihed, antages lovgivningsmagten at have en ikke ubetydelig adgang til at fastsætte straf for ytringer, som fremkommer som led i politisk debat, når de pågældende strafbestemmelser ikke er begrundet i at modvirke bestemte politiske synspunkter.

Da lovforslagets bemærkninger imidlertid lægger op til, at politiet kan anvende ”andre forebyggende forholdsregler” end censur, rejser lovforslagets bemærkninger spørgsmål om forholdet til grundlovens § 77, 2. pkt. Der henvises til afsnit 3 nedenfor om forudgående indgreb.

2.8 Strafferammen

Selv om strafferammen seksdobles til fængsel i op til to år, fremgår det af lovforslaget, at den påtænkte straf ligger på et klart lavere niveau, jf. lovforslagets specielle bemærkninger (s. 19):

”Det forudsættes, at førstegangstilfælde af overtrædelse af bestemmelsen som udgangspunkt straffes med bøde. I gentagelsestilfælde forudsættes der som udgangspunkt udmålt en kortere fængselsstraf i dage.

Det vil i skærpende retning ved strafudmålingen skulle indgå, hvis personen har begået flere overtrædelser af den foreslåede bestemmelse. Foreligger der adskillige førstegangsovertrædelser til samtidig pådømmelse, forudsættes der dermed som udgangspunkt udmålt en kortere fængselsstraf i dage.

Fastsættelsen af straffen vil fortsat bero på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige omstændigheder i sagen, og de angivne strafniveauer vil kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger skærpende eller formildende omstændigheder, jf. herved de almindelige regler om straffens fastsættelse i straffelovens 10. kapitel.”

Advokatrådet har ikke bemærkninger til det anførte om den påtænkte straf.

3. Forudgående indgreb

Advokatrådet har hæftet sig ved, at der i lovforslaget lægges op til, at politiet skal kunne foretage vidtgående indgreb i ytringsfriheden ved forhindring, frihedsberøvelse og beslaglæggelse af igangværende eller kommende handlinger (s. 10):

”Hvis politiet måtte blive opmærksomt på, at en overtrædelse af den foreslåede bestemmelse er i gang med at blive begået eller vil blive begået, vil politiet kunne gribe ind og bringe det strafbare forhold til ophør, jf. de almindelige regler herom i politiloven og retsplejeloven. Det gælder også, selv om overtrædelsen måtte finde sted i forbindelse med en demonstration. Bliver politiet således f.eks. i forbindelse med en demonstration opmærksomt på, at en person vil brænde en koran (eller en genstand, der fremstår som en koran), vil politiet kunne gribe ind og forhindre dette. Hvis de almindelige betingelser herfor er opfyldt, vil politiet kunne anholde den mistænkte og beslaglægge den religiøse genstand og udstyret, der skulle bruges til at antænde den.”

Udgangspunktet efter grundlovens § 77, 1. pkt., er, at ytringer, der er fremkommet, kan straffes efterfølgende (se afsnit 2 om efterfølgende straf), hvorimod udgangspunktet efter grundlovens § 77, 2. pkt., er, at der ikke på forhånd kan gribes ind over for ytringer, selv om de måtte vise sig at være strafbare.

Selv om der i grundlovens § 77 sondres mellem forudgående og efterfølgende indgreb i ytringsfriheden, og selv om lovforslaget omtaler politiets forudgående indgreb i ytringsfriheden, behandler lovforslaget ikke forbuddet i grundlovens § 77 mod censur og ”andre forebyggende forholdsregler” (s. 11).

Politiets indgreb ved magtanvendelse, frihedsberøvelse og beslaglæggelse er efter lovforslaget knyttet til forskellige forhold:

- 1) Politiet er blevet ”opmærksomt” på, at en overtrædelse af den foreslåede bestemmelse ”er i gang med at blive begået eller vil blive begået”

- 2) Politiet kan gribe ind, ”selv om overtrædelsen måtte finde sted i forbindelse med en demonstration”
- 3) Politiet kan anvende de almindelige regler politiloven og retsplejeloven

Da lovforslaget lægger op til, at almindelige regler kan anvendes til at gribe ind i ytringer, der måtte komme frem ”i forbindelse med en demonstration,” kan tre spørgsmål overvejes:

- 1) I hvilket omfang kan politiet efter grundlovens § 79 gribe ind over for ytringer, der fremsættes i forbindelse med en demonstration?
- 2) I hvilket omfang kan politiet efter grundlovens § 77 gribe ind over for ytringer, der endnu ikke er fremsat?
- 3) I hvilket omfang har politiet hjemmel i politiloven til at gribe ind over for ytringer, der er i gang med at blive udtrykt eller vil blive udtrykt?

3.1 Grundlovens § 79

Advokatrådet bemærker, at de i lovforslaget omtalte forudgående indgreb i ytringer med hjemmel i politiloven ikke vil være rettet mod demonstrationer, men mod ytringer i forbindelse med demonstrationer. Det centrale spørgsmål vil derfor være, i hvilket omfang de omtalte forudgående indgreb vil kunne foretages inden for rammerne af grundlovens § 77, 2. pkt. Advokatrådet vil kort fremhæve sammenhængen mellem § 79 om forsamlingsfrihed og § 77 om ytringsfrihed, da det efter Advokatrådets opfattelse er væsentligt, at der ikke i praksis gribes ind i forsamlinger i strid med § 79.

Grundlovens § 79 har følgende ordlyd: ”Borgerne har ret til uden forudgående tilladelse at samle sig ubevæbnede. Offentlige forsamlinger har politiet ret til at overvære. Forsamlinger under åben himmel kan forbydes, når der af dem kan befrygtes fare for den offentlige fred.”

Lovforslaget lægger ikke op til, at der gribes ind over for forsamlinger, men blot til at der gribes ind over for ytringer i forbindelse med forsamlinger.

Advokatrådet bemærker hertil, at Højesteret ved vurdering af indgreb i forsamlingsfriheden lægger vægt på, om lovgivningen er rettet mod meningstilkendegivelser. Højesterets afsagde den 16. august 1999 dom om den såkaldte rockerlov (U 1999.1789H) og udtalte bl.a. om grundlovens § 79 om forsamlingsfrihed:

”Denne bestemmelse om forsamlingsfrihed er ligesom bestemmelserne om ytringsfrihed i § 77 og foreningsfrihed i § 78 en nødvendig og selvfølgelig forudsætning for et demokrati. Af hensyn til muligheden for gennem forsamlinger at befordre meningstilkendegivelser sikrer bestemmelsen, at forsamlinger kan

afholdes uden forudgående tilladelse fra en offentlig myndighed og ikke vilkårligt kan forbydes. Bestemmelsen hindrer imidlertid ikke, at der ved lov fastsættes regler, som - uden at være rettet mod en forsamlings meningstilkendegivelser - begrænser forsamlingsfriheden, når dette sker til beskyttelse af andre væsentlige interesser, herunder andres liv og velfærd.”

Højesteret udtalte videre:

”Lovens forbudsordning er begrundet i hensynet til beskyttelse af omkringboende og forbipasserende. Den er ikke rettet mod gruppens forsamling som sådan eller dens adgang til meningstilkendegivelse.”

Advokatrådet henviser i den forbindelse til betænkning nr. 1410/2002 om politilovgivning, s. 58.

3.2 Grundlovens § 77

Advokatrådet skal gentage, at udgangspunktet efter grundlovens § 77, 2. pkt., er, at der ikke på forhånd kan gribes ind over for ytringer, selv om de måtte vise sig at være strafbare.

Udgangspunktet udtrykkes af Jens Peter Christensen m.fl. i Dansk Statsret (2. udg., 2016) s. 343, på den måde, at beskyttelsen af den formelle ytringsfrihed ikke er til hinder for, at lovgivningsmagten kan fastsætte regler for udøvelsen af ytringsfrihed for så vidt angår tid, sted og måde, men:

”Sådanne regler må dog ikke reelt lægge hindringer i vejen for at ytre sig, ligesom reglerne skal være neutrale i forhold til ytringens indhold.”

Til dette udgangspunkt er knyttet det væsentlige forbehold, at almindelige regler om retshåndhævelse f.eks. i form af fagedforbud og beslaglæggelse vil kunne anvendes, jf. f.eks. Henrik Zahle ”Danmarks Riges Grundlov med kommentarer” (2.udg., 2006), s. 538, og Jens Peter Christensen m.fl. ”Grundloven med kommentarer” (2015), s. 501ff.

De almindelige regler kan, uden at det er i strid med grundloven, have den virkning, at der reelt lægges hindringer i vejen for ytringer. Det er åbenlyst tilfældet ved nedlæggelse af fagedforbud, som – i modsætning til indgreb i medfør af politiloven - nedlægges af domstolene efter en kontradiktorisk proces. Men også i andre tilfælde har domstolene godkendt forudgående indgreb i ytringer.

I U 1940.1580 blev et oplag af et politisk blad beslaglagt, da det indeholdt ”Meddelelser, som kan forlanges unddraget Offentligheden,” hvilket gjaldt, uanset

om der blev rejst sigtelse mod den ansvarshavende redaktør. Indgreb over for udbredelse af fortrolige oplysninger kan ikke sidestilles med indgreb over for igangværende eller kommende ytringer om forhold, der ikke er tavshedsbelagte.

I U 1949.922H beslaglagde politiet løbesedler udarbejdet af Danmarks Kommunistiske Ungdom, bl.a. fordi løbesedlerne indeholdt udsagnet: "England ... er medansvarlig for gidselmordene paa græske demokrater." Landsretten tiltrådte afgørelsen med bemærkning om, at uddelingen af løbesedlerne ville være "egnet til at fremkalde forstyrrelse af den offentlige orden", uden at det nærmere var begrundet. Højesteret tiltrådte ligeledes afgørelsen uden begrundelse for, hvorfor uddelingen af løbesedlerne var egnet til at fremkalde forstyrrelse af den offentlige orden.

Advokatrådet bemærker, at retspraksis er af ældre dato, formentlig fordi det længe har været en udbredt opfattelse, at politiet skal afholde sig fra at gribe forudgående ind over for ytringer, selv om de måtte være strafbare. Advokatrådet bemærker desuden, at lovforslagets beskrivelse af politiets adgang til at gøre indgreb i kommende eller igangværende ytringer ikke er koblet til varetagelse af andre hensyn end at hindre utilbørlig behandling af religiøse genstande som f.eks. at afværge forstyrrelse af den offentlige orden.

Advokatrådet anbefaler på den baggrund, at Justitsministeriet nærmere beskriver betydningen af grundlovens § 77, 2. pkt., for politiets adgang til med hjemmel i politiloven at foretage præventive indgreb for at undgå utilbørlig behandling af religiøse genstande, herunder hvilken betydning det har, om der er konkret fare for, at den strafbare virksomhed direkte eller indirekte forårsager eller giver anledning til (risiko for) skade på private eller offentlige interesser, jf. nærmere nedenfor afsnit 3.3 om politiloven.

3.3 Politiloven

Lovforslaget beskriver politiets adgang til at gribe ind i situationer, hvor en overtrædelse af forbuddet "er i gang med at blive begået eller vil blive begået."

Advokatrådet antager, at Justitsministeriet anser politiets indgreb for at være begrundet i politiets opgave efter politilovens § 2, nr. 3, med at "bringe strafbar virksomhed til ophør."

Et indgreb over for en utilbørlig behandling, der "er i gang med at blive begået," vil have karakter af at "bringe strafbar virksomhed til ophør." Derimod må et indgreb over for en utilbørlig behandling, der "vil blive begået" have karakter af afværgelse af strafbar virksomhed, hvilket har afgørende betydning for politiets hjemmel til at gribe ind.

Det kan ikke ganske afvises, at en tidsmæssigt nærliggende, kommende og utilbørlig behandling - f.eks. en påbegyndt antændelse af en koran - vil kunne anses for en strafbar virksomhed i form af et forsøg, der er så fremskredent, at det ikke længere vil være praktisk muligt at træde tilbage fra forsøget f.eks. ved at fortryde, men det fremgår ikke af lovforslaget, at Justitsministeriet har overvejet formuleringerne så nøje.

Sondringen mellem at afværge ("vil blive") og bringe til ophør ("er i gang") er imidlertid væsentlig, da politiet har forskellige hjemler i de to situationer.

3.3.1 Afværge

Politiets opgaver omfatter efter politiloven at afværge "fare for forstyrrelse af den offentlige fred og orden samt fare for enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed" (§ 2, nr. 2). Med henblik på at afværge "fare for forstyrrelse af den offentlige orden samt fare for enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed" kan politiet udstede forbud, besigtige en persons legeme, fratage en person genstande (§ 5, stk. 2) samt om nødvendigt frihedsberøve en person (§ 5, stk. 3). Politiet må desuden anvende magt "med henblik på at forebygge og afværge fare for forstyrrelse af den offentlige fred og orden samt fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed" (§ 15, nr. 3).

Politiet har således ikke hjemmel til at anvende magt eller foretage indgreb med henblik på at afværge en kommende, utilbørlig behandling af en religiøs genstand, medmindre den kommende, utilbørlige behandling - ud over at blive strafbar, når den påbegyndes - i sig selv udgør en fare for forstyrrelse af den offentlige fred og/eller orden eller fare for enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed.

3.3.2 Bringe til ophør

Politiets opgaver omfatter efter politiloven desuden at "bringe strafbar virksomhed til ophør" (§ 2, nr. 3). Politiet kan anvende magt "med henblik på at bringe strafbar virksomhed til ophør" (§ 15, nr. 3).

Politiet har derimod ikke hjemmel i § 5 til at udstede forbud, besigtige en persons legeme, fratage en person genstande samt om nødvendigt frihedsberøve en person med henblik på at bringe strafbar virksomhed til ophør. Såfremt en person har begået strafbart forhold, som politiet griber ind over for, gælder retsplejelovens almindelige regler om frihedsberøvelse, beslaglæggelse osv.

Med venlig hilsen



Andrew Hjuler Crichton
Generalsekretær



DET KONGELIGE AKADEMI FOR DE SKØNNE KUNSTER
AKADEMIRAADET

Virker for et skønnere Danmark

Til Justitsministeriet
strafferetskontoret@jm.dk.

København, den 14. september 2023

Uopfordret høringssvar til regeringens

Forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Regeringen har stillet forslag om en lovændring, der skal forhindre afbrændinger af koraner, med henvisning til, at internationale reaktioner på disse tilbagevendende afbrændinger udgør en væsentlig trussel mod Danmarks sikkerhed. Lovændringen vil gøre det strafbart, såfremt man *offentligt eller med forsæt til udbredelse til en videre kreds gør sig skyldig i utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan.*

Lovteksten understreger, at *bestemmelsen vil finde anvendelse, selvom den utilbørlige behandling af genstanden finder sted i f.eks. kunstnerisk eller politisk øjemed.*

Akademiraadet har fuld forståelse for regeringens dilemma. Det er ikke bare alvorligt, at trusselsniveauet stiger. Det er også en kendsgerning, at bogafbrændinger historisk betragtet har været knyttet til totalitære og anti-demokratiske bevægelser. De fleste, der brænder bøger af i dag har ikke demokratiske, humanistiske synspunkter. I USA er der grupperinger, der brænder Harry Potter bøger, og Art Spiegelmans ikoniske Maus tegneserie.

Ytringsfriheden skal sikre borgernes ret til at tale magten imod, og den blev oprindeligt indført i Danmark for at sikre, at al den indsigt og viden, der fandtes ude blandt borgerne, skulle komme nationen til gode, også selvom indsigterne gik imod enevoldskongens interesser. Den blev dog afskaffet efter Struensees fald, for først for alvor at blive stadfæstet med Grundloven. Ytringsfriheden er

ikke en grænseløs ret til at true, forhåne eller nedværdige andre borgere på grund af deres tro, etnicitet, seksualitet, handicap eller køn, hvilket tydeligt beskrives i indledningen til lovforslaget.

Kunstens ytringer

Akademiraadets rolle er imidlertid hverken politisk eller juridisk, alene kunstfaglig, og der er i den vestlige kunsthistorie en lang række eksempler på satiriske og kritiske værker, hvor f.eks. kristne objekter, især kors, behandles på måder, der kunne karakteriseres som utilbørlige.

Immersion (Piss Christ) er et fotoværk af den amerikanske kunstner Andres Serrano fra 1987. Værket fremstår som et billede af et plastikkors, der er nedsænket i en væske. Det har - helt op til for nylig - givet anledning til voldsomme diskussioner i USA, hvor det først blev udstillet.

Et dansk eksempel kunne være Lene Adler Petersen og Bjørn Nørgaards ikoniske *Den kvindelige Kristus* fra 1969. Det er et billede, der indgår i en dokumentation af en politisk aktion, der fandt sted i Børsbygningen i København. I dag indgår det som offsettrykt fotografi i samlingen på Statens Museum for Kunst.

Endelig vil Akademiraadet pege på Lars von Triers filmværk, *Antichrist*, fra 2009, der bearbejder den kristne tradition på grusomme og grænseoverskridende måder.

Alle disse værker ses som hovedværker i dansk og vestlig kunst, og indgår sammen med andre kunstværker som væsentlige elementer i udviklingen af et frit og åbent samfund efter anden verdenskrig.

Værkerne har også det til fælles, at de alle repræsenterer et kunstbegreb, der overskrider de kunstformer, der er beskrevet som acceptable i lovteksten, som er: tegninger, billeder, imitationer, modeller eller lignende. I samtidskunsten har det imidlertid gennem de sidste 60 år været almindeligt anerkendt, at kunstværker også kan tage form af fx happenings, film eller video, aktioner og iscenesat fotografi. Kunstformer, som ikke afbilder virkeligheden (inden for den "acceptable" ramme), men snarere lader kunst og virkelighed smelte sammen.

Hvad må kunsten sige - og hvordan?

Når der i bemærkningerne til lovforslaget står, at bestemmelsen ikke vil omfatte *afbildninger, gengivelser eller imitationer af genstande med væsentlig religiøs betydning i form af eksempelvis tegninger, malerier, billeder, modeller eller lignende, medmindre der er tale om en imitation eller lignende, som det ikke umiddelbart er muligt at skelne fra selve genstanden med væsentlig religiøs betydning*, så mener Akademiraadet, at det nuværende lovforslag hviler på et forældet kunstsyn, som grundlæggende ikke svarer til den måde store dele af kunsten udfolder sig på i dag.

Loven vil derved ikke kun sætte begrænsninger for, *hvad* kunsten må sige, men også for, *hvordan* den må sige det. I praksis vil det betyde, at kunsten kun må behandle religiøse problemstillinger, hvis den gør det på en bestemt måde, som kun praktiseres af en del af kunstverdenen i dag.

Akademiraadet er statens rådgiver i kunstneriske spørgsmål, men har ikke været inddraget i processen med udarbejdelsen af lovforslaget. Da lovforslaget kan have meget vidtrækkende konsekvenser for kunstens udfoldelses- og udviklingsmuligheder, mener Akademiraadet, at det ville have været ønskværdigt, om der havde været inddraget kunstfaglige eksperter i processen.

Akademiraadet vil gerne advare mod utilsigtede følgevirkninger af dette forslag, og i stedet anbefale en skærpelse eller tydeliggørelse af den eksisterende lovgivning. Det er vigtigt for et demokratisk samfund, at kunsten til alle tider har mulighed for at beskæftige sig med samtidens store spørgsmål.

Akademiraadet stiller sig til rådighed for yderligere dialog.

Venlig hilsen
AKADEMIRAADET



Det Kongelige Akademi for de Skønne Kunster, Akademiraadet virker til kunstens fremme og som statens rådgiver i kunstneriske spørgsmål. Akademiraadet er statens rådgiver i spørgsmål om billedkunst, arkitektur og planlægning, og står til rådighed for kommunerne og regionerne. Akademiraadet behandler henvendelser fra statslige myndigheder og kan på eget initiativ indhente oplysninger fra og fremsætte erklæringer over for statslige myndigheder og institutioner samt over for offentligheden. Rådets medlemmer er valgt i en demokratisk proces af de billedkunstnere og arkitekter, der udgør Kunstnersamfundet, og er en uafhængig og upolitisk organisation.

København, 21. september 2023
Justitsministeriet

**AMNESTY
INTERNATIONAL
DANSK AFDELING**

Gammeltorv 8, 5.sal
1457 København K.
T: 33456565
F: 33456566

**Amnesty International Danmarks bemærkninger til høring over udkast til
Lov om ændring af straffeloven
(Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et
trossamfund)**

Justitsministeriet har ved en e-mail den 25. august 2023 anmodet Amnesty International Danmark (herefter Amnesty) om en udtalelse angående udkast til lovændring af straffeloven i henhold til et forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan. Amnesty takker for denne anmodning og vil i det følgende høringssvar uddybe nedenstående overordnede vurderinger og anbefalinger:

1. Amnesty støtter ikke lovforslaget i dets nuværende form. Amnesty finder, at lovforslaget er en for upræcis indskrænkelse af en af de allervigtigste universelle menneskerettigheder, og at forslaget dermed risikerer at kriminalisere ytringer om tro og religion, der både er nødvendige og ønskelige i et demokratisk samfund.
2. Frem for en generel lov mod afbrændinger og andre utilbørlige handlinger, anbefaler Amnesty, at myndighederne med afsæt i eksisterende lovgivning foretager en konkret stillingtagen fra sag til sag og vurderer, om en ytring krænker et mindretal.
3. Amnesty mener, at koranafbrændingerne viser et behov for bedre at beskytte minoriteter mod racisme og hadefulde ytringer.
4. Amnesty anbefaler, at regeringen arbejder for tiltag, der indsamler viden om og modarbejder racisme og had rettet mod religiøse mindretal, herunder islamofobi.

Indledende bemærkninger:

I kølvandet på de seneste hændelser med afbrændinger af koranen lægger Justitsministeriet i det fremsendte lovforslag op til at forbyde utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund, herunder afbrænding af koranen. Amnesty mener, at det er vigtigt

og positivt, at regeringen hermed også erkender, at visse handlinger i vores samfund forhåner og skaber splittelse. Amnesty vil dog samtidig understrege, at ethvert indgreb i ytringsfriheden skal behandles ud fra hver enkelt sag, og at der skal tages forbehold for sagens kontekst. Amnesty mener således ikke, at et generelt forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund er vejen frem.

Selvom ytringsfrihed ikke er en absolut rettighed, kan yderligere begrænsninger af ytringsfriheden være et vidtgående indgreb. Isoleret set vil det også være et mangelfuldt redskab over for de reelle samfundsproblemer med had og diskrimination, rettet mod kvinder og minoriteter, herunder religiøse mindretal. I forhold til bekæmpelsen af diskrimination vil Amnesty gerne understrege, at det er nødvendigt at iværksætte en række brede indsatser, såsom grundig indsamling af viden og effektiv beskyttelse, social inklusion, bedre retssikkerhed, og at myndighederne klart tager afstand fra episoder med racistisk intolerance.

Ytringsfriheden kan begrænses, men af respekt for denne basale rettighed skal begrænsninger formuleres mindst indgribende, have hjemmel i national og international ret, være proportionelle og målrettet i forhold til den enkelte sag, som domstolene skal vurdere. Som vi senere vil belyse, skal vurderingen foretages inden for de kriterier, der er beskrevet i FN's såkaldte Rabat Handlingsplan.¹

Amnesty mener derfor, at et generelt forbud ikke er hensigtsmæssigt, da den specifikke ytring og handling altid skal vurderes i sin rette kontekst, hvilket indbefatter hvem der står bag ytringen, intentionen bag ytringen, konteksten og formen, omfanget af ytringen og risikoen for skade med ytringen.

Vi præciserer dette i nedenstående.

Høringssvarets opbygning:

Høringssvaret er struktureret sådan, at det gennemgår ytringsfrihedens rammer; prøvelseskonceptet i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions (EMRK) artikel 10; beskyttelsen af trossamfund, herunder religiøse minoriteter; kriterierne under FN's Rabats Handlingsplan, lovforslagets indhold og ordvalg, fortolkning af trossamfund, kunstneriske og politiske ytringer og Amnestys anbefalinger.

Ytringsfrihedens rammer:

I Amnesty International mener vi, at ytringsfriheden er en central værdi i et demokratisk samfund. Grundloven sikrede ytringsfrihed i Danmark i 1849. Amnesty har siden 1961 værnet om ytringsfriheden og arbejdet for at fremme borgeres individuelle rettigheder. Samtidig er ytringsfriheden ikke absolut, og der er begrænsninger både i international og dansk lovgivning.

¹ General Assembly (2013): Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the expert workshops on the prohibition of incitement to national, racial or religious hatred. United Nations: 1-15.

Det er en fin balance mellem at kunne ytre sig frit uden censur og styring fra stater eller religiøse magthavere og begrænse visse ytringer, fordi de eksempelvis er hadefulde eller nedværdigende i forhold til andre mennesker, som får deres rettigheder krænket. Det er først og fremmest det **enkelte menneske** – og ikke religioner, der skal beskyttes.

Ytringsfriheden er reguleret i mange internationale konventioner – såsom FN-traktaten om Borgerlige og Politiske Rettigheder og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Alle har ret til ytrings- og forsamlingsfrihed, men med disse fundamentale rettigheder følger der også særlige forpligtelser og ansvar. Ytringsfriheden kan begrænses, hvis det er nødvendigt af for eksempel hensynet til respekten for andres rettigheder eller omdømme og af hensyn til statens sikkerhed, den offentlige orden og den offentlige sundhed eller moral. Helt konkret er disse begrænsninger for ytringsfriheden beskrevet i FN-konventionen om Borgerlige og Politiske rettigheder og dens artikel 19, stk. 3, FN's Konvention mod Racediskrimination (ICERD), artikel 5 og EMRK's artikel 10, stk. 2, og artikel 17 om misbrug af rettigheder.² Eksempelvis har vi globalt set i de senere år været vidne til indskrænkninger af forsamlings- og ytringsforsamlingen i forbindelse med COVID-19, hvilket bundede i hensynet til den offentlige sundhed. Derudover må den enkelte borgers ytringer ikke krænke andre personers rettigheder, deres religion, race, hudfarve, køn med videre ved at opildne til had eller ytre sig hadefuldt.

Afgørelser og praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) viser, at ytringsfriheden har vide rammer, og at handlinger kan være lovlige, selvom de støder, chokerer eller forstyrrer staten eller dele af dens befolkning.³

Som forudsat i EMRK's artikel 10 stk. 2, følger der samtidig også pligter og ansvar med for den, som udøver ytringsfriheden. Hvis vi ser specifikt på religiøse meninger og tro, har EMD fastslået, at det "kan være lovligt at inkludere en forpligtelse der, så vidt det er muligt, undgår ytringer, som er unødigt stødende over for andre og yderligere en krænkelse af deres rettigheder, og som derfor ikke bidrager til nogen form for offentlig debat, der fremmer menneskelige anliggender."⁴

Prøvelseskonceptet i EMRK's art 10:

I forhold til, at ethvert indgreb skal være i overensstemmelse med international lov, nødvendigt, forholdsmæssigt og mindst indgribende, er det vigtigt at beskrive prøvelseskonceptet i EMRK's artikel 10.

Omfattethed af anvendelsesområdet:

Først vurderes det ved EMD, om det pågældende faktum er omfattet af anvendelsesområdet i artikel 10 af EMRK. (Det vil sige, om sagens omstændigheder falder ind under artikel 10). Det kan omfatte rene ytringsfrihedssager, der eksempelvis omhandler brud på tavshedspligt. Det kan også omfatte racistiske ytringer eller research-handlinger i forbindelse med journalisters arbejde.

² EMRK: Artikel 10, stk.2: Restriktioner af ytringsfriheden kan forekomme.... "af hensyn til den nationale sikkerhed, territorial integritet eller offentlig sikkerhed, for at forebygge uorden eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden, for at beskytte andres gode navn og rygte eller rettigheder, for at forhindre udspreddelse af fortrolige oplysninger, eller for at sikre domsmagtens autoritet og upartiskhed".

³ EMD: Handyside v. United Kingdom, no. 5493/72, 7 december 1976, præmis 49.

⁴ Otto-Preminger-Institut v. Østrig, no. 13470/87, 20 september 1994, § 49; Venedigkommissionen.

2010, Blasfemi, fornærmelse og had: at finde svar i et demokratisk samfund, § 73.

FN's Menneskerettighedskomité, Malcolm Ross v. Canada, Communication No. 736/1997, U.N. Doc. CCPR/C/70/D/736/1997 (2000), § 11.6.

Sket et indgreb:

Dernæst skal det godtgøres, hvorvidt der er sket en begrænsning eller indgreb i en persons frihedsrettighed, eller om der potentielt kunne være sket et indgreb. EMD har i en afgørelse udtalt, at et indgreb "must be convincingly established."⁵ Et indgreb eller en begrænsning kan eksempelvis være en straf, erstatning eller en sigtelse. Det kan også være tilfældet, hvis der er en reel risiko for et indgreb ved en kriminalisering.⁶ I det tilfælde, at der foreligger et indgreb, skal det vurderes, om indgrebet har hjemmel i national eller international lov til at udøve et indgreb.

Legitimt:

Efter en klarlæggelse af, hvorvidt indgrebet har hjemmel i lov, så skal det ses på, om indgrebet kan legitimeres. Der ses først og fremmest på, om det er egnet ved en vurdering af sammenhængen mellem formålet og indgrebet, og dernæst ses der på, hvorvidt formålet er legitimt.⁷

Nødvendigt og proportionelt:

Afslutningsvis skal indgrebet være nødvendigt og proportionelt i et demokratisk samfund (proportionalitetsafvejningen). I en afvejning mellem ytringsfriheden kontra de legitime hensyn, ses der på, hvorvidt det kan legitimeres, og om det er nødvendigt, eller om man kunne have foretaget andre foranstaltninger.⁸

Det bør løbende præciseres i lovforslaget, at 'ethvert indgreb skal være i overensstemmelse med international lov, nødvendigt, forholdsmæssigt og mindst indgribende jf. prøvelseskonceptet i EMRK's artikel 10.

Beskyttelsen af trossamfund, herunder religiøst mindretal:

Amnesty bemærker, at den danske regering i forbindelse med sit lovforslag mod koranafbrændinger i Danmark anlægger et internationalt og sikkerhedspolitisk fokus.⁹ Selvom dette kan være i overensstemmelse med international ret, opfordrer Amnesty den danske regering til i højere grad at anerkende, at intolerance, had og racisme mod muslimer har været en medvirkende faktor bag koranafbrændingerne, og at det har negative konsekvenser for det religiøse mindretal i Danmark, som bliver udsat for had.

De internationale menneskeretlige traktater forpligter stater, herunder Danmark, til ved lov at forbyde enhver tilskyndelse til nationalt had, racehad eller religiøst had, som ophidser til forskelsbehandling, fjendtlighed eller vold. Den forpligter også staterne til at træffe foranstaltninger til at bekæmpe enhver tilskyndelse til eller udøvelse af racediskrimination.¹⁰ Amnesty har

⁵ Observer and Guardian (1991), præmis 59.

⁶ Norris vs. Ireland (1988), præmis 39.

⁷ Editorial Board of Pravoye Delo and Shtetel v. Ukraine (2011).

⁸ Dudgeon v. the United Kingdom (1981), præmis 60.

⁹ Se eksempelvis lovforslagets side 3.

¹⁰ Justitsministeriet (28-09-2022) Bekendtgørelse af straffeloven, nr. 1360.

Udenrigsministeriet (26-09-1972) Bekendtgørelse af international konvention af 21. december 1965 om afskaffelse af alle former for racediskrimination (* 2), nr. 55.

Bekendtgørelse af international konvention af 16. december 1966 om borgerlige og politiske rettigheder med tilhørende valgfri protokol (* 1).

dokumenteret, at man i Danmark ser en stigende tendens med anti-muslimsk intolerance.¹¹ Derudover er Danmark i 2022 blevet kritiseret for den manglende beskyttelse og håndtering af racisme fra Racediskriminationskomitéen (CERD) og Den Europæiske Kommission mod Racisme og Intolerance. (ECRI).¹² Tilmed har CERD i 2023 i en afgørelse omhandlende den svenske kunstner Dan Park udtalt, at Danmark bør gøre mere for at opfylde kravene i FN's konvention om afskaffelse af alle former for racediskrimination (ICERD) ved at udvikle retningslinjer til at reagere på racistiske hadefulde ytringer, herunder etableringen af træningsprogrammer for politi, anklagere og dommere, der forebygger racehad og diskrimination.¹³

Dokumentationen viser, at tendensen har samfundsmæssige konsekvenser for muslimske rettighedshavere og bør tages alvorligt.

Amnesty mener, at afbrændinger af religiøse skrifter, herunder koranen, hvis formål **alene** er at nedværdige muslimske borgere, ikke bidrager til den demokratiske samtale.

Vi finder, at der er en hårfin balance mellem at kunne ytre sig i form af kritik rettet mod guder og religioner, som ikke er beskyttet af menneskerettighederne, og had rettet mod en gruppe af personer med en bestemt tro. Beskyttelsen af et religiøst mindretal bør leve op til vores internationale forpligtelser. Amnesty vil gerne minde om vigtigheden af at følge de kriterier, der er nævnt i FN's Rabats Handlingsplan.

Kriterierne under FN's Rabats Handlingsplan:

I 2012 vedtog FN den såkaldte 'Rabat Handlingsplan'. Denne handlingsplan bygger på drøftelser mellem en række højtstående eksperter, som kom med anbefalinger til, hvornår national, race eller religiøst had fører til diskrimination, fjendtlighed og vold. Spørgsmålet om, hvornår en ytring udgør et incitament til had og bør forbydes, skal ifølge Rabat Handlingsplanen vurderes efter følgende seks kriterier:

1. **Konteksten:** Det er essentielt at analysere den politiske og sociale kontekst, som ytringen indgår i.
2. **Personen bag ytringen:** Her skal personens position og status i samfundet vurderes nøje, og det skal vurdere hvilken målgruppe, ytringen henvender sig imod.
3. **Intentionen bag ytringen:** Som det også fremgår af Konventionen om Borgerlige og Politiske rettigheder og dens artikel 20, så skal national, race- eller religiøst had, der udgør et incitament til diskrimination, fjendtlighed eller vold, forbydes ved lov.

¹¹ Amnesty International, "Regional overview of islamophobia in Europe", 2022 <https://www.amnesty.eu/wp-content/uploads/2022/09/PACE-submission-Islamophobia-1-June-2022.pdf>

EUR 01/001/2012, <https://www.amnesty.org/en/documents/eur01/001/2012/en/>

Amnesty International, "Regional overview on Islamophobia in Europe"

EUR 01/5659/2022, <https://www.amnesty.eu/news/regional-overview-of-islamophobia-in-europe-a-submission-to-the-council-of-europe-pace-committee-on-equality-and-non-discrimination/>

¹² UN CERD, "Concluding Observations: Denmark", CERD/C/DNK/CO/22-24, 1 February 2022, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G22/240/23/PDF/G2224023.pdf?OpenElement>

European Commission against Racism and Intolerance,

"ECRI report on Denmark", 29 March 2022, <https://rm.coe.int/6th-ecri-report-on-denmark-1680a6d5e4>

¹³ CERD, 12 januar 2023 fra [CERD_62-2018-ENG.pdf](https://www.unhcr.org/refugees/62-2018-ENG.pdf) (universalrights.dk)

Intentionen bag ytringen skal vurderes i forholdet mellem selve handlingen, afsenderen og modtageren.

4. **Konteksten og formen:** Indholdet af ytringen skal vurderes, og om ytringen er provokerende og direkte – såvel som formen og dens argumenter mv.

5. **Omfanget af ytringen:** Det skal vurderes, hvor stor en rækkevidde ytringen har, om den er offentlig, målgruppens størrelse og anvendte kommunikationsformer.

6. **Risiko for skade:** Indebærer ytringen en nært forestående risiko for at påvirke en specifik målgruppe.¹⁴

Et indgreb i ytringsfriheden, som lovudkastet beskriver, kan i nogle tilfælde være indenfor ytringsfrihedens rammer som formuleret i Rabat Handlingsplanen.

I 2018 blev en østrigsk kvinde således dømt for hadtale i Østrig, da hun afholdt offentlige seminarer, hvor hun udtalte, at profeten Muhammed var pædofil. Den senere afgørelse ved EMD gav ikke kvinden medhold. Domstolen vurderede ikke, at kvindens ytringer lå inden for ytringsfrihedens rammer. Domstolen vurderede, at kvindens udtalelser ikke havde til formål at bidrage til nogen form for offentlig debat om religion, men alene sigtede mod at nedgøre muslimer. Kvindens ytringer blev derfor betragtet som hadefulde. EMD understregede også, at en person står til ansvar for sine ytringer, og at der kan pålægges visse begrænsninger for at forhindre hadefulde ytringer og tilskyndelse til vold eller diskrimination.¹⁵

Derfor understreger Amnesty, at det er vigtigt, at lovgivere er opmærksomme på, at domstole bør gives mulighed for at kigge på hver enkelt sag for blandt andet at kunne forstå konteksten og motivationen for ytringen. Derimod vil et konsekvent forbud af handlingen uden forbehold for konteksten være problematisk.

Lovforslagets indhold og ordvalg:

Lovforslaget er som udgangspunkt inden for menneskerettighedernes rammer. Men et indgreb i ytringsfriheden skal kunne leve op til EMRK's artikel 10 om proportionalitetsafvejningen jf. afsnit om ytringsfrihedens rammer. Et af kriterierne i afvejningen er indgrebets **nødvendighed**.

Amnesty sætter spørgsmålstegn ved netop dét, da lovudkastet giver anledning til at kigge på mulighederne for at opnå det givne mål gennem gældende ret. Ser vi på den danske lovgivning, har vi i den nuværende straffelov en række begrænsninger for ytringsfriheden. Det drejer sig om straffelovens § 266 om trusler, racismeparagraffen § 266 b, injurieparagraffen § 267, samt forhånelse af andre nationer § 110 e, og yderligere begrænsninger i ophavsretsloven og markedsføringsloven og forvaltningsloven.

¹⁴ General Assembly (2013): Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the expert workshops on the prohibition of incitement to national, racial or religious hatred. United Nations: 1-15.

¹⁵ E.S. v. Austria (2018).

Det fremgår af lovudkastets afsnit om Justitsministeriets overvejelser, at: *”Det er som **udgangspunkt** ikke strafbart efter straffeloven offentligt eksempelvis at brænde Koranen eller et andet religiøst skrift, **medmindre** det sker under omstændigheder, hvor en gruppe af personer samtidig trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin tro, jf. straffelovens § 266 b.”*¹⁶

Derudover fremgår det på lovforslagets side 5, at straffelovens § 266 b:”at beskyttelsessubjektet for så vidt angår ”tro” er **tilhængere af en bestemt religion og ikke religionen i sig selv.**”

Disse bemærkninger i lovforslaget giver anledning til en diskussion af, hvorvidt koranaftænding i så fald hører ind under bestemmelsens anvendelsesområde og dermed allerede gældende ret, det vil sige § 266 b.

Udsagnet indikerer, at afbrænding af koranen kan rette sig mod en gruppe af personer og ikke selve religionen – da sidstnævnte ikke er omfattet af § 266 b og dens anvendelsesområde. Det vil sige, at det i gældende ret allerede vil være strafbart, hvis nogen brænder koranen eller andre religiøse skrifter, såfremt en **gruppe af personer** føler sig **truet, forhånede eller nedværdiget**. Derved fortolker Justitsministeriet, at koranaftændingerne også kan være rettet mod en gruppe af personer, som er ét kriterie i straffelovens § 266 b. Bestemmelsens (§ 266 b) anvendelsesområde omfatter dog også verbale og skriftlige ytringer modsat lovudkastet anvendelsesområde.

Fortolkning af trossamfund:

Amnestys rolle er at værne om beskyttelsen af mennesker og deres menneskerettigheder. I dansk lovgivning er begrebet ‘trossamfund’ defineret i lov om trossamfund uden for folkekirken § 1, som “Ved trossamfund forstås et fællesskab, hvis medlemmer samles om en tro på magter, som står over mennesker og naturlove, efter udformede læresætninger og ritualer.”¹⁷

Ifølge bemærkningerne til denne lov beskrives det, at definitionen følger praksis fra Det Rådgivende Udvalg vedrørende Trossamfund. Og det fremgår yderligere, at “ved trossamfund forstås et fællesskab” – og at trossamfundet skal være en forenet gruppe af mennesker (et ‘samfund’, et ‘fællesskab’). Trossamfundet kan således ikke bestå i kun en enkeltpersons idéer og tanker, men idéerne skal deles af et fællesskab.”¹⁸ I det forhåndenværende lovforslag vedrørende koranaftændinger retter ordlyden om trossamfund sig mod “grupper af mennesker”, hvilket netop er foreneligt med hensynet til individer fremfor guder, religioner eller religiøse magthavere.

- **Amnesty mener, at lovforslagets fokus på trossamfund forstået som fællesskaber af individer er et korrekt og nødvendigt fokus, da undersøgelser viser, at Danmark mangler nødvendige tiltag i beskyttelsen af minoritetsetniske danskere.**¹⁹

¹⁶ Lovforslagets side 7.

¹⁷ Kirkeministeriet (2017) Lov om trossamfund uden for folkekirken. Retsformation.dk. Link: [Lov om trossamfund uden for folkekirken \(retsformation.dk\)](https://retsformation.dk/lov-om-trossamfund-uden-for-folkekirken).

¹⁸ Kirkeministeriet (2017) Lov om trossamfund uden for folkekirken. Retsformation.dk. Link: [Lov om trossamfund uden for folkekirken \(retsformation.dk\)](https://retsformation.dk/lov-om-trossamfund-uden-for-folkekirken).

¹⁹ Amnesty International, “Regional overview on Islamophobia in Europe”

EUR 01/5659/2022, <https://www.amnesty.eu/news/regional-overview-of-islamophobia-in-europe-a-submission-to-the-council-of-europe-pace-committee-on-equality-and-non-discrimination/> og Amnesty International, “Standing for humanity” (2020) <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/05/POL5027622020ENGLISH.pdf>.

Hensynet til beskyttelsen af individer, der er del af et trossamfund, fremfor til religioner, religiøse magthavere eller doktriner er i fuld overensstemmelse med Amnesty's perspektiv. Dette betyder, at Amnesty fortsat støtter afskaffelsen af blasfemi-paragraffen i 2017, men det betyder også, at Amnesty er bekymret over den manglende beskyttelse af dobbeltminoriteter (eksempelvis kvinder og muslimer), der kan blive ramt på flere identitetsmarkører, herunder racisme, religion og køn. Amnesty er også bekymret for det had, diskrimination og intolerance, som religiøse mindretal udsættes for i flere aspekter af samfundet.²⁰ En række muslimske organisationer har i den henseende udtalt, at de mener, at koranafbrændinger er en forhånelse og nedværdigelse af dem som muslimer.²¹ Disse overvejelser giver også anledning til at sætte spørgsmålstegn ved nødvendigheden af et nyt tiltag jf. ovenstående om allerede eksisterende lovgivning, der kan leve op til formålet.

- ***Amnesty opfordrer Justitsministeriet til at undersøge nødvendigheden af et nyt tiltag, hvis gældende lovgivning kan leve op til formålet.***

Kunstneriske og politiske ytringer:

Amnesty bemærker at lovudkastet, til forskel fra straffelovens § 266 b, som udgangspunkt ikke omfatter tegninger, malerier, billeder, modeller eller lignende.²² Det vil sige, at nogle kunstneriske ytringer eller handlinger ikke vil blive berørt af et forbud ifølge lovforslaget. Senere i lovudkastet står der: "Bestemmelsen vil finde anvendelse, selv om den utilbørlige behandling af genstanden finder sted i f.eks. kunstnerisk eller politisk øjemed." Såfremt genstanden af særlig religiøs betydning brændes, sparkes, ødelægges, klippes eller omfattes af enhver anden utilbørlig behandling, vil den være omfattet af bestemmelsen.²³

I lovforslaget sondres der således mellem forskellige handlinger og ytringer.

I dette afsnit vil vi beskrive, hvorfor Amnesty anser denne skelnen mellem kunstneriske produkter for problematisk, og hvorfor vi mener, at der skal være en vis kunstnerisk frihed. Derudover vil vi argumentere for, at ytringsfriheden skal kunne bruges til at udfordre magthavere.

Ytringsfrihed betyder helt konkret, at alle mennesker har ret til at søge, modtage og meddele oplysninger og tanker af enhver art og kan udtrykke sig gennem mange former.

Det enkelte menneske kan igennem sine ytringer udfordre magthavere og forsøge at vælte samfundets struktur og regime. Ytringsfriheden blev netop indført for at kunne kritisere magthavere, hvilket er essentielt i et demokrati, og Amnesty International arbejder derfor for, at

UN CERD," Concluding Observations: Denmark", CERD/C/DNK/CO/22-24, 1 February 2022, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G22/240/23/PDF/G2224023.pdf?OpenElement>.

European Commission against Racism and Intolerance,"ECRI report on Denmark", 29 March 2022, <https://rm.coe.int/6th-ecri-report-on-denmark-/1680a6d5e4>.

²⁰ Amnesty (2017) Ja til afskaffelse af blasfemiparagraf: [Ja til afskaffelse af blasfemiparagraf](https://www.amnesty.dk/ja-til-afskaffelse-af-blasfemiparagraf) - (amnesty.dk).

²¹ Bilal Itani, IChange (2023): Koranafbrændinger er klart misbrug af ytringsfriheden. Altinget.dk. Link: [Muslimsk organisation: Koranafbrændinger er klart misbrug af ytringsfriheden - Altinget: Etik og Tro](https://www.altinget.dk/nyheder/muslimsk-organisation-koranafbrændinger-er-klart-misbrug-af-ytringsfriheden).

²² Lovforslagets side 9.

²³ Lovforslagets side 9 og 10.

borgere kan protestere under fredelige former mod myndigheder og regimer, som de mener krænker deres menneskerettigheder. Amnesty benytter selv 'retten til at forsamle sig og ytre sig under fredelige protester' som en betydningsfuld aktionsform og redskab for, at myndighederne bliver opmærksomme på vores kritikpunkter og anbefalinger. Sammen med vores kampagner og lobbyarbejde har det ført til mange positive resultater. Vi støtter derfor op om kunstneriske ytringer, der har til hensigt at kritisere magthavere.

Hermed vil vi fremdrage nogle globale sager, hvor Amnesty mener, at folks ytringsfrihed er blevet krænket: I vores globale Skriv for Liv kampagne i 2020 opfordrede vi hundredtusinder af borgere rundt omkring i verden til at støtte Amnestys sag vedrørende Paing Phyto Min fra Myanmar, som alene sad fængslet for at have brugt sin ytringsfrihed. Borgere fra hele verden arbejdede for, at Paing Phyto Min blev løsladt fra et fængsel i Myanmar. Den daværende 22-årige studerende blev idømt seks års fængsel for i 2019 at have udført et teaterstykke iført militærkostume på Myanmars årlige "Thangyat Poesi Slam", som historisk set har været brugt som en platform, hvor borgere kan udfolde deres kritik af samfundet. Paing Phyto Min delte sine videoer af det opførte teaterstykke. Myndighederne i Myanmar anklagede ham for at opmuntre militære officerer til at opgive deres pligter og for "ærekrænkelse". Derudover fandt regeringen det især stødende, at Paing havde delt et billede af en hund i militæruniform. Paing er et eksempel på en person, som gør brug af sin kunstneriske frihed til at kritisere et politisk regime.²⁴

Amnesty har også tidligere aktioneret til fordel for den russiske gruppe Pussy Riot, der i 2012 kritiserede præsident Putin og opførte en happening i Moskvas største katedral. De var iført farvede elefanthuer under protesten og blev idømt to års fængsel, som resultat af deres kritik af det russiske regime.²⁵ Amnesty International arbejdede for deres løsladelse, fordi vi mente, at Pussy Riots ytringsfrihed var blevet krænket.

Amnesty vil gerne understrege, at ytringsfriheden er en basal rettighed, der kan udfordre magthavere. Vi mener, at destruktion af religiøse genstande vil kunne bruges som kunstneriske og politiske værktøjer for at skabe opmærksomhed om, hvordan myndighederne krænker menneskerettighederne. Afbrænding af religiøse genstande kan givetvis være et desperat råb om, at ens rettigheder bliver krænket, og den pågældende person vil måske ikke være i stand til at udtrykke sig kritisk på andre måder, eksempelvis gennem tegninger, debatindlæg mv.

- ***Amnesty mener, at ødelæggelse af religiøse genstande bør kunne bruges i fredelige protester for at illustrere magthaveres tilsidesættelse af menneskerettighederne.***

Amnesty mener derudover, at der kan være ytringer og handlinger, som kan have en historisk og faktuel stor betydning. Eksempelvis melder spørgsmålet sig, hvordan vi forhindrer, at fortællinger om bogafbrændinger, eksempelvis om Rasmus Paludan i teaterforestillinger, ikke bliver straffet?

Her vil det igen være vigtigt at se på de kriterier, der er nævnt i FN's Rabat Handlingsplan og fortolke bogafbrændingen inden for den rette kontekst, målgruppe mv. Amnesty mener, at fortællinger om

²⁴ Amnesty International, 2019: Paing Phyto Min: Locked up for a poetry slam. [Paing Phyto Min, Myanmar locked up for a poetry slam - Amnesty International](#)

²⁵ Amnesty International, 2012: Russian Federation: Alleged feminist punk singers detained. [Russian Federation: Alleged feminist punk singers detained - Amnesty International](#)

bogafbrændinger ikke bør gøres ulovlige. Kunstnere risikerer at få indskrænket deres råderum og muligheder for kunstnerisk udfoldelse og for at kunne arbejde reflekteret med religiøst materiale som koranen eller biblen. Eksempelvis har den danske kunstner Christian Tangsø en udstilling, hvor Jesus indsættes i et erotisk univers. Han reflekterer yderligere over, hvad man fremtidigt vil kunne skabe af kunst af biblen.²⁶

Den danske kunstner Nadia Plesner sætter fokus på, at lovforslaget udfordrer den kunstneriske ytringsfrihed i Danmark. Hun deltog i den første verdenskonference om kunstnerisk ytringsfrihed i Oslo i 2012, som fokuserede på, hvor begrænset den kunstneriske ytringsfrihed er mange steder i verden. Dette gør også, at hun udtaler en stærk kritik af regeringens lovforslag, da det netop risikerer at tage denne kunstneriske ytringsfrihed fra danske kunstnere.²⁷

Amnesty mener, at når loven skal håndhæves, vil der med denne sondring opstå risiko for, at politiet og domstolene skal bedømme kunstneriske produkter på museer, i teatre, og derved risikerer at straffe borgere unødvendigt. Det kan være svært for myndighederne at skulle vurdere og forholde sig til kunstens mange ytrings-og handlingsmuligheder.

- ***Amnesty finder det problematisk, at der sondres mellem kunstneriske ytringer og handlinger, og at tegninger og illustrationer ikke gøres ulovlige – mens det er tilfældet for andre handlinger. Det risikerer at blive arbitrært, hvis de danske myndigheder skal vurdere, hvilke grænser der skal sættes for den frie kunstneriske udfoldelse.***

Selvom der bør være mulighed for kunstnerisk udfoldelse i Danmark, skal der selvfølgelig, ligesom med alle øvrige ytringer, være passende rammer. Kunstneriske handlinger, som er fordømmende over for andre grupper i samfundet og krænker ikke-diskriminationsforbuddet, bør kunne forbydes, og de ansvarlige kunstnere skal stilles til ansvar. Danmark er før blevet kritiseret af FN for ikke at straffe kunstnere for produkter, der har været krænkende over for en bestemt gruppe mennesker.

FN's Racediskriminationskomité (CERD) udtalte i januar 2023, at Danmark krænkede artikel 4 og 6 i ICERD, da Danmark blandt andet ikke i tilstrækkelig grad havde efterforsket en hadtale under straffelovens § 266 b og ikke havde givet erstatning til den forurettede.²⁸ Sagen omhandler den svenske kunstner, Dan Park, der i oktober 2014 og med støtte fra Dansk Folkeparti, udstillede sine billeder på Christiansborg. I Sverige var han blevet dømt for æreskrænkelse og tilskyndelse til had rettet mod en etnisk gruppe. Momodou Jallow, som er politisk aktivist og blev udstillet i udstillingens billeder, anmeldte sagen ved de danske domstole, fordi han mente, at Dan Park fremstillede mennesker med afrikanske rødder på en nedværdigende og uværdig måde, der degraderede bestemte individer og grupper i samfundet, og som undergravede de menneskeretlige principper om værdighed og lighed for loven.

²⁶ Nielsen, Christina Jul og Camilla Bøgeholdt Lund (2023) Vil provokere med erotiske billeder af Jesus og kønsorganer på alterbog. Tv2east.dk. Link: [Vil provokere med erotiske billeder af Jesus og kønsorganer på alterbog | TV2 ØST \(tv2east.dk\)](https://www.tv2east.dk/nyheder/2023/01/23/vil-provokere-med-erotiske-billeder-af-jesus-og-konsorganer-pa-alterbog-tv2-ost-tv2east.dk)

²⁷ Plesner, Nadia (2023) Billedkunstner Nadia Plesner: Hvis denne lov bliver stemt igennem, risikerer jeg selv op til to års fængsel. Berlingske.dk. Link: [Billedkunstner Nadia Plesner: Hvis denne lov bliver stemt igennem, risikerer jeg selv op til to års fængsel \(berlingske.dk\)](https://www.berlingske.dk/kultur/billedkunstner-nadia-plesner-hvis-denne-lov-bliver-stemt-igennem-risikerer-jeg-selv-op-til-to-ars-faengsel-berlingske.dk)

²⁸ CERD, 12 januar 2023 fra [CERD_62-2018-ENG.pdf](https://www.unhcr.org/refugees/2023/01/12/cerd-62-2018-eng.pdf) (universalrights.dk)
Exhibition by Dan Park – Niels-Erik Hansen Law Firm @OHCHR (universalrights.dk)
<https://politiken.dk/kultur/art9152497/FN-kritiserer-den-danske-stat-i-sag-om-Dan-Park>

Statsadvokaten stoppede i januar 2017 sin efterforskning. Derfor sendte Jallow en klage til CERD, som noterede, at Dan Parks fem billeder fremstillede en hel gruppe, herunder romaer og mennesker med afrikanske rødder, på en nedværdigende måde, som reproducerede racistiske stereotyper, der kunne føre til racehad, diskrimination og vold. Selvom den danske stat og statsadvokaten erkendte, at Dan Parks billeder kunne fortolkes som nedværdigende og ydmygende, var forklaringen fra Danmark, at billederne ville kunne bidrage til vigtige drøftelser om blandt andet racisme og kunne starte en debat om ytringsfrihedens begrænsninger. CERD fandt dog, at kunstneren og arrangørerne bag udstillingen ikke distancerede sig fra det racistiske indhold af billederne, og at genoptryk/kopier af værkerne blev solgt i udstillingslokalet og hermed udbredt til en større gruppe mennesker, der ikke var en del af udstillingen. Danmark fik derfor ikke medhold, men CERD konkluderede i stedet, at Danmark krænkede artikel 4 af ICERD, og at billederne skulle anses som racistisk hadtale.

Amnesty finder det problematisk, at der kan komme et forbud, hvis borgere alene bruger deres ytringsfrihed som et kritisk værktøj mod myndighederne – og hvis ytringen **ikke** tilsidesætter andre borgeres rettigheder, eller der er tale om de øvrige undtagelsesmuligheder for begrænsning af ytringsfriheden (blandt andet hensyn til den offentlige orden, sikkerhed, sundhed, moral).

På denne baggrund anbefaler vi, at lovforslagets følgende sætning modificeres: "Bestemmelsen kan finde anvendelse, selvom den utilbørlige behandling af genstanden finder sted i for eksempel kunstnerisk eller politisk øjemed."

Amnestys anbefaling er, at denne sætning tydeligt bør indikere, at bestemmelsen kun kan finde anvendelse, hvis ytringen/handlingen tilsidesætter andre folks rettigheder eller af hensyn til den offentlige orden, sikkerhed og sundhed.

Amnesty Internationals anbefalinger:

Afslutningsvist vil vi hermed gerne gentage vores overordnede anbefalinger.

Amnesty anbefaler at:

- Regeringen genvurderer eller forkaster lovforslaget med udgangspunkt i allerede gældende ret, som bør yde en bedre beskyttelse.
- Der udformes yderligere præciseringer i lovudkastet: Det er fint at straffe og forbyde ytringer, hvor der er tale om nedværdigende behandling. Men det er vigtigt at bevare muligheder for religionskritik og for kritiske, politiske holdninger mod magthavere.
- Der skal iværksættes bedre indsatser i forhold til beskyttelse mod hadtale i Danmark. Amnestys og internationale undersøgelser vidner om, at Danmark mangler tiltag til at beskytte minoritetsetniske danskere.
- Det er vigtigt, at domstolene kan afgøre hver enkelt sag ud fra given kontekst, hvorfor domstolene i lovgivningen bør gives mulighed for at tage forbehold for konteksten og motivationen for ytringen. I den forbindelse anbefaler Amnesty, at der i lovteksten

kommer referencer til FN's Rabat Handlingsplan, og at kriterierne i denne bliver tilgodeset og indgår i vurderingen af, om en bestemt ytring skal straffes eller ej.

- Der ikke bør skelnes mellem de enkelte udtryksformer inden for kunstneriske handlinger og ytringer.
- Destruktion af religiøse genstande skal kunne anvendes i fredelige ytringer og forsamlings. Det giver tilmed ikke mening at skelne mellem forskellige kunstneriske værktøjer.

Forhåbentlig vil Amnestys bemærkninger og anbefalinger indgå i de videre drøftelser og forhandlinger om lovforslaget. Vi står naturligvis til rådighed for eventuelle kommentarer og uddybning.

Amnesty International, 21. september 2023

Til Justitsministeriet

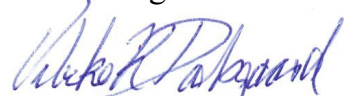
Høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund).

Baptistkirken i Danmark har siden sin begyndelse kæmpet for religionsfrihed og -lighed. Vi er derfor meget opmærksomme på de udfordringer, der er forbundet med frihedsrettigheder og eventuelle begrænsninger af dem. Dette lovforslag løser ikke de grundlæggende udfordringer, vi står over for i vores samfund vedrørende ytringsfrihed og behandlingen af religiøse genstande. BaptistKirken vil derfor gøre opmærksom på, at religionsfrihed og -lighed indebærer: 1) Retten til frit at kunne udøve sin religion, 2) Retten til frit at fravælge religion og 3) Retten til frit at udøve religionskritik.

Vi vil derfor pointere, at lovforslaget kun tager højde for den første af de tre rettigheder, nemlig retten til at udøve sin religion. I lovforslaget ser vi en unødigt begrænsning af muligheden for at udøve religionskritik, hvilket vi ikke anser for hensigtsmæssigt. Samtidig begrænser lovforslaget muligheden for at fravælge religiøse normer, da det tillægger bestemte genstande religiøs betydning for alle borgere. Vi anbefaler en lovgivning, der vægter alle tre rettigheder mere lige i respekt for ethvert menneskes religiøse eller ikke-religiøse ståsted.

BaptistKirken ønsker derfor, at der fra dansk side altid arbejdes på at give alle trosretninger og -samfund lige vilkår. Dette skaber respekt og åbner vejen for en kritisk samtale om sund og skadelig religiøs opførsel. BaptistKirken ønsker samtidigt, at Danmark fortsat arbejder for religionslighed og -frihed i hele verden, herunder når kristne udsættes for chikane, forfølgelse og drab, især i Nordafrika, Mellemøsten og Asien.

Med venlig hilsen



Vibeke Dalsgaard
Formand



Christian Peter Heldgaard Bylund
Næstformand

Justitsministeriet
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K
Att: Kontorchef Morten Holland Heide

København 22. september 2023

Høringssvar fra Berlingske Media vedrørende lovforslag om forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund

Berlingske Media A/S er i lighed med andre frie publicistiske medier ikke inviteret til at afgive høringssvar til ovenfor nævnte lovforslag. Alligevel har Berlingske Media valgt at give udtryk for sin holdning til lovforslaget, da det er væsentligt for mediernes fremtidige virke i Danmark.

Af det Berlingske Hus' redaktørerklæring fra 1948, som er fundamentet for alle huset udgivelser, og som underskrives af redaktører for Berlingske, Weekendavisen, B.T. og Euroinvestor, fremgår det, at "forudsætningen for pressens virksomhed i offentlighedens tjeneste er den for demokratiske stats- og folkesamfund gældende ytringsfrihed, og de Berlingske blades ledelse vil med alle til rådighed stående midler søge at værne denne mod angreb, fra hvilken side de måtte komme."

Berlingske Media er således grundlæggende og principielt betænkelig ved enhver indskrænkning af ytringsfriheden i det danske samfund. Det gælder dette lovforslag, ligesom det ville gælde i andre tilfælde, hvor ytringsfriheden og dermed potentielt pressefriheden søges begrænset. Det vil altid kræve meget stærke argumenter fra den politiske magt, og det er ikke sket i dette tilfælde.

Hvad angår det konkrete lovforslag, ses især tre omstændigheder, som får Berlingske Media til at advare mod lovens gennemførelse.

For det første sker initiativet til at fremsætte loven på baggrund af internationalt pres på Danmark, herunder fra OIC, organisationen af islamiske lande. Berlingske Media finder det betænkeligt, at det er pres fra lande, hvor demokrati, menneskerettigheder, religionsfrihed og

ytringsfrihed kun findes i begrænset form, eller er ikke-eksisterende, som i kraft af lovforslaget nu påvirker ytringsfrihedens rammer i Danmark. Vi er stærkt bekymrede for, at loven her vil opmuntre de kræfter, der ønsker yderligere begrænsninger af ytringsfriheden, særligt når det gælder religionskritik.

Det er væsentligt at minde om, at ytringsfriheden gælder alle - særligt ytringer, de fleste finder anstødelige. Det er netop dette, der gør ytringsfriheden til en helt afgørende frihedsrettighed: I et velfungerende demokrati må og skal der være plads til alle former for kritik af holdninger, hvad enten de udspringer af politiske ideer eller religiøse dogmer. Vi mener, at regeringen med lovforslaget gør det modsatte af det, en dansk regering bør gøre: I stedet for at stå fast på ytringsfriheden, giver den efter for pres uden at give overbevisende argumenter for indgrebet.

Det giver anledning til en grundlæggende betænkelighed ved, om rammerne for ytringsfriheden i Danmark fremover løbende vil blive nedprioriteret og/eller afvejet over for andre hensyn.

For det andet er lovforslaget, sådan som det er udformet, alt andet end den nålestiksoperation mod koranafbrændinger foran udenlandske ambassader, regeringen som udgangspunkt varslede. Lovforslaget er tværtimod meget bredt formuleret og kan give anledning til vidt forskellige tolkninger af, hvad der fremover vil være forbudt eller tilladt i Danmark, når det gælder religionskritik. Samtidig er lovforslaget ikke afgrænset på en måde, som undtager kunstneriske og politiske handlinger. Dermed vil lovforslaget, hvis det vedtages, reelt medføre en indskrænkning af ytringsfriheden, som ligger væsentligt ud over den tidligere blasfemilov.

At kunstneriske og politiske handlinger ikke er undtaget øger også bekymringen for, hvad lovforslaget kan betyde for den frie, danske presse, herunder for pressens videregivelser af meddelelser eller billeder, der kan være omfattet af det kommende forbud.

Ydermere hører det kommende forbud under straffelovens kapitel 12. I straffelovens § 136, stk. 2. fremgår, at 'Den, der offentligt udtrykkeligt billiger en af de i denne lovs 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år

Ifølge førende juraprofessorer kan det medføre kriminalisering af ytringer, der støtter f.eks. konkrete koranafbrændinger. Sådanne ytringer kan man sagtens forestille sig vil optræde i publicistiske medier, der dækker samfundsdebatten om forhånelser af religiøse symboler.

Bemærkningerne til lovforslaget forholder sig slet ikke til redaktionelle mediers dækning og viderebringelse af ytringer eller handlinger, som vil være omfattet af forbuddet.

Derfor er det som det tredje punkt afgørende for Berlingske Media, sådan som det også mere uddybet fremgår af Danske Mediers høringssvar, at det i bemærkningerne til lovforslaget gøres klart, at der ikke på nogen måde rejses tvivl om frie publicistiske mediers adgang til at dække og viderebringe ytringer eller handlinger, selv om disse måtte være i konflikt med et kommende forbud.

Med venlig hilsen

Anders Krab-Johansen

Koncernchef og udgiver, Berlingske Media

Mette Østergaard

Chefredaktør, Berlingske

Martin Krasnik

Ansvarshavende chefredaktør, Weekendavisen

Simon Richard Nielsen

Ansvarshavende chefredaktør, B.T. og Euroinvestor

Tom Jensen

Ansvarshavende chefredaktør, Berlingske

København den 12. september 2023

Høringssvar fra Billedkunstnernes Forbund til forslag om forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund

Billedkunstnernes Forbund er imod regeringens forslag om at indføre en ny bestemmelse i straffelovgivningen – § 110 e, stk. 2 – der vil kriminalisere utilbørlig behandling af genstande, der har væsentlig religiøs betydning for et trossamfund.

Ytringsfrihed er en hjørnesten i ethvert demokrati. Enhver borger skal have mulighed for at udtrykke sine tanker, overbevisninger og meninger uden frygt for censur eller forfølgelse. Ytringsfrihed indebærer også, at enhver har ret til at udtrykke sig kritisk om den verden som omgiver os, herunder også om religioner og religiøse genstande.

Ytringsfriheden er afgørende for at beskytte individets ret til selvudfoldelse og selvbestemmelse, og vi mener, at regeringens forslag har konsekvenser for den frie ytring, der rækker langt ud over regeringens oprindelige intentioner om at stoppe koranafbrændingerne. Med forslaget lykkes man ikke med at skelne mellem kunstneriske udtryk og chikane eller bevidst krænkelser af andre.

Regeringens lovforslag har konsekvenser for alle landets borgere, men det er oplagt, at forslaget har en særlig betydning for den kunstneriske frihed, altså frihed til at skabe kunstværker af og med den verden som omgiver os. Kunstnere behandler, udfordrer og undersøger samfundsmæssige spørgsmål i deres værker. Kunsten er med til at udvikle samfundet og skaber en berøringsflade mellem for eksempel individets levede erfaring og magtinstitutioner, såsom religioner.

Vi er bekymrede for lovforslagets begrænsning af ytringsfriheden, der også vil få alvorlige konsekvenser for kunstens rolle i samfundet.

Med venlig hilsen



Marie Thams
Forperson for Billedkunstnernes Forbund

Høringssvar til Forslag til ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et religionssamfund)

Hermed vil jeg gerne udtrykke min dybe bekymring for det fremsatte lovforslag, særligt sætningerne "Bestemmelsen vil finde anvendelse, selv om den utilbørlige behandling af genstanden finder sted i f.eks. kunstnerisk eller politisk øjemed."

Om end jeg anerkender behovet for et opgør med de mange, forhånende og provokerende koranafbrændinger, lovforslaget er fremsat på baggrund af, og den vanskelige geopolitiske situation blandt andet de har sat Danmark i, så mener jeg lovforslaget i den fremsatte form fejler i at ramme præcist den adfærd, det ønsker at gøre op med. Rasmus Paludan, der om nogen har været aktiv i forhold til koranafbrændinger, udtalte d. 25/8 2023 til Berlingske "Jeg fortsætter og intensiverer min forhånelse af islam. Desto mere nu, hvor det virkelig er blevet et issue" Han fortsætter senere i samme artikel "Der er elastik i metermål ved fortolkningen af loven. Jeg kan finde mange andre veje til at vise mine kritik"

Jeg er ikke i tvivl om, Paludan og andre af samme overbevisning vil finde andre veje at udtrykke deres forhånelser på, og at inkludere kunstnerisk øjemed som helhed i lovforslaget, sikrer således ikke mod, at fx Paludan blot kan kalde en afbrænding kunst og dermed være fritaget for straf. Til gengæld indskrænker den kunstneriske frihed for alle kunstnere i en grad, jeg ikke mener, vi kan acceptere i Danmark. Hvis kunsten skal begrænses til at være opbyggelig, til "at skabe noget, skrive noget, male noget, hugge noget i sten, lave noget musik", som justitsminister Peter Hummelgaard sagde til BT d. 25/8 2023, så følger uvilkårligt spørgsmålet: hvem skal vurdere, hvorvidt et kunstværk falder inden for denne kategori? Regeringen? Politiet? Domstolene?

Den form for begrænsning af kunsten mener jeg, ligger så langt fra de frihedsidealer, vi ellers hylder i Danmark, og derfor anmoder jeg på kraftigste om, at man fjerner sætningerne "Bestemmelsen vil finde anvendelse, selv om den utilbørlige behandling af genstanden finder sted i f.eks. kunstnerisk eller politisk øjemed" fra lovforslaget.

Jeg står gerne til rådighed for uddybning, hvis det skulle være ønsket.

Birgitte Hjort Sørensen, skuespiller

mail@birgittehjortsoresen.com



Justitsministeriet
strafferetskontoret@jm.dk

22. september 2023

Sagsnr.
2023 - 24301-

Til Justitsministeriet,

Hermed følger mine bemærkninger til tilføjelsen af en § 110 e, stk. 2 i Straffeloven om forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund.

Indledningsvist vil jeg bemærke, at jeg finder det naturligt, at lovgiver tager stilling til, om konsekvenserne af den tidligere afskaffelse af straffelovens § 140 (blasfemiparagraffen) har været ønskelige. Der skal ikke herske tvivl om, at afbrænding af bøger eller skrifter, alene med henblik på at skabe splid og udvise disrespekt, er handlinger, der ikke bør finde sted i et samfund, der har ordentlighed og demokratisk samtale som grundværdi.

De senere års koranafbrændinger under politiets beskyttelse, har fremstillet Danmark som et land, der legitimerer forhånelse og nedgørelse af religioner. Med det fremsendte lovforslag vil regeringen sikre, at den danske stat af hensyn til den offentlige orden og statens og borgernes sikkerhed har mulighed for at gribe ind, og derved ikke længere vil fremstå som facilitator af religiøs forhånelse.

At Danmark har fremstået på denne måde, har haft negativ indvirkning på Danmarks sikkerhed, interesser og internationale forbindelser. I snart 100 år har der været et generelt forbud mod offentligt at forhåne andre staters flag. Det er naturligt, at regeringen overvejer, om genstande af væsentlig religiøs betydning skal nyde en lignende beskyttelse. Det finder jeg rigtigt.

Jeg har med tilfredshed noteret, at lovforslaget er placeret i den del af Straffeloven, der vedrører statens sikkerhed, og jeg så derfor gerne, at det i bemærkningerne understreges, at bestemmelsen har dette sigte og ikke har til hensigt at tage stilling til genstandes hellighed endsige forholde sig til den enkelte religion, ligesom det ville være klargørende,



hvis det fremgår, at bestemmelsen ikke forholder sig til spørgsmålet om bibel- og religionskritik eller teologiske spørgsmål i øvrigt, idet andre dele af Straffeloven tilsigter at beskytte bestemte grupper af borgere i deres frie religionsudøvelse og beskytte imod trusler, hån osv.

Min støtte til lovforslaget skal særligt ses i lyset af, at den forhånelse, der har foregået gennem de seneste års koranafbrændinger, ikke har bidraget til den demokratiske debat endsige har bidraget til en relevant religionskritik, men har haft karakter af forhånelse og et slet skjult ønske om at bestemte religiøse grupper ikke har hjemstedsret i Danmark. I mine øjne har disse handlinger dermed været udtryk for disrespekt for den grundlovssikrede religionsfrihed.

Det er vigtigt for den demokratiske samtale, at vi fjerner rummet for unødigt krænkende handlinger, og samtidig sikrer, at de nødtigt krænkende ytringer og handlinger stadig har plads, og at sådanne ikke falder ind under bestemmelsens definition af 'utilbørlig'.

Politiske og kunstneriske ytringer tillægges med rette stor demokratisk værdi og beskyttelse i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, og dette skal fortsat tilgodeses ved myndigheders og domstolenes konkrete afgørelser om håndhævelse af loven.

Det bør fremgå af lovens bemærkninger, at kunstnerisk velbegrundede handlinger omfattende behandling af religiøse genstande ikke vil være utilbørlige.

For anerkendelsesværdige formål – inden for f.eks. kunst og kultur – skal der fortsat være videst mulige rammer for religionskritik.

Venlig hilsen

Peter Birch

Kopi til
Alle biskopper





Justitsministeriet
Strafferetskontoret
(strafferetskontoret@jm.dk)

Høringssvar til udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Folkekirkens biskopper i Danmark har modtaget ovennævnte høring.
Biskopperne ønsker i den anledning, at afgive nærværende høringssvar.

Indledningsvis skal der ikke herske tvivl om at afbrænding af bøger eller skrifter, alene med henblik på at skabe splid og udvise disrespekt, er handlinger, der ikke bør finde sted i et samfund, der har ordentlighed som grundværdi. Denne ordentlighed må til enhver tid også afspejles i den enkeltes forvaltning af Grundlovens og Den Europæiske Menneskerettigheds-konventions frihedsrettigheder.

Om høringsprocessen

Det skal generelt bemærkes, at det forekommer uhensigtsmæssigt, og i modstrid med en sund lovgivningsproces, at lade lovændringer af denne karakter hastebehandle som tilfældet er. Justitsministeriets høringsbrev angiver, at lovforslaget fremsættes for Folketinget parallelt med den offentlige høring, hvis høringsfrist derved kan forkortes således, at Folketinget om nødvendigt kan behandle forslaget i indeværende folketingsår. Dette må nødvendigvis kompromittere Folketingets mulighed for at behandle forslaget på et sagligt grundlag, med fuld relevant oplysning. Et forslag af denne karakter fordrer inddragelse af et stort antal parter, der må forventes at give udtryk for differentierende perspektiver på et spørgsmål, der berører principielle problemstillinger – herunder, hvilke genstande, der i det givne trossamfund måtte være af så væsentlig betydning, at utilbørlig behandling bør strafsanktioneres af hensyn til rigets sikkerhed.

Utilbørlig

Forslaget benytter "utilbørlig behandling af" til afgrænsning af den straffbare handling. Lovforslagets almindelige bemærkninger definerer utilbørlig som "handling, hvorved disse genstande ødelægges på en nedsættende eller

Akt nr.: 2579621
København den:
22. september 2023

Nørregade 11
1165 København K

Tlf: 33 47 65 00
kmkbh@km.dk

forhånende måde eller i øvrigt fysisk behandles forhånende eller nedsættende." Til uddybning heraf anføres:



"enhver utilbørlig behandling, herunder afbrænding, tilsøling, og at der f.eks. trampes på eller sparkes til genstanden, eller at genstanden ødelægges ved f.eks. at rive i genstanden, klippe heri eller lignende. Den vil også omfatte tilfælde, hvor genstanden stikkes i med en kniv."

Andre handlinger, der ellers ikke ville opfattes som utilbørlige i sig selv, vil dog forsat være omfattet, såfremt det "sker på en måde, der i sig selv må anses for nedsættende eller forhånende."

Denne afgrænsning af bestemmelsens anvendelsesområde, må opfattes som upræcis. Ligesom det ikke generelt kan defineres, hvilken håndtering af et trossamfunds genstande af væsentlig religiøs betydning, der eventuelt bør give anledning til straf. Dette må kræve en nærmere undersøgelse hos de pågældende trossamfund.

Genstand af væsentlig religiøs betydning

Af lovforslagets almindelige bemærkninger fremgår:

"Den foreslåede bestemmelse vil således gælde for genstande med væsentlig religiøs betydning. Herved forstås fysiske genstande, som inden for den pågældende trostradition anses for hellige eller særligt repræsentative for troens bekendelsesgrundlag og/eller lære, f.eks. centrale religiøse skrifter og lignende, der tillægges høj grad af hellighed i trossamfundet."

Det skal i den anledning bemærkes, at afgrænsningen af, hvilke genstande, der kan kategoriseres som værende af "væsentlig religiøs betydning", må være en vurdering, der i sagens natur hører under det pågældende trossamfund. Justitsministeriets definition kan således ikke betragtes som fyldestgørende for samtlige trossamfund, om end den søger at indskrænke anvendelsesområdet, så det ikke automatisk omfatter genstande, der anvendes af religiøse grunde eller som led i religionsudøvelse, eller genstande, som af kulturelle eller politiske grunde er forbundet med religionen (herunder beklædningsgenstande).

Det skal i forlængelse heraf bemærkes, at Danmarks biskopper ikke forud for lovforslagets fremsættelse, er blevet adspurgte, om der måtte være et ønske eller behov for straf ved en "utilbørlig" behandling af Bibelen eller om denne af trossamfundet kan anses for "hellige eller særlig repræsentativ for troens bekendelsesgrundlag og/eller lære". Ej heller, om korset, ligesom det i bemærkningerne fremhævede katolske krucifiks, måtte anses for i sig selv at



have væsentlig religiøs betydning, eller om det i det hele findes hensigtsmæssigt at lovgive omkring genstandene i sig selv.

Lovforslaget fremlægger ikke et forslag til, hvordan denne væsentlige religiøse betydning eventuelt måtte søges afgrænset i en given situation.

Den foreslåede definition må på baggrund heraf frygtes at skabe en stor grad af uklarhed hos borgeren, omkring, hvilke handlinger, der evt. måtte være straffelagte.

En genstand, der fremstår som en sådan

Anvendelsesområdet omfatter utilbørlig behandling af genstande, som fremstår som en genstand af væsentlig religiøs betydning. Dette afgrænses til tilfælde, hvor genstanden er egnet til at blive forvekslet med den religiøse genstand af dem, der overværer den utilbørlige behandling,

eller omverdenen i øvrigt.

Det skal i den sammenhæng bemærkes, at der ikke i alle trossamfund kan være enighed omkring, hvorvidt en kopi af en genstand af væsentlig religiøs betydning for trossamfundet, kræver samme værdige behandling som en reel genstand af væsentlig religiøs betydning.

§ 266 b

Lovforslaget anfører, under henvisning til straffelovrådets betænkning i forbindelse med afskaffelse af blasfemiparagraffen, at "Der vil imidlertid kunne være tilfælde, hvor f.eks. grov forhånelse af et helligt skrift ikke vil blive fortolket som et angreb på en gruppe af personer på grund af dens tro af en karakter, der er omfattet af straffelovens § 266 b som fortolket i retspraksis".

Med henvisning til de givne eksempler på udvidet fortolkning ved domstolene, forekommer det dog ønskværdigt, om det var nærmere undersøgt, hvilke situationer der evt. ikke ville være dækket af § 266 b. Først i forlængelse heraf, og under inddragelse af de relevante trosretninger, ville det være muligt at afgøre, om disse situationer krævede lovindgreb.

Med venlig hilsen

Thomas Reinholdt Rasmussen
Biskop over Aalborg Stift

Ulla Thorbjørn Hansen
Biskop over Roskilde Stift

Marianne Gaarden
Biskop over Lolland-Falsters Stift

Marianne Christiansen
Biskop over Haderslev Stift



Elof Westergaard
Biskop over Ribe Stift

Mads Davidsen
Biskop over Fyens Stift

Henrik Wigh-Poulsen
Biskop over Aarhus Stift

Henrik Stubkjær
Biskop over Viborg Stift

Peter Skov-Jakobsen
Biskop over Københavns Stift



Justitsministeriet

Præsidenten
Domhuset, Nytorv 25
1450 København K.
Tlf. 99 68 70 15
CVR 21 65 95 09
adm.kbh@domstol.dk
J.nr. 23/40918

Den 15. september 2023

Ved en mail af 25. august 2023 har Justitsministeriet anmodet om eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund).

Jeg skal i den anledning på byretspræsidenternes vegne oplyse, at der er tale om et forslag, der navnlig sigter på at varetage udenrigspolitiske og sikkerhedsmæssige hensyn, og at byretterne ikke ønsker at udtale sig om dette.

Der henvises til j.nr. 2023-10-1123.

Med venlig hilsen

Nikolaj Aarø-Hansen

**Høringssvar vedr. forslag til Lov om ændring af straffeloven
(Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med
væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)**

18. september 2023

Center for Muslimers Rettigheder i Danmark ("CEDA") ser positivt på, at regeringen vil kriminalisere utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for trossamfund, og støtter derfor generelt forslaget.

Wesselsgade 2
2200 København N
Info@ceda.nu
www.ceda.nu
CVR-nr. 37 63 35 34

Det fremsatte lovforslag giver CEDA anledning til følgende bemærkninger. Bemærkningerne skal betragtes som en orientering omkring CEDAs synspunkter, snarere end indsigelser mod selve lovforslaget.

Bemærkninger

Manglende hensyntagen

Vi skal gøre opmærksom på, at CEDA finder de bagvedliggende hensyn til det fremsatte lovforslag særligt bekymrende.

CEDAs bekymring er begrundet i, at lovforslagets hensyn er med til yderligere at stigmatisere den muslimske befolkningsgruppe i Danmark, samtidigt med at de usynliggøres i beslutningsprocessen.

Den primære baggrund for fremsættelsen af lovforslaget, findes at være regeringens bekymring for "*det aktuelle trusselsbillede, og terrortruslen mod Danmark*".

Dette fremgår bl.a. af, at der i lovforslaget klart er anført, at "*Bestemmelsen har til formål at beskytte Danmarks forhold til fremmede magter og den danske stats interesser i forhold til udlandet*".

Det er derfor CEDAs klare opfattelse, at lovforslaget ikke specifikt tager hensyn til beskyttelsen af muslimer i Danmark.

Regeringens manglende hensyntagen til beskyttelsen af muslimer i Danmark mod hadtale, forhånelser, provokationer og islamofobi findes således særligt bekymrende.

Efter CEDAs opfattelse har muslimer i Danmark i flere år udtrykt bekymring og utilfredsstillelse omkring de offentlige forhånelser, had og provokationer, som de, herunder deres børn er blevet mødt med foran deres hjem og skoler.

Dette er f.eks. tidligere set, ved de tilfælde, hvor yderligtgående højreorienterede politiske organisationer med politibeskyttelse, har afholdt demonstrationer med koranafbrændinger i skole- og boligområder med et betydeligt antal muslimer.

Muslimer der har oplevet dette, har i flere år udtrykt deres bekymring for, at lovgivningen beskytter de, der udøver hadtale og islamofobi gennem koranafbrændinger, frem for at beskytte muslimers ret til ikke at blive chikaneret og udsat for hadtale.

CEDAs bekymring er således i høj grad en følge af, at muslimers bekymringer og levede erfaringer med islamofobi og hadtale ikke medtages i lovforslagets hensyn og formål, og at muslimer i Danmark bliver usynliggjort i beslutningsprocesser og som borgere i Danmark. Dette kan opfattes som, at muslimer i Danmark ikke er beskyttelsesværdige.

Det er statens pligt at beskytte samtlige af dets borgere, hvilket tillige gælder muslimske borgere i Danmark.

Det er CEDAs vurdering, at deres rettigheder og sikkerhed bør vægtes langt højere i lovforslagets hensyn og formål - og bør være blandt de primære baggrunde for lovforslagets fremsættelse

Anbefalinger

CEDA har ifm. nærværende høring haft drøftelser med Dansk Muslimsk Union. CEDA kan tilslutte sig følgende anbefalinger fremsat af Dansk Muslimsk Union, og anbefaler derfor, at:

- Der foreligger klare retningslinjer for, hvordan lovgivningen skal håndhæves i det offentlige rum såvel som på online platforme.
- Individet får medbestemmelse til at definere, hvad der har religiøs betydning for dem.
- Der er klare retningslinjer omkring dem, der overtræder loven, og hvilke sanktioner der vil blive anvendt over for dem.

Afslutningsvist bemærkes det, at CEDA ser meget positivt på den store inddragelse af samfundsaktører, herunder især muslimske trossamfund og paraplyorganisationer og øvrige trossamfund, i perioden under udarbejdelsen af lovforslaget samt ved høringen heraf.

Det er CEDAs forhåbning, at Justitsministeriet fremover tillige vil inddrage CEDA i arbejdet vedr. lovforslag og politikker inden for områder, der kan påvirke muslimer i Danmark.

Vi står naturligvis til rådighed for drøftelser og spørgsmål relateret til nærværende høringssvar.

Med venlig hilsen

Center for Muslimers Rettigheder i Danmark

Wesselsgade 2

2200 København N

Info@ceda.nu

Christianshavn/Børsen 21. september 2023

Til Justitsministeriet, Att. Strafferetskontoret

Høringssvar til lovforslag om ændring af straffeloven (forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for trossamfund) paragraf 110e, stk. 2

Dansk Forfatterforening og Danske Forlag konstaterer, at lovforslaget, i modsætning til den bebudede 'nålestiksoperation' mod specifikke forhånelser af en bestemt religiøs tekst i en særlig skadelig kontekst, er en generel indskrænkning af den kunstneriske frihed og omfatter hele det offentlige rum. Den kunstneriske frihed som sådan er eksplicit omfattet af lovforslaget og bliver grundlæggende indskrænket til fordel for hensynet til religiøse sensibiliteter. Alene på den baggrund er det stærkt problematisk, at høringsrunden ikke har inddraget de kunstneriske og publicistiske organisationer, men ensidigt efterspørger primært de forskellige trossamfunds meningstilkendegivelser. Det vidner om et lovgivningsarbejde, der på dette punkt er forhastet og demokratisk skævt.

Det er en helt essentiel del af et kunstnerisk virke at kunne arbejde frit og åbent med symboler af enhver art, herunder i kritisk, eksperimenterende og tankevækkende øjemed, og at kunne gøre det offentligt uden potentiel risiko for myndighedsindgriben, ud over hvad enhver anden offentlig optræden er underlagt. Et abstrakt forbud mod 'utilbørlighed' i omgangen med symboler er et helt uacceptabelt grundlag for et samfund baseret på en mangfoldighed af menneskelige udtryksformer. Det er også udtryk for en fejlkending af forholdet mellem kunst og offentlighed. Man kan ikke have fri kunstnerisk udfoldelse inden for rammerne af en ikke nærmere defineret 'tilbørlighed'. Kunstnerisk frihed indbefatter også muligheden for at afsøge og skubbe til grænserne for, hvordan man kan udtrykke sig offentligt.

Dansk Forfatterforening og Danske Forlag opfordrer derfor på det kraftigste regeringen til helt at undtage den kunstneriske frihed fra lovforslaget.

Med venlig hilsen

Morten Visby, fmd. Dansk Forfatterforening & Christine Bødtcher-Hansen, dir. Danske Forlag



Til
Justitsministeriet

fremsendt pr. mail
til strafferetskontoret@jm.dk og jm@jm.dk

**Høringssvar over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven
(Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs
betydning for et trossamfund)**

Dansk Journalistforbund Medier & Kommunikation, DJ, fremlægger hermed sit høringssvar til forslag til lov om forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund.

DJ er principielt imod indskrænkninger af ytringsfriheden. For DJ udgør ytringsfriheden en helt grundlæggende rettighed i et demokratisk samfund som det danske. Og efter vores opfattelse skal en eventuel begrænsning af ytringsfriheden være meget nødvendig og velbegrundet, og desuden skal den i givet fald være så konkret og afgrænset som muligt.

Det fremlagte lovforslag vil efter DJ's vurdering indskrænke ytringsfriheden i en for vidtgående og unødvendig grad, der går meget længere end den "juridiske nålestiksoperation", som regeringen forinden havde bebudet. På den baggrund opfordrer DJ regeringen til at trække sit lovforslag tilbage.

Herunder vil vi uddybe vores synspunkt.

Ytringsfriheden, og herunder alle borgeres ret til at kunne søge, modtage og viderebringe informationer, er én af de mest fundamentale rettigheder i et demokrati.

Ytringsfriheden er forudsætningen for et åbent og oplyst samfund. Den er baggrunden for, at den enkelte borger kan danne sig et indtryk af og en mening om, hvad der foregår i samfundet. Og det er grundlaget for, at borgerne frit kan udveksle og diskutere forskellige synspunkter – også synspunkter, som efter andre borgeres opfattelse kan være både urigtige, upassende og endda utilbørlige.

DJ anerkender på den anden side, at retten til at ytre sig ikke er absolut og uden grænser. Og DJ anerkender, at lovgiverne i et demokrati kan beslutte nogle specifikke indskrænkninger af ytringsfriheden, der eksempelvis kan være begrundet i de forhold, som Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 10 stk. 2 angiver om hensynet til blandt andet den nationale sikkerhed, beskyttelse af andres gode navn og rygte eller rettigheder mv.

Men vi understreger samtidig – som der også er domspraksis for –, at en indskrænkning af ytringsfriheden i givet fald skal være nødvendig, presserende og afgrænset. Og disse kriterier finder vi fra DJ's side ikke, at det fremlagte lovforslag lever op til.

Dansk Journalistforbund
Medier & kommunikation

The Danish Union of Journalists

Gammel Strand 46
1202 København K
Danmark

+45 3342 8000
dj@journalistforbundet.dk
journalistforbundet.dk

Loven er tilsyneladende ikke nødvendig

Den konkrete anledning til lovforslaget er at kunne forhindre, at personer offentligt afbrænder Koraner med det ene formål at ville forhåne, nedværdige og eventuelt ophidse muslimer – herboende såvel som ude i den store verden.

For at forhindre dette foreslår regeringen at tilføje straffelovens § 110 e et nyt stykke, der straffer den, der *”...offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds gør sig skyldig i utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan.”*

På baggrund af bemærkningerne til det fremlagte forslag er det imidlertid DJ's umiddelbare opfattelse, at der allerede i dag i straffeloven eksisterer en hjemmel til at kunne forhindre de ovennævnte afbrændinger, og at der derfor ikke er det nødvendige og presserende behov for en ny bestemmelse.

Det drejer sig om straffelovens § 266 b. Her hedder det, at en person, der offentligt fremsetter udtalelser eller anden meddelelse, hvor en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af blandt andet sin tro og religiøse overbevisning, kan straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

I paragraffens stykke 2 er det endda en særligt skærpende omstændighed, hvis forholdet har karakter af propagandavirksomhed.

I bemærkningerne til det fremlagte lovforslag omtales § 266 b og den retspraksis, der knytter sig til paragraffen (bemærkningerne side 4-6). På den baggrund af disse bemærkninger undrer det os, at man fra forslagsstillernes side har lagt § 266 b til side. Og vi savner nogle mere konkrete begrundelser, end der er givet for, hvorfor man ikke finder, at § 266 b giver den tilstrækkelige hjemmel til at opfylde det oprindelige formål.

Eller sagt med andre ord: Hvorfor finder man det alligevel nødvendigt at indføre en helt ny bestemmelse med en efter DJ's opfattelse uvis udstrækning og med nogle uoverskuelige konsekvenser for ikke mindst ytringsfriheden?

Og herudover placerer man den foreslåede bestemmelse i straffelovens kapitel om landsforræderi og andre forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed.

Dét finder vi fra DJ's side er unødvendigt og uhensigtsmæssigt. Så bredt og upræcist som bestemmelsen er formuleret, kan den meget nemt få en "chilling-effekt", der vil påvirke medier, journalister og almindelige borgers adfærd ud over det oprindelige formål. Og det er på den baggrund, at DJ ikke kan støtte lovforslaget.

Fra DJ's side foreslår vi som nævnt indledningsvist, at lovforslaget trækkes tilbage. Hvis lovforslaget fastholdes, vil vi fremhæve to forhold, der skal tages særligt højde for:

Særligt vedrørende journalisters og redaktionelle mediers formidling

I bemærkningerne til lovforslaget nævnes det (side 9-10), at bestemmelsen ikke vil *”...omfatte viderebringelse af andre personers utilbørlige behandling af genstande af væsentlig religiøs betydning. Dette gælder dog ikke, hvis der er tale om medvirken til overtrædelse af bestemmelsen...”*.

Herefter nævnes et eksempel, hvor to personer har aftalt, at den ene foretager den utilbørlige behandling, og den anden viderebringer en optagelse af det til en videre kreds.

Her skal vi fra DJ's side kræve en klar og utvetydig tilkendegivelse fra forslagsstillerne af, at journalisters og redaktionelle mediers optagelse og formidling af optagelser, der kan indeholde utilbørlig behandling af religiøse genstande, ikke vil være omfattet af forbuddet.

Særligt vedrørende tegninger og fotografier

Fra DJ's side er vi desuden bekymret for, i hvilket omfang tegninger og fotografier kan være omfattet af lovens forbud.

På den ene side er det nævnt i bemærkningerne (side 9), at bestemmelsen

"...vil ikke omfatte afbildninger, gengivelser eller imitationer af genstande med væsentlig religiøs betydning i form af eksempelvis tegninger, malerier, billeder, modeller eller lignende".

På den anden side er det tidligere nævnt (side 8), at loven

"...vil som udgangspunkt heller ikke omfatte tegninger, figurer mv., medmindre disse i sig selv har væsentlig religiøs betydning for trossamfundet, som det f.eks. er tilfældet med krucifikset i katolicismen eller mezuzah i jødedommen."

Af sidstnævnte uddrag kan udledes, at tegninger er omfattede, hvis de i sig selv har væsentlig religiøs betydning for trossamfundet.

Det understreger efter DJ's opfattelse, at lovforslaget ikke er tilstrækkeligt afgrænset.

DJ opfordrer derfor til, at man fjerner "tegninger" fra opregningen på side 8 i bemærkningerne for på den måde at sikre sig, at tegninger ikke er omfattet af det nye strafbare område, når disse i sig selv har væsentlig religiøs betydning.

Det kan give anledning til forvirring omkring, hvad man kan tegne, hvis en tegning viser en genstand med en væsentlig religiøs betydning for et trossamfund.

Det bør alternativt eksemplificeres, hvornår en tegning i sig selv har væsentlig religiøs betydning for trossamfundet.

DJ står til rådighed, hvis dette høringssvar giver anledning til uddybende spørgsmål eller kommentarer.

Venlig hilsen



Tine Johansen
formand

Dansk Kulturlivs høringssvar til regeringens lovforslag om forbud mod utilbørlig omgang med religiøse symboler

Dansk Kulturliv indgiver hermed sit høringssvar til regeringens lovforslag om forbud mod utilbørlig omgang med religiøse symboler, uanset at Dansk Kulturliv – og hele kulturlivet og det kunstneriske felt – ikke er blevet inddraget i processen, eller inviteret til at afgive høringssvar.

Dansk Kulturliv anbefaler, at loven ikke fremsættes i sin nuværende form og opfordrer regeringen til at overveje mere præcise og balancerede løsninger for at inddæmme problemet.

Dansk Kulturliv ser med alvor på regeringens lovforslag om forbud mod utilbørlig omgang med religiøse symboler. Vi er stærkt bekymrede for, at lovforslaget begrænser ytringsfriheden på alle landets kunst- og kulturinstitutioner, og ikke kun de koranafbrændinger, som lovforslaget er udarbejdet for at begrænse.

Handlinger, som dem der har fundet sted i den senere tid med afbrænding af koraner, tager Dansk Kulturliv afstand fra. De tjener kun til at forhåne, nedgøre og provokere religiøse overbevisninger, og har intet med kunst at gøre.

Kunstnerisk frihed og ytringsfrihed er essentielt for kunst- og kulturlivet, og det omfatter også friheden til at udtrykke religionskritik, uanset hvilken verdensreligion kunstneren ønsker at kritisere. Med det foreliggende lovforslag rammer man ikke blot religiøs forhåndelse, men muligheden for overhovedet at udøve religionskritik i professionel kunstnerisk kontekst. Lovforslaget er med andre gjort unødvendigt bredt, og kommer til at ramme den kunstneriske frihed, der er en forudsætning for et levende kunst- og kulturliv. Derfor opfordrer Dansk Kulturliv regeringen til at overveje mere præcise og balancerede løsninger for at inddæmme problemet.

Væsentlig er også, at Dansk Kulturliv repræsenterer mange af de fysiske rammer og institutioner. Disses ansatte og ledelser vil med en vedtagelse af lovforslaget blive stillet i en helt urimelig situation. Som formidlere af kunstnerisk indhold og udtryk vil museer, biblioteker, teatre, kulturhuse, spillesteder i kurateringen skulle varetage en ny rolle, og vurdere om en kunstnerisk manifestation udgør utilbørlig omgang med religiøse symboler. Ellers risikerer de selv at blive kriminaliseret som følge af den nye lovgivning.

Afslutningsvis undrer Dansk Kulturliv sig over, at ingen repræsentanter er blevet hørt i udformningen af lovforslaget. Kunstnere og kulturinstitutioner burde have været inddraget i en proces, der har så store konsekvenser for hele det kunstneriske felt. Dansk Kulturliv opfordrer til at regeringen tager branchens bekymringer og perspektiver i betragtning, og at der findes løsninger der balancerer respekten for den kunstneriske ytringsfrihed, og behovet for at tackle problemet med religiøs forhåndelse.

På vegne af Dansk Kulturliv

Michel Steen-Hansen, fungerende forperson



DANSK KUNSTNERRÅD
Council of Danish Artists

Høringssvar fra Dansk Kunstnerråd til lov om ændring af straffeloven (forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for trossamfund) paragraf 110e, stk. 2

Dansk Kunstnerråd er en tværkunstneriske kunst- og kulturpolitisk paraplyorganisation for danske professionelle kunstneres organisationer. I Dansk Kunstnerråds vedtægter, herunder § 2 *Formål og virke*, fremgår det, at Dansk Kunstnerråd arbejder for kunstens frihed og kunstnernes ytringsfrihed.

Dansk Kunstnerråd har gennemgået Forslag til Lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund), paragraf 110 e, stk. 2. Vi gør opmærksom på, at der blandt vores medlemmer, som er professionelle kunstnere, er en stor bekymring for konsekvensen af en begrænsning i den kunstneriske frihed. Der er en bekymring for, at dette lovindgreb vil mindske kunstnernes mulighed for at italesætte/adressere konkrete samfundsmæssige problemstillinger og begivenheder i en kunstnerisk kontekst.

Vi gør opmærksom på, at kunstnerorganisationerne finder det problematisk, at lovteksten i udsendt form indeholder den formulering, at bestemmelsen også vil finde anvendelse, selv om den utilbørlige behandling af genstanden finder sted i f.eks. kunstnerisk eller politisk øjemed.

Om Dansk Kunstnerråd:

Dansk Kunstnerråd er en tværfaglig organisation for de professionelle kunstneres organisationer i Danmark med henblik på samarbejde på det kunst- og kulturpolitiske område. Dansk Kunstnerråd har i alt 24 medlemsorganisationer med ca. 20.000 medlemmer. Dansk Kunstnerråd har til formål at varetage kunstens og de professionelle kunstneres kulturpolitiske placering i samfundet, herunder at arbejde for de professionelle kunstneres interesser i politisk, retslig, økonomisk og social sammenhæng. Dansk Kunstnerråd består af en række kunstnerorganisationer:

Dansk Musiker Forbund
Danske Filminstruktører
Dansk Forfatterforening
Danske Scenografer
Dansk Artist Forbund
Billedkunstnernes Forbund
KUFA – Kunstnernes fagforening

Foreningen af Danske Sceneinstruktører
Film- og Tv-arbejderforeningen
Danske Dramatikere
Foreningen af Danske Dramaturger
Dansk Skuespillerforbund
Danske Bladtegnere
Uafhængige Scenekunstnere
Danske Skønlitterære Forfattere
Foreningen af Danske Sceneinstruktører
Kvindelige Kunstneres Samfund
Dansk Komponistforening
UKK - organisation for kunstnere, kuratorer og kunstformidlere
Danske Kunsthåndværkere & Designere
Dansk Organist og Kantor Samfund
Dansk Kapelmesterforening



Til Justitsministeriets strafferetskontor,

E-mail: strafferetskontoret@jm.dk

20. september 2023

Høringssvar fra 'Dansk Muslimsk Union' vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Dansk Muslimsk Union vil på vegne af sine medlemsorganisationer og andre medunderskrivere (**Se listen**) udtrykke vores støtte til det fremlagte lovforslag, der sigter mod at forbyde offentlig forhånelse eller utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund.

Vi er tilfredse med, at lovforslaget imødekommer vores tre centrale forventninger: at det dækker alle offentlige steder, inkluderer alle hellige skrifter, og strækker sig ud over blot afbrændinger. Dette markerer en betydningsfuld fremgang i beskyttelsen af Danmarks religiøse minoriteters rettigheder.

Vi er dybt bekymrede over de gentagne koranaftændinger foran moskéer, som især har fundet sted siden årsskiftet. Disse handlinger har skabt utryghed og frygt blandt vores medlemmer og har bidraget til en polarisering i samfundet.

Realiteten er, at på halvanden måned har der været anmeldt 253 demonstrationer med bog- og flagaftænding i Danmark, hvilket svarer til 6 hændelser om dagen. Dette er ikke blot tal, men en påmindelse om den virkelighed, mange muslimer i Danmark lever i.

Vi har efter nøje overvejelse udarbejdet 13 konkrete forslag til forbedring af det nuværende lovforslag. Disse forslag er resultatet af en dybdegående analyse og refleksion over, hvordan vi bedst kan sikre, at loven ikke blot er effektiv, men også retfærdig og inkluderende. Vores intention er at bidrage konstruktivt til en lovgivning, der respekterer og beskytter alle borgere i Danmark, uanset deres religiøse overbevisning. Vi ser frem til en fortsat dialog med relevante parter for at sikre, at disse forslag bliver taget i betragtning.

Forslag til forbedringer

1. Uddannelse og oplysning

For at sikre effektiv implementering af loven bør der være en national oplysningskampagne, der informerer borgerne om lovens indhold og formål. Det er samtidig vigtigt med oplysning om ytringsfrihedens væsen, dens centrale betydning og dens grænser til befolkningen. Dette vil også bidrage til at fremme forståelse og respekt mellem forskellige grupper i samfundet.

2. Styrkelse af retshåndhævelse

Der bør være klare retningslinjer for, hvordan loven håndhæves, også i online rum, hvor forhånelse og utilbørlig behandling ofte finder sted.

3. Definition af beskyttede genstande

Mens vi anerkender, at lovforslaget dækker genstande med "væsentlig religiøs betydning", bør der også være en anerkendelse af individets ret til at definere, hvad der har religiøs betydning for dem.

4. Dialog og forståelse

Mens loven kan sætte grænser, bør der også være en indsats for at fremme dialog og forståelse mellem forskellige religiøse og kulturelle grupper. Dette vil hjælpe med at bygge broer og mindske behovet for lovgivning i fremtiden.

5. Inklusion af digitale platforme

Med den stigende digitalisering er det vigtigt at sikre, at loven også dækker digitale platforme, hvor forhånelse og utilbørlig behandling kan finde sted. Der bør være klare retningslinjer for, hvordan digitale platforme som sociale medier skal håndtere sådanne overtrædelser.

6. Støtte til ofre

Der bør etableres støttemekanismer for ofre for forhånelse eller utilbørlig behandling af religiøse genstande. Dette kan inkludere rådgivning, psykologisk støtte og juridisk vejledning.

7. Forebyggende tiltag

Ud over lovgivning bør der også være en indsats for at forebygge sådanne hændelser. Dette kan inkludere uddannelsesprogrammer i skoler og samfund, der fremmer interreligiøs forståelse og respekt.

8. Klarhed omkring sanktioner

Der bør være klarhed omkring de sanktioner, der vil blive anvendt over for dem, der overtræder loven. Dette vil sikre, at loven håndhæves konsekvent og retfærdigt.

9. Interkulturelle workshops

Der bør arrangeres regelmæssige workshops, hvor borgere fra forskellige religiøse og kulturelle baggrunde kan mødes og diskutere deres tro og traditioner. Dette vil fremme forståelse og reducere misforståelser og fordomme.

10. Religiøs repræsentation

Sikring af, at religiøse minoriteter er ordentligt repræsenteret i beslutningstagende organer, råd og komiteer, der beskæftiger sig med religiøse og kulturelle spørgsmål. Dette vil sikre, at deres stemmer og bekymringer bliver hørt.

11. Styrkelse af lokale initiativer

Der bør være støtte til lokale initiativer, der fremmer samhørighed og forståelse mellem forskellige religiøse grupper. Dette kan inkludere fælles begivenheder, kulturelle udvekslinger eller øvrige projekter i lokalsamfundet.

12. Digital platform for dialog

Oprettelse af en online platform, hvor borgere kan stille spørgsmål og få svar om forskellige religioner fra eksperter og religiøse ledere. Dette vil give folk en sikker og informativ kanal til at lære mere og engagere sig i en konstruktiv dialog.

13. Opfølgning og evaluering

Efter en passende periode bør der være en evaluering af lovens effektivitet og dens indvirkning på samfundet. Dette vil give mulighed for at justere loven, hvis det er nødvendigt, og sikre, at den fortsat tjener sit formål. Vi anbefaler at det bliver indenfor nuværende regeringsperiode.

Perspektiv

Vi har gentagne gange påpeget, at et forbud kun er symptombehandling. Det underliggende problem er manglen på tolerance og forståelse i et multikulturelt samfund. Vi håber inderligt, at dette lovforslag vil være starten på en mere omfattende indsats.

Vi har brug for en national handlingsplan mod islamofobi. En sådan handlingsplan ville ikke kun være forebyggende, men også prognose- forbedrende, idet den ville adressere både de nuværende udfordringer og forhindre fremtidige udfordringer i at opstå.

Vi opfordrer derfor regeringen til at tage skridt mod at fremme tolerance, empati og anerkendelse af Danmarks muslimske mindretal.

Afslutningsvis vil vi gerne udtrykke vores taknemmelighed over for Justitsministeriet for at inddrage Dansk Muslimske Union i processen ved at afholde et fællesmøde med repræsentanter fra Udenrigsministeriet d. 18.8. Vi har nu taget vigtige skridt sammen mod at beskytte religiøse minoriteters rettigheder i Danmark. Vi håber, at vores feedback vil blive taget i betragtning, når lovforslaget behandles yderligere og står altid til rådighed for dialog.

Med venlig hilsen

Dansk Muslimske Union

Bibliotekvej 68A

2650 Hvidovre

info@dmunion.dk

På vegne af:

Medunderskrivere (i alfabetisk rækkefølge)

Dansk Islamisk Center

Dansk Islamisk Trossamfund:

Albertslund Kultur Forening
Ballerup Kultur Forening
Brabrand Kultur Forening
Brøndby Islamisk Menighed
Glostrup Kultur Forening
Helsingør Islamisk Menighed
Horsens Kultur Forening
Hvidovre Kultur Forening
Ikast Kultur Forening
Ishøj Kultur Forening
Kokkedal Islamisk Menighed
København Islamisk Menighed
Nørrebro Kultur Forening
Odense Islamisk Menighed
Roskilde Islamisk Menighed
Roskilde Kultur Forening
Slagelse Kulturforening
Tåstrup Islamisk Menighed

Tåstrup Kultur Forening
Vejle Islamisk Menighed
Århus Islamiske Menighed
Ålborg Islamisk Menighed

Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse:

Alaadin Moske
Avedøre Moske
Ayasofya Moske
Bilal Habesi Moske
Brabrand Ulu Moske
Dansk Indvandrer Kulturforening
Dansk Tyrkisk Kultur og Aktivitetscenter – Kocatepe Moskeen
Dansk-Tyrkisk Kulturforening
Den Makedonske Moske Forening Prespa
Esbjerg Anatoliens Moske
Eyup Sultan Moske
Farum Moske
Fatih Moske
Fredericia Tyrkisk Moske
Ikast Fatih Moske
Mevlana Moske
Nyborg Moske
Næstved Tyrkisk Islamisk Kulturforening
Orhan Gazi Moske

Randers Moske
Ringsted Moske
Selimiye Moske
Silkeborg Moske
Slagelse Multikulturel Forening
Suleymaniye Moske
Tyrkisk Kultur Moske
Yunus Emre Moske
Yunus Emre Moske
Åbenrå Moske
Århus Dansk-Tyrkisk Kulturforening

Det Islamiske Trossamfund af Bosniakker i Danmark:

Bosnjak Bosnisk Forening
Bosniakisk Forening Vakuf
BIH-SAN
Bosnjacki kultur center
Bosnjakisk Kultur Forening Zem-Zem
Bosniakkisk forening "Vakuf" (Kolding)
Bosnisk kultur centar (København)
Dansk-Bosnisk-kulturforening-most bro
Bosniakkisk dansk kultur forening "Ljiljan"
Sabur Bosnisk Kulturelle Center Randers
Bosnisk-Bosniakisk Kulturforening
Bkic Tønder

IKCB Vejle

Den Centrale Albanske Moske

Det Albanske Trossamfund

Det Albanske Trossamfund i Danmark

Det Islamiske Trossamfund (WAKF)

Det Islamiske Forbund i Danmark

Det Palæstinensiske Mulktaqa i Danmark

Makki Kultur Center

Minhaj ul Quran International Denmark:

Minhaj ul Quran International Denmark – Amager

Minhaj ul Quran International Denmark – Nordvest

Minhaj ul Quran International Denmark – Odense

Minhaj ul Quran International Denmark – Valby

Muslimernes Fællesråd (MFR)

Pakistansk Islamisk Trossamfund (Madni Masjid Aarhus)

Pak Cultur Society Brøndby (Brøndby Moske)

Pakistan Islamic Welfare Society - den Pakistanske moské i Odense

Scandinavian Council for Relation

Somalisk Ungdoms- og Kulturforening/Masjid Tawhid

Wakf Almassira - Ringsted moske

HØRINGSSVAR

til

Justitsministeriets forlag til Lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Ytringsfrihed er en grundpille i demokratiske samfund, fordi det er gennem udveksling af frie tanker, vi bliver myndige, oplyste borgere. Sagen om bogafbrændinger er et anslag mod ytringsfriheden af to grunde. Selvom borgere er frie til at ytre sig på primitive måder i demokratier, så kan hadsk tale og direkte hånende adfærd virke negativt tilbage på friheden til at ytre sig. I den hadske og forhånende tale ligger trusler skjult, og flere undersøgelser har vist, at det kan afholde folk fra at deltage i debatter, når deres tro, holdninger, køn eller seksuelle præferencer lægges for had i det offentlige rum.

Derfor kan der være god grund til at overveje indgreb mod uargumenteret hadsk tale, der rummer trusler. Når Dansk PEN ikke desto mindre tager afstand fra regeringens lovforslag, er det selvsagt ikke for at bakke op om hadske ytringer i det danske samfund, men fordi lovforslaget de facto er et anslag mod ytringsfriheden. Lovforslaget er åbenlyst ikke gennemtænkt og ikke diskuteret med relevante aktører i civilsamfundet. Forslaget vil ikke fremme, sikre og beskytte ytringsfriheden i Danmark. Tværtimod. Det kan bruges politisk mod de mennesker, der kæmper for ytringsfrihed og mod hadsk tale.

At lovgive mod hadsk tale mod grupper uden at røkke ved demokratiets grundpiller er ikke nemt. Der må andre løsninger til. Disse løsninger består blandt andet i at styrke de mange frivillige i Danmark, der arbejder med at sikre andres frihed til at ytre sig herhjemme og i udlandet. Det er sigende, at kulturelt tonedøve politikere ikke har inviteret de relevante kunstneriske foreninger og kulturelle institutioner/organisationer til at give høringssvar. Det er ikke mindst deres medlemmers frihed til at ytre sig kunstnerisk, der risikerer at blive strafbare handlinger, hvis loven vedtages. Derfor må PEN tage afstand fra det foreliggende lovforslag og opfordre politikerne til at finde andre løsninger på de sikkerhedsmæssige, økonomiske såvel som diskriminerende udfordringer, som den aktuelle situation med koranaftbrændinger har skabt.

På vegne af Dansk PENs bestyrelse

Med venlig hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Cathrine Hasse".

Cathrine Hasse
Præsident

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Mille Rode".

Mille Rode
Generalsekretær

Høringssvar

L133: Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund

København, 21. september 2023

Dansk Regnbueråd er imod regeringens forslag, som under trussel om bøde- og frihedsstraf, urimeligt begrænser borgernes ytringsfrihed og muligheder for at udøve potent, effektiv magtkritik over for religioner og religiøse symboler. Der kan skrives mange sider om lovens uigennemtænkte aspekter og følgevirkninger, for den kan på ingen måde siges at være kirurgisk præcis. Det vil andre høringsparter ganske sikkert redegøre for bedre og grundigere end vi kan.

Dette høringssvar udtrykker Dansk Regnbueråds stærke kritik af L133 - en kritik som vi selvsagt ytrer på vegne af alle borgere i Danmark. Som en LGBT-forening fokuserer vi imidlertid særligt på konsekvenserne for seksuelt minoriserede personer, for loven er i særklasse ydmygende for vores dobbelt-minoriserede medborgere. Her tænkes specielt på dansk-muslimske LGBT-personer.

Disse borgere må, hvis regeringens forbud vedtages, afstå fra offentligt at manifestere despekt for religiøse genstande. Dermed er dansk-muslimske regnbuepersoner tvunget til at udvise det modsatte, nemlig de facto *respekt*, for de selvsamme symboler og skrifter, i hvilke der hentes moralsk forsvar for og, i muslimske diktaturer, juridisk hjemmel til at fornedre, straffe, torturere og henrette selvsamme borgere.

Det finder vi både absurd og menneskeretligt dybt forkasteligt.

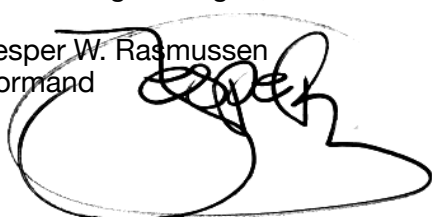
Dansk-muslimske regnbuepersoner oplever jo også ydmygelser her i Danmark, hvor de bliver nedgjort, udskammet, fysisk straffet og sommetider frihedsberøvet i deres egne miljøer - og verbalt fornedrede af deres egne gejstlige. Naturligvis skal disse LGBT-medborgere i et frit samfund som Danmark derfor fortsat have ret til at ytre og manifestere en voldsom kritik, når de udsættes for en sådan behandling - eller sympati-protestere over lignende eller endnu værre behandling af deres landsmænd, der må leve i og lide under religiøse diktaturer.

Den behandling, muslimske kvinder og LGBT-personer sommetider oplever, er fornedrelse på et niveau, man som etnisk dansker, med de friheder og privilegier vi er vokset op med, måske har svært ved at fatte omfanget og dybden af. Det bør regeringen derfor gøre en særlig indsats for at forstå. Regeringen bør i særlig grad respektere disse udsatte, dobbelt-minoriserede borgeres ret til, selv med voldsomme, ringeagtende mishagsytringer, verbale såvel som fysiske, at protestere over ydmygende behandling, fængsling, tortur og henrettelse.

Dansk Regnbueråd håber regeringen snarest besinder sig og trækker dette demokrati- og ytringsfrihedsskadelige lovforslag tilbage - eller at det ikke vedtages af et flertal i Folketinget.

På foreningens vegne,

Jesper W. Rasmussen
Formand





København
14-09-2023

► **Justitsministeriet**
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Sendt til: strafferetskontoret@jm.dk

Høringssvar vedr. forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Dansk Teater er brancheorganisation for professionelt producerende teatre og scenekunstkompagnier i Danmark. Vi kan konstatere, at ovennævnte lovforslag er sendt i høring og vi vælger hermed at afgive et høringssvar.

Som brancheorganisation ser Dansk Teater med stor bekymring på den del af regeringens lovforslag om forbud mod utilbørlig omgang med religiøse symboler, der handler om kunst.

Dansk Teater tager stærkt afstand fra de koranafbændinger, der har fundet sted den senere tid. Sådanne handlinger har ingen berettigelse og tjener kun til at genere og forhåne religiøse samfundsgrupper. Den slags har intet med kunst at gøre.

Men vi kan desværre konstatere, at lovforslaget er blevet væsentligt bredere end der formodentlig var lagt op til. Det er vores opfattelse, at lovforslaget i sin nuværende form helt unødigt kriminaliserer ytringsfriheden på det kunstneriske område.

Regeringens lovforslag rammer ikke blot religiøs forhånelse, men også muligheden for at udøve religionskritik i en professionel kunstnerisk kontekst.

Muligheden for kunstnerisk frihed og ytringsfrihed er essentiel – også for scenekunstbranchen, og det er en del af scenekunstens DNA at kunne udtrykke sig frit. Kunstnerisk frihed omfatter således også muligheden for at ytre religionskritik uanset hvilken verdensreligion, kunstneren finder behov for at kritisere.

Som brancheorganisation for landets professionelt producerende teatre og scenekunstkompagnier ser vi med særlig stor bekymring på den umulige rolle, vores medlemmer i givet fald ville få med at kuratere/censurere den kunst, som skabes af de kunstnere, som inviteres indenfor i vores teatre.

Vi har forståelse for, at det er et komplekst problem, regeringen forsøger at løse. Vi opfordrer dog alligevel regeringen til endnu engang at afsøge muligheden for at finde en løsning, der ikke begrænser ytringsfriheden for landets kunstnere.

Vi opfordrer derfor til, at begrænsninger af den kunstneriske ytringsfrihed tages ud af lovforslaget. Fra et scenekunstperspektiv må vi som minimum insistere på, at man specifikt undtager den kunst som udfoldes i teatre, andre scenerum og andre tilrettelagte/organiserede kunstneriske sammenhænge, som for eksempel gadeteater.

Slutteligt undrer Dansk Teater sig meget over, at ingen repræsentanter for kunst- og kulturlivet er blevet hørt i forbindelse med udformningen af lovforslaget. Det er afgørende at inddrage kunstnere og kulturinstitutioner i en proces som denne, hvor udfaldet kan have store konsekvenser for kunsten og de udøvende og skabende kunstnere. Dansk Teater opfordrer regeringen til at tage branchen med på råd, så der kan findes en løsning, der respekterer både kunstnerisk frihed og behovet for at tackle problemet med religiøs forhånelse.

Venlig hilsen



Lars Sennels
forperson

Dansk Teater – Branche- og arbejdsgiverorganisation for professionelt producerende teatre og scenekunstkompagnier i hele Danmark

Fra: bysman@mail.tele.dk <bysman@mail.tele.dk>

Sendt: 12. september 2023 16:08

Til: £Strafferetskontoret (951s18) <Strafferetskontoret@jm.dk>

Emne: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven

Justitsministeriet

att. Morten Holland Heide

Mange tak for henvendelsen.

Vores mening privat og i vores frikirke Dansk Teltmissions Menigheds ledelse er den, at vi ikke synes det er passende at fornærme folks forskellige religioner og tro.

Vi mener, at man bør acceptere dem, også når de ikke lige har den samme overbevisning og tro som vi selv. Vi mener derfor, at det er forkert både at brænde koraner eller bibler af for den sags skyld samt andre forskellige ting og sager, der hører folks religioner til.

Ligeså forkert synes vi, at det er at brænde hinandens kirker, moskeer eller helligdomme ned. Vi synes, at man må kunne leve i ro og fred med hinanden uden at begynde på had, terror og religionskrige.

Vi mener, at det er ukærligt og ukultiveret ikke at kunne respektere hinandens tro og overbevisning, også selvom vi hver især selvfølgelig synes, at det, vi tror på og tænker, er det eneste rigtige. Således har vi fundet en stor glæde og fred og hjælp i vores tro på Gud, Jesus og Helligånden til hjælp for vor ånd, sjæl og legeme samt et evigt liv.

Hvorvidt der bør lovgives på området med trussel om bødestraf og i værste fald op til 2 års fængsel, som foreslået, det bliver vi nok nødt til at overlade til en flertalsbeslutning i folketinget. Vi synes i hvert tilfælde, at det hidindtil har været noget underligt, at vi i Danmark har givet kostbar politibeskyttelse til koranafbændere, der så bare har kunnet påstå, at det var en lovligt anmeldt demonstration. Det synes vi har været lidt besynderligt og et tegn på, at ophævelsen af blasfemiloven i sin tid er blevet udnyttet groft.

Således mener vi, at der nu bør lovgives på området i lighed med mange andre lande i Europa. Det viser sig jo tydeligt, at det åbenbart bliver nødvendigt at få klarhed om, hvad man offentligt kan tillade sig, fordi der ingen lovgivning har været på området endnu.

Med venlig hilsen

Dansk Teltmissions Menighed

v/ Else og Max Büsman

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Fremsendt pr. e-mail til jm@jm.dk

med kopi (cc) til kum@kum.dk

Høringssvar fra Sammenslutningen af Danske Filminstruktører til lovforslag fremsat den 1. september 2023 af justitsminister Peter Hummelrose om ændring af straffeloven (forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for trossamfund), paragraf 110e, stk. 2

Danske Filminstruktører er fagforeningen for de personer, der er beskæftiget som instruktører indenfor alle audiovisuelle medier i Danmark. Foreningens formål er blandt andet at arbejde for medlemmernes interesser både som instruktører og manuskriptforfattere, og at arbejde for instruktørers ytringsfrihed overalt i verden – og således også i Danmark.

Danske Filminstruktører var ikke direkte høringspart, men da det er vores opfattelse, at lovforslaget vil have skadelige og utilsigtede følger for kunstneres ret til at ytre sig – det være sig på film, i teatret osv. – fremsender vi nærværende høringssvar.

Overordnet set er det Danske Filminstruktørers holdning, at det danske samfund ikke er tjent med en retsstilling, hvor det ikke er retsstridigt eksempelvis at forhåne eller nedgøre en gruppe af mennesker, alene på baggrund af deres etnicitet, religion eller lignende.

Det er imidlertid Danske Filminstruktørers opfattelse, at det nuværende lovforslag i sin iver efter at opnå ét formål, anvender en tilgang der er for simplificeret og dermed ikke i tilfredsstillende grad tager højde for den lange række af afledte konsekvenser, som lovforslaget i sin nuværende form vil få.

Det fremgår af lovforslaget, at *”Den seneste tids koranaftændinger har betydet, at Danmark i store dele af verden i stigende grad ses som et land, der faciliterer forhåne og nedgørelse af andre lande og religioner. Handlingerne må antages af have haft som deres primære formål at forhåne og fremprovokere reaktioner”*.

Danske Filminstruktører er enige i konklusionen om, hvad formålet med den seneste tids koranaftændinger konkret har været. Danske Filminstruktører er imidlertid ikke enige i den tilgang til lovskabelse, som det er et udtryk for, når man på baggrund af konkrete hændelser, generaliserer og sætter et til enhver tid gældende lighedstegn, mellem en generel handling og de konkret eksemplificerede formål.

Det fremgår af lovforslaget, at *"Regeringen mener imidlertid ikke, at koranafbrændinger har større værdi som ytring end udtalelser, der f.eks. forhåner eller nedværdiger en gruppe af personer på grund af sin race eller seksuelle orientering, eller lignende udtalelser, som allerede i dag er strafbare"*.

Med denne tilgang udelukker regeringen nødvendigheden af at se på formålet med eksempelvis en afbrænding af en koran, idet det kategorisk slås fast, er der kun kan være ét. Afbrændingen af en koran bliver fastlagt til per definition at være en forhånelse og nedgørelse af koranen, Islam og alle der tror på Islam. Så simpelt er det dog ikke. Myten om afbrændinger af BH'er tilbage i 70'erne, var eksempelvis ikke et udtryk for en forhånelse af BH'en som sådan, eller af de kvinder, der bar den; men derimod af det mandsdominerede samfunds begrænsende syn på kvinder, som den blev set som værende et symbol på.

Det er Danske Filminstruktørers opfattelse, at det af bemærkningerne til loven burde fremgå, at der netop bør ses på formålet med handlingen, som det man vil gribe ind overfor. Alt andet bliver for begrænsende. Eksempelvis er det ikke forbudt "at tale"; men hvis det efterfølgende viser sig, at en persons formål med at tale, var at forhåne eller nedværdige en gruppe af personer på baggrund af deres etnicitet, så er det strafbart. Det er således ikke *handlingen* ("at tale"), men *anvendelsen – formålet* ("at forhåne, nedgøre"), der udløser en strafferetslig sanktion.

Regeringen foregriber med bemærkningerne til lovforslaget muligheden for at vurdere, hvilket budskab en handling sender – hvilket altid skal vurderes i konteksten af handlingen. Hermed reduceres handlingen til alene at kunne have ét budskab. Dermed er det unødvendigt at vurdere handlingens budskab.

Det er Danske Filminstruktører opfattelse, at dette er for simpel en tilgang i et demokratisk retssamfund.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at *"Bestemmelsen vil finde anvendelse, selv om den utilbørlige behandling af genstanden finder sted i f.eks. kunstnerisk eller politisk øjemed. Det bemærkes i den forbindelse, at bestemmelsen vil skulle anvendes inden for rammerne af ytringsfrihedsbestemmelsen efter EMRK artikel 10. Som det fremgår af punkt 5.2, vil der efter Domstolens praksis imidlertid i almindelighed kunne straffes for ytringer, der kan karakteriseres som blasfemiske eller **unødigt** krænkende over for andres religiøse overbevisning"*.

Hvorvidt det er **nødvendigt**, er netop en **kontekst**-vurdering. Dermed kan det ikke på forhånd udelukkes, at eksempelvis en kunstnerisk anvendelse af en afbrænding af en koran, kan være et nødvendigt virkemiddel, i konteksten af den historie, kunstneren vil fortælle.

I bemærkningerne til lovforslaget anføres det yderligere, at *"Det fremgår af grundlovens § 77, at enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsreglen kan ingensinde på ny indføres. Det er den overvejende opfattelse i den statsretslige litteratur, at grundlovens § 77 ikke beskytter mod strafansvar for ytringer (den materielle ytringsfrihed) [...]. Forslaget rejser på den baggrund ikke spørgsmål i forhold til grundlovens § 77"*.

Denne konklusion er Danske Filminstruktører ikke enig i: Hvis man fremsætter en ytring i strid med Strfl. § 266 b, kan man straffes efterfølgende.

Man kan imidlertid ikke, rent fysisk, forhindres i at ytre dem. Selv om man før er blevet dømt for at fremsætte racistiske ytringer i eksempelvis læserbreve, kan man ikke pålægges at skulle have fremtidige indlæg godkendt (censureret) ved en statslig instans, før man indsender dem.

Når eksempelvis en koranafbrænding kan stoppes før den starter, så er det en begrænsning af ytringsfriheden: Kommunikationen af budskabet stoppes, før det kan fastlægges, hvad budskabet er. Denne konflikt "håndteres" i lovforslaget ved at fastlægge, at der kun kan være ét budskab. Særligt når det specifikt udelukkes at undtage kunstneriske formål, er konflikten med grundlovens § 77 åbenlys.

Lovforslagets udformning vidner om, at regeringen ved fremsættelsen ikke har været sin egen begrænsning bevidst: At man ikke, ud i al fremtid kan forudse, i hvilken tænkelig kontekst virkemidler som de af lovforslaget omhandlede, kan være relevante og nødvendige. Den begrænsning er reel og i sig selv en understregning af, hvorfor der særligt bør åbnes – ikke lukkes – for videre rammer i kunstnerisk øjemed.

Dagspressen har siden offentliggørelsen af lovforslaget beskrevet, hvordan diverse nuværende og kunstnerisk væsentlige filmværker indeholder scener, der automatisk ville kriminalisere filmens bagvedliggende instruktør. Film af Monty Python (Life of Brian), Willian Friedkin (The Exorcist) osv.

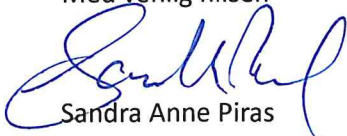
Lovforslaget åbner op for, at en hel faggruppe kan være nødsaget til at udøve selv censur, ligesom deres værker potentielt og automatisk vil kunne være i strid med den nye bestemmelse, hvis værkerne beskæftiger sig med religiøse genstande. Det bliver således ikke et spørgsmål om *hvorvidt*, men om *hvornår*, der vil blive rejst en sag mod en kunstner, og der er således ikke proportionalitet mellem straffelovens ønske om at beskytte mod forhånelser og kunstneres risiko for at bryde den.

Sammenfattende er det Danske Filminstruktørers opfattelse, at lovforslaget i sin nuværende udformning og med sine nuværende bemærkninger, dels udgør en begrænsning af den kunstneriske frihed – hvilket er til skade for den gode og brede samfundsdebat – og er i strid med såvel EMRK artikel 10 som grundlovens § 77.

Danske Filminstruktører skal derfor indstille, at lovforslaget ændres således at den kunstneriske frihed ikke begrænses, og således at enhver handling skal vurderes i den kontekst, den indgår i. Herved kan regeringen undgå, at lovforslaget er i strid med EMRK artikel 10 som grundlovens § 77.

Såfremt dette giver anledning til spørgsmål eller kommentarer, står vi meget gerne til rådighed.

Med venlig hilsen



Sandra Anne Piras
Sekretariatschef

DANSKE FILMINSTRUKTØRER



Lars Peter Munch Larsen
Chefjurist

DANSKE FILMINSTRUKTØRER

Justitsministeriet
Att.: Strafferetskontoret

Sendt pr. email til strafferetskontoret@jm.dk



21. september 2023

Høringssvar vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Danske Medier var beklageligvis ikke medtaget på høringslisten, da Justitsministeriet sendte det ovenfor nævnte lovforslag i høring 25. august 2023. Foreningen ønsker imidlertid hermed at fremkomme med sine bemærkninger til lovforslaget.

Danske Medier finder, at enhver begrænsning i ytrings- og informationsfriheden principielt er betænkelig. Derfor bør der være særdeles tungtvejende grunde til ved lov at indskrænke borgernes frihedsrettigheder, og sådanne regler må forventes at være tilstrækkeligt klart afgrænsede og i øvrigt begrænset til, hvad der er strengt nødvendigt i et demokratisk samfund, som det også fremgår af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10.

Lovforslaget om forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund giver anledning til en række spørgsmål, herunder ikke mindst om afgrænsningen af forbuddet. Danske Medier konstaterer, at regeringen finder lovindgrebet presserende på grund af den seneste tids koranafbrændinger. Foreningen vil dog opfordre til, at muligt utilsigtede virkninger analyseres grundigt, og at lovforslaget justeres derefter.

Særligt for så vidt angår lovforslagets betydning for frie og uafhængige medier bemærker Danske Medier, at bemærkningerne til lovforslaget slet ikke forholder sig direkte til redaktionelle mediers dækning af handlinger, som vil være omfattet af det foreslåede forbud. Det anføres i punkt 4 om den foreslåede ordning (side 9-10), at bestemmelsen i § 110 e, stk. 2, ikke vil "omfatte viderebringelse af andre personers utilbørlige behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning", men at dette dog ikke gælder, "hvis der er tale om medvirken til overtrædelse af bestemmelsen". Det eksempel på medvirken, der anføres i bemærkningerne, angår ikke redaktionelle medier.

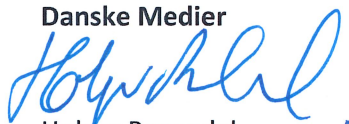
Danske Medier finder det afgørende, at det fremgår klart af bemærkningerne til lovforslaget, at der normalt slet ikke kan være rum for diskussion af mediernes rolle i forbindelse med redaktionel dækning af handlinger, der er omfattet af den foreslåede § 110 e, stk. 2. Redaktionelle mediers videregivelse af meddelelser eller billeder af begivenheder af samfundsmæssig interesse kan aldrig udgøre medvirken til overtrædelse af bestemmelsen, når der er tale om professionel journalistik, der publiceres i overensstemmelse med god presseskik.

Det fremgår da heller ikke af lovforslaget, at det på nogen måde skulle have til formål at begrænse mediernes frie adgang til at omtale forhold, som omfattes af forbuddet. En sådan begrænsning ville da også utvivlsomt være i strid med EMRK artikel 10, jf. retspraksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, der allerede i 1976 i sagen *Handyside vs. United Kingdom* fastslog: *"Freedom of expression ... is applicable not only to 'information' or 'ideas' that are favourably received or regarded as inoffensive or as a matter of indifference, but also to those that offend, shock or disturb the State or any sector of the population."*

Danske Medier står naturligvis til rådighed, såfremt ovenstående ønskes uddybet. Henvendelser herom kan rettes til adm. direktør Mads Brandstrup på telefon 9282 3284 eller undertegnede på telefon 2227 1110 eller email hrd@danskemedier.dk.

Venlig hilsen

Danske Medier



Holger Rosendal
Chefjurist

København, den 20. september 2023

Høringssvar fra Danske Scenografer til lov om ændring af straffeloven (forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for trossamfund) paragraf 110e, stk. 2

Danske Scenografer har gennemgået Forslag til Lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund), paragraf 110 e, stk. 2.

Som fagforening for professionelle kunstnere, herunder bl.a. scenografer, lyd- og lysdesignere, production designere m.fl., vil vi hermed udtrykke stor bekymring for konsekvensen af en begrænsning i den kunstneriske frihed.

En bekymring er, om dette lovindgreb vil mindske kunstnernes mulighed for at italesætte/adressere konkrete samfundsmæssige problemstillinger og begivenheder i en kunstnerisk kontekst, og vi ønsker naturligvis, at der tages højde for disse bekymringer og deraf u hensigtsmæssige konsekvenser af de foreslåede ændringer.

Med venlig hilsen

Carsten Burke Kristensen
Forperson, Danske Scenografer

Høringssvar fra Danske Skønlitterære Forfattere

Danske Skønlitterære Forfattere har følgende bemærkninger til Lovforslag L133: Forslag til Lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund), paragraf 110 e, stk. 2.:

Danske Skønlitterære Forfattere finder det uforståeligt og yderst uheldigt, at hverken vi eller andre kunstneriske interessevaretagelsesorganisationer er inkluderet i ministeriets høringsliste.

Vi har gennemgået lovforslaget og anser det i sin nuværende form for et alvorligt anslag mod den kunstneriske ytringsfrihed. Vi må insistere på, at den kunstneriske ytringsfrihed beskyttes og at – i det mindste – passagen angående 'kunstnerisk øjemed' udtages af lovforslaget.

Endvidere noterer vi med væsentlig bekymring, at potentielt kunstnerisk virke og værkproduktion i L133 kriminaliseres på linje med landsforræderi, idet lovændringen foreslås placeret i straffelovens 12. kapitel om landsforræderi og andre forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed. Alene det at forefinde en specifik reference til kunstnerisk sigte og landsforræderi i samme lovforslag fremstår særdeles absurd.

Danske Skønlitterære Forfattere ser på lovforslaget med allerstørste bekymring og må på det kraftigste anbefale, at lovforslaget ikke vedtages i sin nuværende form.

På vegne af
Danske Skønlitterære Forfattere

Venlig hilsen
Claus Ankersen, forperson



Til

justitsminister Peter Hummelgaard
og
kulturminister Jakob Engel-Schmidt

Chairman **SUSSI BECH**
Brandts Vænge 11
DK 3460 Birkerød
formanden@dansketegneserieskabere.dk
+45 4582 9545

Secretary **INGO MILTON**
Hyldevej 7
DK 3500 Værløse
kontakt@dansketegneserieskabere.dk
+45 2744 9609

www.dansketegneserieskabere.dk

31. august 2023

Kære Peter Hummelgaard og Jakob Engel-Schmidt,

Foreningen Danske Tegneserieskabere, der organiserer mere end 2/3 af de professionelle tegneserieforfattere og tegneserietegnere i Danmark, har fulgt debatten om regeringens bebudede indgreb mod afbrænding af koraner foran ambassader og nærlæst det fremsatte lovforslag og bemærkningerne hertil. Vi er stærkt betænkelige ved lovforslaget og desuden bekymrede for, at det vil betyde en indskrænkning af kunstnernes frihed.

1) Regeringen har fremsat lovforslaget som en direkte konsekvens af terrorgrupper og OICs afpresning af Danmark. Det sender et uheldigt signal og vil alligevel ikke have den ønskede effekt; at mindske presset mod Danmark. Tværtimod vil loven anspore og inspirere til yderligere krav om begrænsninger af ytringsfriheden. OIC har i over 20 år arbejdet målrettet i bl.a. FN på at forbyde religionskritik af enhver form og sidestille den med hatespeech. Vi forudser derfor, at der hos regeringen i ønsket om at værne om rigets sikkerhed vil opstå yderligere behov for at lade forbud gnave sig ind på kunsten, og at kunstnere og kunstinstitutioner vil blive yderligere presset af selvensur, hvis staten ikke bakker op om ytringsfriheden og kunstnernes frihed til at udtrykke sig.

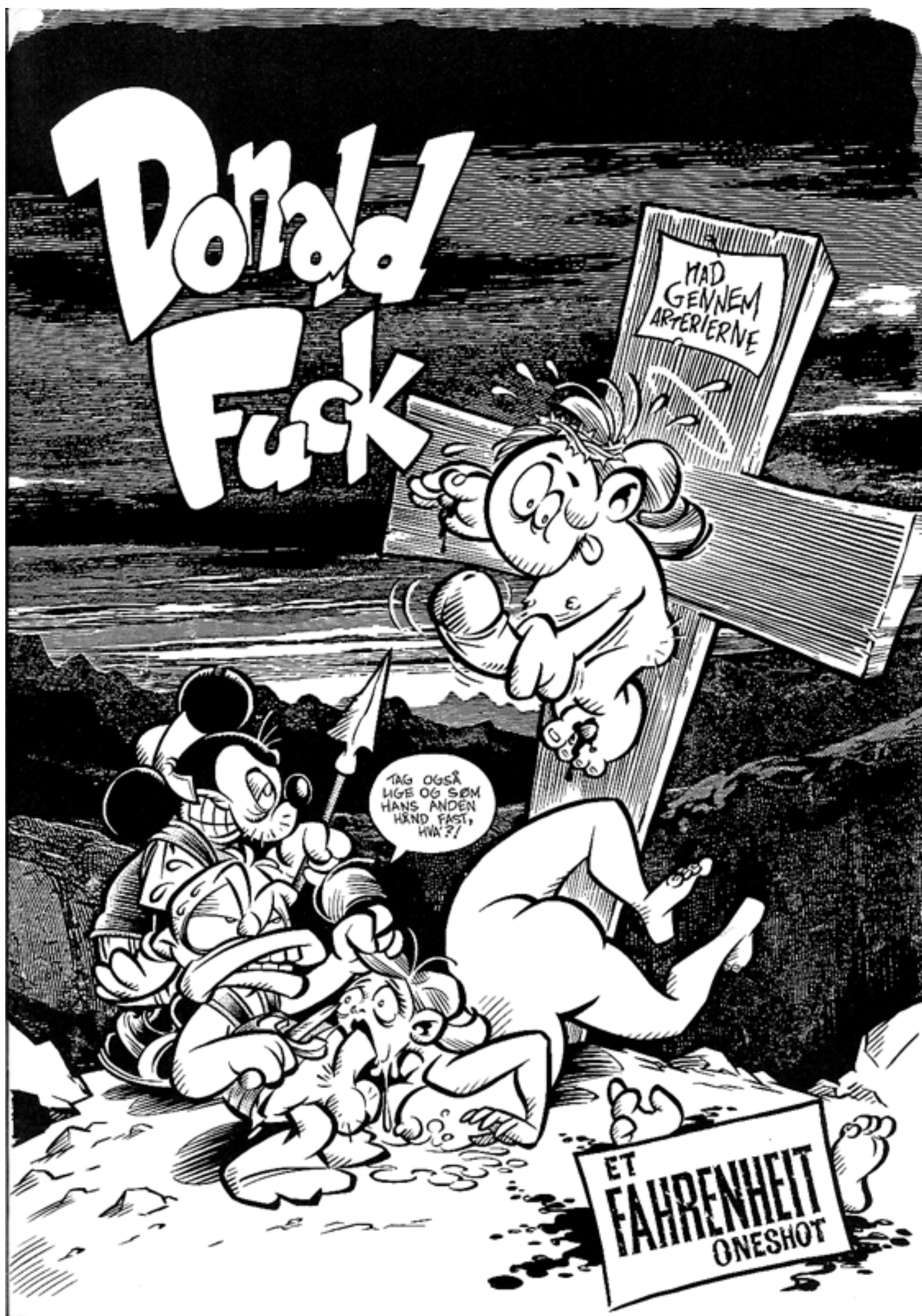
2) Vi vil gerne fremføre vores bekymring over, at lovforslaget vil lægge begrænsninger for tegneserieskabernes mulighed for at udøve deres kunst i ord og billeder som hidtil. Tegneserien favner, som andre kunstarter, bredt, og en del af tegneseriens kunstneriske udtryk er at være grænseoverskridende, provokerende, ligefrem utilbørlig ved at tage stort set alt under behandling på en måde, der af nogen kan opfattes som krænkende – herunder religiøse dogmer, figurer, personer og genstande. En begrænsning af denne del af vores kunstneriske virke, frygter vi, vil blive et resultat af den nye lov, muligvis uden at det er tænkt sådan af det politiske flertal – vi så med f.eks. knivloven, hvordan domstolenes efterfølgende domme straffede forseelser, politikerne efterfølgende hævdede, det ikke havde været intentionen at straffe.

Vi ønsker derfor ikke lovforslaget gennemført.

Med venlig hilsen,

SUSSI BECH
Formand

Bilag: Eksempler på tegneserier, der behandler religiøse dogmer, figurer, personer og genstande.



FREE COMICS

#18
MAJ 2005

0,-



ISSN: 1803-9036



Claus Deleurans "Rejsen til Saturn", som Kristeligt Folkeparti i 1980 forsøgte at få dømt efter blasfemi-paragraffen.



* GRØN KRYPTONIT ER DO ET STOF, SOM SUPERMAND IKKE KAN TÅLE. SÅ HVORFOR SKULLE ENGLE KUNNE? DET ER I HVERT FALD IKKE NOGET FOR DEM AT LØBE RISIKOEN. (MEN DET ER NATURLIGVIS BARE NOGET, HAN SIGER FOR AT NARRE DEM!)



Fra den østrigske tegner Gerhard Haders billedværk om Jesus. En udgivelse i Grækenland affødte et krav om udlevering til strafforfølgelse i henhold til EUs arrestordre.

Haderer slap for at blive udleveret til Grækenland, fordi Østrig ikke havde en blasfemilov.

Kristeligt Dagblad

Satirisk Jesustegner dømt for blasfemi

Den østrigske tegner Gerhard Haderer risikerer to års fængsel for sine satiriske Jesus-tegninger -- det euro-pæiske kunstnerråd har protesteret

AF DORTHE HEIN LÖWENDAHL



Et billede fra den østrigske, satiriske tegnerserie "Jesus Live", som tegneren Gerhard Haderer har forstillet sig selv. -- Foto: FR SA Siegfried Carl Ueberreuter



Fra: Anders Raagaard <AndersRaagaard@VestreLandsret.dk>
Sendt: 7. september 2023 16:16
Til: fStrafferetskontoret (951s18) <Strafferetskontoret@jm.dk>
Cc: Mikael Sjöberg <MikaelSjoeberg@OestreLandsret.dk>
Emne: Høringssvar, j.nr. 2023-10-1123

Til Justitsministeriet, Strafferetskontoret

Ved mail af 25. august 2023 har Justitsministeriet hørt Dommerforeningen over et udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund).

Udkastet har været drøftet i Dommerforeningens bestyrelse.

Forslaget er af udpræget politisk karakter, og Dommerforeningen ønsker på denne baggrund ikke at udtale sig om det.

Der henvises til ministeriets j.nr. 2023-10-1123.

På vegne af

Mikael Sjöberg
Landsdommer/Formand for Den Danske Dommerforening

Med venlig hilsen

Anders Raagaard
Landsdommer

Vestre Landsret
Asmildklostervej 21
8800 Viborg.
Tlf.: + 45 99 68 80 00
www.VestreLandsret.dk

København, 22.9.2023

Til Strafferetskontoret, Justitsministeriet
strafferetskontoret@jm.dk

Høringssvar vedrørende udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

1. Indledning

Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder (DHK) har via høringsportalen.dk gjort sig bekendt med lovforslag vedr. ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund), og ønsker hermed at give sin vurdering af forslaget forenelighed med Danmarks internationale forpligtelser.

Høringssvarets konklusion og anbefalinger fremsættes i afsnit 4. Her fremhæves bl.a., at DHK vurderer, at ønsket om at stoppe de gentagne chikanøse og hadefulde afbrændinger, som er den primære årsag til lovforslaget, lever op til kravet om "et presserende samfundsmæssigt behov", som ifølge Den Europæiske Menneskerettighedskonventions (EMRK) artikel 10, stk. 2. er en forudsætning for, at en begrænsning af ytringsfriheden kan retfærdiggøres. Desuden fremhæves tre problemer ved lovforslagets konkrete udformning. Disse vedrører 1) lovhjemmel og forudsigelighed, 2) afgrænsning til kunstneriske ytringer, 3) placeringen af bestemmelsen i kapitel 12 i straffeloven.

2. Forslagets indhold

Forslaget begrundes med, at de seneste koranafbrændinger har betydet, at Danmark i store dele af verden i stigende grad opfattes som et land, der faciliterer forhånelse af religioner. Endvidere begrundes forslaget med, at koranafbrændingerne må antages at have haft som deres primære formål at forhåne og fremprovokere reaktioner. Endeligt vurderes terrortruslen som direkte konsekvens at være skærpet fra et allerede højt niveau. Regeringen ser ifølge forslaget ikke nævnte koranafbrændinger som mere beskyttelsesværdige end de ytringer/handlinger, der allerede i dag er strafbare efter straffelovens § 266 b mv. Justitsministeriet gennemgår i forslaget gældende ret og konkluderer, at afbrænding af f.eks. koranen allerede i dag efter omstændighederne kan være en overtrædelse af ordensbekendtgørelsen eller straffelovens § 266 b. Men der kan være tilfælde, hvor afbrænding kan foretages straffrit, hvorfor regeringen foreslår et forbud mod offentlig afbrænding af f.eks. koranen. DHK noterer sig, at regeringen lægger op til at placere bestemmelsen i

straffelovens kapitel 12 som et nyt stykke i § 110 e, hvis formål er at beskytte Danmarks forhold til fremmede magter og den danske stats interesser i forhold til udlandet. Ligeledes noterer DHK sig, at strafferammen for overtrædelse er bøde eller fængsel indtil 2 år, og at påtalekompetencen vil ligge hos justitsministeren, og at justitsministeren – på baggrund af en anklagerfaglig indstilling fra Rigsadvokaten – vil skulle tiltræde, at der rejses tiltale for overtrædelse af den foreslåede bestemmelse.

3. Den menneskeretlige ramme

Ytringsfriheden er helt grundlæggende i et demokrati, men ytringsfriheden er ikke absolut, og kan efter omstændighederne begrænses. DHK kan tilslutte sig justitsministeriets udlægning af de menneskeretlige forpligtelser efter EMRK artikel 10, hvorefter bestemmelsen vil skulle anvendes inden for rammerne af ytringsfrihedsbeskyttelsen efter EMRK artikel 10, og at der efter Domstolens (EMDs) praksis imidlertid i almindelighed vil kunne straffes for ytringer, der kan karakteriseres som blasfemiske eller unødigt krænkende over for andres religiøse overbevisning.

DHK vurderer, at afbrænding af religiøse genstande på den måde som beskrives i forslaget kan karakteriseres som en ytring, hvorfor indgreb skal leve op til de menneskeretlige krav for sådant et indgreb jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10, stk. 2. En begrænsning skal være “nødvendig i et demokratisk samfund”, og der skal derfor være “et presserende samfundsmæssigt behov” for at et indgreb skal kunne retfærdiggøres.

4. Konklusion og anbefalinger

DHK ønsker at understrege, at ytringsfriheden er helt grundlæggende i et demokrati. Samfundet må derfor tåle ytringer, der chokerer, fornærmer og bekymrer individer eller grupper. DHK gør endvidere opmærksom på, at internationale menneskeretlige tendenser entydigt anbefaler en opgivelse og afkriminalisering af blasfemi, idet menneskeretten beskytter mennesker, ikke religiøse følelser, samt at blasfemiforbud i mange lande har en undertrykkende og diskriminerende konsekvens. Her henvises blandt andet til både Venedig-kommissionen og FN's Menneskerettighedskommissions anbefalinger (Generel Bemærkning 34). DHK vurderer dog, at ønsket om at stoppe de gentagne chikanøse og hadefulde afbrændinger, som er den primære årsag til lovforslaget, lever op til kravet om et presserende samfundsmæssigt behov i Danmark. Regeringen begrundet forslaget med hensynet til fremmede stater og danske interesser, men handlingerne tilskynder efter DHKs vurdering også til religiøst had mod især minoriteter og medlemmer af trossamfund i Danmark. DHK ønsker at henlede opmærksomheden på EMRK artikel 17 om misbrug af rettigheder. Endelig ønsker DHK at gøre opmærksom på FN's Konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheds artikel 20, stk 2, hvorefter Danmark har en forpligtelse til at kriminalisere tilskyndelse til bl.a. religiøst had, der ophidser til diskrimination, fjendskab og vold. Desværre ses forslaget ikke at forholde sig til denne del af Danmarks internationale forpligtelser.

Der er flere problemer med lovforslagets konkrete udforming, og DHK vil fremhæve følgende (ikke-udtømmende liste):

1) Lovhjemmel og forudsigelighed

Et indgreb skal have lovhjemmel, hvilket ikke blot er krævet en bestemmelse som den, der er angivet i forslaget. Et indgreb stiller også krav om lov kvalitet og forudsigelighed, således at borgerne i samfundet kan indrette deres adfærd i overensstemmelse med gældende ret. Dette er et grundlæggende retssikkerhedsmæssigt krav. DHK kan konstatere, at der er mange nye, ukendte og uafklarede begreber, der vil skabe (rets)usikkerhed, især på den korte bane før national retspraksis på området er etableret. Her kan nævnes rækkevidden af

“utilbørlig” og “væsentlig religiøs betydning”. Denne uforudsigelighed, sammenholdt med den signifikante strafferamme på 2 år kan resultere i “chilling effect” på området, og derved en disproportional selvpålagt begrænsning.

2) Afgrænsningen til kunstneriske ytringer

Særligt afgrænsningen til kunstneriske ytringer bør efter DHK vurdering beskrives og beskyttes. Det er ikke tilfældet med forslaget og bemærkningerne hertil, hvor det kriminaliserede område også omfatter kunstneriske ytringer.

3) Placeringen af bestemmelsen i kapitel 12 i straffeloven

DHK er opmærksom på, at begrundelsen for placeringen i kapitel 12 er et resultat af det konkrete internationale pres og trusselsniveauet for Danmark. Alligevel mener DHK, at det for det danske samfund og især for de forskellige trossamfund, der opholder sig i Danmark, ville være mere hensigtsmæssigt at placere et forbud enten i kapitel 27 i straffeloven om Freds- og æreskrænkelser eller kapitel 15 om Forbrydelser mod den offentlige orden og fred.

Det er DHKs anbefaling, at problemerne i udkastet grundigt vurderes og adresseres før forslaget behandles og vedtages.

Der henvises til Dok.: 2953059

Med venlig hilsen,



Asbjørn Storgaard, Formand
Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder

Fra: Saranasiri Dissanayake <sdi@brondby.dk>

Sendt: 8. september 2023 19:56

Til: £Strafferetskontoret (951s18) <Strafferetskontoret@jm.dk>

Cc: Saranasiri Dissanayake <sdi@brondby.dk>

Emne: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Som kontaktperson for Den Sri Lankaske-Danske Buddhistiske Religiøse og Kulturelle Forening vil jeg gerne taknemlig for at blev kontakte foreningen med hensyn til høring. Vores forening har indforståelse med ny lov forslag og har ikke noget kommentar med henblik på ovennævnte emnet.

Med venlig hilsen

Saranasiri Dissanayake

Kontakt person

Den Sri Lankanske -Danske Buddhistiske Religiøse og kultrulle Forengen



DET JØDISKE
SAMFUND
I DANMARK

Justitsministeriets strafferetskontor
E-mail: strafferetskontoret@jm.dk

Krystalgade 12 mt@mosaiske.dk
Postboks 2015 +45 33 12 88 68
1012 København K www.mosaiske.dk

8. september 2023

Høringssvar til udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Tak for invitationen til at afgive høringssvar til lovforslaget. Vi støtter lovforslaget – dog med følgende bemærkninger:

Det Jødiske Samfund har flere gange udtrykt bekymring og afstandtagen til afbrændinger af religiøse bøger på baggrund af konkrete koranafbrændinger – blandt andet i en fælles udtalelse med andre jødiske samfund i Norden i februar 2023. Vi havde håbet, at ny lovgivning ville ske på baggrund af et ønske om at styrke respekten for mindretal og ikke ud fra trusler om vold.

Vi er inderligt imod, at vi indskrænker vores frihedsrettigheder på grund af trusler om vold. Vi er bekymrede for, om det bliver begyndelsen på en glidebane af nye trusler om vold med krav om indskrænkning af flere af vores demokratiske frihedsrettigheder. Debatten om religioner og kritikken af dem, herunder jødedommen, bør grundlæggende være så fri som mulig – kun med påkrævede og nøje overvejede begrænsninger i lovgivningen.

Den ophævede blasfemiparagraf sikrede borgere med en minoritetsreligion mod forhånelse af troslærdomme eller gudsdyrkelse. Bestemmelsen var dermed et udtryk for, at samfundet påtog sig en vis beskyttelse af danskere, der ikke tilhørte majoritetens religion eller anskuelse. Ekstreme former for hån kunne i visse (teoretiske) tilfælde medføre strafferetlige konsekvenser.

Den ekstreme forhånelse af den muslimske tro i forbindelse med koranafbrændinger mv. og dermed indirekte af den muslimske minoritet i Danmark, kan give en kollektiv oplevelse af manglende retsbeskyttelse, fordi Koranen har så stor betydning for den muslimske minoritet. Det er muligt at kritisere religioner og minoriteter på utallige måder uden så ekstreme forhånelser.

Vi vil foreslå, at den nye paragraf tages op til revision om nogle år for at vurdere behovet for justering af det strafbare område og strafferammen. Det vil i den forbindelse være hensigtsmæssigt at vurdere, om paragraffen frem for at være knyttet til en paragraf om fremmede nationer i stedet bør knyttes til fx straffelovens 266B.

Med venlig hilsen

Henri Goldstein
Formand for Det Jødiske Samfund

Høringssvar til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for trossamfund)

Det Rådgivende Udvalg vedr. Trossamfund (DRU) er i brev af 25. august blevet anmodet om at afgive et høringssvar til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for trossamfund).

DRU rådgiver Kirkeministeriet i sager om anerkendelse af trossamfund og menigheder uden for folkekirken. DRU er sammensat af uvildige sagkyndige medlemmer, som repræsenterer en række forskellige fagligheder: Religionshistorie, religionssociologi, teologi og retsvidenskab. Høringssvaret trækker således på alle disse fagligheder. Det indeholder en opsamling af de enkelte medlemmers religionsfaglige bemærkninger til lovforslaget. DRU har vurderet, at udvalget på denne måde bidrager med mest mulig viden til kvalitetssikringen af lovforslaget.

Udvalgets medlemmer er fremkommet med følgende bemærkninger til lovforslaget.

Bemærkninger til "utilbørlig behandling" i § 1 i lovforslaget (forslaget til et nyt stk. 2 til § 110 e i straffeloven):

Med lovforslagets ordlyd om "utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund" åbnes der op for en retstilstand, hvor trossamfunds forskelligartede idealer og normer vedr. "genstande" tilkendes en værdi i sig selv alene ved at hidrøre fra et trossamfunds helt unikke idealer og normer. Men eftersom trossamfund er uhyre forskelligartede og heterogene mht. forestillinger om idealer og normer (selv inden for trossamfundene selv, f.eks. protestantisme og katolicisme, sunni-islam og shia-islam etc.) vil det være vanskeligt at identificere eller afgrænse en juridisk eller religionsfænomenologisk standard for "utilbørlig behandling". Et eksempel: med henvisning til Rasmus Paludans omtale af Koranen som "den store luderbog" vil man kunne spørge, om denne eller lignende udtalelser råbt ind i koran vil kunne betragtes som utilbørlig behandling.

Hvis der er tale om utilbørlige handlinger som følge af særlige skikke om behandling af den religiøse genstand i det pågældende trossamfund, falder handlingen ifølge bemærkningerne til lovforslaget udenfor det strafbare område. Et eksempel på dette kunne måske være, at der findes retninger inden for islam, hvor en udtjent koran enten nedsænkes i vand indtil bogstaverne er opløst eller afbrændes for at ikke noget værre skal overgå den. Man kan overveje, hvilken betydning det har for lovens anvendelsesområde, at der ofte findes forskellige trossamfund inden for en bestemt religion, og at disse kan have forskellige skikke.

Bemærkninger til "genstand med væsentlig religiøs betydning" i § 1 i lovforslaget (forslaget til et nyt stk. 2 til § 110 e i straffeloven):

Det bemærkes, at afgrænsningen af vendingen "genstande med væsentlig religiøs betydning" kan give anledning til udfordringer. Man kan for eksempel spørge om det ortodokse kors, hvor Kristus er påmalet, falder inden for definitionen. Man kan endvidere overveje, om der bør indsættes en bemærkning om, at genstandene også religionshistorisk skal kunne siges at have en "væsentlig religiøs betydning".

Den påtænkte lov må formodes at kunne give anledning til en række afgrænsningsproblematikker i forhold til "genstande med væsentlig religiøs betydning" grundet den mangfoldighed af religioner, der eksisterer. I hinduismen er køer f.eks. hellige, for Dark Green Religion er naturen hellig, og der kan måske være religiøse grupper, som vil anse fostre som genstande af væsentlig religiøs betydning. Der vil med tiden dukke genstande op, som ingen endnu har tænkt på kunne have en væsentlig religiøs betydning for et nyt eller et allerede eksisterende trossamfund.

Justitsministeriet indkredser i bemærkningerne til lovforslaget, hvad der forstås ved "genstande med væsentlig religiøs betydning". Disse defineres som "hellige" eller "særligt repræsentative" genstande, men herefter indføres et arbitrært skel mellem forskellige religiøse genstande. Det giver f.eks. mening at forstå et koraneksemplar som en genstand, der i sin egen ret anses som helligt, vis-à-vis et *hijab*, et islamisk tørklæde, der ikke i sig selv tillægges hellighed, men som ikke desto mindre regnes for værende ést af islams "særligt repræsentative genstande". Det vidner den islamiske praksis igennem 1400 år samt danske muslimers vægtlægning på *hijabs* betydning for trossamfundets medlemmer om.

Der indkredses yderligere, at bestemmelsen ikke vil "omfatte tegninger, figurer m.v. af religiøse ledere som f.eks. paven." Også dette forekommer inkonsistent for så vidt, at religiøse figurer og ledere, f.eks. Abraham-figuren er en ubetinget hellig figur i jødedom, kristendom og islam. Lovforslaget er også uklart med hensyn til, hvad begrebet religiøse "ledere" indebærer. Der eksemplificeres med "paven", men hvad mener man med dette? Pave som institution og hverv eller pave som levende person (Frans)? Vil profeten Muhammad, der døde som person i 632, men som stadig er en religiøs ledelsesfigur i islam, falde ind under denne bestemmelse? Det er uklart, men muhammedkrisen viste med al tydelighed, at figuren Muhammad tillægges hellighed og repræsentativitet for islam.

Bemærkningerne under "Justitsministeriets overvejelser" installerer en retstilstand, der nærmer sig det postmodernistiske begreb om simulakrer (ental: simulakrum), som kort kan forstås som fiktive eller alternative fakta, der gøres gældende som virkelige, og dermed får retsvirkning. Justitsministeriet skriver således:

"For at undgå omgåelse ved, at den genstand, der behandles utilbørligt, ikke er selve genstanden med væsentlig religiøs betydning, men en genstand, der er udformet sådan, at den fremstår som en genstand med væsentlig religiøs betydning, lægges der op til, at forbuddet også skal omfatte en sådan genstand."

En sådan simulakrum-sensibilitet er givetvis ikke egnet til praktisk lovgivning og ordenshåndhævelse 'på gaden', ligesom den også risikerer at underminere den folkelige almenforståelse og tillid til 'Lov om trossamfund uden for folkekirken' og dennes retlige subjekter.

Bemærkninger til "trossamfund" i § 1 i lovforslaget (forslaget til et nyt stk. 2 til § 110 e i straffeloven):

"Trossamfund" afgrænses ifølge lovforslagets bemærkninger ved hjælp af trossamfundslovens definition i § 1. Af § 1 fremgår det, at "Ved trossamfund forstås i denne lov et fællesskab, hvis medlemmer samles om en tro på magter, som står over mennesker og naturlove, efter udformede læresætninger og ritualer." Vurderingen af om der er tale om et trossamfund er ikke altid helt ligetil, og i sin praksis må DRU ikke sjældent indhente supplerende oplysninger for at kunne vurdere spørgsmålet. Såvel spørgsmålet om hvorvidt der er tale om et "fællesskab", om det "samles om" en tro, og om der er tale om en "tro på magter, som står over mennesker og naturlove, efter udformede læresætninger og ritualer" kan i praksis give anledning til overvejelser. Trossamfundets formål (som udtrykt i dets vedtægter), hellige skrifter, ritualer og fælles aktiviteter spiller en vigtig rolle i den forbindelse. Ligeledes trækkes der på generel religionsfaglig viden. Man kan derfor overveje, hvordan politiet skal kunne vurdere om der er tale om et trossamfund (undertiden) på stedet i en given situation. Det fremgår af lovens forarbejder, at der godt kan være tale om trossamfund, som ikke allerede er anerkendte, hvorfor politiet ikke blot kan henholde sig til listen over anerkendte trossamfund.

Bemærkninger til afsnittet om "Gældende ret" i bemærkningerne til lovforslaget:

Lovforslaget skal indgå i den del af lovapparatet, der "har til formål at beskytte Danmarks forhold til fremmede magter og den danske stats interesser i forhold til udlandet." Med lovforslagets ordlyd om "utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund" vil lovforslaget åbne op for, at trossamfunds transnationale/internationale netværker vil blive aktiveret (hvilket også er lovforslagets umiddelbare kontekst, jf. OIC) og blande sig i den danske stats suverænitet i forhold til regulering af religion. Danmarks i forvejen religiøse mangfoldighed og heterogenitet vil blive mangedoblet med denne underliggende internationale parameter. Eksempelvis vil islamiske stater som Saudi Arabien, Iran eller Det Islamiske Emirat Afghanistan, som alle er medlemmer af OIC, kunne påvirke herboende trosfæller til at iværksætte påvirkningskampagner – eller vice versa som man så eksempel på under muhammedkrisen.

Lovens signalering af lydørhed overfor en trans- og international kontekst vil i værste tilfælde kunne skabe animositet mod herboende religiøse samfund, der vil kunne beskyldes for femte kolonne-virksomhed og illoyalitet. Dermed vil lovforslaget risikere at forgifte majoritetsdanskernes tillidsforhold til ikke bare religion, men i særdeleshed religiøse minoriteter i Danmark.

Derudover omtaler bemærkningerne, at de to eneste forudgående tilfælde af sigtelse og retssager angår henholdsvis det sovjetiske flag og et hagekorsflag, dvs. ekstremt antidemokratiske regimers symboler. Ved nu at vedtage en lov, der signalerer lydhørhed over for meget antidemokratiske regimer som Saudi Arabien og Det Islamiske Emirat Afghanistan, risikerer loven at ødelægge tilliden til, at den danske stat tillidsfuldt anerkender trossamfund.

I kommentarerne angives det som en refleksion, at "De nærmere grænser for forbuddet i straffelovens § 110 e er således ikke afklaret i nyere retspraksis". Med lovforslaget øges uklarheden yderligere.

Lovforslagets kommentarer til gældende ret fremstår inkonsistente og ulogiske. Eksempelvis skrives der: "Af bestemmelsens ordlyd fremgår det, at beskyttelsessubjektet for så vidt angår »tro« er tilhængere af en bestemt religion og ikke religionen i sig selv." Hvorefter der henvises til en dom, som faldt på baggrund af følgende udtalelse: »Islam er ikke en religion i traditionel forstand. Det er en terrororganisation, som prøver at opnå verdensherredømmet ved vold.« Retten fandt, at dette udsagn indeholdt "en så grov forhånelse og nedværdigelse af den personkreds, der bekender sig til islam, at tiltalte havde overtrådt straffelovens § 266 b." I modsætning til bemærkningerne viser dommen netop, at det er religionen, som er beskyttelsessubjektet, hvilket sker via en parallelisering af religionen med den tilhængere. Denne parallelisering indebærer i sig selv en reduktionistisk behandling af muslimer som lig med islam.

Generelle bemærkninger

Lovforslaget giver i sit juridiske forarbejde anledning til betydelig tvivl om emnets afgrænsning for såvel religiøse som ikke-religiøse mennesker og samfund. I religions- og teologividskabelig betragtes begrebet "hellighed" ikke som en neutral og objektiv videnskabelig term, men som et åbent konceptuelt 'kar' religiøse mennesker kan hælde forskellige værdier i. Eksempelvis kan Buddha i nogle buddhistiske traditioner sammenlignes med noget, der svarer til et brugt stykke toiletpapir (https://en.wikipedia.org/wiki/Shit_stick), mens andre religioner ville anse enhver forbindelse til fækalier som anatema til hellighed.

Universitetsteologisk og religionsvidenskabeligt vidner det juridiske forarbejde om manglende inddragelse af teologisk og religionsvidenskabelig viden, begrebsafklaring og erfaringsbaseret analyse.

Lovforslaget har en sikkerhedspolitisk og udenrigspolitisk kontekst og motivation. Det er positivt, at dette klart fremgår af lovforslaget. Det må imidlertid bemærkes, at loven er motiveret på baggrund af fundamentalistiske grupperinger samt repressive og udemokratiske regimers pres og trusler (f.eks. Rusland, Kina og OIC medlemslande). Det implicerer en risiko for glidebane-effekter, hvor regimer kan betragte lovforslaget som et *window of opportunity* for yderligere stramninger for, hvad der skal gælde som utilbørlighed og væsentlig religiøsitet. Muhammedkrisen viste, hvordan krænkelse af religiøse

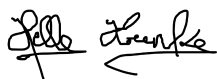
sensibiliteter kunne *spinn*es af fundamentalistiske og illiberale entreprenører. Lovforslaget risikerer at bekræfte en sådan logik.

En konsekvens af lovforslaget kan være, at adskillelsen af religion og politik udviskes, da religiøse argumenter vil kunne få politisk vægt. Man må forvente, at loven vil føre til, at der kunne være grupper, der kunne se en interesse i at formulere en politisk utilfredshed som en religiøs utilfredshed, da en utilbørlig behandling af noget religiøst efter en eventuel vedtagelse af lovforslaget i nogle tilfælde vil få en øget vægt. Lovforslaget vil altså betyde at religion vil komme til at spille en større rolle i dansk politik. Dermed vil lovforslaget bryde med den måde man i Danmark har adskilt religion og politik.

Loven vidner i sin ordlyd og i sit forarbejde om en manglende teologisk og religionsfaglig viden, hvilket qua sin manglende inddragelse i det juridiske ræsonnement har ført til et lovforslag, der på en række områder fremstår uklart og inkonsistent. Dette kan give anledning til retssikkerhedsmæssige problemstillinger.

DRU håber på baggrund af de religionsfaglige bemærkninger, som er angivet i dette høringssvar, at kunne bidrage til at mulige problemfelter i lovforslaget identificeres. Udvalget står til rådighed såfremt der måtte være behov for uddybninger mv.

Med venlig hilsen



Helle Krunke (formand)

Thomas Hoffmann

Jakob Egeris Thorsen

Niels Reeh

Utilbørlig?

Af Ditlev Tamm

Ordet ”utilbørlig” hører ikke til de almindeligt anvendte i moderne sprogbrug. Det har en pudsig gammeldags mere end let moraliserende karakter om en optræden, som man ikke bryder sig om, fordi det er upassende eller anstødeligt. Umiddelbart efter Anden Verdenskrig fik ordet en art renæssance, som det kriterium, som domstolen skulle anvende ved vurdering af om økonomisk samarbejde med tyskerne skulle anses som strafbart eller ej. Den, som ”på utilbørlig måde har samarbejdet med besættelsesmagten i erhvervsmæssig henseende” kunne straffes, mens anden form for økonomisk samarbejde ikke var strafbare. Var det utilbørligt, var den skyldige en værnemager, som profiterede af besættelsen og derfor var udsat for foragt, ellers ikke. Problemer dengang var, at en vis form for økonomisk samarbejde var nødvendigt eller endda ønskeligt. Loven præciserede da også, hvornår et samarbejde skulle anses som utilbørligt.

Nu er kriteriet ”utilbørlig” dukker op igen i regeringens forslag om en ny bestemmelse i straffeloven til hindring af koranafrændinger. Bestemmelsen er – naturligvis – bredere formuleret og sætter straf for ”utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund.” Jeg synes ikke, at ordet ”utilbørlig” er velvalgt. I modsætning til 1946, hvor gamle dyder endnu herskede, er det i 2023 ikke nødvendigvis positivt at handle ”utilbørligt”. Vi har i en helt anden grad vænnet os til kritiske handlinger ofte af provokerende art. Når koranafrændinger skal hindres, er ikke for fordi de er ”utilbørlige”, men grundlæggende fordi de fremkalder en uorden både på gaden og politisk, som ikke står i forhold til handlingens værdi som ”ytring” (hvis man anser den som en sådan). Det er efter min mening afgørende, at der ikke i loven anvendes udtryk, som kan anses som moralisering i forbindelse med afbrændingerne eller andre former for offentlig fysisk ødelæggelse af religiøse skrifter. Derfor mener jeg, at lovens sprogbrug bør indskrænke sig til en fysisk beskrivelse af de handlinger, der er uønskede, helt på samme måde som ildspåsættelse beskrives med ordene ”sætter ild til”, drab helt lige ud omtales som, ”den som dræber en anden” eller tyveri er som ”bortfjernelse af en fremmed rørlig ting.” Ingen utilbørlighed her.

Også på to andre punkter er jeg uenig i forslaget. Det bør handle om skrifter og ikke om genstande. Jeg har ikke indtryk af, at islam er særlig genstandsorienteret, det afgørende er koranens ord. Derimod har kristendommen bl.a. krucifikser, alterkalke mv. og også jødedommen kender til brugen af bestemte genstande i gudstjenesten. Men næppe mange kristne eller jøder har nogen interesse i, at skabe en særlig urørlighedszone omkring sådanne genstande. Man kan da gøre med et krucifiks, hvad man vil. Det ikke klædeligt, men det skal da ikke forbydes og belægges med straf. Kristendommen er helt resistent over for den form for religionskritik, hvis det er det, det er. Hverken kristne eller jøder bryder sig om den form for handlinger, men det må man nu engang leve med.

Og så for det tredje: Regeringens forslag går ud på at foretage en tilføjelse til en bestående § 110 e, der handler om at forhåne en fremmed nation eller fremmed stat eller dens flag mv. Det er muligvis gennemtænkt, men forkert tænkt. Intentionen er formentlig den at tone nogenlunde rent flag i forbindelse med den egentlige begrundelse for lovforslaget, nemlig forholdet til muslimske lande. Hverken islam, kristendommen, jødedommen eller noget andet trossamfund kan sammenlignes med eller er i deres væsen knyttet til bestemte nationer eller stater. At sidestille forhånelser af genstande, som har med kristendommen at gøre, med forhånelser af en stat og dens symboler er simpelthen at gå helt forkert i byen. Kristus sagde da også lige ud, at "mit rige er ikke af denne verden." Det samme gælder naturligvis andre trossamfund, herunder islam, selv om der er lande, der gerne optræder som om de repræsenterede islam. Den skal vi ikke købe, og derfor var – efter min mening – daværende statsminister Anders Fogh Rasmussen på rette spor, da han under "Muhammed-krisen" nægtede at mødes med "muslimske" ambassadører. Islam har ingen ambassade i København lige så lidt som kristendommen eller jødedommen eller andre religioner. Bestemmelsen om koranaftændinger mv. hører hjemme i § 266 b om den, "der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges..." Som man uden videre kan se, er det også denne bestemmelse, der er forbilledet for regeringsforslaget. Vi må håbe, at lovforslaget under sin behandling i Folketinget finder sin plads og den rigtige form, hvor vi undgår moraliseringer, holder os til det rent fysiske og koncentrerer os om det, som virkelig generer, nemlig afbrændingen af bøger og skrifter. Det er rigtig ærgerligt, at en lille gruppe ballademagere skal påtvinge os dette indgreb, men vi kan da i hvert fald begrænse det til det mindst mulige.

Justitsministeriet

København, den 10. september 2023

Vedr. høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund), Deres sagsnr. 2023-10-1123

Justitsministeriet har ved mail af 25. august 2023 anmodet om Dommerfuldmægtigforeningens eventuelle bemærkninger til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund).

I den anledning skal foreningen meddele, at foreningen ikke finder at burde udtale sig om lovforslaget.

Dette høringssvar sendes alene elektronisk til: strafferetskontoret@jm.dk

På foreningens vegne,

René Bergfort
Høringsansvarlig
Dommerfuldmægtigforeningen

Til Justitsministeriet

Nyborg, onsdag den 20. september 2023

Høringssvar vedr. Forslag til Lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund) (sagsnr. 2023-10-1123)

FLDG udtaler sin alvorligste kritik af lovforslaget. Kritikken begrundes dels i forslagets anledning og dels i konsekvenserne af dets vedtagelse.

Med forslagets fremsættelse har regeringen gjort Danmark til foregangsland for indskrænkning af ytringsfriheden og underkastelse under klodens umenneskeligste og inkompetenteste regimer. Skaden er givetvis allerede uoprettelig i et vist omfang, men man kan dog gøre sig håb om, at en øjeblikkelig kursændring i det mindste vil kunne afbøde enkelte af de værste virkninger af udenrigsministerens og den øvrige regerings utilbørlige, overilede og forkastelige eftergivenhed over for pres fra mellemøstlige diktaturer.

Konsekvenserne af forslagets vedtagelse vil efter alt at dømme i heldigste fald være en de facto-genoprettelse af den utålelige retstilstand inden afskaffelsen af "blasfemiparagraffen" (straffelovens § 140), hvor politi og anklagemyndighed i praksis kun håndhævede paragraffen i sager vedrørende krænkelse af den islamiske religion, mens øvrige helt åbenlyse overtrædelser af bestemmelsens ordlyd ikke søgtes retsforfulgt (jf. eksempelvis vor egen forgæves anmeldelse i sagen med Fyns Politis journalnr. 2300-70461-00001-13 og opfølgende Statsadvokaten i Viborgs journalnr. SAV-2015-41-2946/CLK).

De idelige påstande fra justitsministeren m.fl. om, at den fremtidige retstilstand i nærmere omfang vil blive fastlagt af domstolene, er således åbenlyst vildledende, idet justitsministerens egen forvaltning af den offentlige påtaleret efter al sandsynlighed i sig selv vil medføre en skævvreden retshåndhævelse, præget af politisk opportuniste snarere end klare retlige kriterier. Alternativet til denne, i sig selv højst uønskelige, selektive håndhævelse vil være *endnu* værre, nemlig en konsekvent håndhævelse af den påtænkte nye bestemmelse i straffelovens § 110 e, stk. 2, med den heraf følgende betydelige indskrænkning af den politiske, religiøse og almene ytringsfrihed.

På baggrund af ovenstående henstiller FLDG til lovforslagets øjeblikkelige tilbagetrækning og opgivelse.

Med venlig hilsen
FLDG

FLDG, generalsekretariatet@fldg.dk
Cvr-nr. 3110 6613

Høringssvar: Lov om ændring af straffeloven (forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøse betydning for et trossamfund)

Justitsministeriet, Att. Strafferetskontoret
Slotholmsgade 10, 1216 København K.
jm@jm.dk

Afsender: Folkekirkens mellemkirkelige Råd

1. september 2023

Intentionen i lovgivningen er at bekæmpe hadefulde ytringer og nedsættende behandling af genstande, som tillægges værdi af persongrupper. Ønsket med loven er, at Danmark ikke internationalt anses for at være et land, der faciliterer sådanne ytringer. Denne intention støtter Folkekirkens mellemkirkelige Råd fuldt ud. Ifølge lovforslaget skal det ske ved at begrænse ytringsfriheden i forhold til utilbørlig behandling af fysiske genstande for derved at beskytte religiøse gruppers følelser.

Folkekirkens mellemkirkelige Råd finder det dog principielt problematisk at begrænse ytringsfrihed med henvisning til en religiøs gruppes følelser. Værnet mod racisme, had og nedsættende behandling er ikke begrænsning af ytringsfriheden men derimod det principielle værn om frihedsrettighederne, nemlig både ytringsfrihed, religionsfrihed og ligebehandlingslovgivning.

Efter at have bemærket denne grundlæggende principielle uenighed om værn mod racisme, had og nedsættende behandling gennem indskrænkning af ytringsfriheden, vil vores høringssvar undersøge hvor vidt begrænsningen af ytringsfriheden er legitim.

Ordlyden i lovforslaget

- 'Utilbørligt': i forslaget forklares det, at 'utilbørlig' er handlinger hvor genstande ødelægges på en nedsættende eller forhånende måde.
- I Racismeparagraffen (§266 b) tales om 'trusler, forhånelser og nedværdigelse'.
- I lovforslagets ordvalg antydes således, at der er tale om en del af lovgivningen, som ikke er dækket af racismeparagraffen

Begrundelsen for begrænsningen af ytringsfriheden

- Er der tale om en begrænsning med henvisning til ligebehandling, så vil det betyde, at det er hensynet til det danske muslimske mindretal, der er motivationen for begrænsningen. Hvis dette var begrundelsen, så burde loven være tilføjes i forbindelse med straffelovens bestemmelser omkring diskrimination (§266 b)

- Er der derimod tale om en begrænsning med henvisning til danske sikkerheds- og udenrigspolitiske, så vil det betyde, at pres fra udenlandske magter eller organisationer er udslagsgivende, fx den kritik der er fremført af Organization of Islamic Countries (OIC).
- Lovforslaget tilføjes i straffelovens paragraf om statens sikkerhed, hvilket er en indikation på, at det sidste er tilfældet, dvs. det er hensynet til udenlandske magter eller organisationer, der er motivationen. At dette er tilfældet, bliver også klart i forslagens placering af loven efter §110 e, som omhandler behandlingen af andre nationers symboler.

Hvilken type begrænsningen af ytringsfriheden er der tale om?

- Intentionen i forslaget er at begrænse bestemmelsen til at gælde fysiske genstande med væsentlige religiøs betydning, og at loven alene vil omfatte fysiske handlinger. Det bør tydeliggøres i lovteksten. Loven omfatter ikke afbildninger fx i form af tegninger og billeder.

Hvordan forholder lovforslaget sig til Danmarks Grundlov og internationale forpligtelser?

- Grundloven (§77) beskytter ikke mod strafansvar for enhver form for ytringer om andre personer eller persongrupper.
- Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (art 10) beskytter ikke mod strafansvar for ytringer som truer eller tilskynder til vold, eller som er udtryk for had og forhånelse af persongrupper.
- Fælles for Grundloven og EMRK er at de beskytter ytringsfrihed, men ikke gør ytringsfriheden absolut. Ytringsfriheden kan begrænses hvis det er foreskrevet ved lov og er nødvendigt af hensyn til national sikkerhed, territorial integritet eller offentlighed tryghed; dvs. hvis der er tale om en legitim begrænsning af ytringsfriheden.

Er der i lovforslaget tale om en legitim begrænsning af ytringsfriheden?

- Begrænsningen sker med henvisning til danske sikkerheds- og udenrigspolitik, hvilket er legitimt i forhold til Grundloven og EMRK.
- Lovforslaget er ikke-diskriminerende idet det ikke handler om en bestemt religiøs gruppe, men om offentlig utilbørlig behandling af genstande, som har symbolsk værdi for persongrupper.
- Begrænsningen er proportional, da den alene handler om fysiske genstande, men eksplicit nævner at andre fysiske genstande med religiøs symbolsk værdi – fx tørklæder – ikke er omfattet af loven, ligesom den generelle ytringsfrihed i forhold til religionskritik fastholdes.
- Begrænsning er ikke tidsbegrænset, hvilket vil være ønskeligt da der er tale om en begrænsning af frihedsrettigheder, specifikt ytringsfriheden. Principielt bør frihedsrettigheder ikke indskrænkes uden tidsbegrænsning.

Konklusion

Konkluderende er det Folkekirkens mellemkirkelige Råds opfattelse, at der er tale om en legitim begrænsning af ytringsfriheden, hvis der indføres en tidsbegrænsning og hvis det defineres tydeligere hvad 'utilbørligt' som juridisk kategori dækker over.

På vegne af formand Peter Lodberg

Høringssvar vedr. forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Dato: 15.09.2023

Foreningen af
Danske Sceneinstruktører

Linnésgade 25,2
1361 København K.

T: 33 33 08 88
info@stagedirectors.dk
www.stagedirectors.dk

Foreningen af Danske Sceneinstruktører ønsker at udtrykke en alvorlig bekymring om de potentielle konsekvenser, som lovforslaget kan have for kunstnerisk frihed, ytringsfrihed og udtryksmulighed i Danmark.

Som det er blevet fremført i debatten om koranafbrændinger og trusler fra organisationer som OIC, er dette et komplekst emne med en lang række nuancer og følelsesmæssige aspekter.

Vi anerkender vigtigheden af politisk handling i denne sag, men ønsker at rejse en række væsentlige udfordringer ved lovforslaget i sin nuværende form.

1. Lovforslaget er et vidtgående indgreb og et enormt tilbageskridt for ytringsfrihed og udtryksmulighed i Danmark – kunsten bør ikke nævnes specifikt!

Fra at have haft sit udspring i et ønske om at regulere koranafbrændinger ved ambassader, har forslaget nu udviklet sig til en generel formulering, der forbyder "utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund". Dette forslag inkluderer nu specifik omtale af kunst i lovkommentarerne.

Vi taler ikke længere om, at man ikke må gøre noget foran ambassaderne, men i hele det offentlige rum, hjemme fra sin computer, i øvelokalerne rundt om på teatrene, i billedhuggeren eller bronzestøberens værksted og alle andre steder, hvor kunsten lever og skabes. Vi taler ikke kun om ét eller to hellige skrifter, men om alle væsentlige og religiøse symboler. Vi taler ikke alene om at afbrænde, men om al utilbørlig behandling.

Lovforslaget er derfor ikke et lille *præcisionsindgreb*, men et voldsomt indgreb i den danske ytringsfrihed og udtryksmulighed og dermed også i kunstnernes virke. Hvor man ikke kun **sætter én religion, men alle religioner over ytringsfriheden** på grund af sikkerhed. **Det, mener vi, er et enormt og et meget problematisk tilbageskridt for ytringsfrihed og udtryksmulighed i Danmark.**

2. Kunstnere har en legitim og vigtig grund til at ytre sig – også voldsomt

Når kunsten nævnes i lovteksten, begrænser regeringen en af de grupper, som har en legitim grund til at ytre sig og benytte et voldsomt sprog. Kunstnere og undertrykte grupper, som er bosiddende i Danmark, har en berettiget grund til at ytre sig, og også voldsomt. Historien og store skridt for frihed bliver skabt, blandt andet ved at kunstnere og undertrykte grupper udfordrer måden vi lever og er til på. Derfor er vi nødt til også at tillade det voldsomme sprog, og særligt i kunsten.

Kunstens rolle er at udfordre, kritisere og udforske. Dette er kun muligt, når kunstnere kan udtrykke sig frit uden frygt for repressalier. Kunstens innovationskraft og nyskabelse trives netop i denne frihed. **Lovforslaget skaber tvivl om, hvad der kan betragtes som "utilbørligt", og hvad der har "væsentlig religiøs betydning", hvilket kan føre til selvcensur og begrænsning af den kunstneriske skabers potentiale.**

Justitsministerens udtalelse om kunstneren Firoozeh Bazrafkan rejser bekymring om forsøget på at definere kunst og dens formål, hvilket går imod armslængdeprincippet. Dette princip er afgørende for kunstens uafhængighed og demokratiske stemme.

3. **Prioriter ytringsfrihed og den danske frihedsforståelse over religion**

Lovforslaget i sin nuværende form giver trosgenstande en særstatus, der hæver dem over enhver form for kritik. En bog eller andre artefakters hellighed gives med lovforslaget værdi uden for fx en kirke. Det hæver religionen over ytringsfrihed og vil være et væsentligt tilbageskridt.

Vi mener, at vi bør værne om den danske frihedsforståelse og ytringsfrihed, hvor vi frit kan danne os en mening, og hvor kunstnere og andre undertrykte grupper har retten til at kommunikere kritisk, frit og ja, utilbørligt, om religiøse forhold, og alle andre forhold i øvrigt.

Vi opfordrer til en grundig overvejelse af de konsekvenser, som lovforslaget i sin nuværende form og ordlyd vil medføre for kunstnere, undertrykte grupper og den danske frihedsforståelse og ytringsfrihed generelt!

Vi ser frem til en konstruktiv dialog om dette vigtige spørgsmål og er til rådighed for yderligere drøftelser.

Med venlig hilsen og på vegne af bestyrelsen

Lene Skytt

Forperson, Danske Sceneinstruktører

Justitsministeriet
Strafferetskontoret

19. september 2023

Sendt via e-mail til strafferetskontoret@jm.dk

Casper Nørgaard Petersen
Næstformand

Foreningen af Offentlige Anklagere
c/o Østjyllands Politi
Ridderstræde 1
8000 Aarhus C

Telefon: 30 61 23 12
E-mail: foan@foan.dk

Høringssvar til udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning)

Udkastet til lovforslaget er af udpræget retspolitisk karakter, og derfor vil FOAN ikke forholde sig nærmere til denne del. Dog vil udkastet indebære en række praktiske og bevismæssige udfordringer for anklagerne, som vi derfor ønsker at kommentere nærmere i det følgende.

Den praktiske håndhævelse

Det fremgår af udkastet, at *"Hvis politiet bliver opmærksomt på, at en overtrædelse af den foreslåede bestemmelse er i gang med at blive begået eller vil blive begået, vil politiet kunne gribe ind og bringe det strafbare forhold til ophør, jf. de almindelige regler herom i politiloven og retsplejeloven"*.

FOAN opfatter denne del af udkastet som et politisk ønske om en mere aktiv håndhævelse af bestemmelsen, end hvad der gjorde sig gældende med eksempelvis den nu ophævede bestemmelse i straffelovens § 140, populært kendt som 'blasfemiparagraffen'.

Det er en af anklagemyndighedens kerneopgaver at sikre legalitet i politiets arbejde. På den baggrund er det FOANs klare opfattelse og erfaring blandt vores medlemmer, at en beslutning om, hvorvidt politiet skal gribe ind, som angivet i

udkastet, vil blive truffet i samråd med den juridiske bagvagt i den pågældende politikreds. Beslutningen og dermed ansvaret for legaliteten heraf vil således ikke påhvile den enkelte betjent ude på stedet men den juridiske bagvagt i samråd med den operative politiledelse (typisk vagtchefen). Denne praktiske indretning af beslutningsprocessen ændrer imidlertid ikke ved, at en lov må være klar og præcis, når politi og anklagemyndigheden skal handle på den. Ved planlagte begivenheder – som er anmeldt til politiet – vil det være muligt for politiet og anklagemyndigheden forudgående, i en eller anden grad, at forberede sig på, hvilke genstande der kan være relevant at holde øje med i relation til bestemmelsen. Dette vil ikke på samme måde være muligt ved pludseligt opståede begivenheder.

Udkastet giver i den forbindelse anledning til store betænkeligheder hos FOAN. Hvis politiet eksempelvis griber ind og sigter en person for at have overtrådt den forslåede bestemmelse, vil sagen blive efterforsket og efterfølgende sendt til juridisk vurdering i anklagemyndigheden. Hvis et af vores medlemmer – med påtegning fra justitsministeren – herefter rejser tiltale og fører straffesagen for domstolene, men domstolene i sidste ende frifinder den tiltalte, så må det formentlig lægges til grund, at politiet, da de greb ind, fratog den pågældende retten til at ytre sig frit. Dette indebærer kort og godt, at hvis ikke handlingen er omfattet af bestemmelsen, er der end dog stor risiko for, at myndighedsindgrebet vil blive vurderet som et brud på grundloven, jf. eksempelvis Tibet-sagen. Da beslutningen om at gribe ind blev truffet i samråd med en anklager, vil det i sidste ende også være den pågældende, som står til ansvar for noget så alvorligt i et demokrati som et grundlovsbrud. Derfor mener FOAN, at der skal stilles særligt store krav til et præcist og entydigt lovgrundlag, da dette ellers vil kunne give uoverskuelige konsekvenser for vores medlemmer.

Bevismæssige udfordringer

FOAN forudser, at udkastet i sin nuværende form stiller store og meget vanskelige krav til dokumentationen og bevisførelsen for, at der i det konkrete tilfælde er tale om ”en utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund”.

De grundlæggende bevistemaer, som giver anledning til vores bekymringer, er følgende:

- 1) Er genstanden af religiøs karakter? Har den i så fald en væsentlig betydning?
- 2) For et trossamfund?
- 3) Er der tale om utilbørlig behandling af genstanden?

Ad 1)

Udkastet angiver positivt religiøse skrifter, f.eks. Koranen, Biblen eller Torahen, som omfattet af bestemmelsen. Den negative afgrænsning angår beklædningsgenstande, tegninger og figurer mv. Hvilke genstande, der herimellem er omfattet, fremstår upræcist og giver anledning til en bred fortolkning.

Lovforslaget forholder sig desuden ikke nærmere til, hvilke kriterier, der kan eller bør indgå i vurderingen af, om genstanden har en *væsentlig* betydning for et trossamfund. Regeringen lægger op til, at fortolkningen bør ligge hos politi, anklagemyndigheden og i sidste ende domstolene. Men en fortolkning kræver under alle omstændigheder relevante inputs. Det står uklart hen, hvilke bevismidler anklagerne bør føre i retten med henblik på at godtgøre ud over enhver rimelig tvivl, at en genstand har en tilstrækkelig *væsentlig* religiøs betydning for et trossamfund. Dette bør afklares.

For at kunne bevise, at en genstand, som eksempelvis brændes af, er af væsentlig religiøs betydning, kan efterforskningsmæssige hensyn gøre, at politiet under alle omstændigheder bliver nødt til at gribe ind under en handling for at fastslå, hvilken genstand der brændes af. Der er set eksempler på, at det ikke har været Koranen men blot en helt anden tilfældig bog, som afbrændes. Er dette faktum ikke nøje politimæssigt undersøgt på forhånd, vil det være svært at løfte bevisbyrden i en efterfølgende straffesag, hvor det f.eks. fra forsvarerens side gøres gældende, at det var noget andet end en religiøs genstand, som tiltalte brændte af. Omvendt vil det om muligt kunne opleves som stødende, hvis politiet

først undersøger genstanden og derefter genudleverer den til (fortsat) afbrænding. Om det har været forudsætningen i udkastet, må i givet fald fremstå klart og tydeligt.

Ad 2)

Det fremgår af forslaget, at også trossamfund, som ikke er registreret i henhold til trossamfundsloven, er omfattet af bestemmelsen. Forslaget bør på den baggrund indeholde en nærmere afgrænsning af, hvornår et fællesskab er tilstrækkelig troende til at kunne defineres som et trossamfund omfattet af beskyttelsen i bestemmelsen.

Det bør overvejes, at et trossamfund skal være registret i henhold til trossamfundsloven, så det er muligt for politi og anklagemyndigheden at slå op i et register. Dette beror navnlig på, at det af trossamfundslovens § 7, stk. 2, fremgår, hvilke oplysninger en anmodning om anerkendelse skal indeholde, herunder dokumentation for eller beskrivelse af trossamfundets centrale ritualer. Det bør i sammenhæng overvejes, at man f.eks. i § 7, stk. 2, nr. 6, tilføjer, at en anmodning tillige skal indeholde en fortegnelse over genstande af væsentlig betydning for religionen.

Såfremt forslaget fastholder, at også ikke registrerede trossamfund er omfattet af bestemmelsen, bør det afklares, hvorvidt Det Rådgivende Udvalg vedrørende Trossamfund i den forbindelse vil kunne afgive sagkyndige udtalelser til brug for disse typer af straffesager i medfør af § 6, stk. 2 i bekendtgørelsen om Det Rådgivende Udvalg vedrørende Trossamfund?

Opsummerende fremstår definitionerne af de ovenfor anførte begreber, der i øvrigt udgør de væsentligste bevistemaer, flydende og er dermed særdeles uhensigtsmæssige i forbindelse med et straffedelikt. Det er derfor FOANs opfattelse, at det kan blive vanskeligt konkret at løfte bevisbyrden i disse straffesager.

Ad 3)

Af udkastet fremgår: *"Bestemmelsen vil ikke omfatte handlinger, som ikke kan anses for at være utilbørlige"*. Herudover forholder udkastet sig ikke nærmere til forudsætningerne for utilbørlighedsvurderingen. En sådan vurdering afhænger i høj grad af bl.a. kontekst og hensigt. Bemærkningerne bør derfor præcisere, hvordan utilbørlighedsvurderingen skal anlægges. Skal en handlings eventuelle utilbørlige karakter vurderes ud fra en almen betragtning af utilbørlighed? Eller skal den bedømmes ud fra, hvad der i den konkrete trosretning kan opfattes som eksempelvis forhånende eller nedsættende? Disse uafklarede spørgsmål har ganske stor betydning for, hvilke bevismidler der i givet fald vil kunne godtgøre dette ud over enhver rimelig tvivl.

Strafniveau

FOAN mener også, at bemærkningerne bør forholde sig nærmere til det konkrete strafniveau for overtrædelse af den foreslåede bestemmelse, hvor strafferammen er på 2 år, og hvor et andengangstilfælde straffes med fængsel.

Udkastet henviser om gældende ret bl.a. til Østre Landsrets dom af 5. maj 1936 (UfR1936.820), hvor en person for overtrædelse af straffelovens § 108 (nu § 110 e), ved i forhånende hensigt at have nedtaget et Sovjet-flag, blev idømt en bøde på 100 kr. Omregnes bøden til et nutidigt niveau, vil bødestørrelsen formentlig være omkring 4.000 kr. Vil et tilsvarende niveau baseret på retspraksis fra førkrigstid være det rette?

Til sammenligning udmåles bøde for en førstegangsovertrædelse af knivloven, hvor der ikke foreligger skærpende omstændigheder, på 3.000 kr., hvor strafferammen er 4 måneders fængsel, og hvor andengangstilfælde straffes med 7 dages fængsel. En bøde for overtrædelse af straffelovens § 121 (fornærmende tiltale af offentlig ansat) udmåles til 5.000 kr. i førstegangstilfælde, hvor strafferammen er 1 års fængsel. Bør strafniveauet for overtrædelse af den foreslåede bestemmelse være 10.000 kr. henset til den højere strafferamme? Dette bør afklares i bemærkningerne.

Bemærkningerne bør samtidig forholde mere præcist til hvilke formildende eller skærpende momenter, der – foruden straffelovens almindelige bestemmelser herom i kapitel 10 – bør indgå ved straffastsættelsen. Udkastet angiver, at det vil skulle indgå som en skærpende omstændighed, hvis personen har begået flere overtrædelser af den foreslåede bestemmelse. Dette følger dog allerede af straffelovens § 81, nr. 1.

Derudover angiver udkastet, at bestemmelsen også vil finde anvendelse, selvom den utilbørlige behandling af genstanden finder sted i f.eks. politisk øjemed. I den forbindelse er det dog uklart, hvorvidt en overtrædelse som led i en i øvrigt lovlig demonstration kunne være en formildende omstændighed, eller om dette helt er udelukket?

Retspraksis' betydning

Regeringen har i forbindelse med sin præsentation af dette forslag tilkendegivet, at domstolene bør afklare retstilstanden nærmere. FOAN er naturligvis enige i, at kompetencen til at pådømme overtrædelser af bestemmelsen påhviler domstolene, og at retspraksis vil danne grundlag for en sikre vurdering af bestemmelsens rækkevidde. Men i lyset af, at sagsbehandlingstiderne ved byretterne for en straffesag, hvori der medvirker domsmænd, er steget fra 7,3 måneder i 2021 til 8,4 måneder i 2022, mens straffeankesagerne i gennemsnit tager 7,7 måneder ved Landsretterne¹, er der efter vores opfattelse lange udsigter til, at retspraksis reelt vil være kunne indgå i vurderingen. Dette efterlader den reelle vurdering af bestemmelsens rækkevidde hos politiet og anklagemyndigheden.

Samlet set må det forudses, at udkastet indebærer en række meget væsentlige praktiske og bevismæssige problemer, og dermed væsentlig længere sagsbehandlingstider i politi og anklagemyndigheden samt længerevarende retsprocesser ved domstolene.

¹ <https://domstol.dk/aktuelt/2023/3/fortsat-lange-sagsbehandlingstider-i-2022/>

FOAN vil afslutningsvist opfordre til, at lovforslaget sendes til behandling i Straffelovrådet, som må formodes at besidde den absolut højeste strafferetlige ekspertise, da medlemmerne netop er udpeget for at rådgive regeringen om ændringer i straffeloven, som kræver et grundigt forarbejde. Den foreslåede bestemmelse kalder netop på en sådan grundighed.

Med venlig hilsen

Bestyrelsen

Foreningen af Offentlige Anklagere

Foreningen Fri Debats høringssvar til regeringens lovforslag L 133; udkast til forslag om lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund), sagsnr.: 2023-10-1123.

Indsendt til Strafferetskontoret, Justitsministeriet, 22. september 2023

Med SVM-regeringens lovforslag L 133 skal 'blasfemi' igen kriminaliseres i Danmark, kun seks år efter afskaffelsen af den historiske blasfemiparagraf, som af meget gode grunde ikke var i anvendelse. I liberale demokratiers lovgivning beskytter man mennesker; ikke idéer såsom religion, og slet ikke antidemokratiske regimer. Selv når teokratiske regimer postulerer at være så knyttet til sine idéer, at idéerne ikke tåler kritik, og selv når kritikken strategisk kaldes for *hate speech*, som det ses med OIC-landenes lobbyarbejde i FN, må og skal Gud altid have vigepligt for ytringsfriheden, som er hjørnestenen i demokratiet. Med L 133 har SVM for alvor forladt dén position.

Lovforslagets indskrænkning er lagt an på at forbyde igangværende afbrændinger af koranen og funderet i et ønske om at stoppe aktioner, der hævdes "kun" at have til hensigt at fremprovokere "splittelse". Det er præsenteret som et juridisk "nålestik", men går langt videre end den oprindelige blasfemiparagraf, både i bredde og strafmåde. Forbuddet er begrundet i for offentligheden svært gennemskuelige sikkerhedshensyn og er kommet i stand som følge af ugenomsigtige aftaler mellem antidemokratiske teokratiske stater og Udenrigsministeriet, som der ikke har været fuld offentlighed om.

Vedtager Folketinget den foreslåede tillægsparagraf, der vil "beskytte genstande som har væsentlig religiøs betydning mod utilbørlig behandling", indskrænkes ytringsfriheden i et omfang, som Foreningen Fri Debat anser for fuldstændig uacceptabelt.

Selv om det er berettiget at tage afstand fra visse koranafbrændernes formodede hensigter om at chikanere et religiøst mindretal, og selv om sikkerhedshensyn kan presse sig på, vil den påtænkte kriminalisering medføre et alvorligt frihedstab for danske borgeres ytringer på eget suveræne territorium, som ikke bare er uklædeligt men direkte inkompatibelt med et moderne demokrati som Danmark. Lovforslaget er så vidtrækkende, at legitim og nødvendig religionskritik, også for herboende iranere og andre, som er flygtet til Danmark fra teokratiske regimer, vil blive kriminaliseret. I et frit liberalt demokratisk samfund tilkommer det aldrig statsmagten at fastsætte a priori, at visse symbolske angreb på religioners symboler og genstande skal regnes for "utilbørlige" ytringer. Foreningen Fri Debat er alvorligt bekymret over, at SVM-regeringens såkaldt pragmatiske idealisme er så vidtgående, at den nu lader dansk lovgivning blive designet af antidemokratiske teokratier efter gedulgte byttehandler med danske frihedsrettigheder.

Det forbliver også uklart, hvorfor "trossamfund" skal nyde højere beskyttelse mod disse kritikformer end andre holdningsfællesskaber, samt hvad der kvalificerer til at være af "væsentlig religiøs betydning". Historien har til fulde vist, at såkaldt blasfemi, altså profanering af religioners autoritet, er en særdeles vigtig form for magtkritik, der ikke må pålægges begrænsninger i et samfund, hvor ytringsfriheden er en grundværdi. Modsat sekulære doktriner baseret på menneskelige konventioner hævder religioners autoriteter, at deres anskuelse er Guds. Fordi de er funderet i en øverste transcendent autoritet, postuleres de at være absolut sande, ubetinget normative og som sådan fritaget for legitim kritik og satire. Dette er opskriften på totalitarisme. Fri Debat er alvorligt bekymret over, at SVM-regeringen med L 133 går dette tankegods i møde frem for blank og selvfølgelig afvisning.

Frie samfund må kunne beskytte sig selv imod totalitære strømningers fremmarch. Derfor afhænger de af en fri og kritisk offentlighed med en meget vid ytringsfrihed, hvorved religiøse autoriteter, magtstrukturer og symboler med selvfølgelighed kan kritiseres på lige fod med alle andre former for magtinstanser og diskurser. Skalaen af mulige kritiske ytringsformer skal være den samme over for alle mål for kritik; ingen kan påkalde sig en særlig skånsomhed.

Regeringens lovforslag er et reelt demokratisk tilbageskridt og som sådan farligt; ikke mindst fordi det kommer som en indrømmelse til kræfter og grupperinger, hvis endemål er at tabuisere religionskritik under enhver form gennem egne versioneringer af prædikatet "tilbørligt" og ved strategisk at sidestille det med såkaldt *hate speech*.

Lovforslaget fremkommer i en kontekst af pression fra udenlandske magter, som i egne samfund forfølger, undertrykker og endda henretter anderledestænkende og nægter egne borgere selv elementære rettigheder. Skulle forslaget vedtages, er der overhængende risiko for, at lovskridtet kommer til at virke mod regeringens hensigt, da det kun vil skærpe appetitten på mere indflydelse på dansk lovgivning. Et pres fra udenlandske magter, der har givet bonus én gang, vil ikke aftage, men søge sig nye indskrænkningsmål, og i stedet for at stoppe profaneringsaktionerne vil de mest ihærdige aktivister se sig ansporet til at finde veje til at omgå loven eller bryde den under påkaldelse af civil ulydighed. Målet for deres protester vil nu ikke være såkaldte hellige bøger alene, men også den foreslåede paragraf, især efter en eventuel vedtagelse. Det er også sandsynligt, at regeringen vil løbe ind i voksende politisk og folkelig modstand. I stedet for at have afmonteret en kritisk situation risikerer regeringen med sit uigennemtænkte lovudspil selv at eskalere den.

Regeringen har uden større overbevisning afvist, at lovforslaget kunne indlede en glidebane af stramninger i retning af at kriminalisere flere typer af ytringer. En anden glidebane, der ikke har været så meget diskuteret, er, at regeringen ved at give efter for pres fra OIC åbner for fremtidigt pres fra andre ikke-demokratiske magter. I dansk ytringsfrihedshistorie har et tilbagevendende problem gennem mange århundreder været, at stærke magter har forsøgt og ofte har haft held med at presse danske regeringer til at slå ned på kritisk omtale af dem selv – senest i Tibet-sagen. Med L 133 er signalet sendt til autoritære magter som Rusland og Kina, at hvis de er utilfredse med omtale eller anden aktivitet i dansk offentlighed, så skal man bare foretage en hemmelig opringning til den danske udenrigsminister, og så vil der hurtigt blive taget affære.

Lovforslaget rammer desuden ikke kun Danmark; det har internationale konsekvenser. Hvis den danske regering, som det ser ud i øjeblikket, kommer til at gå enegang med sin imødekommenhed over for teokratiske krav, gør den det i første omgang nemmere for OIC med Tyrkiet i spidsen at sætte ekstra hårdt pres på Sverige. På længere sigt kan OIC skifte fokus og isolere andre vesteuropæiske lande som Norge og Holland, hvor der også foregår lovlige koranskændinger, og i sidste ende gå efter lande som Frankrig og USA, der heller ikke har blasfemiforbud. Denne risiko er blevet fremhævet af både svenske og norske iagttagere og af politikere, som repræsenterer de lande, der umiddelbart må holde for det øgede pres. Med eventuel vedtagelse af L 133 bøjer regeringen sig altså på en måde, der ikke alene skader Danmark, men Danmark vil også handle usolidarisk og derved bringe andre vestlige lande i øget fare. Frem for at stå sammen last og brast med andre sekulære vesteuropæiske liberale demokratier i en alliance over for OIC, vil Danmarks regering med L 133 gå forrest i et kapløb mod bunden; mod nedbrydningen af historisk hårdt vundne frihedsrettigheder med den i sammenligning med ovennævnte lande ubetinget største begrænsning af ytringsfrihed og det mest OIC-venlige blasfemiforbud.

Fri Debat opfordrer regeringen til at trække lovforslaget tilbage og genindtage en liberal-demokratisk position, hvor Gud har vigepligt for demokratiet; hvor koranafbrændinger nok kan

fordømmes, men hvor det samtidig specificeres, at de er lovlige ytringer og vil forblive at være det, fordi hensyn til ytrings- og demonstrationsfriheden i Danmark til en hver tid skal trumfe, ikke bare sarte subjektive følelser, men udenlandske despotiers og illegitime magtgrupperingers krav om regulering af ytringsfriheden.

Fri Debat opfordrer til at gå imod dette lovudspil med alle fredelige og lovlige midler og vil selv føre an i at mobilisere denne modstand. Kommer forslaget alligevel til afstemning, vil Fri Debat påminde alle Folketingets medlemmer inklusive medlemmer af regeringspartierne om, at de med Grundlovens paragraf 56 er "bundet ene ved deres overbevisning" og dermed opfordre dem til at stemme imod lovforslaget, om det så vil bryde med partilinjen.

Det er af historisk vigtighed, at dette lovforslag falder, og at der derved ikke gives køb på ytringsfriheden i Danmark.

På vegne af Foreningen Fri Debat

Niels Ivar Larsen, formand, redaktør, Dagbladet Information

Katja Kvaale, næstformand, antropolog, skribent, Weekendavisen

Frederik Stjernfelt, professor, Aalborg Universitet København

Jakob v. H. Holtermann, lektor i retsfilosofi, Juridisk Fakultet, Københavns Universitet

Jens-Martin Eriksen, forfatter

København, 21. september 2023

Høringssvar ang. 'Lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøse betydning for et trossamfund)'

Til: Justitsministeriet
Kontor: Strafferetskontoret
Mail: strafferetskontoret@jm.dk
Sagsnr.: 2023-10-1123

Afsender: Foreningen Åndsfrihed
22. september 2023

Foreningen Åndsfrihed arbejder for at fremme og beskytte åndsfriheden i Danmark. I det lys finder vi det principielt problematisk at indskrænke *typerne* af tilladte uenighedsmarkeringer og at indskrænke ytringsfriheden *specifikt* i forhold til religion. Begge dele er inkluderet i lovforslaget, som vi derfor vil opfordre til at opgive.

I Danmark er der frihed til at bære sin religion med sig ud i offentligheden, og der er samtidig frihed til religionskritik – på samme måde som der også er frihed til politisk kritik, normkritik, mv. Denne kritik kan også finde sted som 'happenings', som et flertal eller et mindretal vil opfatte som provokerende eller stødende. Religion udgør således hverken et felt, der skal holdes ude af eller nyde særlig beskyttelse i offentligheden. Og begge dele er vigtigt. I stigende grad ser vi imidlertid, at livssyn kommer under pres via lovgivning, og det nærværende forslag er endnu et skub i en forkert retning.

Vi mener, at så længe handlinger kan karakteriseres som ytringer, må de være beskyttede af ytringsfrihedens generelle bestemmelser. Dertil kommer, at det er et alvorligt tilbageslag for vores frie samfund at ville indskrænke frihedsrettighederne med baggrund i aktuelle udenrigspolitiske forhold. Det kan skabe en farlige præcedens for, at andre magter kan udøve pres på regeringen for at få fjernet udtalelser, de ikke bryder sig om, fx ang. Tibet eller Ukraine. Derfor anbefaler Foreningen Åndsfrihed, at lovforslaget opgives eller – i fald der ender med at være tilslutning til et lovforslag – at loven gives en solnedgangsklausul.

Vi understreger, at religion ikke udgør et magtfrit område. Tværtimod kan religion være stærkt definerende for menneskers liv, og religion og religiøse ledere har flere steder i verden en tæt forbindelse til den politiske magt. I flere lande bliver anklager om blasfemi brugt som anledning til at henrette kritikere. Dette viser, hvor vigtigt det er at insistere på, at religion og religiøse symboler kan kritiseres på lige fod med politik. Vi forstår det ønske, som mange har fremført i debatten, om at tage hensyn til religiøse minoriteter i Danmark, men ved at beskytte minoriteter, giver vi med denne lov dermed ingen beskyttelse til minoriteterne i minoriteterne (særligt dissidenter). Disse beskyttes først og fremmest af vide rammer for ytringsfriheden.

Generelt om lovforslaget

Årsagen til lovforslaget er sikkerhedspolitisk ("det aktuelle trusselsbillede") og en del af den nye, udenrigspolitiske doktrin "pragmatisk idealisme", som regeringen ved udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen (M) har præsenteret. Trods de konstruktive intentioner bag dette, mener Foreningen Åndsfrihed ikke, at lovforslaget tilstrækkeligt varetager nationale interesser i at beskytte ytringsfriheden, som er et helt centralt element i åndsfriheden. Er der en akut sikkerhedspolitisk trussel, kan der ske et tidsbegrænset indgreb, men det må klart stadfæstes i loven, hvor længe den skal være gældende (jf. diverse restriktioner i forbindelse med Covid-19-epidemien).

Lovteksten hævder, at koranaftændinger har haft som primært "formål at forhåne og fremprovokere reaktioner." Ordlyden sigter på motiv, men er svagt begrundet. Lovforslaget gør det ikke muligt at skelne mellem legitime protestaktioner mod religiøse opfattelser og illegitime, og det vil, hvis lovforslaget vedtages, fx også kunne ramme den iranske aktivist Firoozeh Bazrafkan, der rev Koranen på et rivejern, eller kunstneren Max Uwe Jensen, der delte en bibel og en koran på midten, satte dem sammen og kaldte værket *Halve sandheder*. Lovforslagets baggrund har altså en præcis hensigt, men intentionen vil uundgåeligt ramme bredere, og en indskrænkning vil også ramme de kunstneriske og/eller politiske udtryk, der ellers bidrager til "en debat af generel interesse". At det ligefrem fremgår af loven, at den gælder i "kunstnerisk og politisk øjemed" er et særligt problematisk forhold ved lovteksten, da disse normalt i Danmark er arenaer for kritisk diskussion.

Lovforslagets placering i straffelovens kapitel 12 betyder, at det falder ind under bestemmelsen i §136 om, at det er strafbart at *billige* de forbrydelser, som kapitel 12 omhandler. Dette betyder, at lovforslaget også er et indgreb i ytringsfriheden i forhold til ytringer 'af ord' (skrift eller tale), hvilket ikke stemmer overens med, hvad regeringen har lagt op til. Det er helt ude af proportion, at det skulle være strafbart at billige (mundtligt/skriftligt) fx koranaftændinger, og det vil være en alvorlig indskrænkning af ytringsfriheden, hvis dette bliver en konsekvens af lovforslaget.

Konkrete forhold i lovforslaget

- Det er problematisk, at baggrunden er afskaffelsen af blasfemiparagraffen, som lovforslaget også henviser til, og som gør opmærksom på ytringer, der er "unødigt krænkende eller sårende". Men det er uklart, hvornår en ytring er "unødigt" – for systemkritikere og magtfuldkomne ser det ofte vidt forskelligt ud.
- Det er uklart, hvilke genstande man kan regne for havende "væsentlig religiøs betydning" og det er uklart, hvordan lovforslaget skal sikre imod misbrug fra de trossamfund, der påhæfter genstandene med affekt. Det er samtidig vanskeligt at forestille sig, at man kan lave et lovforslag, der vil være mere præcist (jf. regeringens udmelding om, at man med lovforslaget ville lave en nålestiksoperation). Man kan ikke – og *skal*/ikke kunne – beskytte visse religioner mere end andre mod kritik.
- Det er uklart, hvad ordet "utilbørlig" dækker over, og det i et omfang, som kan få anmeldelser til at eskalere. At ødelægge på "nedsættende eller forhånende

måde" er et spørgsmål om perspektiv, og i tilfældet med religiøse genstande virker det sandsynligt, at enhver destruktion vil forekomme "utilbørlig".

- Strafferammen på fængsel i op til to år er høj. Vi anbefaler, at lovforslaget tages af bordet, men hvis det fastholdes i en eller anden form, bør strafferammen sænkes betragteligt. Også selvom en forseelse sker gentagne gange.

På vegne af Foreningen Åndsfrihed

Ingrid Ank, formand i Foreningen Åndsfrihed

Michael Agerbo Mørch, næstformand i Foreningen Åndsfrihed

[www. aandsfrihed.dk](http://www.aandsfrihed.dk)

København den 18. september 2023

Vedr.: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund).

Jeres sagsnr. 2023-10-1123

Vi takker for muligheden for at afgive høringssvar til ovenstående udkast til lovforslag.

1. Baggrunden og motivationen for lovforslaget finder vi problematisk. At give efter for et ydre pres begrundet i rigets sikkerhed baner vej for "voldsmændens veto" og underminerer Danmarks og andre landes kamp for ytrings- og religionsfrihed på globalt niveau.

Vi frygter, at OIC vil bruge bestemmelsen som løftestang i forhold til sin dagsorden i den globale værdikamp. Her kæmper organisationen for at beskytte verdens muslimer mod hadtale og mod at få deres religiøse følelser krænket – hvilket i næste runde giver landene mulighed for at undertrykke grundlæggende friheds- og menneskerettigheder med henvisning til den muslimske ortodoksi grundet på Koranen (som beskrevet i juni i år af den færøske forsker Heini í Skorini i "Kampen om ytringsfriheden. Religion, politik og global værdikamp").

Bestemmelsen vil således, såfremt den bliver indført, give OIC-lande og andre autokratiske styre alt for stor legitimitet, når de begrænser deres egne indbygges ytrings- og religionsfrihed. Ved at henvise til Danmark kan disse lande argumentere for at bevare deres blasfemiparagraffer, som mange steder misbruges til at diskriminere, undertrykke og forfølge religiøse minoriteter, herunder kristne, med.

2. I forlængelse af pkt. 1 bør Danmark påtale OIC-landenes hykleri og gøre det fuldstændig klart, at den måde, som disse lande forvalter deres blasfemiparagraffer på, er uacceptabel. OIC-lande indkalder danske ambassadører til samtale, fordi Koranen brændes af i Danmark - og samtidig afbrændes bibler og kirker i deres egne lande, og kristne udsættes for forfølgelse og undertrykkelse. Her bør Danmark skærpe tonen.

Vi er bekymrede for forholdene for kristne og andre religiøse minoriteter i disse lande, og mener, at Danmark skal styrke indsatsen for religiøse minoriteter i de pågældende lande.

3. Vi anerkender, at der i nogle trossamfund er et andet forhold til visse fysiske ting som værende hellige, end hvad som gør sig gældende i vores protestantiske tradition. Vi anerkender også, at der kan være en vis risiko for forstyrrelse af den offentlige orden, hvis disse hellige genstande krænkes, drives spot med eller forhånes i offentligheden.

Derfor ser vi positivt på en begrænsning af muligheden for offentligt at krænke, drive spot med eller forhåne andres tro, gudsdyrkelse, hellige genstande mv. - så længe, det ikke indebærer en urimelig begrænsning af ytringsfriheden generelt.

Dog anerkender vi det dilemma, som ligger i, at Koranen ikke kun er en religiøs bog, men også en politisk bog. Set i det lys er det problematisk, hvis kunstneriske og politiske ytringer begrænses med henvisning til, at en hellig genstand som et led i ytringen behandles utilbørligt.

I afvejningen af de to hensyn – en begrænsning af muligheden for at krænke, drive spot etc. over for frihed til kunstneriske og politiske ytringer – har vi forståelse for, at regeringen ønsker at kunne gribe ind. Vi vil dog opfordre til, at det ikke sker begrundet i rigets sikkerhed med en placering af bestemmelsen i straffelovens § 12 om landsforræderi og andre forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed, men med en begrundelse i hensynet til den offentlige orden og fred. Således opfordrer vi til at indplacere bestemmelsen i straffelovens § 15, hvor også den tidligere blasfemiparagraf var at finde. En strafferamme på fire måneder, som den nu ophævede § 140 havde, vil alt andet lige også være mere proportionel end en strafferamme på to år.

4. Vi ser et problem i, at definitionen på religiøse genstande i den foreslåede bestemmelse kan forlænges ad absurdum – ikke mindst fordi, at begrebet "trossamfund" ikke afgrænses i forslaget. Det kunne man gjort ved fx kun at lade bestemmelsen gælde anerkendte trossamfund.



Formand



Generalsekretær

Fra: Jørgen Lund <jorgenbetocamale@gmail.com>

Sendt: 19. september 2023 14:42

Til: £Strafferetskontoret (951s18) <Strafferetskontoret@jm.dk>

Emne: Fårevejle Frimenighed

Vi anbefaler, at loven vedtages. Utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund bør være forbudt.

Med venlig hilsen Jørgen Lund, præst i Fårevejle Frimenighed. Jeg har talt med halvdelen af ledelsesrådet om det, og de bakker mig op i denne skrivelse.

Høringssvar til Forslag til Lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

(Udkast 20.09.23).

Til: Justitsministeriet
Kontor: Strafferetskontoret
Mail: strafferetskontoret@jm.dk
Sagsnr.: 2023-10-1123

Afsender: Grundtvigsk Forum
Vartov 22. september 2023

Grundtvigsk Forum (stiftet 1898) er en forening bestående af enkeltmedlemmer og kredse ud over hele landet med hovedsæde på Vartov, Farvergade 27, København. Formålet for GF er at udbrede kendskab til Grundtvigs tanker om kristendom og menneskeliv gennem oplysningsvirksomhed om folkelige og kirkelige spørgsmål, styrke samhørigheden mellem kirke og folk i Danmark, at sikre frihed og gode vilkår for evangeliets forkyndelse og at fremme et forpligtende folkeligt fællesskab.

Grundtvigsk Forum vil appellere til regering og folketing om at formulere en lov, så det bliver den nålestiksoperation, som justitsministeren gav løfte om i forbindelse med lanceringen af et behov for en lov, der forbyder afbrænding af koranen af hensyn til landets sikkerhed og dets borgere.

Den lov, der foreligger, er så bred i sit sigte, at der er en risiko for, at den ikke kun kommer til at omfatte den uorden, som risikoskabende provokation ved gentagne afbrændinger af koraner udgør, men at loven som den foreligger åbner for sigtelser mod mennesker med en velbegrundet protest mod undertrykkelse, fx i protest mod de stater, hvor koranen legitimerer vold, undertrykkelse og dødsstraf, og kunstnerisk og politisk religions- og magtkritik.

Vi ønsker en lov, der fortsat vil gøre det muligt i vores samfund at forsvare retten til protest for den iranske aktivist Firoozeh Bazrafkan, der rev Koranen på et rivejern, eller kunstneren Max Uwe Jensen, der delte en bibel og en koran på midten, satte dem sammen og kaldte værket *Halve sandheder*.

Staten skal fortsat beskytte enkeltindivider, der fremsætter protester mod overgreb begrundet i religiøse autoriteter og skrifter. Og den skal beskytte kunstnerisk behandling af religion som kultur og meningsdannelse i menneskers liv.

Loven må sigte helt præcist på afbrænding af koranen og ikke også ramme billigelse af lovens bestemmelse, sådan som prof. Sten Schaumborg-Müller har gjort opmærksom på.

Grundtvigsk Forum kan godt bakke op om en vis begrænsning af ytringsfriheden, hvis sigtet er at holde en vis orden i et samfund. Ytringsfrihed og religionsfrihed kan støde mod hinanden og begge skal have plads. I tilfældet afbrænding af koraner kan der være behov for en begrænsning, men denne må i hver enkelt sigtelse holdes op mod, hvorvidt det i det givne tilfælde er en acceptabel indskrænkning af ytringsfriheden.

Loven må sigte på ytringer, der har karakter af en trussel, forhånelse eller nedværdigelse og må den desuden kun anvendes i begrænset omfang under nødvendigt hensyn til ytringsfriheden.

Forbuddet må alene være en ordensbestemmelse, der gør det strafbart på et offentligt sted med den hensigt at forhåne, at brænde eller udsætte et skrift, som anses for helligt af et anerkendt trossamfund, for nedværdigende behandling, og loven skal ikke omfatte udtalelser om at brænde eller anden form for kritik af religioner eller af religiøse genstande.

Desuden er strafferammen ved fængsel på to år for høj. En bøde er mere rimelig.

Grundtvigsk forum har en stærk tradition for at vægte ytrings- og åndsfrihed højt, idet vi har en liberal opfattelse af at yderligtgående synspunkter bedre konfronteres i en åben konfronterende samtale end forbydes og henvises til det at vokse konspiratorisk i det skjulte.

På den anden side anerkender vi, at et samfund ikke kan bygge på en ubegrænset ytringsfrihed. Dog er det vigtigt, at denne begrænsning finder begrundelser i principperne for vores eget samfunds liberale traditioner, lov og rettigheder til sikring af orden og fredelig sameksistens og ikke ud fra pres fra stater, der ikke anerkender individets ret og sikkerhed.

På vegne af Grundtvigsk Forum

Kirsten Margrethe Andersen

Formand for Grundtvigsk Forum

Lektor, Ph.D.

Vartov

Farvergade 27

1463 København K.

formand@grundtvig.dk

Grundtvigskforum.dk



21. september 2023

Kontor: Strafferetskontoret - Sagsnr.: 2023-10-1123

Høringssvar til udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Justitsministeriet har anmodet om udtalelse til lovforslaget, i hvilken forbindelse der ikke er rettet direkte henvendelse til lærerorganisationer eller fagforbund. Dette er dybt beklageligt, da undervisningsinstitutioner, herunder også på de højere læreanstalter, kunne have interesse i at udtale sig om et forslag, der kriminaliserer handlingsblasfemi og transmission eller udbredelse i en videre kreds af handlingsblasfemi.

Gruppen Paty arbejder for lærere og underviseres undervisningsfrihed, metodefrihed og ytringsfrihed.

Det er i udkastet til lovforslaget angivet, at det foreslås kriminaliseret at udføre handlingsblasfemi mod væsentlige religiøse symboler offentligt men også ”med forsæt til udbredelse i en videre kreds”.

Gruppen Paty har kendskab til en lang række emner, herunder emner i tilknytning til religionsundervisning, historieundervisning, samfundsfagsundervisning mv., hvor der opstår kontroversielle reaktioner på undervisning hos elever eller fra det øvrige samfund. Reaktioner, som lærere og undervisere oplyser, er opstået som følge af voldsomme følelser hos elever, studerende eller det omkringliggende samfund”. Derfor er Gruppen Paty meget bekymret for udsigten til lovgivning, som har til formål at kriminalisere handlinger rettet mod følelser, ideologier eller religioner i sig selv. [Fagbladet Folkeskolen](#) publicerede i 2021 en undersøgelse, der viste, at læreres ytringsfrihed er under pres, og tilsvarende er vist i undersøgelser foretaget af [Information](#) og [DR](#). Det bemærkes, at dette pres blandt andet ses i forbindelse med undervisning omhandlede Muhammedtegningerne eller Muhammedkrisen. Muhammedtegningerne ses undtaget for L133, men har altså allerede af født voldsomme reaktioner også mod lærere og undervisere.

Gruppen Paty har også kendskab til undervisningssituationer, hvor lærere og undervisere udfører handlinger, som i sig selv må forventes at være omfattet af forslaget, hvilket er meget problematisk. Her bør særligt nævnes begrebet anskuelsesundervisning: en udbredt og i dansk pædagogik hyldet pædagogisk metode, der bl.a. indebærer brug af genstande og ofte utraditionel håndtering heraf.

Det er stærkt kritisabelt, at forslaget potentielt kriminaliserer handlinger udført i selve lærernes og underviserens undervisning, såfremt de ønsker at lade væsentlige religiøse symboler indgå i undervisningen på en måde, hvor symbolerne bliver behandlet utilbørlig.

Ud over at undervisningen i sig selv risikerer at udløse et strafansvar for en lærer eller underviser, er det muligvis også kriminaliseret, hvis gerningspersonens utilbørlige behandling udbredes af en underviser til en videre kreds.

Som lovkommentarerne er udformet, er det dog usikkert om, og i så fald i hvilke situationer, forslaget også medfører en kriminalisering af undervisning til en bredere kreds – så som auditorieundervisning - hvor en gengivelse, så som billeder eller film af handlingsblasfemi, indgår. Det kan være

en filmisk gengivelse af handlingsblasfemi, hvor den primære handling vil være ulovlig, og lærere eller underviseren gør sig selvstændig skyldig i overtrædelsen af bestemmelsen ved den offentlige udbredelse. Læreren har et undervisningsformål med visningen som eksempelvis viderebringe filmoptagelser indeholdende handlingsblasfemi fra en historisk begivenhed, herunder for at beskrive system- religions- eller magtkritik.

Selv hvis undervisningen vurderes ikke at ske med henblik på udbredelse i en videre kreds, vil det stadig kunne have en kraftig påvirkning af læreres lyst til at undervise, som de ellers ville have gjort, ligesom det kan føre til en uønsket og uhensigtsmæssig selvcensur. Lærere vil skulle forholde sig til, at de vil kunne blive straffet, hvis undervisningskredsen er for stor i antal, eller hvis deres handling i øvrigt var foretaget på offentligt sted.

Her vil man kunne forsøge at tilbagevise denne bekymring ved at påpege, at bekymringen er overdrevet, da der næppe vil ske anmeldelser af en lærer eller underviser i en sådan situation. Det er vigtigt at understrege, at erfaringer fra Danmark og udlandet netop viser, at følelser, herunder religiøse følelser, fører til en stor velvillighed til at hindre underviseres fri metode også ved brug af anmeldelser eller klager eller truende adfærd. Dette vil kun yderligere blive bestyrket og vanskeliggøre undervisningen i emner, som giver kontroversielle reaktioner. Og anmeldere og klagere, som ønsker at hindre behandlinger af bestemte emner i undervisning, vil, hvis L133 blive gennemført, have et velegnet redskab at rette mod lærere og underviseres fri metode, nemlig anmeldelse til politiet.

Børne- og Undervisningsminister Mattias Tesfaye udtalte under samråd om B18 2022-23 (2. samling) følgende ”Problemet er, at der er nogle, som er parate til at bruge trusler om vold til at forsøge at begrænse lærerens metodefrihed og ytringsfrihed. Hvis læreren vælger Muhammedkrisen fra på grund af frygt for repressalier. Det skal vi selvfølgelig ikke acceptere. Det tror jeg sådan set, at alle herinde er enige om.”

Allerede forud for fremsættelse af L133 har ministeren altså kendskab til, at der er en trussel mod læreres metodefrihed og ytringsfrihed. Det må forventes at denne trussel kun øges, såfremt dele af undervisningen helt eller delvist omfattes af et forbud mod handlingsblasfemi.

Landets lærere og undervisere har ikke bare ytringsfrihed men også metodefrihed, og i det omfang, de som led i deres undervisning, ønsker at gengive handlingsblasfemi eller gøre brug af egne handlinger, som kan opfattes som værende blasfemiske, bør dette frit kunne ske, hvorfor lovforslaget af denne grund ikke bør vedtages. Forslaget må forventes at føre til øget og uhensigtsmæssig selvcensur. Gruppen Paty forslår på baggrund af ovenstående, at lovforslaget tilbagekaldes i sin helhed.

Ved at tilbagekalde lovforslaget og nedsætte et udvalg som kan udforme en kommissionsbetænkning om handlingsblasfemi og i den forbindelse undersøge konsekvenserne for undervisningen mv, kan man i højere grad for klarlagt om et forbud mod handlingsblasfemi er nødvendigt.

Nina Palesa Bonde, Cand.jur. og medstifter af Gruppen Paty

Maria Bjørn, Lærer og medstifter af Gruppen Paty

Til Justitsministeriet, Strafferetskontoret

Vedrørende: Høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund) – jeres sags-nr. 2023-10-1123.

Med henvisning til den igangværende høring om lovforslag om at forbyde utilbørlig behandling af hellige bøger m.v. vil jeg hermed gerne give udtryk for min uforbeholdne og kraftige modstand imod lovforslaget. Jeg gør mig ingen illusioner om, at dette vil have nogen som helst påvirkning på den proces, som regeringen allerede har besluttet at gennemføre igennem. Men som almindelig borger vil jeg alligevel tilkendegive min holdning og ikke mindst min dybe bekymring og modvilje imod over det, som regeringen er ved at gennemføre.

Uanset hvad man måtte mene om koranafbrændinger og om Rasmus Paludan – og ja, han er en båtnakke!!! – så er loven en voldsom og dybt bekymrende indskrænkning i ytringsfriheden, for politikere og for kunstnere såvel som for alle almindelige mennesker, som måtte ønske at give udtryk for en kritisk holdning til – og tage afstand fra – en eller flere religioner.

Ud over hvad det måtte betyde af begrænsninger for almindelige kulturkristne etniske danskere så vil den også hindre herboende flygtninge, som er flygtet fra muslimske lande med totalitære islamistiske regimer, i at lave demonstrationer imod det eneste, som disse regimer ikke kan være ligeglade med; nemlig netop den bog og den religion, som regimerne legitimerer deres magt med. Det er jo for h..... netop det, som er grunden til at de regimer reagerer imod koranafbrændinger og prøver at piske en stemning op. Det gælder uanset om der er tale om folk med muslimsk eller kulturmuslimsk baggrund – som f.eks. Firoozeh Bazrafkan med iransk baggrund og hendes "rivejerns-happening" for nylig – eller om der er tale om kristne flygtninge fra f.eks. Irak eller Pakistan – som f.eks. Salwan Momika i Sverige. Begge personer protesterer imod den religiøse undertrykkelse, som netop med udgangspunkt i islam og koranen sker i de lande, som de stammer fra.

Til sammenligning: For nylig var der nogle, som (i Københavns-området) demonstrerede imod kvindeundertrykkende udsagn i Bibelen ved at rive siderne med de pågældende bibelvers ud af en Bibel. I dag lovligt – men efter vedtagelsen af loven vil det så være ulovligt. Dvs. et forbud imod at rive sider med skriftsteder, der støtter diskrimination af kvinder, ud af ens egen Bibel. I denne me-too-tid med ligeberettigelse imellem kønnene som en nærmest religiøs tro. You gotta be kidding!!!

Og for the record – jeg er selv kristen (og ikke blot kulturkristen), og jeg bryder mig absolut ikke om at se Bibelen (eller et kors) blive skændet. Men det pågældende eksemplar af Biblen var kun en genstand, og beskyttelsen af sådanne genstande bør aldrig stå over folks ret til at give udtryk for deres holdninger på den måde, som de hver især finder det mest hensigtsmæssigt – så længe de blot gør det fredeligt og uden at true eller opfordre til vold eller andre ulovligheder (og så længe det selvfølgelig er deres egen selvindkøbte Bibel eller koran, som folk ødelægger og ikke andre menneskers ejendom. Så ikke noget med at smide andres bøger (eller andres gipsbuster) i havnen.)

Hele vores nuværende kultur og civilisation er simpelthen baseret på retten til at ytre sig og kritisere magthavere og de fremherskende diskurser. Retten til at ytre sig og modsige gældende

dogmer – religiøse og politiske såvel som videnskabelige – er simpelthen forudsætningen for at vores samfund har udviklet sig – og for at det fortsat kan udvikle sig frit.

- Det med at tale magthavere og de fremherskende dogmer midt imod går helt tilbage til Jesus, som selv blev henrettet for blasfemi. Datidens jødiske religiøse magthavere i Jerusalem brød sig ikke om at han rendte rundt med en *utilbørlig* optræden, hvor han betegnede sig selv som Guds søn.
- Det fortsattes med Martin Luther, som optrådte aldeles *utilbørligt*, da han d. 31. oktober 1517 først undsagde den af Paven sanktionerede afladshandel ved at slå sine tesar op på kirkedøren i Wittenberg (dvs. offentligt og demonstrativt modsatte sig Pavestolens praksis), og derefter da han d. 10. december 1520 offentligt brændte en bandulle fra Paven.
- I nyere tid og i en dansk kontekst kan jeg Georg Brandes og – senere hen (og med væsentlig ringere kunstnerisk kvalitet) – Jens Jørgen Thorsen.
- Også i Storbritannien – med filmen "Life of Brian".
- Og man kan bare se til USA, hvor det såkaldte "1st amendment" – det første forfatningstillæg i Bill of Rights – netop fastslår, at "freedom of speech" er en grundlovssikret ret. Hvilket endda indebærer retten til at brænde USA's eget flag, Stars&Stripes, af, uanset hvor meget andre amerikanere end måtte betragte det som *utilbørlig* optræden.

Og hvem er det så, som lægger pres på regeringen for at forhindre koranaftændingerne. Det er såmænd totalitære islamistiske regimer såsom Iran. De er ikke lige frem kendt for deres respekt for menneskerettighederne. Homoseksuelle bliver hængt for at være homoseksuelle, kvinder undertrykkes på det groveste for ikke at følge krav til anstændig og tilbørlig muslimsk påklædning med tørklæder, der dækker håret 100 % - såsom Mahsa Amini, der blev dræbt af iransk politi for et år siden. Så vi er godt nok i godt selskab, når vi begynder at følge anbefalinger fra det regime om at stille krav til vores egne borgere om at undgå *utilbørlig* optræden overfor deres hellige bog. (Og der er vel ingen der for et eneste sekund tror på, at Biblen eller Torahrullerne er beskyttet imod *utilbørlig* behandling i muslimske lande som Iran eller Saudiarabien!)

Alt i alt: Loven er simpelthen et skammeligt knæfald for udenlandske muslimske regimer og islamistiske terrororganisationer, som selv ikke overholder selv de mest elementære menneskerettigheder.

Så i stedet for at bøje af på ytringsfriheden og retten til kritik af religioner og ideologier – hvor det aldrig må være den kritiserede religion eller ideologi, der selv fastsætter rammerne for, hvordan kritik må udformes for ikke at være "utilbørlig" – burde udenrigsministeren have afvist alle krav med en simpel henvisning til, at så længe de regimer overhovedet ikke selv overholder menneskerettighederne, kan de godt glemme alt om at komme og kræve indskrænkninger i mulighederne for at demonstrere imod deres totalitære religiøse teokratier på den måde, som folk i den frie vestlige verden nu har lyst til det.

Jeg var selv en ung mand den gang sidst i 1980'erne, da Salman Rushdie skrev de sataniske vers, og hvor regimet i Iran udstedte en fatwa imod ham. Den fatwa gør, at han den dag i dag må frygte for sit liv på daglig basis – og endda var udsat for et attentatforsøg for nylig, hvor han blev alvorligt såret og mistede et øje. Dengang i 1989 sagde alle meningsdannere i det politiske parnas, at man ikke skulle gå på kompromis med ytringsfriheden. Og man understregede endda at det ikke blot skulle være for dygtige og fine forfattere, men at det også skulle være gælde for

alle andre, uanset om de udtrykte sig pænt og dannet eller ej – man skulle næsten tro, at der var nogen, der allerede dengang forudså en Rasmus Paludan. Samme historie under krisen med JyllandsPostens Muhammed-tegninger. Også der holdt man fast, og gik ikke på kompromis med ytringsfriheden.

Og ja, jeg er helt med på at der er et trusselsbillede og at der er nok at være bange for ift. islamistiske fanatikere og terrorister. Jeg kan nævne i flæng: Udover fatwaen imod Salman Rushdie og Muhammed-krisen pga. JyllandsPostens tegninger kan jeg umiddelbart også komme i tanke om mordet på Theo van Gogh, mordet på Samuel Paty (for at vise Muhammedtegninger!), massakren på Charlie Hebdo-redaktionen (for satire-tegninger), Bataclan-massakren, og selvfølgelig 11. september. Men det er aldrig løsningen at bøje sig for krav fra den slags fanatiske terrorister. For så har man vist sig svag, og så er det kun et spørgsmål om tid inden det næste krav kommer. F.eks. et forbud imod satiretegninger. Indtil man helt har underkastet sig.

Og som dette lovforslag viser, så synes regeringen allerede nu, at vi skal være så bange, at vi end ikke må give udtryk for kritik på en måde, som kan gøre islamister vrede. Det er i sandhed et udtryk for, at "voldsmandens veto" virker.

Og det mest ynkelige er, at regeringen end ikke vil indrømme det, men prøver at fremstille det som et spørgsmål om at bevare den gode tone i de diplomatiske relationer på en pæn og pragmatisk måde.

Derudover er det decideret ynkeligt, at regeringen prøver at betegne dette lovindgreb som et meget præcist nålestik ift. demonstrationer foran diplomatiske repræsentationer. Hvis man endelig skulle lave et målrettet nålestik, så skulle loven jo udformes meget mere snævert. Den kunne f.eks. være begrænset til f.eks. krænkende behandling af specifikt angivne bøger for hver af de store religioner og ifm demonstrationer indenfor 100 m fra ambassader for lande med den pågældende religion som officiel statsreligion. Noget sådant ville netop være et nålestik – og ikke det øksehug, som det aktuelle lovforslag er.

Alt i alt virker det for mig simpelthen, som om regeringen handler i panik, helt uden moralsk kompas og rygrad, og prøver at "stikke hovedet i busken" og føre en appeasement-politik (sidst prøvet i 1930'erne og det ved vi jo alle hvordan gik!), uden at gøre sig klart, at man ikke får fred overfor fanatikere og terrorister ved at give efter og give dem hvad de kræver. Man får allerhøjest en kortvarig pause, inden det næste – og endnu større – krav bliver stillet.

Med venlig hilsen

Hans Knudsen

Birkeengen 93

2740 Skovlunde

e-mail: hknud@hotmail.dk

Hørrings svar angående lovforslag om forbud mod at bla. afbrænde Koranen og andre hellige skrifter.

I Harreskovens Blotgilde er vi enig i lovforslagets hensigt: (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund). Vi kan også sagtens gå ind for formuleringen forudsat, at det er de berørte trossamfunds tradition der afgør, hvad der er "utilbørlig behandling" og hvilke genstande der har "væsentlig religiøs betydning" for trossamfundet selv.

Vi mener dog, at bestemmelsens placering i straffelovens §110e er uheldig da det så kommer til at stå i forlængelse af den Danske stats forhold til fremmede nationer. Vi er godt klar over at lovforslaget er kommet i stand af geopolitiske årsager for at modvirke, at enkeltpersoners provokationer fører til udenlandske anslag mod den Danske stat, samt evt. borgelige uroligheder her i landet. Det viser uanset, at det ikke er hensyntagen til beskyttelse af religiøse mindretal der er formålet. Det kan give os en bekymring om, at loven kun vil finde anvendelse i tilfælde, hvor et eller flere trossamfund er store nok, i eller udenfor Danmark, til at kunne volde den Danske stat problemer og ikke i de tilfælde, hvor det kun er trossamfundet og dets medlemmer at handlingerne går ud over.

Vi havde hellere set en genindførelse af Blasfemiparagraffen (straffelovens §140). Vi hilser det velkommen, at den foreslåede lov har en større straf ramme end den gamle blasfemiparagraf og at den specifikt nævner religiøse genstande, hvilket den gamle blasfemiparagraf ikke gjorde. Dog mener vi, at den nye lov burde indeholde sanktioner mod "forhåelse af troslærdomme og/eller gudsdyrkelse."

Vi mener ikke, at et forbud mod forhåelse er en overtrædelse af den Grundlovssikrede ytringsfrihed. Vi er på ingen måde imod retten til at ytre sig og vi indgår gerne i både religiøse, filosofiske og politiske debatter. At kunne debatterer frit er en forudsætning for at kunne lære og opnå visdom. Forhåelse af mindretal fører dog næppe nogen visdom med sig.

Når vi taler om ytringsfrihed i Grundlovens forstand så handler det først og fremmest om, at medborgerne skal kunne kritisere staten uden frygt for repressalier. Den ytringsfrihed er under pres i disse år. Ikke mindst på sociale medier. Dette pres kommer dog ikke fra religiøse grupper, men der imod fra økonomiske og politiske magtstrukturer i de vestlige samfund.

Til År og Fred
Ældsterådet i Harreskovens Blotgilde

Høringssvar om udkast til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Humanistisk Samfund ønsker hermed at afgive høringssvar vedrørende lovforslagets §1 punkt 1, indsættelsen af en ny §110 Stk. 2, der gør det strafbart at behandle en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund på utilbørlig vis.

Grundlæggende er argumenterne imod det nuværende forslag de samme som argumenterne for afskaffelsen af den daværende §140, populært kaldet blasfemiloven. Uagtet at lovforslagets sigte er mere indskrænket end den tidligere blasfemilov, bygger det på samme fundament af forskelsbehandling af troende og ikke-troende.

Det gør lovforslaget uforeneligt med både ytringsfrihed og lighed for loven. Der er ingen afgørende argumenter for, at troende skal tildeles en særlig beskyttelse mod forhånelse udover den, alle er tildelt igennem straffelovens §266 b.

I et demokratisk samfund må alle emner kunne udsættes for debat, kritik og satire. Afbrændingen af 'hellige' bøger, kan og bliver oplevet som ekstremt krænkende af troende, men det ændrer ikke på, at der er tale om en fredelig og symbolsk ytring, der bør være omfattet af ytringsfriheden.

I en række lande bruges eksistensen af europæiske blasfemilove til at legitimere egne love mod blasfemi. Love, der bruges aktivt til at sende folk i fængsel – eller dømme dem til døden – for helt legitim religionskritik. Eller for at være anderledes- og ikke-troende.

Det er derfor ikke foreneligt med Danmarks indsats for at beskytte ytringsfrihed og retten til ikke at tro i resten af verden, at ville sikre troende en særlig beskyttelse i Danmark.

Det grundlæggende princip må være, at lovgivningen skal beskytte mennesker, ikke ideer. Som samfund har vi en forpligtigelse til at forhindre, at mennesker bliver forfulgt eller diskrimineret. Samfundet har derimod ikke en forpligtigelse til at forhindre, at menneskers ideer bliver kritiseret, heller ikke selvom disse mennesker føler sig krænkede, når deres ideer møder kritik.

Med venlig hilsen

Kirstine Kærn
Forperson
Humanistisk Samfund
kk@hs.dk
Tlf. 11 22 33 44

Justitsministeriet

att. strafferetskontoret@jm.dk
sagsnr. 2023-10-1123

Fredericia, den 21. september 2023

Høringssvar til Forslag til Lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark takker for muligheden for at afgive hørings-svar. Vi har forståelse for de intentioner, som lovforslaget rummer – dels retten til beskyt-telse mod trodiskriminerende forhånelse og nedværdigelse, dels kriminalisering af handlinger, der kan skade Danmark.

Samtidig angår sagen også ytringsfriheden jf. Grundlovens § 77. Selvom der ikke er abso-lut ytringsfrihed i Danmark, så må borgernes frihed til at tænke og tro må være et absolut krav. Den ret og frihed fører ikke til, at alle handlinger på offentlige steder skal være lov-lige. Der er masser af muligheder for at benytte ytringsfriheden, og det har vel aldrig været lettere at få sit budskab ud. Men når det drejer sig om handlinger, må der nødvendigvis være ordens- og sikkerhedsmæssige begrænsninger.

Derfor er vi fortalere for, at vi har – og om nødvendigt får – ordensbestemmelser til orden og sikkerhed for danskerne og Danmark, men ikke ved at indføre *religiøse forbrydelser*, som lovforslaget som sådan lægger op til ved at sammenblande religion og politik og placere lovforslaget i straffelovens 12. kapitel om "Forbrydelser mod statens selvstændig-hed og sikkerhed". Det kan opleves som et skridt på vej imod den totalitarisme, vi ønsker at bekæmpe.

Lovforslagets udgangspunkt er (side 16): "Straffeloven indeholder ikke i dag en bestemmelse, som kriminaliserer utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund."

Hvis hensigten er at imødegå trodiskriminerende forhånelse, nedværdigelse, spot i særlig ekstrem grad og samtidig lovbestemme om ordentlighed og for landets sikkerhed, så **anbefaler vi at placere lovforslaget i straffelovens 27. kapitel om "Freds- og æreskrænkel-ser" under § 266, indsat som et nyt stykke 266 d.**

Da blasfemiparagraffen (straffelovens § 140) blev afskaffet i 2017 forlød det, at der var eksisterende lovgivning til at gribe ind over for ekstreme tilfælde. Anklagemyndigheden har vurderet, at det ikke er gældende i de aktuelle tilfælde, og derfor støtter vi, at der gives juridisk værktøj til domstole og politi. Men så skal det vitterligt også være et værktøj, som er brugbar og ikke blot symbolpolitik, der imødekommer OIC-landes krav. Vi skal indføre ny lovbestemmelse på området af hensyn til ordentlighed i eget land. Så når Politiforbundet mener om lovforslaget, at der er tale om "elastik i metermål", bør det tages til efterretning.

Som det også er fremkommet, kan lovforslaget have betydning i forhold til straffelovens § 136, hvornår der er tale om billigelse. Principielt set er her en yderligere indskrænkning af ytringsfriheden, selvom det er uklart, hvordan den vil blive håndhævet i praksis.

Vi anbefaler modsat lovforslaget, at bestemmelsen ikke hænges op på landets sikkerhedsmæssige situation. Som Eva Smith, dr.jur. og professor emerita, har peget på, vil det gøre "det fuldstændig uoverskueligt for borgerne, hvornår de må bruge deres ytringsfrihed – ikke mindst i betragtning af, hvor begejstrede efterretningstjenesterne er for hemmelighed. Enhver anmeldelse af en demonstration skal forelægges for efterretningstjenesterne: For det første kan behandlingen givetvis tage lang tid, hvorfor formålet med demonstrationen kan forspildes. Dernæst kommer et afslag af "sikkerhedsmæssige årsager" – og når man beder om en begrundelse for, hvorfor man ikke må vise det tibetanske flag under et besøg fra Kina, kan den ikke gives "af sikkerhedsmæssige årsager". Farvel ytringsfrihed!"

I stedet anbefaler vi at en ny lovbestemmelse ses i forlængelse af straffelovens § 266, især § 266 b, ved at indsættes med tilpasset lovtekst som § 266 d. Det gør vi ud fra disse overvejelser:

Lovforslagets afsnit 3 indledes med: *"Det er som udgangspunkt ikke strafbart efter straffeloven offentligt eksempelvis at brænde Koranen eller et andet religiøst skrift, medmindre det sker under omstændigheder, hvor en gruppe af personer samtidig trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin tro, jf. straffelovens § 266 b."* Hvorfor så ikke udvide § 266 med et nyt stykke d, som tager juridisk højde herfor, hvor det baseret på ekstreme tilfælde af forhånelse og ordentlighed i det offentlige rum?

I lovforslaget 2.2 (side 4-6) vurderes anvendelse af straffelovens § 266 b i lyset af forskellige sager, retspraksis og afgørelser og endvidere ud fra Grundlovens § 77 og EMRK artikel 10, stk. 1. Til sidst anføres: *"Der vil imidlertid kunne være tilfælde, hvor f.eks. grov forhånelse af et helligt skrift ikke vil blive fortolket som et angreb på en gruppe af personer på grund af dens tro af en karakter, der er omfattet af straffelovens § 266 b som fortolket i retspraksis, jf. betænkning nr. 1548/2014 om de juridiske konsekvenser af en ophævelse af straffelovens § 140 om blasfemi, side 18 f."*

Igen: Hvorfor så ikke skabe den manglende lovhjemmel, så domstole og politi i disse tilfælde kan agere hensigtsmæssigt?

Og i lovforslaget afsnit 4 om bestemmelser i den foreslåede ordning (side 8-11) nævnes det på side 10: *"Det bemærkes i den forbindelse, at bestemmelsen vil skulle anvendes inden for rammerne af ytringsfrihedsbeskyttelsen efter EMRK artikel 10. Som det fremgår af pkt. 5.2, vil der efter Domstolens praksis imidlertid i almindelighed kunne straffes for ytringer, der kan karakteriseres som blasfemiske eller unødigt krænkende over for andres religiøse overbevisning."* og *"Efter den foreslåede bestemmelse vil det være en betingelse, at den utilbørlige behandling foregår offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds. Afgrænsningen af, hvornår en utilbørlig behandling er foretaget offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds, vil skulle foretages med udgangspunkt i de tilsvarende afgrænsninger i straffelovens § 119, stk. 1, og § 266 b og retspraksis om bestemmelserne."* Der argumenteres altså for, at lovbestemmelse til at gribe ind i ekstreme tilfælde af forhånelse (ytring, handling) er muligt inden for rammerne af ytringsfrihedsbeskyttelsen efter EMRK artikel 10.

Udover at tilpasse bestemmelser ud fra de seneste ugers relevante kritik, hvor ytringsfriheden begrænses i særlig grad og utilsigtet (f.eks. kunstnerisk frihed), så vil placering af ny lovbestemmelse i straffeloven under § 266 endnu tydeligere understrege, at det omhandler forhånelse, nedværdigelse og spot – og netop være den nålestiksoperation, som regeringen har udtrykt tilsigtet. Det vil også være et element til at understrege regeringens udsagn om, at man ikke har ønsket at indføre en ny blasfemiparagraf, hvor ytringsfriheden begrænses unødigt, eller hvor bestemmelserne synes at være baseret på frygt, eller hvor en ny lovbestemmelse betinges af religiøse følelser i forhold til genstande (og herunder: hvad nogle tillægger religiøse følelser). I væsentlig grad må allerede der være taget højde for det i straffelovens § 139, stk. 2: *"straffes den, som gør sig skyldig i usømmelig behandling af ting, der hører til en kirke og anvendes til kirkeligt brug, med bøde eller fængsel indtil 6 måneder."*

Sidst i august – før lovforslaget blev fremsat – tilsluttede vi os en udtalelse, hvor der bl.a. blev fremført:

Danmark bør være en klar stemme i kampen for minoriteters rettigheder, om de er religiøse eller ej. Derfor kan det også have sin fordel, at regeringen med det nye forslag om at ændre i straffeloven, ikke berører spørgsmålet om blasfemi eller religiøse følelser. Til gengæld understreges det, at lovforslaget ikke kommer til at ændre på, hvordan man kan ytre sig i tale og skrift, hvad angår religiøse emner, herunder satire. Vi bemærker, at det altså ikke handler om at knægte enhver form for religionskritik.

Endelig vil vi opfordre regeringen til, at den ikke forholder sig passivt og blindt til det politiske hykleri fra islamiske lande. Hvor er den mærkbare reaktion fra den danske regering, når der sker langt værre tilfælde i flere muslimske lande, som da kirker og kristne hjem blev raseret i Pakistan så sent som for et par uger siden, samtidig med at danske ambassadører må stå skoleret i muslimske lande. Her har regeringen også et ansvar for at leve op til lovforslagets ånd!"

Samtidig med, at vi støtter op om ordentlighed og respekt i samfundet, og at regeringen er ansvarlig i forhold til landets sikkerhed, er vi uhyre opmærksom og kritisk, når der sættes rammer for ytringsfriheden.

Derfor foreslår vi, at en ny lovbestemmelse placeres anderledes i straffeloven end lovfor-slaget anfører – i straffeloven kapitel 27 under § 266 som nyt stykke d – med de relevante tilpasninger i bestemmelserne, som de seneste ugers kritik har påpeget.

Med venlig hilsen
p.v.a.

Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark

Hans-Ole Bækgaard
formand
hans-ole.baekgaard@indremission.dk

Jens Medom Madsen
generalsekretær
jmm@imh.dk

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K
strafferetskontoret@jm.dk

HØRINGSSVAR TIL LOVUDKAST OM FORBUD MOD UTILBØRLIG BEHANDLING AF GENSTANDE MED VÆSENTLIG RELIGIØS BETYDNING FOR ET TROSSAMFUND

Justitsministeriet har den 25. august 2023 anmodet om Institut for
Menneskerettigheders bemærkninger til ovennævnte lovudkast.

Instituttet har en række bemærkninger til udkastet.

1. SAMMENFATNING

Med lovudkastet ønskes det at kriminalisere utilbørlig behandling af
genstande af væsentlig religiøs betydning for et trossamfund.

Uklart anvendelsesområde udfordrer håndhævelsen af loven

Kriminaliseringen af lovudkastets handlinger vil indebære en
indskrænkning af ytringsfriheden, der udgør en grundpille i
demokratiet. Indskrænkninger i ytringsfriheden kan efter
menneskeretten gennemføres ved lov, hvis de tjener et legitimt formål i
et demokratisk samfund og er proportionelle.

Det er instituttets vurdering, at den foreslåede ændring af straffeloven
kan gennemføres inden for rammerne af menneskeretten. Dog er det
afgørende, at myndighederne og domstolene fra sag til sag vurderer,
om bestemmelsen i det konkrete tilfælde kan føre til straf indenfor
rammerne af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Bemærkningerne til lovudkastet afspejler efter instituttets vurdering
ikke i tilstrækkelig grad, at der i hver enkelt sag skal foretages en
konkret og individuel vurdering af, om straf vil indebære en for
vidtgående begrænsning af ytringsfriheden.

Formuleringen ”utilbørlig behandling” kan desuden omfatte ganske mange typer af handlinger, og vil efter lovudkastet også omfatte politiske og kunstneriske ytringer. Instituttet bemærker, at dette stiller krav om en ganske kompleks menneskeretlig vurdering i alle led af retshåndhævelsen (politiet, anklagemyndigheden og de danske domstole) og derfor bør udfoldes i lovbemærkningerne.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet i lovbemærkningerne tilføjer, at beskyttelsen af ytringsfriheden i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention i nogle tilfælde vil kunne hindre, at loven anvendes. Lovens bemærkninger bør præcisere, hvordan politi, anklagemyndighed og domstole skal sikre den menneskeretlige beskyttelse ved lovens håndhævelse.

Manglende beskrivelse af blasfemibestemmelser i lyset af menneskeretten

Menneskeretten beskytter mennesker og ikke religioner. Menneskeretten stiller således ikke krav om forbud imod forhånelse af religioner eller religiøse symboler.

Selvom menneskeretten efter omstændighederne kan tillade begrænsninger i ytringsfriheden, har europæiske og internationale menneskeretlige organer i over et årti advaret mod begrænsninger i form af blasfemibestemmelser.

Lovbemærkningerne bør efter instituttets vurdering forholde sig til disse anbefalinger.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet i lovbemærkningerne beskriver menneskeretlige anbefalinger imod indførelsen af blasfemibestemmelser, som anses for at medføre risici for unødvendige begrænsninger i ytringsfriheden.

Uklarhed om politiets håndhævelsen i lyset af grundloven

I lovudkastet anføres det, at politiet kan forhindre igangværende eller kommende handlinger omfattet af den foreslåede bestemmelse, f.eks. i forbindelse med en demonstration. Dette kan ske efter de almindelige regler i politiloven og retsplejeloven.

Anvendelsen af politilovens regler for at hindre en ytring under en demonstration aktualiserer efter instituttets opfattelse beskyttelsen i grundlovens § 77 om ytringsfrihed sammenholdt med § 79 om forsamlingsfrihed.

I lovbemærkningerne anføres det imidlertid, at udkastet ikke rejser spørgsmål om grundlovens § 77, og lovbemærkningerne beskriver derfor ikke, hvordan politiet skal håndhæve bestemmelsen inden for rammerne af grundloven.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet i lovbemærkningerne beskriver, hvordan det sikres, at politiets håndhævelse af loven sker inden for rammerne af grundlovens § 77 og § 79.

Behov for evaluering af lovens konsekvenser

Henset til de udfordringer, som håndhævelsen af loven kan forvente at rejse, finder instituttet, at loven (såfremt den vedtages) bør evalueres.

Indgreb i ytringsfriheden i form af strafbestemmelser kan have afsmittende negative virkninger på i øvrigt lovlige ytringer ('chilling effect') og dermed komme til af afholde borgere fra lovlig magt- eller religionskritik. Dette kan særligt være tilfældet, hvis bestemmelsen efterlader tvivl om sit anvendelsesområde og derfor ikke sikrer tilstrækkelig forudsigelighed for den enkelte borger til at indrette sig efter loven. Også af disse grunde finder instituttet, at der er behov for en evaluering af loven.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet i lovudkastet tilføjer, at der om 2 år laves en evaluering af bestemmelsen, herunder dens betydning for den lovlige debat om religion.

2. KORT OM LOVUDKASTETS INDHOLD

Med lovudkastet foreslås det, at der indsættes et nyt stykke i straffelovens § 110 e, hvorefter den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds gør sig skyldig i utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Det fremgår af punkt 4 i udkastets lovbemærkninger, at bestemmelsen omfatter fysiske handlinger i forhold til genstande med væsentlig religiøs betydning. Forbuddet vil således ikke omfatte verbale eller skriftlige tilkendegivelser, herunder tegninger, om religiøse genstande og emner. Det samme gælder øvrige udtryksformer, som ikke indebærer, at genstanden fysisk behandles utilbørligt.

Ved genstande med væsentlig religiøs betydning forstås ifølge lovbemærkningernes punkt 4 fysiske genstande, som inden for den pågældende trostradition anses for hellige eller særligt repræsentative for troens bekendelsesgrundlag og/eller lære, f.eks. centrale religiøse skrifter og lignende, der tillægges høj grad af hellighed i trossamfundet. Vellignende efterligninger af disse vil også været omfattet.

Som eksempler på genstande nævnes religiøse skrifter som Bibelen, Koranen, Toraen og Vedaerne. Bestemmelsen vil derimod ikke omfatte beklædningsgenstande, ligesom tegninger og figurer mv. af religiøse ledere som f.eks. paven heller ikke er omfattet.

Den foreslåede bestemmelse forbyder utilbørlig behandling af de pågældende genstande med væsentlig religiøs betydning.

Det fremgår videre, at der herved forstås handlinger, hvorved disse "genstande ødelægges på en nedsættende eller forhånende måde eller i øvrigt fysisk behandles forhånende eller nedsættende". Det vil f.eks. kunne omfatte afbrænding, tilsøling, og at der f.eks. trampes på eller sparkes til genstanden, eller at genstanden ødelægges ved f.eks. at rive i genstanden, klippe heri eller lignende. Den vil også omfatte tilfælde, hvor genstanden stikkes i med en kniv. Dog vil det som udgangspunkt ikke være kriminaliseret at skille sig af med de pågældende religiøse genstande i en offentlig skraldespand, medmindre det sker på en måde, der i sig selv må anses for nedsættende eller forhånende.

Det vil endelig være en betingelse, at den utilbørlige behandling foregår offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds.

Afgrænsningen af, hvornår en utilbørlig behandling er foretaget offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds, vil skulle foretages med udgangspunkt i de tilsvarende afgrænsninger i straffelovens regler om trusler mod offentligt ansatte (§ 119, stk. 1), racismeparagraffen (§ 266 b) og retspraksis om bestemmelserne.

Hvis politiet bliver opmærksomt på, at en overtrædelse er i gang med at blive begået eller vil blive begået, vil politiet kunne gribe ind og bringe det strafbare forhold til ophør efter de almindelige regler herom i politiloven og retsplejeloven. Det gælder også, selv om overtrædelsen måtte finde sted i forbindelse med en demonstration.

Om straffen anføres det i de specielle bemærkninger til udkastets § 1, at en overtrædelse af bestemmelsen i førstegangstilfælde som udgangspunkt straffes med bøde. I gentagelsestilfælde forudsættes der som udgangspunkt udmålt en kortere fængselsstraf i dage.

Det vil i skærpende retning ved strafudmålingen skulle indgå, hvis personen har begået flere overtrædelser af den foreslåede bestemmelse. Foreligger der adskillige førstegangsovertrædelser til samtidig pådømmelse, forudsættes der dermed som udgangspunkt udmålt en kortere fængselsstraf i dage. Fastsættelsen af straffen vil desuden bero på domstolenes konkrete vurdering.

3. BESKYTTELSEN AF YTRINGSFRIHEDEN OG KRAV TIL INDGREB

Ytringsfrihed er en grundpille i demokratiet og er nært knyttet til de øvrige frihedsrettigheder, der tilsammen giver borgere et værn mod magthaverne. Rettighedens beskyttelse af den fri meningsudveksling er således en grundlæggende forudsætning for ethvert demokratisk samfund.

Ytringsfriheden er bl.a. beskyttet i artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og i artikel 19 i FN's Konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder. Endvidere er ytringsfriheden beskyttet i grundlovens § 77, der har en nær tilknytning til beskyttelsen af forsamlingsfriheden i grundlovens § 79 (se afsnit 6 herom).

Af artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention følger, at enhver er sikret ytringsfrihed, herunder meningsfrihed og frihed til at modtage eller meddele oplysninger eller tanker.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har slået fast i sin praksis, at ytringsfriheden er af grundlæggende betydning for et demokratisk samfund, og at den ikke alene omfatter oplysninger og idéer, der er velsete eller neutrale, men også sådanne, som chokerer, fornærmer eller foruroliger myndighederne eller dele af befolkningen.¹

Det er muligt at indskrænke ytringsfriheden efter 10, stk. 2. Bestemmelsen indebærer, at myndighederne kan gøre indgreb i ytringsfriheden, når indgrebet er foreskrevet ved lov, varetager et af de i bestemmelsen opregnede legitime hensyn og er nødvendigt i et demokratisk samfund.

Kravet om, at indgrebet skal være foreskrevet ved lov, indebærer efter Menneskerettighedsdomstolens praksis, at regelgrundlaget skal være tilgængeligt og forudsigeligt. Kravet om forudsigelighed indebærer bl.a.,

¹ Handyside mod Storbritannien, afgørelse af 7. december 1976, sagsnr. 5493/72, pr. 49.

at det skal stå klart for borgerne, hvad der udgør en retsstridig handling, og hvad sanktionen er for handlingen. Kravet skal udover forudsigelighed også sikre mod vilkårlig retsanvendelse.²

Kravet om nødvendigheden af et indgreb skal være påvist på en tilstrækkelig overbevisende måde.³ Der skal være tale om et presserende samfundsmæssigt behov, for at indgrebet kan anses for nødvendigt. Den endelige vurdering af, om et indgreb i det konkrete tilfælde er nødvendigt i et demokratisk samfund, beror efter Menneskerettighedsdomstolens praksis på en helhedsvurdering. Staterne er i den forbindelse tillagt en vis skønsmargin.

4. UKLART ANVENDELSESOMRÅDE UDFORDRER HÅNDHÆVELSEN AF LOVEN

Det er instituttets vurdering, at en indskrænkning af ytringsfriheden med den foreslåede ordlyd er mulig inden for rammerne af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Imidlertid afspejler bemærkningerne til lovudkastet efter instituttets vurdering ikke i tilstrækkelig grad, at der i hver enkelt sag vil skulle foretages en konkret og individuel vurdering af, om straf vil indebære en for vidtgående begrænsning af ytringsfriheden efter artikel 10.

Instituttet bemærker, at begrebet ”utilbørlighed” kan genfindes i øvrige dele af straffeloven, men skal forstås og anvendes i kontekst af den enkelte straffebestemmelse. I lovudkastet defineres utilbørlig behandling som forhånende eller nedsættende handlinger. Dette indebærer en vis subjektivitet i vurderingen, der efter instituttets opfattelse kan gøre det vanskeligt at udforme en objektiv og neutral regel.

Instituttet bemærker desuden, at lovudkastet ikke forholder sig til bestemmelsens sammenhæng med øvrige straffebestemmelser. I straffelovens § 136 lyder det, at en offentlig billigelse af en forbrydelse, der er omfattet af straffelovens kapitel 12, vil kunne straffes med bøde eller fængsel indtil tre år. Det vil også gælde for handlinger omfattet af lovudkastet.

Det kan betyde, at også andre ytringer end utilbørlig behandling kan ende med at blive straffet som følge af loven. Lovudkastet forholder sig ikke til dette eller de menneskeretlige konsekvenser heraf.

² Betænkning nr. 1573 om ytringsfrihedens rammer og vilkår i Danmark s. 282.

³ Se f.eks. Handyside mod Storbritannien, afgørelse af 7. december 1976, sagsnr. 5493/72, pr. 49

Selvom der næppe er tale om, at lovteksten ikke i sig selv lever op til de konventionsmæssige krav om lovhjemmel, bør bestemmelsen operere med tydeligt definerede kriterier, der efterlader mindst mulig tvivl om anvendelsesområdet. Dette er særligt vigtigt, fordi lovudkastet stiller krav om en ganske kompleks menneskeretlig vurdering i alle led af retshåndhævelsen (politiet, anklagemyndigheden og de danske domstole), uden at dette udfoldes i lovbemærkningerne.

Af lovudkastet fremgår, at bestemmelsen ”vil finde anvendelse, selv om den utilbørlige behandling af genstanden finder sted i f.eks. kunstnerisk eller politisk øjemed”.

Imidlertid har såvel emnet for og formålet med en ytring stor betydning for, om indgrebet i den konkrete sag anses for proportionalt efter menneskeretten.

Menneskerettighedsdomstolen har udtalt om beskyttelsen af politiske ytringer, at de udgør kernen af demokratiet og konventionens beskyttelsesområde.⁴ Menneskerettighedsdomstolen foreskriver således en intensiv prøvelse af proportionaliteten og efterlader et begrænset råderum for staterne, bl.a. i sager, der vedrører indgreb over for politiske ytringer.⁵

Politisk kritik, herunder også i kunstneriske udtryk, varetager desuden et væsentligt samfundshensyn.⁶ Menneskerettighedsdomstolen har om kunstneriske ytringer udtalt, at de, der skaber, udfører og fremviser kunstneriske værker, bidrager til udvekslingen af idéer og meninger, der er af væsentlig betydning i et demokratisk samfund.⁷ Menneskeretten kan også – i konkrete tilfælde – tillægge menneskerettighedsforkæmperes ytringsfrihed en særlig betydning.⁸

Såfremt myndighederne og domstolene under håndhævelsen af loven ikke fra sag til sag inddrager de konkrete omstændigheder, kan straf efter instituttets vurdering komme til at medføre en krænkelse af borgeres ret til ytringsfrihed under Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

⁴ Lingens mod Østig, sagsnr. 9815/82, pr. 42.

⁵ Mariya Alekhina m.fl. mod Rusland, sagsnr. 38004/12, pr. 212.

⁶ Dickinson mod Tyrkiet.

⁷ Müller m.fl. mod Schweiz, sagsnr. 10737/84, pr. 33.

⁸ Fra Menneskerettighedsdomstolens praksis kan bl.a. henvises til Aliyev mod Aserbajdsjan pr. 208, Magyar Helsinki Bizottság mod Ungarn pr. 166f og Ecodefence m.fl. mod Rusland, pr. 124. Endvidere kan der henvises til FN's erklæring om menneskerettighedsforkæmpere (A/RES/53/144).

Instituttet henviser i den forbindelse til, at de retshåndhævende myndigheder ved siden af lovgiver og nationale domstole har en selvstændig forpligtelse til at sikre overholdelsen af konventionen.⁹

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet i lovbemærkningerne tilføjer, at beskyttelsen af ytringsfriheden i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention i nogle tilfælde vil kunne hindre, at loven anvendes. Lovens bemærkninger bør præcisere, hvordan politi, anklagemyndighed og domstole skal sikre den menneskeretlige beskyttelse ved lovens håndhævelse.

5. MANGLENDE BESKRIVELSE AF BLASFEMIBESTEMMELSER I LYSET AF MENNESKERETTEN

Menneskeretten stiller ikke krav om forbud imod bespottelse eller forhånelse af religion eller religiøse symboler. Forbud af den type (blasfemibestemmelser) kan tværtimod komme til at udfordre blandt andet ytringsfriheden.

Instituttet er enig med Justitsministeriet i, at Menneskerettighedsdomstolen giver en bred skønsmargin for staterne til efter artikel 10, stk. 2, at forbyde ytringer, der kan virke stødende på andre personers tro eller religiøse overbevisning.¹⁰ Det skal ses i lyset af, at der ikke findes en fælles europæisk standard for, hvad der forstås ved tilladelige indgreb i retten til ytringsfrihed, der er rettet imod andres religiøse følelser og overbevisning. Artikel 10, stk. 2 skaber imidlertid ikke nogen menneskeretlig forpligtelse til at forbyde blasfemi.

Det er instituttets vurdering, at lovbemærkningernes beskrivelse af menneskeretten er mangelfuld, idet der alene henvises til Menneskerettighedsdomstolens praksis og ikke til de europæiske og internationale organer, der i over et årti har anbefalet ophævelsen af blasfemibestemmelser, da de udfordrer både ytrings- og religionsfriheden.

Lovudkastets manglende gennemgang heraf er så meget desto mere påfaldende, når selvsamme anbefalinger i 2017 var med til at danne grundlag for afskaffelsen af den danske blasfemibestemmelse, der bl.a.

⁹ Jon Fridrik Kjølbro, Den Europæiske pr for praktikere, 2023, 6. udgave, s. 36.

¹⁰ Jon Fridrik Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere, 2023, 6. udgave, s. 1202.

kriminaliserede spot og forhånelse af religion.¹¹ Til sammenligning defineres ”utilbørlighed” i nærværende lovudkast netop som forhånende eller nedsættende handlinger.

Den daværende regering tilsluttede sig afskaffelsen af blasfemi-bestemmelsen, bl.a. med den begrundelse, at det ville øge ytringsfriheden i Danmark, og anførte, at afskaffelsen samtidig ville imødekomme internationale anbefalinger fra FN og Europarådet, der peger på, at det ikke bør være kriminaliseret at vise disrespect for en religion (blasfemi) eller at krænke religiøse følelser. Endvidere blev det anført, at ophævelse ville følge udviklingen i Europa på området.¹² Institutet havde siden 2012 anbefalet ophævelsen af blasfemibestemmelsen.¹³

Spørgsmålet om ytringsfrihedens grænser i forhold til ytringer, der kritiserer, forhåner, latterliggør eller på anden måde krænker religioner er længe blevet diskuteret i FN, særligt i FN’s Menneskerettighedsråd med udgangspunkt i artikel 18 og 19 i FN’s Konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder.

I 2011 vedtog Menneskerettighedsrådet resolution 16/18. Resolutionen fastslår, at menneskeretten skal beskytte mod religiøst relateret intolerance, diskrimination og vold mod personer, men skal ikke beskytte religioner.¹⁴ Resolutionen er ikke bindende, men udgør et centralt fortolkningsbidrag og anses for den primære ramme i FN for bekæmpelse af religiøst relateret intolerance, diskrimination og vold.¹⁵ Siden 2011 er lignende resolutioner årligt blevet præsenteret i Menneskerettighedsrådet, herunder i april 2023.¹⁶

I kølvandet på koranafbrændingerne i Sverige i sommeren 2023 vedtog Menneskerettighedsrådet i juli 2023 resolution 53/1, hvori det bl.a.

¹¹ Lovforslag nr. L 170 af 28. marts 2017 om ændring af straffeloven.

¹² Justitsministeriet, [Regeringen vil afskaffe blasfemiparagraffen](#), 30. maj 2017.

¹³ Institut for menneskerettigheder, [Ytringsfrihed – status 2012](#), maj 2012, s. 23

¹⁴ A/HRC/37/44, Combating intolerance, negative stereotyping and stigmatization of, and discrimination, incitement to violence and violence against, persons based on religion or belief, 23. januar 2018.

¹⁵ FN’s Menneskerettighedskomite udfolder indholdet af resolution 16/18 i sin General Comment No. 34 og fremhæver, at indgreb i ytringsfriheden skal begrundes i en ’direkte og umiddelbar’ trussel, General Comment No. 34, para. 35.

¹⁶ A/HRC/RES/52/38, Combating intolerance, negative stereotyping and stigmatization of, and discrimination, incitement to violence and violence against, persons based on religion or belief, 18. april 2023. Lignende resolutioner er parallelt hermed blevet præsenteret i FN’s Generalforsamling.

anførtes, at koranafbrændinger strider mod menneskeretten, og at staterne bør bestræbe sig på at lovgive mod blasfemi.¹⁷

Det er instituttets opfattelse, at resolution 53/1 giver et misvisende signal om, at menneskeretten påkræver blasfemibestemmelser i national lovgivning. Resolutionen står i stærk kontrast til rådets egne tidligere udtalelser og til anbefalinger fra øvrige organer i FN.¹⁸

I bemærkningernes indledende afsnit anføres som baggrunden for lovudkastet bl.a., at regeringen ikke mener, at koranafbrændinger har større værdi som ytring end udtalelser, der f.eks. forhåner eller nedværdiger en gruppe af personer på grund af race eller seksuel orientering, eller lignende udtalelser, som allerede i dag er strafbare.

Instituttet finder her anledning til at fremhæve, at kriminaliseringen af bl.a. hadefuldt tale efter straffelovens § 266 b hviler på en menneskeretlig forpligtelse i artikel 4 i FN's Racediskriminationskonvention, som angår beskyttelse af mennesker, ikke religioner.

Menneskeretten beskytter således ikke mod bespottelse af en religion. Derimod beskytter menneskeretten mod offentlig tilskyndelse til vold eller had rettet mod personer på baggrund af deres religiøse tilhørsforhold.

- Instituttet anbefaler, at Justitsministeriet i lovbemærkningerne beskriver menneskeretlige anbefalinger imod indførelsen af blasfemibestemmelser, som anses for at medføre risici for unødvendige begrænsninger i ytringsfriheden.

6. UKLARHED OM POLITIETS HÅNDHÆVELSE I LYSET AF GRUNDLOVEN

Ifølge Justitsministeriet rejser udkastet ikke spørgsmål om forholdet til grundlovens § 77.

Instituttet vurderer i modsætning til ministeriet, at lovbemærkningerne bør forholde sig til, hvordan politiet skal håndhæve lovudkastets bestemmelse i overensstemmelse med både grundlovens §§ 77 og 79.

¹⁷ A/HRC/53/L.23, Countering religious hatred constituting incitement to discrimination, hostility or violence, 7. juli 2023.

¹⁸ Se. f.eks. A/74/486, Promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, 9. oktober 2019, para. 21. A/72/365, Elimination of all forms of religious intolerance, 28. august 2017, para. 28. A/HRC/31/18, Report of the Special Rapporteur on freedom of religion and belief, 23. december 2015, para. 60.

Efter grundlovens § 77 er enhver berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ikke indføres.

Grundloven beskytter mod forudgående indskrænkninger af ytringsfriheden (benævnt den formelle ytringsfrihed). En indskrænkning er forudgående, hvis det hindrer eller vanskeliggør offentliggørelse af ytringen, f.eks. ved fagedforbud. Indskrænkninger i § 77 kræver ganske tungtvejende grunde. Hovedsynspunktet i teorien er (som fremhævet i lovbemærkningerne), at grundlovens § 77 derimod ikke beskytter mod efterfølgende tiltag, f.eks. straf for allerede offentliggjort ytringer (benævnt den materielle ytringsfrihed).¹⁹

Der er en nær sammenhæng mellem beskyttelsen af ytringsfriheden i § 77 og forsamlingsfriheden i § 79.²⁰

Af grundlovens § 79, 3. pkt., følger, at forsamlinger kan forbydes, når der kan være fare for den offentlige fred. Det er en betingelse, at den fare, der skal afværges ved et forbud, er af konkret og nærliggende karakter, og at forbuddet er nødvendigt for at afværge faren.²¹

Bemærkningerne fremhæver i punkt 4, at politiet kan forhindre igangværende eller kommende handlinger omfattet af den foreslående bestemmelse, f.eks. i forbindelse med en demonstration. Dette kan ske efter de almindelige regler herom i politiloven og retsplejeloven.

Anvendelsen af politilovens regler for at hindre en ytring under en demonstration aktualiserer beskyttelsen i grundlovens § 77 om ytringsfrihed sammenholdt med § 79 om forsamlingsfrihed.

Navnlig politilovens § 7 om politiets indgreb i offentlige forsamlinger må forventes at være relevant. Bestemmelsen bygger på de principper og den praksis, som inden for rammerne af grundlovens § 79 har udviklet sig om beskyttelsen af forsamlingsfriheden.²²

Fra retspraksis om grundlovens § 79 kan der bl.a. henvises til UfR 1999.1798 (rockerloven), hvor Højesteret anførte:

¹⁹ Se gennemgang af teorien hos Henrik Zahle, Danmarks Riges Grundlov med kommentarer 2. udgave, 2006, s. 539ff.

²⁰ Betænkning nr. 1573 om ytringsfrihedens rammer og vilkår i Danmark, s. 380.

²¹ Jens Peter Christensen, Jørgen Albæk Jensen og Michael Hansen Jensen, Dansk Statsret, 3. udgave, 2020 s. 418.

²² L 159 Forslag til lov om politiets virksomhed af 4. februar 2004.

”Af hensyn til muligheden for gennem forsamlinger at befordre meningstilkendegivelser sikrer bestemmelsen, at forsamlinger kan afholdes uden forudgående tilladelse fra en offentlig myndighed og ikke vilkårligt kan forbydes. Bestemmelsen hindrer imidlertid ikke, at der ved lov fastsættes regler, som – uden at være rettet mod en forsamlings meningstilkendegivelser – begrænser forsamlingsfriheden, når dette sker til beskyttelse af andre væsentlige interesser, herunder andres liv og velfærd. Sådanne begrænsninger må dog ikke gå videre end, hvad der er nødvendigt for en sådan beskyttelse, jf. herved også Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 11.”

Grundlovens § 79 tillader således indskrænkninger i forsamlingsfriheden, i det omfang de *ikke* er rettet mod forsamlings meningstilkendegivelser.

Instituttet forstår lovbemærkningerne således, at politilovens regler (herunder politilovens § 7) skal kunne anvendes til netop at forhindre de ytringer, der vil være straffelagte efter bestemmelsen. Instituttet bemærker i den forbindelse, at forudgående indskrænkninger af ytringer er omfattet af § 77, uanset om ytringen efterfølgende straffes eller ej.²³

I lyset heraf finder instituttet, at lovbemærkningerne bør redegøre nærmere for, hvordan politiet skal ”forhindre igangværende eller kommende handlinger omfattet af den foreslående bestemmelse” inden for rammerne af grundloven.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet i lovbemærkningerne beskriver, hvordan det sikres, at politiets håndhævelse af loven sker inden for rammerne af grundlovens § 77 og § 79.

7. BEHOV FOR EVALUERING AF LOVENS KONSEKVENSER

Som nævnt stiller lovudkastet krav om en ganske kompleks menneskeretlig vurdering i alle led af retshåndhævelsen (politiet, anklagemyndigheden og de danske domstole).

Indgreb i ytringsfriheden i form af strafbestemmelser kan desuden have afsmittende negative virkninger på i øvrigt lovlige ytringer (’chilling

²³ Henrik Zahle, Danmarks Riges Grundlov med kommentarer 2. udgave, 2006, s. 536

effect') og dermed komme til af afholde folk fra lovlig magt- eller religionskritik. Dette kan særligt være tilfældet, hvis bestemmelsen efterlader tvivl om sit anvendelsesområde og derfor ikke sikrer tilstrækkelig forudsigelighed for den enkelte borger til at indrette sig efter loven.²⁴

Henset til lovudkastets karakter vurderer instituttet, at det af hensyn til retssikkerheden vil være nyttigt – såfremt loven vedtages – at lovgiver evaluerer bestemmelsens konsekvenser for ytringsfriheden.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet i lovudkastet tilføjer, at der om 2 år laves en evaluering af bestemmelsen, herunder dens betydning for den lovlige debat om religion.

Der henvises til ministeriets sagsnummer 2023-10-1123.

Med venlig hilsen

Louise Holck

DIREKTØR

²⁴ Betænkning nr. 1573 om ytringsfrihedens rammer og vilkår i Danmark, s. 531.



Høringssvar vedrørende regeringens udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund).

Som Islamisk Kulturcenter støtter og værdsætter vi regeringens forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund).

Som trossamfund har vi uendeligt respekt for fundamentale menneske- og frihedsrettigheder i Danmark, heriblandt ytrings- og tankefrihed, men med henvisning til samme rettigheder forventer og fortjener vi også en basal respekt for vores religiøse og kulturelle værdier – ligesom alle andre trossamfund. Vi mener at det er af fundamental betydning for vores samfund, at diverse befolkningsgrupper kan sameksistere med gensidig respekt, og at nedværdigende og forhånende ytringer og handlinger er en provokation mod og til skade for vores samfundskontrakt. Vi tilslutter os ligeledes regeringens argument om, at afbrændinger af religiøse symboler ikke har en højere værdi som ytring end ytringer der nedværdiger mennesker på baggrund af race og lignende. Dette er især evident ud fra de grove, generaliserende og nedværdigende udtryk som aktørerne bag handlingerne ytrer, sidelæns med afbrændingerne.

Med venlig hilsen

Islamisk Kulturcenter

Høringssvar fra 'Islamiske centre, institutioner og sammenslutninger' vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Islamiske centre, institutioner og sammenslutninger i Danmark støtter dette forslag, men anser det for utilstrækkeligt. Vi mener ikke, det opfylder kravene fra de islamiske samfund, som er i overensstemmelse med FN's lovgivning og menneskerettighedernes principper om respekt for religioner og deres helligdomme.

Vi opfordrer til, at forslaget inkluderer et forbud mod blasfemi over for de himmelske religioner og et forbud mod at fornærme Guds profeter, herunder den sidste profet, Muhammad ibn Abdullah, må Allahs fred og velsignelser være med ham. Desuden bør der være forbud mod at fornærme, besudle eller afbrænde de himmelske skrifter: Toraen, Bibelen og den Hellige Koran. Det bør også kriminalisere dem, der krænker, skader eller fornærmer helligdommene for muslimer og andre. Vi mener, at gennem retfærdig, korrekt og upartisk lovgivning vil dette positivt påvirke fred og harmoni blandt samfundets medlemmer. Det vil hindre ekstremister og dem, der truer sikkerheden og freden i det danske samfund og i menneskesamfund generelt.

Forslag til forbedringer

1. Uddannelse, oplysning og forebyggelse

- Iværksætte en national oplysningskampagne, der klargør lovens indhold og formål, for at fremme forståelse og respekt mellem forskellige religiøse grupper.
- Indføre uddannelsesprogrammer i skoler, der fremmer interreligiøs forståelse og respekt.

2. Styrkelse af online retshåndhævelse og digital dialog

- Sikre klare retningslinjer for håndhævelse af loven i online rum og på digitale platforme, især sociale medier.
- Oprette en digital platform for konstruktiv dialog, hvor borgere kan frit og stille spørgsmål om forskellige religioner.

3. Konstruktiv dialog og inklusion

- Fremme af dialog og forståelse gennem regelmæssige interkulturelle workshops og initiativer, der fremmer samhørighed mellem religiøse grupper.
- Sikre, at religiøse minoriteter er repræsenteret i beslutningstagende organer.

4. Støtte til ofre og klare sanktioner

- Etablere støttemekanismer for ofre for religiøs forhånelse, herunder rådgivning og juridisk vejledning.
- Skabe klarhed over sanktioner for dem, der overtræder loven, for at sikre konsekvent og retfærdig håndhævelse.

5. Evaluering og opfølgning

- Periodisk evaluerer lovens effektivitet og dens indvirkning på samfundet, muligvis inden for den nuværende regeringsperiode, for at sikre dens relevans og effektivitet.

Afsluttende perspektiver

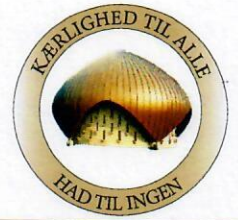
Selvom et forbud kan ses som symptombehandling, er det afgørende at adressere den dybereliggende mangel på tolerance i vores multikulturelle samfund. Dette lovforslag bør være begyndelsen på en større indsats, inklusiv en national handlingsplan mod islamofobi, som vil være både forebyggende og fremtidssikrende. Regeringen opfordres til at styrke tolerance og anerkendelse af Danmarks muslimske borgere. Vi værdsætter Justitsministeriets samarbejde og inddragelse af Islamiske centre, institutioner og sammenslutninger i processen. Sammen tager vi skridt mod at beskytte religiøse minoriteters rettigheder. Vi ser frem til fortsat konstruktiv dialog.

Vi værdsætter den danske regerings og Justitsministeriets bestræbelser og opfordrer parlamentet til at vedtage en retfærdig lov, som tager hensyn til vores ønsker. Vi er dybt engagerede i dets sikkerhed, ro og stabilitet og bidrager til at forbedre dets position og omdømme blandt verdens nationer og befolkninger.

Med venlig hilsen,

Undertegnede

1- Hamad Bin Khalifa, Civilisation Center (Stormoskeen), 2- Den Islamiske Union i Danmark, 3- Islamiske Forbund i Danmark, 4- Islamic culture center, 5- Det irakiske muslimske samfund i Danmark, 6- Kultur forening Slagelse / masjid Al Noor, 7- Medlemmer af det Palæstinentiske Multaqa i Danmark, 8-Muslim Cultural Institute (Madni Masjid), 9- Det Islamiske Forbund I Danmark, 10- Den libanesiske kulturelle forening i Danmark, 11- MKC VESTEGNEN, 12- Khatamulanbia Foreningen, 13- Imam Ali Moské, 14- Madinat al ulim, 15- Masjid Al-Nour, 16-Tingbjerg Kulturforening, Masjid Al. Muhsinin, 17- Dansk Muslimske venskabsforening i Vordingborg (Masjed Alsalam), 18- Usmani islamic center, 19- Islamisk center vest Albertslund, 20- Pak Kultur Center Brøndby, 21- Det Palæstinensiske Forum i Danmark 22- Udvalg for Ret til Tilbagesendelse i Danmark, 23- Den Palæstinensiske Demokratiske Forsamling i Danmark, 24- Islamisk Forum Tåstrup, 25- Pak Dan Academy, 26- Islamisk Kultur Center Amager, 27- Bangladesh Kulture Forening, 28- Ahle Sunnah Youth Culture Forum, 29- AlNoor Forening Aarhus og 30- Den irakiske danske kultur forening - Odense



Islams Ahmadiyya Menighed

Nusrat Djahan Moskèen

Dear Morten Holland Heide

25. september 2023

Islams Ahmadiyya Menighed takker for at have fået denne mulighed for at indsende høringssvar til udkastet til lovforslaget, som omhandler "Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund".

Indledningsvis må vi udtrykke vores dybfølte beklagelse til ministeriet over, at vi ikke har kunnet indsende vores bidrag til høringssvaret inden for fristen. Hvis det stadig kan bruges, sendes herunder vores kommentarer.

1. Hvis formålet med lovforslaget er at stoppe provokerende/hadefulde handlinger som at brænde hellige bøger, som for eksempel Den Hellige Koran, så er det et positivt skridt.
2. I Danmark er det ulovligt at brænde eller vanhellige andre landes flag, og lovgivninger eksisterer allerede, der begrænser tale, herunder anti-semitisk tale og racistisk tale. Så regeringen bør reflektere over, hvorfor sådanne hensyn ikke strækker sig til islam og muslimer.
3. Respekt for folks følelser er vigtigt, og ansvalig tale er noget, der bør promoveres. Som muslimer lærer vi, at gensidig respekt er fundamentalt for et samhörigt samfund. Således mener vi ikke, at det er rigtigt at håne eller vanhellige det, som andre anser for helligt.
4. Regeringen bør prioritere landets fred. Afbrændinger af noget helligt vil med sikkerhed forstyrre freden. Vi vil aldrig støtte en voldelig reaktion, men der er ingen tvivl om, at sådanne handlinger som at brænde religiøse bøger, gør fredelige religiøse mennesker kede af det og fornærmer dem. Derudover er der en risiko for at ekstremister vil reagere på en forkert måde, hvilket yderligere vil forøge skellet i samfundet mellem muslimer og andre, i stedet for at der bygges bro og stræbes efter harmoni imellem alle samfundets grupper.
5. Den Hellige Koran befaler muslimer i kapitel 49 vers 12, at de ikke engang bør håne andre folk, fordi det skaber urolighed og uorden. Den Hellige Koran siger ydermere, at en person ikke engang bør tale imod andres afguder, så at andre vil tale imod Gud og skabe et klima af had og spændinger. Disse er principper, der advokerer fred og tolerance.
6. Vi tror, at det er vigtigt for samfundets bedring, at folk fra forskellige overbevisninger og grupperinger fokuserer på de ting, som forener dem og er fælles for dem. Det er faktisk en koranisk lære. I stedet for at søge at skabe spændinger gennem provokation, bør et humanitært samfund søge at bygge broer og søge fælles fodslag.

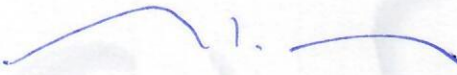


Islams Ahmadiyya Menighed Nusrat Djahan Moskèen

7. Hvis nogen provokerer eller fornærmer de religiøse følelser hos muslimer eller tilhængere af andre overbevisninger, er det ifølge islam ikke op til de fornærmede at tage loven i egne hænder. Så hvis regeringen vælger at implementere den forslåede lovgivning, vil det hjælpe med at kontrollere konflikten mellem grupper.
8. Muslimer bliver mindet om i islams lære, at reaktionen imod stødende tale aldrig må være vold. Det er rettere den passende adfærd at forklare, hvorfor det er stødende samt fremvise Den Hellige Korans sande lære.

På forhånd tak

Med venlig hilsen


Muhammad Zakaria Khan
Landsformand og imam
Islams Ahmadiyya Menighed

Amir (formand)
Ahmadiyya Muslim Jamaat Denmark
Eriksminde Allé 2 - 2650 Hvidovre
Tel: 36 75 35 02 - Fax: 36 75 00 07

Justitsministeriet



Høringssvar vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven (forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

23. SEPTEMBER 2023

Lovforslagets bemærkninger om politiets beføjelser i anledning af (forsøg på) overtrædelse af loven rejser efter min opfattelse en mulig problemstilling i forhold til den formelle ytringsfrihed efter Grl § 77.

KAREN BLIXENS PLADS 16
KØBENHAVN S

Vedrørende politiets beføjelser anføres i lovudkastet, side 10:

DIR 35 32 31 01

”Hvis politiet måtte blive opmærksomt på, at en overtrædelse af den foreslåede bestemmelse er i gang med at blive begået eller vil blive begået, vil politiet kunne gribe ind og bringe det strafbare forhold til ophør, jf. de almindelige regler herom i politiloven og retsplejeloven. Det gælder også, selv om overtrædelsen måtte finde sted i forbindelse med en demonstration. Bliver politiet således f.eks. i forbindelse med en demonstration opmærksomt på, at en person vil brænde en koran (eller en genstand, der fremstår som en koran), vil politiet kunne gribe ind og forhindre dette. Hvis de almindelige betingelser herfor er opfyldt, vil politiet kunne anholde den mistænkte og beslaglægge den religiøse genstand og udstyret, der skulle bruges til at antænde den.”

jens.elo.rytter@jur.ku.dk
www.jura.ku.dk/ansatte/forskningsomraa
det/?id=168556&vis=medarbejder

Der lægges således op til, at politiet skal kunne gribe forebyggende ind for at forhindre en planlagt eller netop igangsat koranafbrænding m.v.

Det er selvsagt generelt politiets opgave at søge at forebygge strafbare forhold, herunder gennem anholdelse af personer, der mistænkes for strafbart forhold (herunder forsøg).

Spørgsmålet er imidlertid, om dette i lyset af Grl § 77 også gælder, når det strafbare forhold består i en ytring. Som også anerkendt i lovforslaget, udgør symbolske handlinger som en koranafbrænding utvivlsomt en ytring.

Grl § 77 beskytter retten for enhver til at ”offentliggøre sine tanker” og forbyder dermed enhver form for ”forebyggende forholdsregler”. Efter ordlyden er denne formelle ytringsfrihed absolut, idet man dog ytrer sig

”under ansvar for domstolene” og således er underlagt den til enhver tid gældende straffelovgivning. Retten til at offentliggøre sine ytringer i medfør af Grl § 77 gælder således uafhængigt af, om ytringen er lovlig eller ulovlig, men ulovlige ytringer kan selvagt efterfølgende retsforfølges og straffes.

Uanset ordlyden af Grl § 77 er det dog anerkendt i retspraksis, at der forud for offentliggørelsen ved domstolene kan nedlægges fogedforbud mod og ske beslaglæggelse, hvor en ytring ikke bare er retsstridig/ulovlig, men hvor selve offentliggørelsen ville påføre skade på interesser, som vejer tungere end hensynet til ytringsfriheden.

De citerede lovbemærkninger lægger umiddelbart op til et langt mere vidtgående indgreb i den grundlovssikrede ret til at ”offentliggøre sine tanker”. *Politiet* skal øjensynlig kunne ind for at forhindre en planlagt koranaftænding m.v., *alene fordi denne ytring er ulovlig* - det er en strafbar ytring (herunder strafbart forsøg). Implikationerne af en sådan antagelse er så vidt jeg kan vurdere, at man potentielt tømmer den formelle ytringsfrihed i Grl § 77 for indhold. Hvis politiet skulle kunne gribe forebyggende ind over for planlagte koranaftændinger m.v., alene fordi en sådan ytring vil være ulovlig, måtte politiet have samme beføjelser ved andre planlagte ulovlige ytringer, herunder racistiske ytringer, ærekrænkende ytringer og privatlivskrænkende ytringer. Der ville med andre ord kun være frihed efter Grl § 77 til at offentliggøre lovlige ytringer. Og da det er almindeligt antaget, at Grl § 77 ikke begrænser lovgivers adgang til at pålægge straf for ytringer (ingen materiel ytringsfrihed), ville friheden til at offentliggøre sine tanker potentielt kunne tømmes for indhold.

Noget andet er, at Grl § 77 ikke antages at udelukke begrænsninger – herunder også forebyggende - vedrørende ytringens tid, sted og form af hensyn til den offentlige orden, andres rettigheder m.v.. Det er således ikke i strid med Grl § 77 at gribe forebyggende ind over for larmende manifestationer om natten eller graffiti på andres ejendom. Som det også anføres i lovbemærkningerne, vil en koranaftænding m.v. e.o. kunne forstyrre den offentlige orden eller krænke andres rettigheder herunder ejendomsretten. I sådanne tilfælde kan politiet gribe ind, men det er af hensyn til interesser, der ikke knytter sig til ytringens indhold.

På baggrund af ovenstående vil jeg anbefale, at den citerede passage under hensyn til Grl § 77 udgår af lovbemærkningerne. Alternativt må man som minimum i bemærkningerne redegøre for, hvorfor de angivne beføjelser for politiet ikke findes uforenelige med Grl § 77.

Med venlig hilsen

Jens Elo Rytter
Professor i forfatningsret, Ph.D.

Høringssvar til L133 lovforslag om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

1. Opsummering

Med lovforslaget lægges der op til en delvis genindførsel, delvis udvidelse af det strafbare forbud mod blasfemi, der blev ophævet i 2017 og ikke har ført til domfældelser siden 1946. Lovforslaget medfører tilmed en skærpelse af straffen for blasfemi ved en seksdoblet strafferamme på fængsel op til 2 år i forhold til 4 måneder i blasfemiparagraffen. Dette afspejler, at forbuddet tænkes indsat i straffelovens kapitel 12 om landsforræderi og trusler mod statens sikkerhed, hvorimod blasfemiparagraffen indgik i straffelovens kapitel 15 om forbrydelser mod den offentlige orden og fred. Lovforslagets genkriminalisering af symbolske ytringer, der krænker religiøse følelser, medfører et dybt beklageligt tilbageskridt. Lovforslaget afviger således fra en veletableret dansk retstradition, der i perioden siden Anden Verdenskrig har lagt stadigt større vægt på retten til at fremføre religionskritik, uanset om religiøse magthavere, institutioner eller troende måtte opfatte sådanne som forhånende og blasfemiske. Tidligere var det konservative kristne, der værnede om deres religiøse følelse ved at ønske andre straffet, mens det nu navnlig er konservative muslimer, der modstandere af ytringer, der krænker dem. Lovforslaget bryder også med en international tendens, hvor åbne demokratier – som Danmark – i stigende grad har ophævet blasfemiparagraffer ud fra hensynet til ytringsfriheden og et lighedsprincip, hvorefter menneskerettigheder beskytter individer, men ikke yder religioner eller religiøse følelser en særskilt beskyttelse mod forhånelse eller kritik.

Placeringen i Straffelovens kapitel 12 medfører endvidere en kriminalisering af "udtrykkelig billigelse" af eks. koranafbrændinger, jf. straffelovens § 136, stk. 2, hvorfor lovforslaget også vil føre til kriminalisering af verbale og skriftlige ytringer. Lovforslaget er endvidere karakteriseret ved at have et vidtgående og uklart anvendelsesområde. Det er hverken klart afgrænset, hvilke handlinger der skal anses som "utilbørlige", eller hvilke genstande der kan anses for at have "væsentlig religiøs betydning". Hertil skal lægges, at lovforslaget omfatter handlinger udført "i kunstnerisk eller politisk øjemed".

Samlet set gør disse forhold, at lovforslaget kriminaliserer symbolske ytringer, der i årtier har været accepteret som en del af den kunstneriske og politiske ytringsfrihed til at kritisere magtfulde religioner, religiøse doktriner og institutioner. Lovforslagets uklarhed gør det vanskeligt for borgerne at vurdere præcis, hvilke handlinger der er kriminaliseret, ligesom det øger risikoen for vilkårlighed i forhold til politiets indgreb i meningstilkendegivelser og i tiltale- og domspraksis. Lovforslaget rejser spørgsmål i forhold til overholdelsen af grundlovens § 77, 2. pkt. om censur og andre forebyggende forholdsregler, eftersom politiet ifølge lovforslagets beskrivelse af politiets beføjelse anses for bemyndiget til at gribe præventivt ind overfor "utilbørlig behandling" af de omfattede religiøse genstande.

Med en præcisering af anvendelsesområdet og sanktionerne for overtrædelse vil lovforslaget og håndhævelse heraf givetvis være i overensstemmelse med artikel 10 i den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK). Det må dog klart antages, at lovforslagets forbud er i strid med artikel 18 og 19 i FN's Konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder, der ikke tillader

begrænsninger af "blasfemiske" ytringer, uanset om de måtte anses som krænkende og forhånende overfor trosretninger og troendes religiøse følelser.

Mere grundlæggende er det værd at fremhæve, at lovforslaget går imod en central anbefaling i Ytringsfrihedskommissionens betænkning fra 2020:

"Kommissionen anbefaler, at man fra lovgivers side vender tilbage til den tilgang, der var den fremherskende herhjemme i mange år efter 2. verdenskrig. Det betyder, at udfordringerne i langt højere grad, end det har været tilfældet de senere år, skal mødes ved at værne om ytringsfriheden i stedet for at begrænse den."

På den baggrund anbefales det at forkaste lovforslaget.

2. Indledning

Regeringen har den 25. august 2023 sendt udkast til lovforslag 133 "Lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)" i høring. Lovforslaget indebærer en tilføjelse af et nyt stk. 2 i straffelovens § 110 e med følgende ordlyd "På samme måde straffes den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds gør sig skyldig i utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan."

Af bemærkningerne til lovforslaget (pkt. 3, side 7) fremgår det, at

"Der lægges på ovenstående baggrund op til, at der indføres en bestemmelse i straffeloven, som gør sådanne forhånelser, som offentlig afbrænding af f.eks. Koranen i almindelighed er udtryk for, strafbare. Der lægges op til, at bestemmelsen udformes, så den omfatter religiøse genstande fra alle trossamfund, og at den ikke alene skal omfatte afbrænding, men også andre tilfælde, hvor visse religiøse genstande behandles utilbørligt. For fortsat at sikre vide rammer for ytringsfriheden lægges der op til at begrænse bestemmelsen til utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund. Det vil alene omfatte fysiske handlinger. For at undgå omgåelse ved, at den genstand, der behandles utilbørligt, ikke er selve genstanden med væsentlig religiøs betydning, men en genstand, der er udformet sådan, at den fremstår som en genstand med væsentlig religiøs betydning, lægges der op til, at forbuddet også skal omfatte en sådan genstand. Henset til, at den foreslåede bestemmelse navnlig varetager udenrigspolitiske og sikkerhedsmæssige hensyn, bør den efter Justitsministeriets opfattelse placeres i straffelovens 12. kapitel om landsforræderi og andre forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed."

På den baggrund finder Justitia det væsentligt at knytte følgende kommentarer til (i) det strafbare forbuds placering i straffelovens § 110 e, (ii) forholdet til det nu ophævede forbud mod "blasfemi" i straffelovens daværende § 140, (iii) lovforslagets retssikkerhedsmæssige konsekvenser, (iv) lovforslagets forhold til grundlovens § 77, 2. pkt. og (v) forholdet til Danmarks internationale forpligtelser.

3. Forbuddets placering i straffelovens § 110 e

Som det fremgår ovenfor, varetager lovforslaget navnlig udenrigspolitiske og sikkerhedsmæssige hensyn, hvorfor den nye bestemmelse forslås indsat i straffelovens kapitel 12 om landsforræderi og andre forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed, nærmere bestemt som et nyt stk. 2 til

§ 110 e, hvilken bestemmelse fastslår, at "den der offentligt forhåner en fremmed nation, en fremmed stat, dens flag eller andet anerkendt nationalmærke eller De Forenede Nationers eller Det Europæiske Råds flag, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år". Indledningsvist skal det bemærkes, at det ikke forekommer oplagt at placere en bestemmelse, der kriminaliserer forhånelser af religiøse følelser, i et kapitel der varetager udenrigspolitiske interesser og hensynet til fremmede stater. Religioner som kristendom og islam er de dominerende religioner i mange forskellige lande og er inddelt i mange forskellige grene, og er henholdsvis den største og næststørste religion i Danmark. Det forekommer betænkeligt at lade fremmede staters officielle fortolkninger af universelle religioner med milliarder af tilhængere bosat på alle kontinenter være afgørende for rammerne for ytringsfriheden her i landet. Den utilbørlige behandling af en religiøs genstand har således ikke samme snævre relation til en fremmed stat eller nation som eksempelvis afbrændingen af en sådan stats flag.

Det er også væsentligt at understrege, at den nuværende § 110 e blev indført i en tid, hvor den geopolitiske situation medførte, at Danmarks sikkerhed og selvstændighed var langt mere udsat end i 2023, hvor Danmark grundlæggende ikke er truet.

Straffelovens § 110 e blev indsat i straffelovens af 1930 og bygger på et udkast, der fremgår af Straffelovskommissionens betænkning fra 1923 og som havde følgende ordlyd (indsat som §113):

"Med Bøde, Hæfte eller under skærpene omstændigheder med Fængsel indtil 1 Aar straffes den, der offentlig forhaaner en fremmed Nation, en fremmed Stat, dens Flag eller andet anerkendt Nationalmærke.

Stk. 2. Paataale finder kun Sted, naar det forlanges af vedkommende fremmed Regering."

Af betænkningen fremgår det, at "*§ 113 (...) giver Bestemmelser om Handlinger, der indvirker forstyrrende paa Statens Sikkerhed, fordi det er Statens Pligt overfor fremmede Stater at beskytte dem mod de der omhandlende Angreb.*"¹ Det fremgår dog også at det "*Ofte vil være tvivlsomt om internationale Hensyn i disse tilfælde kræver Beskyttelse. Dette vil meget afhænge af de konkrete Omstændigheder i det enkelte tilfælde.*"

Baggrunden for bestemmelsen var den historiske udvikling og ustabile geopolitiske situation, der karakteriserede Europa i første halvdel af det 20. århundrede. Efter Første Verdenskrig fulgte Anden Verdenskrig, der tydeliggjorde Danmarks udsatte position som en neutral småstat uden sikkerhedspolitiske alliancer i et turbulent Europa, Danmark havde i en lang periode både før og efter vedtagelsen af bestemmelsen en oplagt interesse i at undgå fornærmelser af fremmede stater på dansk jord. På trods af disse forhold var det altså forudsat, at bestemmelsen skulle have en særdeles begrænset anvendelse, og anvendelse kunne kun komme på tale, når det forlangtes af regering i den stat, som var udsat for forhånelser.

Da loven trådte i kraft i 1930, indsattes bestemmelsen som § 109. Påtalekompetencen blev senere foreslået overladt til justitsministeren ved lovforslag om ændring i og tilføjelser til borgerlig straffelov fra 1949, som blev vedtaget i 1952.

Bestemmelsens udenrigs- og sikkerhedspolitiske forudsætninger er med tiden blevet væsentligt mindre presserende i takt ikke mindst med Danmarks optagelse i NATO, og den deraf følgende

¹ Betænkning af 1923 s. 222.

sikkerhedsgaranti, der var fraværende på tidspunktet for vedtagelsen af §110 e. Også medlemsskabet af EF/EU der forenede de europæiske stormagter, der på tidspunktet for vedtagelsen af §110 e truede Danmarks sikkerhed og selvstændighed, har gjort behovet for bestemmelsen langt mindre relevant.

Det afspejler sig også i den sparsomme retspraksis, der viser, at hensynet til ytringsfriheden i mere end otte årtier har trumfet hensynet til at beskytte fremmede stater mod selv grove former for forhånelse, såsom flagafbrændinger mv. Som Justitsministeriet bemærker i lovforslaget, findes der også kun trykt retspraksis på området fra 1934 og 1936, hvor der blev rejst tiltale mod personer for hhv. at skænde Nazitysklands hagekors-flag og Sovjetunionens Hammer og Segl.

Det er i den forbindelse væsentligt at bemærke, at 1930'erne var præget af det, der viste sig at blive mellemkrigstidens usikkerheder, og af nazisternes magtovertagelse i Tyskland i 1933, hvilket førte til stadigt stigende tysk pres på Danmark for at forhindre og straffe forhånende ytringer rettet mod Nazityskland og dets ledere, og dermed skabte en reel trussel mod Danmarks sikkerhed og selvstændighed. At der ikke siden 1936 er faldet dom for overtrædelse af § 110 e viser, at bestemmelsen reelt ingen konkret betydning har og alene bør opfattes som en slags nødretsbestemmelse, der i helt særlige tilfælde kan tages i anvendelse, såfremt Danmarks sikkerhed og selvstændighed er i konkret og overhængende fare fra en eller flere fremmede stater, med reel mulighed for at på afgørende vis at svække Danmarks sikkerhed og selvstændighed.

Dette understøttes af en sag i år 2000, hvor en herboende palæstinenser afbrændte det israelske flag under en demonstration i Odense. Politiet afviste at rejse tiltale, da bestemmelsen "ikke kan håndhæves over for krænkelser, der har karakter af en politisk meningstilkendegivelse".² I en senere sag fra 2005 undlod politiet at skride ind over maskerede demonstranter, der afbrændte en dukke af den daværende amerikanske præsident George W. Bush og det amerikanske flag foran den amerikanske ambassade.³ Så sent som i september i år brændte eksiliranere iranske dukker og billeder af lederne af det iranske regime under en demonstration i København. Så vidt Justitia er orienteret, valgte politiet ikke at gribe ind. Herudover har hverken den kolde krig, Muhammed-krisen eller sågar demonstration mod Kinas politik i Tibet under et kinesisk statsbesøg i Danmark i 2012 givet anledning til at domfælde personer for ytringer, der har forhånet en fremmed stat med risiko for Danmarks sikkerhed og interesser.

Justitia skal også fremhæve, at indsættelsen af et nyt stk. 2 i straffelovens § 110 e, medfører en risiko for, at forbuddet mod forhånelse af fremmede stater, der p.t. ikke håndhæves, bliver genoplivet, så det i fremtiden vil kunne medføre straf, såfremt demonstranter afbrænder andre nationers flag el. lignende. Det fremgår således af de almindelige bemærkninger til lovforslaget (pkt. 1, side 3) at "*Den seneste tids koranafbrændinger har betydet, at Danmark i store dele af verden i stigende grad ses som et land, der faciliterer forhånelse og nedgørelse af andre **lande** (Justitias fremhævnings) og religioner*".

Ved præsentationen af lovforslaget udtalte Udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen bl.a.: "*Koranafbrændingerne i Danmark har nået et omfang, hvor Danmark i store dele af verden opfattes som et land, der står bag forhånelser af **andre lande og religioner** (Justitias fremhævnings). Det skaber splittelse i en tid, som mere end noget andet kalder på det modsatte, nemlig sammenhold*

² Vicepolitimesteren i Odenses udtalelser til [Fyns Stiftstidende den 25. oktober 2000](#).

³ Politiets oplysninger om anholdelser til [Politikken](#) den 5. juli 2005.

og alliancer. Jeg er derfor glad for, at vi nu har en model på bordet, som fremover gør det muligt at sætte en stopper for den form for forhånelser, vi lige nu er vidne til i Danmark.”⁴

Lovforslagets og Lars Løkke Rasmussens henvisning til ”lande” indikerer, at regeringen ikke alene ønsker at skride ind over for forhånelser af religiøse genstande, men tilsyneladende også mod forhånelser af fremmede stater og nationer, deres flag m.v., som omfattet af straffelovens §110 e. Justitsministeriet bør redegøre for, i hvilket omfang – om noget der er tilsigtet en ændring i forhold til retshåndhævelsen af det – p.t. sovende – strafbare forbud mod forhånelser af fremmede stater m.v.

Endelig skal Justitia påpege, at indsættelsen i straffelovens kapitel 12 medfører, at ”udtrykkelig billigelse” af ”utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund” vil være strafbar efter straffelovens § 136, stk. 2, hvorefter *”Den, der offentligt udtrykkeligt billiger en af de i denne lovs 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.”* Efter lovforslaget, kan skriftlige og verbale ytringer ikke straffes som ”utilbørlig behandling”, men på grund af § 136, stk. 2, kan verbale og skriftlige ytringer – herunder på sociale medier – der udtrykkeligt billiger ”utilbørlig behandling” straffes, og det med en højere strafferamme end den handling, som udtrykkelig billiges. På den baggrund må det antages, at lovforslagets indgreb i ytringsfriheden er langt mere omfattende og indgribende end beskrevet i bemærkningerne. Justitsministeriet bør derfor som minimum klart redegøre for betydningen af straffelovens § 136, stk. 2, og herunder ikke mindst betydningen af ytringsfriheden i forhold til denne bestemmelse.

4. Forholdet til den ophævede blasfemiparagraf

I 2017 vedtog Folketinget L170 ”Lov om ændring af straffeloven (Ophævelse af straffelovens blasfemibestemmelse)”, der ophævede Straffelovens daværende § 140 (den såkaldte blasfemiparagraf). Denne bestemmelse straffede ”Den, der offentlig driver spot med eller forhåner noget her i landet lovligt bestående religionssamfunds troslærdomme eller gudsdyrkelse”.

I bemærkningerne til L 170 fremgik det bl.a., at ”Straffelovens blasfemibestemmelse er en unødvendig indskrænkning af ytringsfriheden”, samt at

”Der bør ikke være særlige regler, der beskytter religioner og guder mod ytringer. Derimod er der god grund til at beskytte mennesker mod forhånelser og beskyldninger.”

Som nævnt havde blasfemiparagraffen ikke ført til domfældelse siden 1946, og i flere sager afviste Rigsadvokaten at rejse tiltalte, selv om gerningsindholdet var realiseret. Som eksempel kan fremhæves Rigsadvokatens afgørelse i sag nr. 133/85, der omhandlede kunstneren Jens Jørgen Thorsen, der havde bemalet en restaurantfacade med en Kristus-figur med erigeret lem. Af Rigsadvokatens afgørelse fremgår det:

”Bemaling på restaurant Grafittis facade rummer utvivlsomt en vanhelligelse af Kristus-figuren. Denne vanhelligelse kan vist nok karakteriseres som spottende eller forhånende. (...) Jeg er således af den opfattelse, at en tiltalerejsning vil kunne føre til domfældelse for blasfemi.”

⁴ <https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/regeringen-vil-kriminalisere-utilborlig-behandling-af-genstande-med-vaesentlig-religios-betydning-for-trossamfund?publisherId=2012662&releasId=13714697&lang=da>

Rigsadvokaten anførte dog, at han har en videre adgang til at undlade påtale, end den der i øvrigt tilfalder ham ifølge retsplejeloven, og at det var sædvanligt at undlade påtale for overtrædelse heraf samt at "*Jeg finder ikke anledning til at fravige denne praksis i dette tilfælde*".

I en betænkning fra 2014 konkluderede Straffelovsrådet dog, at blasfemiparagraffen uanset den manglende praksis stadig måtte antages at have et snævert anvendelsesområde, eftersom "*afbrænding af en religions helligste skrift efter den almindelige opfattelse i det danske samfund udgør en så grov krænkelse af de pågældende religiøse følelser*", at det ville kunne føre til domfældelse. Imidlertid har Straffelovsrådet ikke formået at henvise til retspraksis, der støtter denne fortolkning.⁵ Med baggrund i Straffelovsrådets betænkning blev en mand dog tiltalt for at afbrænde koranen i 2017, men tiltalen blev opgivet, da blasfemiparagraffen blev ophævet, inden mandens straffesag var afsluttet. Det bør fremhæves, at både stats- og rigsadvokaten tidligere har afvist at rejse tiltale mod den stærkt kristendomskritiske kunstner og politiker Søren Moesgaard og DR-medarbejdere efter, at Moesgaard afbrændte en bibel i TV Avisen i januar 1997. Stats- og rigsadvokatens afgørelse lagde vægt på, at afbrændingen var en *symbolsk handling som led i et kunstnerisk oplæg* og, at "*der i Danmark anerkendes vide rammer for ytringsfriheden*".⁶ Også den iransk-fødte kunstner Firoozeh Bazrafkan har af flere omgange udstillet et kunstværk, der består af en makuleret koran på bedetæppe, lavet kortfilm, hvor koranen piskes og brændemærkes. Så vidt Justitia er orienteret, har det hverken ført til sigtelser eller tiltale, selv om blasfemiparagraffen stadig var i kraft. Disse forhold underminerer Straffelovsrådets konklusion om, at blasfemiparagraffen indebar et forbud mod afbrænding af hellige bøger, og myndighedernes praksis styrker synspunktet om, at selv særdeles grove former for blasfemi og religionsforhåelse af hensyn til ytringsfriheden rent faktisk ikke har været kriminaliseret i flere årtier.

Det understreges også af retspraksis vedrørende straffelovens § 266 b, den såkaldte racismeparagraf. I bemærkningerne til lovforslaget fremhæver Justitsministeriet bl.a. Vestre Landsrets afgørelse af 19. august 2003, hvor udtalelsen "*Islam er ikke en religion i traditionel forstand. Det er en terrororganisation, som prøver at opnå verdensherredømmet ved vold*" fandtes at indeholde en så grov forhåelse og nedværdigelse af den personkreds, der bekender sig til islam, at tiltalte havde overtrådt straffelovens § 266 b.

Men Justitsministeriet undlader at nævne en nyere Østre Landsrets dom fra 2016, hvor en person havde sammenlignet Islam med nazismen og ytret, at indvandringen af islamister var ødelæggende for det danske samfund.⁷ Østre Landsret slog fast, at "*... beskyttelsen i straffelovens § 266 b, stk. 1, efter ordlyden og bestemmelsens forarbejder ikke omfatter forhåelse mv. af en gruppe af personer på grund af deres ideologi...*" Landsrettens dom viser, at der er særdeles vide rammer for religionskritik i Danmark, og at der skelnes mellem ytringer, der er forhånende og nedværdigende over for en gruppe baseret på tro, hvilket er strafbar, forhånende og nedværdigende ytringer over for den tro, som en gruppe måtte bekende sig til, hvilket er straffrit.

⁵ Jf. [Betænkning nr. 1548 - Straffelovsrådet Straffelovsrådets udtalelse om de juridiske konsekvenser af en ophævelse af straffelovens § 140 om blasfemi](#), side 20.

⁶ Se bl.a. <https://jyllands-posten.dk/debat/breve/ECE16314100/koran-og-bibelaefbraending-som-et-kunstnerisk-debatoplaeg/> og <https://iv.dk/debat/forslag-er-en-glidebane>

⁷ Se U.2016.3158Ø, som viste, at beskyttelsen i straffelovens § 266 b, stk. 1, ikke omfatter forhåelse mv. af en gruppe af personer pga. deres ideologi.

Selv hvis man som Straffelovrådet i 2014 lægger til grund at afbrænding af, uriner på eller tilsvarende behandling af religioners helligste skrifter var strafbart efter den daværende blasfemiparagraf, medfører lovforslaget en væsentlig udvidelse i forhold til den retsopfattelse. Det nu fremsatte lovforslag går således videre end det forbud, som Folketinget – ifølge Straffelovrådets udokumenterede opfattelse – afkriminaliserede ved ophævelsen af blasfemiparagraffen i 2017. Lovforslaget er således ikke afgrænset til en religions "helligste skrifter", men omfatter "utilbørlig behandling" af en ikke nærmere defineret kategori af "genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund". Ifølge de specielle bemærkninger til lovforslaget (side 17) omfatter det strafbare forbud "enhver utilbørlig behandling herunder afbrænding, tilsøling, og at der f.eks. trampes på eller sparkes til genstanden, eller at genstanden ødelægges ved f.eks. at rive i genstanden, klippe heri eller lignende. Den vil også omfatte tilfælde, hvor genstanden stikkes i med en kniv", ligesom genstande med væsentlig religiøs betydning omfatter også et krucifiks.

Det er også væsentligt at fremhæve, at lovforslaget medfører en væsentlig forhøjelse – en seksdobling – af strafferammen fra 4 måneder til 2 års fængsel i forhold til den daværende blasfemiparagraf. Efter bemærkningerne til lovforslaget forudsættes domstolene i gentagelsestilfælde at idømme frihedsstraf, hvorfor der er tale om en markant skærpelse af straffen for ytringer, der rent faktisk ikke har været strafbare i måske syv årtier.

Samlet set må det således konkluderes, at lovforslaget udgør et markant brud med en stærkt forankret retstradition. Danmark har gennem mere end 70 år haft en tradition for ikke at bruge statsmagten til at straffe ytringer, der krænker religiøse doktriner og følelser. Det skyldes en særlig robust dansk juridisk og politisk kultur, hvor det har været anset for uforeneligt med det danske demokrati, at religiøse følelser skulle beskyttes mod den spot og hån, som andre idéer og livsførelser måtte tåle. Ifølge denne frimodige og sekulære kultur er det principielt uantageligt at tildele religion en særstatus i forhold til andre ideologier og filosofiske strømninger, der frit kan kritiseres, forhånes og spottes i den offentlige debat.

5. Retssikkerhedsmæssige betragtninger

Det er Justitias opfattelse, at lovforslaget rejser en række retssikkerhedsmæssige betragtninger, der uanset, hvorvidt man bifalder lovforslaget eller ej, medfører en så betænkelig retstilstand, at lovforslaget ikke bør vedtaget i sin nuværende udformning. Det er særligt lovforslagets vage og uklare karakter, som Justitia finder problematisk. I den forbindelse skal Justitia fremhæve følgende anbefaling fra Ytringsfrihedskommissionens betænkning nr. 1573:

*"Det er efter kommissionens opfattelse afgørende, at bestemmelser, der indskrænker ytringsfriheden, fremstår tilstrækkeligt klare og præcise, således at borgerne med en rimelig grad af sikkerhed kan forudse, hvilke ytringer der i sidste ende vil kunne medføre et ansvar i form af straf eller erstatning."*⁸

Dette ideal har også konkret forankring i EMRK, jf. det såkaldte kvalitative legalitetskrav, jf. nærmere nedenfor. Det er Justitias opfattelse, at centrale dele af forbuddet ikke lever op til basale retssikkerhedsmæssige idealer om klarhed og forudsigelighed. Lovforslaget fastslår eksempelvis, at "utilbørlig behandling" omfatter "enhver utilbørlig behandling, herunder afbrænding, tilsøling, og at

⁸ Ytringsfrihedskommissionens betænkning nr. 1573 bind 2 side 471

https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2020/betaenkning_nr._1573_2020_del_2.pdf

der f.eks. trampes på eller sparkes til genstanden, eller at genstanden ødelægges ved f.eks. at rive i genstanden, klippe heri eller lignende". Det vil også omfatte tilfælde, hvor genstanden stikkes i med en kniv.

I forhold til definitionen af "væsentlig religiøs betydning" nævnes: "fysiske genstande, som inden for den pågældende trostradition anses for hellige eller særligt repræsentative for troens bekendelsesgrundlag og/eller lære, f.eks. centrale religiøse skrifter og lignende, der tillægges høj grad af hellighed i trossamfundet". Det er dog ikke kun hellige skrifter, men også genstande som f.eks. krucifikser, der er omfattet, ligesom genstande, der ikke reelt har "væsentlig religiøs betydning", men alene fremstår som sådan. Justitia forstår det således, at eksempelvis en jumbobog påklædt forsiden af Koranen vil være omfattet med den begrundelse, at muslimer kan blive vrede, hvis de ser en person brænde en således forklædt Jumbobog. Justitia finder det retssikkerhedsmæssigt problematisk, at lovforslaget ikke indeholder en mere klar og præcis definition af, hvilke fysiske handlinger der anses som "utilbørlige", og hvilke genstande der må anses for at have "væsentlig religiøs betydning".

Denne uklarhed forstærkes af, at kriminaliseringen omfatter ethvert trossamfunds genstande af "væsentlig religiøs betydning". Ud over folkekirken findes der ca. 185 anerkendte trossamfund i Danmark. Hertil skal lægges alle de, der ikke er anerkendt og registreret, hvilket potentielt medfører en uoverskuelig lang liste over religiøse genstande af central betydning for forskellige trosretninger.⁹

Det fremgår også af lovforslaget, at kriminaliseringen af "utilbørlig behandling" omfatter symbolske ytringer, som fremsættes i "f.eks. kunstnerisk eller politisk øjemed". Det står i kontrast til ovennævnte retspraksis vedrørende blasfemiparagraffen, hvor både Stats- og Rigsadvokaten afviste at rejse tiltale for offentlig bibelaftænding med henvisning til at afbrændingen udgjorde „en symbolsk handling som en del af et kunstnerisk debatoplæg". I modsætning til Straffelovens § 266b (den såkaldte "racismeparagraf") indeholder lovforslaget ikke noget krav om at de kriminaliserede ytringer skal have en vis grovhed, men forudsætter tilsyneladende at "den utilbørlige behandling" i sig selv er af en strafværdig karakter. Denne antagelse er dog problematisk givet det uklare anvendelsesområde og omfattelsen af kunstneriske og politiske ytringer.

Det forhold, at også "udtrykkelig billigelse" af "utilbørlig behandling" vil være strafbar, jf. straffelovens § 136, stk. 2, bidrager yderligere til den retsikkerhed som kendetegner lovforslaget.

Justitia er derfor af den opfattelse, at lovforslagets brede og uklare anvendelsesområde medfører en risiko for, at kunstneriske aktiviteter og politiske protester vil blive anset for omfattet af forbuddet. Lovforslagets usikre anvendelsesområde kan medføre en unødvendig selvcensur blandt kunstnere og pro-demokratiske dissidenter og personer, der anvender provokerende udtryksformer for at skabe opmærksomhed omkring overgreb og menneskerettighedskrænkelser i en række af de stater, som lovforslaget er tiltænkt at beskytte.

Justitias bekymringer understøttes af Politiforbundets høringssvar til lovforslaget, som efterlyser konkretiseringer af forbuddets indhold. Politiforbundet bemærker, at politiet i sagens natur ikke er uvant med hensyn til at skulle foretage vurderinger og skøn i forbindelse med afviklingen af politiforretninger, men som lovforslaget er formuleret, synes der at være en "elastik i metermål". Politiforbundet peger også på, at det ikke klart fremgår, hvilke genstande der ikke må behandles på

⁹ En søgning på Kirkeministeriets [register](#) over anerkendte trossamfund og tilknyttede viser et samlet antal på 185.

utilbørligt, og forbundet angiver, at det er deres opfattelse, at loven "vil vise sig særdeles vanskelig at håndtere".¹⁰ Tilsvarende kritik er fremført af anklagerforeningen og Advokatrådet.

6. Grundlovens § 77

Ifølge lovforslagets bemærkninger pkt. 5.1 rejser forslaget ikke spørgsmål i forhold til grundlovens § 77, der fastslår, at "*enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde på ny indføres.*"

Justitia er enig i, at grundlovens § 77 ikke forhindrer lovgiver i at kriminalisere "utilbørlig behandling" af religiøse genstande, uanset at dette udgør et indgreb i ytringsfriheden. Det fremgår dog af lovforslagets bemærkninger (pkt. 4 side 21):

"Hvis politiet måtte blive opmærksomt på, at en overtrædelse af den foreslåede bestemmelse er i gang med at blive begået eller vil blive begået, vil politiet kunne gribe ind og bringe det strafbare forhold til ophør, jf. de almindelige regler herom i politiloven og retsplejeloven. Det gælder også, selv om overtrædelsen måtte finde sted i forbindelse med en demonstration."

Dermed synes lovforslaget at forudsætte, at politiet kan gribe præventivt ind over for "utilbørlig behandling" af religiøse genstande. Det rejser spørgsmål i forhold til, hvorvidt sådanne foranstaltninger udgør "andre forebyggende forholdsregler" i strid med grundlovens § 77 2. pkt. Dette spørgsmål må anses for at være af meget væsentlig betydning, fordi det vil være helt uacceptabelt, hvis lovforslaget fører til, at politiet bryder grundloven ved at gribe ind over for kommende ytringer. Justitsministeriet har imidlertid end ikke behandlet spørgsmålet om forholdet til grundlovens § 77, 2. pkt., ligesom Justitsministeriets beskrivelse af politiets beføjelse ikke stemmer overens med ordlyden af politiloven.

Justitia anbefaler derfor, at Justitsministeriet redegør klart og detaljeret både for retstilstanden og for, hvorledes lovforslagets ordning kan håndhæves uden at være i strid med § 77. Justitia skal for en nærmere redegørelse henvise til Advokatrådets høringssvar og kan erklære sig enig i de deri anførte betragtninger.

7. Danmarks internationale forpligtelser

Lovforslaget indebærer et indgreb i ytringsfriheden, der er beskyttet af EMRK artikel 10 og FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheders (herefter nævnt "ICCPR") artikel 19.

EMRK

Bemærkningerne til lovforslaget angiver, at bestemmelsen skal håndhæves med respekt for ytringsfriheden i artikel 10 i EMRK. I den forbindelse fremgår det af de almindelige bemærkninger (pkt. 5.2, side 11ff):

"Domstolen har i sin praksis slået fast, at staten har en bredere skønsmargin, hvis ytringer kan karakteriseres som blasfemiske og unødigt krænkende over for andres religiøse overbevisning. Medlemsstater kan således efter Domstolens praksis foretage indgreb i retten til ytringsfrihed, hvis

¹⁰ Se [Politikens gengivelse af Politiforbundets høringssvar 11. september 2023](#).

religiøse emner behandles på en måde, der kan karakteriseres som blasfemisk, jf. Jon Fridrik Kjølbro, a.st., side 1202."

Det følger udtrykkeligt af EMRK artikel 10, stk. 2, at udnyttelse af retten til ytringsfrihed kan medføre pligter og ansvar. I forhold til ytringer om religiøse overbevisninger omfatter dette pligt til i videst muligt omfang at undgå ytringer, der er anstødelige og bespottende i forhold til objekter, der af andre omgås med ærbødighed, jf. dom af 25. november 1996 i sagen Wingrove mod Storbritannien, pr. 53."

Justitia er enig i, at lovforslaget – som udgangspunkt – er i overensstemmelse med EMRK Artikel 10. Justitia mener dog ikke, at Justitsministeriets redegørelse for EMD's praksis er retvisende eller fyldestgørende, ligesom lovforslagets udformning kan risikere at medføre krænkelse af artikel 10 afhængig af den nærmere håndhævelse og domspraksis.

Indledningsvist skal Justitia påpege, at der er fejl i flere af ministeriets henvisninger. Dette gælder eks. sagen *Wingrove mod Storbritannien*, hvor der fejlagtigt henvises til pr. 53, mens den korrekte henvisning er pr. 52. Mere grundlæggende er det også misvisende når Justitsministeriet anfører, at der "*I forhold til ytringer om religiøse overbevisninger omfatter dette pligt til i videst muligt omfang at undgå ytringer, der er anstødelige og bespottende i forhold til objekter, der af andre omgås med ærbødighed*". Denne formulering kan forstås derhen, at der består en positiv forpligtelse til at begrænse "blasfemiske" ytringer, hvilket ikke er tilfældet. At medlemsstaterne nyder en bred skønsmargin til at begrænse sådanne ytringer, betyder ikke, at de er forpligtet til forbyde "unødigt krænkende" ytringer, hvilket understreges af, at flere konventionsstater, herunder Holland, Norge, Island, Irland, Grækenland, Malta og Danmark i de senere år har ophævet blasfemiparagraffer, hvilket ikke er i strid med EMRK.

Det er også væsentligt at fremhæve, at indgreb i EMRK artikel 10 ikke blot medfører et formelt men også et kvalitativt legalitetskrav, hvorefter den bestemmelse, der hjemler indgreb i ytringsfriheden, skal have den fornødne klarhed og forudsigelighed med henblik på at modvirke vilkårlighed.¹¹ Som anført oven for er det Justitias opfattelse, at lovforslagets anvendelsesområde er vagt og uklart. Det er ikke i sig selv tilstrækkeligt til, at lovforslaget er i strid med EMRK artikel 10, men det må antages, at lovforslagets uklarhed kan føre til uforenelighed med det kvalitative legalitetskrav, såfremt der anlægges en selektiv tiltalepraksis, hvor eks. identiske eller sammenlignende handlinger behandles forskelligt, alt efter hvilken religions genstande der er tale om, da en sådan praksis kan gøre det svært for borgerne at forudse, hvornår "utilbørlig behandling" vil føre til strafferetlige sanktioner.¹² Dette vil også kunne være tilfældet, såfremt tiltalepraksis ændres, alt efter hvilken regering der er ved magten, hvilket nærliggende vil kunne være tilfældet, da påtalekompetencen ligger hos Justitsministeren.

Endelig skal Justitia notere sig, at strafudmålingen må antages at have afgørende betydning for, hvorvidt sanktionering af "utilbørlig behandling" vil være proportionelt under EMRK artikel 10. Af de specielle bemærkninger (side 19) fremgår:

"Det forudsættes, at førstegangstilfælde af overtrædelse af bestemmelsen som udgangspunkt straffes med bøde. I gentagelsestilfælde forudsættes der som udgangspunkt udmålt en kortere fængselsstraf i dage. Det vil i skærpende retning ved strafudmålingen skulle indgå, hvis personen

¹¹ Se Ahmet Yildirim mod Tyrkiet (2012), pr. 57.

¹² Se Altüg Taner Akcam mod Tyrkiet (2011) pr. 93-95

har begået flere overtrædelser af den foreslåede bestemmelse. Foreligger der adskillige førstegangsovertrædelser til samtidig pådømmelse, forudsættes der dermed som udgangspunkt udmålt en kortere fængselsstraf i dage".

Efter Justitias opfattelse er det tvivlsomt, om frihedsstraf – selv i gentagelsestilfælde – vil kunne udgøre en proportionel sanktion, når det gælder ytringer, der ikke har karakter af hadefuld tale rettet mod bestemte befolkningsgrupper, opfordringer til vold, terrorisme el. lignende.

Justitia finder det særdeles bemærkelsesværdigt, at Justitsministeriet ikke har redegjort for EMDs afgørelse i Mariya Alekhina mfl. mod Rusland fra 2018. Her fandt EMD, at det var i strid med artikel 10, da medlemmer af det russiske kvinde-punkband og kunstnergruppe Pussy Riot blev idømt 2 års fængsel for "hooliganisme motiveret af religiøst had" efter at de havde forsøgt at optræde med en "Punk-Prayer", der var kritisk mod Putin og den Russisk-Ortodokse kirke, foran alteret i en prominent katedral i Moskva. EMD udtalte bl.a.:

*"The Court finds that the applicants' actions neither contained elements of violence, nor stirred up or justified violence, hatred or intolerance of believers...it reiterates that, in principle, peaceful and non-violent forms of expression should not be made subject to the threat of imposition of a custodial sentence...and that interference with freedom of expression in the form of criminal sanctions may have a chilling effect on the exercise of that freedom, which is an element to be taken into account when assessing the proportionality of the interference in question."*¹³

I E.S. mod Østrig blev en østrigsk politiker idømt bødestraf for at have overtrådt forbuddet mod religionskrænkelser ved at have kaldt profeten Muhammed for pædofil. EMD fandt indgrebet foreneligt med EMRK artikel 10, blandt andet fordi klageren alene var blevet idømt en relativ mild bødestraf, selv om hun var blevet dømt for flere udtalelser, og selv om den østrigske lov havde en strafferamme på op til seks måneders fængsel.¹⁴

I I.A. mod Tyrkiet blev en forlægger dømt for at udgive en bog, der bl.a. fremstillede profeten Muhammed som havende modtaget sine guddommelige åbenbaringer efter seksuelt samkvem. Forlæggeren blev idømt en frihedsstraf, der dog blev nedsat til en bøde svarende til 16 USD. EMDs flertal fandt indgrebet foreneligt med EMRK og lagde bl.a. vægt på, at den beskudte bøde ikke udgjorde et uproportionalt indgreb.¹⁵

I bemærkningerne til lovforslaget henviser Justitsministeriet til sagen Stern Taulats og Roura Capella mod Spanien. Justitsministeriet underlader imidlertid (behændigt) at oplyse, at sagen vedrørte to spanske borgere, der blev straffet for at afbrænde et billede af den spanske konge og dronning. EMD lagde vægt på, at afbrændingen af billedet ikke var udtryk for hadsk tale eller tilskyndelse til vold, men derimod var en symbolsk protest mod monarkiet som institution. EMD lagde også vægt på, at klagerne risikerede fængselsstraf, såfremt de ikke betalte de idømte bøder, hvilket ikke var en proportional sanktion.

Henset til ovenstående retspraksis må det antages, at afbrænding eller anden skænding af religiøse genstande ikke i sig selv kan anses som udtryk for så alvorlige ytringer, at frihedsstraf udgør en

¹³ Mariya Alekhina mod Rusland (2018)

¹⁴ E.S. mod Østrig (2018) pr. 56

¹⁵ I.A. mod Tyrkiet (2004) pr. 36

proportional sanktion, medmindre der foreligger særligt skærpende omstændigheder, såsom ledsagende kommentarer, der har karakter af hadsk tale eller opfordringer til vold.

Endelig skal Justitia anføre, at det må anses for tvivlsomt, om det vil være foreneligt med EMRK artikel 10 at straffe "udtrykkelig billigelse" af ikke-voldelige symbolske ytringer, såsom eks. afbrænding af "hellige skrifter", jf. det ovenfor anførte om straffelovens § 136, stk. 2.

ICCPR

Lovforslaget omtaler ikke ICCPR, selv om Danmark har ratificeret denne konvention og anerkendt Menneskerettighedskommiteéns (HRC) kompetence til at behandle individuelle klagesager. I modsætning til EMRK er ICCPR ikke inkorporeret i dansk ret, og den har derfor ikke samme gennemslagskraft. Desuagtet er konventionen juridisk bindende.

ICCPR artikel 19 indeholder en beskyttelse af ytringsfriheden. Ligesom det er tilfældet med EMRK artikel 10, kan ICCPR artikel 19 gøres til genstand for visse restriktioner, jf. ICCPR artikel 19, stk. 3. Det antages dog, at der i modsætning til EMRK Artikel 10 ikke gælder nogen "national skønsmargin", ligesom HRC anlægger en signifikant strengere vurdering af, hvorvidt indgreb i Artikel 19 er foreneligt med konventionen, end hvad der almindeligvis følger af EMDs praksis.¹⁶

HRC har således i General Comment nr. 34 fra 2011 udtalt, at

"Prohibitions of displays of lack of respect for a religion or other belief system, including blasphemy laws, are incompatible with the Covenant". HRC lægger i den forbindelse vægt på, at *"it would be impermissible for any such laws to discriminate in favour of or against one or certain religions or belief systems, or their adherents over another, or religious believers over non-believer".*¹⁷

Justitia vil også gøre opmærksomhed på den såkaldte Istanbul-proces, der fokuserer på implementering af FN's Menneskerettighedsråds Resolution 16/18 om religiøs diskrimination¹⁸, og Højkommissæren for Menneskerettighedsers Rabat Plan of Action¹⁹, der udstikker retningslinjer for implementering af forbuddet mod tilskyndelse til nationalt, racemæssigt eller religiøst had, og eksplicit anbefaler, at *"States that have blasphemy laws should repeal them, as such laws have a stifling impact on the enjoyment of freedom of religion or belief, and healthy dialogue and debate about religion"*.

Resolution 16/18 blev vedtaget ved konsensus i 2011. Den blev tilmed blåstemplet af OIC-landene, som et vigtigt skridt fremad i de internationale bestræbelser på at konfrontere intolerance baseret på religion eller tro. Det er her værd at bemærke, at Danmark i juli tiltrådte en fælles erklæring i juli 2011 med henblik på at implementere resolutionen via den såkaldte Istanbul-Proces.²⁰ Resolution 16/18 hviler på det udgangspunkt, at ytringsfrihed er den bedste modgift mod religiøs intolerance, og at indgreb i ytringsfriheden alene bør være rettet mod tilskyndelse til religiøst had, som ophidser til forskelsbehandling, fjendtlighed eller vold. .

¹⁶ Evelyn Aswad and David Kaye, *Convergence & Conflict: Reflections on Global and Regional Human Rights Standards on Hate Speech*, 20 NW. J. HUM. RTS. 165 (2022).

¹⁷ <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/njihr/vol20/iss3/1>

¹⁸ <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf> pr. 48

¹⁹ [Resolution adopted by the Human Rights Council 16/18 Combating intolerance, negative stereotyping and stigmatization of, and discrimination, incitement to violence and violence against, persons based on religion or belief](#)

²⁰ [The Rabat Action Plan](#)

²⁰ [Joint Statement on Combating Intolerance, Discrimination, and Violence Based on Religion or Belief](#)

Det skal også bemærkes at FN's Special Rapporteur for religions- og trosfrihed i 2016 i en rapport til den danske regering anbefalede, at ophæve (den daværende) blasfemiparagraf, eftersom denne

"is not in line with international standards on freedom of expression and sits uneasily with the general policy adopted by European Union member States for all anti-blasphemy laws to be repealed. In this context, the Special Rapporteur would like to refer to an action plan elaborated in October 2012 under the auspices of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. Without denying the need for restrictive measures in extreme cases, the Rabat Plan of Action on the prohibition of advocacy of national, racial or religious hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility or violence calls upon States to repeal blasphemy laws".²¹

I rapporter fra 2018 og 2019 har FN's Special Rapporteur for Religions og Trosfrihed mere generelt fastslået, at forbud mod blasfemi og religionskrænkelser er i strid med både ytrings- og religionsfriheden.

I 2018 konkluderede han således, at

"Criticism of religion, religious leaders or doctrine, which is often an exercise of freedom of expression, is not a violation of freedom of religion or belief. In his previous reports, the Special Rapporteur highlighted the special relationship between articles 18 and 19 of the Covenant, noting that anti-blasphemy laws and anti-apostasy laws should be repealed", samt at "anti-blasphemy laws must be repealed as a matter of priority³ and are incompatible with the Covenant".²²

I 2019 fremhævede han, at

"the growing consensus in the international human rights community that anti-blasphemy laws run counter to the promotion of human rights for all persons. As such, the international normative standard is clear: States may not impose punishment for insults, criticism or giving offence to religious ideas, icons or places, nor can laws be used to protect the feelings of religious communities. In that spirit, several countries, including Norway, the Netherlands, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and, most recently, Denmark, Malta, Ireland and Canada have repealed anti-blasphemy laws" (Justitias fremhævelser).

Endvidere er det væsentligt at fremhæve, at danske regeringer og myndigheder eksplicit har henvist til og udtrykt støtte til fortolkninger af ICCPR, der konkluderer at love, der kriminaliserer blasfemi og religionskrænkelser, er uforenelige med både retten til ytringsfrihed i artikel 19 og retten til religions- og trosfrihed i artikel 18. I 2018 holdt minister for Udviklingssamarbejde under Regeringen Lars Løkke III, Ulla Tørnæs, en tale, hvor hun udtalte, at religionsfriheden var under pres og bl.a. påpegede, at 71 lande kriminaliserede blasfemi.²³

I 2019 deltog en officiel dansk delegation ved "Ministerial to Advance Religious Freedom" organiseret af det amerikanske udenrigsministerium. I den anledning underskrev Danmark en erklæring om blasfemilove, hvori det fremhæves, at:

²¹ Se A/HRC/34/50/Add.1 pr 54-56

²² <https://digitallibrary.un.org/record/1629601?ln=en> pr. 43 og 83.

²³ <https://um.dk/en/foreign-policy/office-of-the-special-representative-for-freedom-of-religions-or-belief/danish-forum-for-freedom-of-religion-or-belief>

"Numerous countries maintain laws criminalizing blasphemy, apostasy, or speech that might 'defame' or 'insult' religious sentiments. Such laws are often used as a pretext to justify vigilantism or mob violence in the name of religion, or as a pretext to pursue retribution related to personal grievances. We see governments using such laws to wrongfully imprison and punish individuals whose views on matters of religion or belief may differ from official narratives or the views of majority populations. We call on governments that utilize these laws to free any individuals imprisoned on such grounds, and to repeal blasphemy, apostasy, and other laws that impede the exercise of freedoms of expression and religion or belief, in a manner inconsistent with international law".²⁴

I 2019 holdt Danmarks FN Ambassadør i Geneve en tale, hvor han udtalte, at

"resolution 16/18 and the Istanbul Process represent the only universally recognised international framework for State progress to tackle hatred against people based on their religion or belief. If this framework didn't already exist 'we would have to start building it from scratch'.²⁵

Ved en tale i FN's Generalforsamling i 2020 fremhævede Danmarks FN Ambassadør i New York, FNs Special Rapporteurs store indsats for at styrke religions- og trosfriheden og påpegede en bekymrende tendens, hvor denne rettigheds sættes under pres af bl.a. blasfemilove.²⁶

Justitia skal på den baggrunde fremhæve, at en vedtagelse af lovforslaget vil indebære et markant brud med den politiske linje, som Danmark har anlagt i FN-regi. En vedtagelse af lovforslaget vil grundlæggende afvige fra gentagne, officielle danske tilkendegivelser af, at blasfemiparagraffer og lignende bestemmelser, der straffer krænkelse af religiøse dogmer, symboler og følelser, er i strid med retten til ytringsfrihed, religions- og trosfrihed under artikel 18 og 19 i ICCPR.

Eftersom ICCPR ikke er inkorporeret i dansk ret, kan konventionen ikke tilsidesætte en dansk lovbestemmelse, der strider mod konventionsrettighederne. Men Justitsministeriet bør i bemærkningerne klart og tydeligt forholde sig til, at lovforslaget er i strid med ICCPR, og dermed Danmarks internationale forpligtelser. Det er således afgørende, at Folketinget får lejlighed til på et fuldt oplyst grundlag at drøfte dette spørgsmål, således at Folketinget klart og tydeligt kan eksplicit tage stilling til, hvorvidt man ønsker at krænke retten til religions- og ytringsfrihed i ICCPR.

8. EU-retlige konsekvenser

Justitia skal adressere, at lovforslaget fastslår, at det ikke har EU-retlige konsekvenser. Det skal hertil bemærkes, at artikel 11 i EU's charter for grundlæggende rettigheder netop omfatter ytringsfrihed, hvorfor forbuddet også er genstand for EU-rettens forpligtelser. I særdeleshed skal Justitia kritisere, at lovforslagets bemærkninger ikke indeholder nogle overvejelser over forholdet til den nyligt vedtagne forordning om digitale tjenester (også kendt som "Digital Services Act").

²⁴ <https://2017-2021.state.gov/wp-content/uploads/2019/07/2019-Ministerial-to-Advance-Religious-Freedom-Statement-on-Blasphemy3.pdf>

²⁵ [Eight years of the Istanbul Process on combatting religious intolerance: Taking stock | Universal Rights Group \(universal-rights.org\)](https://www.universal-rights.org/en/eight-years-of-the-istanbul-process-on-combatting-religious-intolerance-taking-stock/)

²⁶ <https://um.dk/en/-/media/websites/umen/foreign-policy/office-of-the-special-representative-for-freedom-of-religions-or-belief/status-on-the-danish-initiative/nb8-statement-unga75.ashx>

Ifølge Forordningen vil bl.a. sociale medieplatforme være underlagt en pligt til at fjerne ulovligt indhold efter modtagelse af en anmeldelse eller påbud herom. Af lovforslagets specielle bemærkninger (side 21) fremgår det at:

”En utilbørlig behandling, der foretages et ikke-offentligt sted, men optages på video med henblik på senere at blive delt via internettet, sociale medier eller i øvrigt udbredt til en videre kreds, vil også være omfattet”.

På den baggrund må det således antages, at videoer, som gerningspersonen - eller dennes medvirkende personer - lægger op på sociale medie platforme, som udgangspunkt vil udgøre ulovligt indhold. På den baggrund anbefaler Justitia, at Justitsministeriet nærmere redegør for, hvorledes forordningen om digitale tjenester vil få indflydelse på håndhævelsen af lovforslagets strafbare forbud på Internettet.

9. Konklusion

Ifølge regeringen skal den foreslåede forbuddet udgøre en "nålestiksoperation" ved at sætte en stopper for bølgen af koranafrændinger uden at gøre vold på retten til religionskritik. Justitias gennemgang oven for viser dog, at regeringens lovforslag risikerer at medføre betydelige følgeskader på ytringsfriheden.

Lovforslaget er et brud med den danske tilgang til ytringsfriheden, der i perioden siden Anden Verdenskrig har lagt stadigt større vægt på retten til at fremføre religionskritik, uanset om religiøse magthavere, institutioner eller troende måtte opfatte sådanne som forhånende og blasfemiske.

Definitionen af "utilbørlig" og målgruppen for loven er uklar for borgerne og skaber en situation, hvor politiet og domstolene får en tung og ikke-afgrænset opgave med at vurdere, hvornår loven finder anvendelse. Indsættelsen af forbuddet i straffelovens kapitel om landsforræderi og statens sikkerhed betyder også en væsentlig skærpet straf ramme, hvilket udgør et uproportionelt indgreb i ytringsfriheden, og medfører at "udtrykkelig billigelse" af "utilbørlig behandling" også kriminaliseres.

Forbuddet indebærer desuden en betydelig risiko for, at politiske kritikere, aktivister og kunstnere, der præsenterer værker eller udtrykker berettiget politisk kritik og holdninger, der strider imod forbuddet, kan blive idømt fængselsstraf, hvilket er svært at acceptere i et pluralistisk samfund.

Lovforslagets forudsætning om, at politiets kan foretage præventive indgreb over for "utilbørlig behandling" rejser også spørgsmål i forhold til grundlovens § 77 og dens forbud mod censurlignende forholdsregler.

Herudover indeholder lovforslaget en overfladisk, mangelfuld og til dels misvisende gennemgang af Danmarks internationale forpligtelser, og der lægges ikke tilstrækkelig vægt på EMD's krav om, at indgreb skal være baseret på retsregler, der er klare og forudsigelige, samt at sanktioner skal være proportionale. Endvidere ignorerer lovforslaget Danmarks menneskeretlige forpligtelser i henhold til FN's Konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder, hvis bestemmelser om ytrings- og religionsfrihed klart må antages at indebære et forbud mod love, der kriminaliserer blasfemi og religionskrænkelser.

På denne baggrund anbefaler Justitia, at lovforslaget forkastes.

Fra: kim.kaos@fsb31.telelet.dk <kim.kaos@fsb31.telelet.dk>

Sendt: 25. september 2023 13:51

Til: ÆStrafferetskontoret (951s18) <Strafferetskontoret@jm.dk>

Emne: Hørringsvar vedr. lovforslaget omkring koranloven

Kunsten er i sin essens fri. Den kan altså også være formålsløs, forhånende og hensynsløs. Kunsten er ikke kun grim og opbyggelig – den er også smuk og destruktiv.

Politiske ytringer kan gøre op med autoriteters magtmisbrug og give en stemme til de dræbte, de torturerede og de diskriminerede.

Både kunstneriske og politiske handlinger bidrager til den offentlige debat ved at udfordre og provokere. De giver debatten luft og løfter vores demokratiske samfund. Censureres kunstneriske og politiske handlinger, stækkes den frie meningsudveksling, der foregår og også udbredes gennem presse og medier.

Derfor er regeringens forslag ikke kun et angreb mod kunsten, de politiske ytringer og den frie presse, men et angreb mod vores frie, demokratiske samfund.

Forslaget er IKKE en kirurgisk præcis nålestiksoperation. Forbuddet er et øksehug i ytringsfriheden. Fordi:

- Forslaget handler ikke kun om afbrænding.
- Forbuddet vil gælde AL utilbørlig behandling af religiøse genstande, altså en umoralsk behandling.
- Forslaget er ikke møntet på gentagne »forhånelser foran ambassader og moskeer«, mv.
- Forbuddet vil omfatte hele det offentlige rum og også transmission til en videre kreds med internet, film, SoMe, mv.
- Forslaget gælder ikke kun hellige skrifter eller bare Koranen.
- Forbuddet gælder ALLE væsentlige religiøse symboler for ALLE trossamfund også de ikke registrerede.
- Forslaget gælder ikke bare for de særligt originale og velsignede symboler.
- Forbuddet vil omfatte vellignende kopier og rekvisitter, der kan forveksles med originalerne.
- Forslaget omfatter ikke kun nye handlinger.
- Forbuddet vil også gælde, hvis man genudsender transmission af utilbørlige handlinger.
- Forslaget omfatter ikke kun gentagne »provokationer«.
- Forbuddet omfatter alle handlinger i kunstnerisk eller politisk øjemed.
- Forslaget beder ikke politiet anholde lovovertræderne, når forbrydelsen er sket.
- Forbuddet pålægger politiet at tage foranstaltninger til også at stoppe de hændelser, som er på vej. De skal hindre dem. Censurere dem – i mulig strid med Grundlovens § 77, der siger, at »Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde på ny indføres.«

.

Ytringsfriheden er en af de vigtigste værdier i det danske samfund. Sådan skal det efter min opfattelse være i et åbent demokratisk samfund, og der må aldrig være tvivl om, at ytringsfriheden skal have vide rammer i Danmark.

Mvh

Kim Fællø

Frimestervej 39 3.th

2400 NV

31755995

Randers, 15. september 2023

Høringssvar vedrørende: *Lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)*

Kronjyllands Frimenighed (KFM) takker for invitationen til at afgive høringssvar om den foreslåede ændring af straffeloven vedrørende forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund.

Bestyrelsen i KFM vil gerne stille sig bag den opbakning, som en række trossamfund sammen har publiceret i Kristeligt Dagblad:

<https://www.kristeligt-dagblad.dk/debat/trossamfund-i-faelles-indlaeg-vi-stoetter-regeringens-indgreb-mod-koranaftbraendinger>.

Ligesom skribenterne bakker vi på den ene side op om lovforslaget, samtidig med at vi udtrykker bekymring over den baggrund lovforslaget kommer på. Endelig er vi meget enige i skribenternes opfordring til regeringen om ikke at være passive, når det sker, at muslimske lande udøver hykleri ved at forlange respekt om egen religion samtidig med samme lande selv knægter retten til at udøve anden tro.

På bestyrelsens vegne,

Lars Jødal, bestyrelsesformand

e-mail: ljo@kfm-randers.dk

Til strafferetskontoret



Høringssvar til L133 lovforslag om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

22. SEPTEMBER 2023

Undertegnede forskere ved Københavns Universitets Juridiske Fakultet og Syddansk Universitets Juridiske Institut vil gerne henlede opmærksomheden på nogle problematikker vedrørende dele af lovforslaget og forholdet til grundlovens § 77.¹

KAREN BLIXENS PLADS 16
KØBENHAVN S

Ifølge lovforslaget foreslås straffelovens nuværende § 110 e suppleret med en ny stk. 2 som følger:

jvhh@jur.ku.dk
www.jura.ku.dk

”Stk. 2. På samme måde straffes den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds gør sig skyldig i utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan.”

Grundlovens § 77 (”ytringsfrihedsbestemmelsen”) lyder som følger:

”Enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde på ny indføres.”

Koranaftbrændinger og andre former for ”utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning” er meningsstilkendegivelser, og lovforslaget skal derfor være i overensstemmelse med ytringsfriheden både i forhold til grundlovens og bestemmelserne om ytringsfrihed i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK). Fokus i dette høringssvar er på forholdet til grundloven.

¹ Justitsminister Peter Hummelgaard 19. september 2023 har svaret behandlet (spørgsmål nr. 1237 (Alm. del)) der blev stillet i Folketingets Retsudvalg af Morten Messerschmidt (DF) d. 29. august 2023). Imidlertid forholder svaret sig ikke reelt til udfordringen, men nøjes med at citere en række temmelig generelle udsagn fra den statsretlige litteratur om begreberne ”censur og andre forebyggende forholdsregler” i grundlovens § 77, 2. pkt., og postulerer på den baggrund uden nærmere argumentation, at lovforslagets bemærkninger om politiets indgriben ikke er i potentiel strid med grundloven.

1. Den materielle ytringsfrihed

Grundlovens § 77, 1. pkt., vedrører den materielle ytringsfrihed og forudsætter, at indskrænkning skal ske ved lov. For så vidt angår den materielle ytringsfrihed, ser vi ikke nogen afgørende problemer i lovforslagets kriminalisering af bestemte religionsforhånende ytringer. Ej heller ser vi nogen afgørende problemer i den nærmere definition af de konkrete ytringer, der straffelægges efter lovforslaget.

Man kan muligvis af retspolitiske grunde anføre rimelige betænkeligheder ved at kriminalisere ”utilbørlig behandling af genstande af væsentlig religiøs betydning”, men i givet fald ville disse betænkeligheder efter vores vurdering primært vedrøre det moralsk problematiske ved at straffelægge en sådan behandling af egne genstande. Vi vil derfor ikke gå yderligere ind i spørgsmålet om den materielle ytringsfrihed.

2. Den formelle ytringsfrihed

Betænkelighederne angår i stedet en mulig uoverensstemmelse mellem en del af forslaget og grundlovens § 77, 2. pkt., om "censur og andre forebyggende forholdsregler" (den formelle ytringsfrihed).

Ifølge forslagens bemærkninger vil politiet efter en vedtagelse kunne gribe ind og stoppe en person, der skal til eller allerede er i gang med at fx brænde en koran:

”Hvis politiet måtte blive opmærksomt på, at en overtrædelse af den foreslåede bestemmelse er i gang med at blive begået eller vil blive begået, vil politiet kunne gribe ind og bringe det strafbare forhold til ophør, jf. de almindelige regler herom i politiloven og retsplejeloven. Det gælder også, selv om overtrædelsen måtte finde sted i forbindelse med en demonstration. Bliver politiet således f.eks. i forbindelse med en demonstration opmærksomt på, at en person vil brænde en koran (eller en genstand, der fremstår som en koran), vil politiet kunne gribe ind og forhindre dette. Hvis de almindelige betingelser herfor er opfyldt, vil politiet kunne anholde den mistænkte og beslaglægge den religiøse genstand og udstyret, der skulle bruges til at antænde den.” (s. 10)

I forbindelse med fremsættelsen af forslaget og i debatten herom er det fremgået, at denne mulighed for politiets indgriben tillægges særlig betydning af regeringen. Antagelsen er, at den sikkerhedsrisiko imod Danmark, som regeringen forsøger at reducere med forslaget, ikke mindst skyldes levende billeder af koranaftændinger under politibeskyttelse. Derfor er det afgørende, at politiet efter en eventuel vedtagelse vil kunne gribe ind og enten forhindre eller afbryde en evt. koranaftænding i overensstemmelse med ovenstående passage.²

² Den danske stats tilsyneladende ”facilitering” nævnes således allerede i den første sætning af udkastet til lovbemærkningerne som en central del af problemet (s. 3).

Betydningen af at politiet har mulighed for at gribe ind fremgår også af, at man i forbindelse med lovforslaget agter at justere retningslinjerne vedrørende kompetence til at rejse sigtelse. Efter de nuværende retningslinjer ligger denne kompetence i dag for hele straffelovens

Problemet er imidlertid, at denne del af lovforslaget bevæger sig ind på området af og potentielt kan være i strid med grundlovens § 77, 2. pkt., der forbyder "censur og andre forebyggende forholdsregler". Som det fremgår ovenfor, giver lovforslagets bemærkninger det indtryk, at politiet kan gribe ind og bringe en utilbørlig behandling af en religiøs genstand til ophør. Som grundlag herfor henvises til »de almindelige regler herom i politiloven og retsplejeloven« (s. s10). Det er imidlertid ikke klart, at dette er tilfældet.³

Det følger af politilovens § 2, nr. 1-3, at politiet har til opgave at forebygge strafbare forhold, at afværge fare for forstyrrelse af den offentlige fred og orden samt fare for enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed samt at bringe strafbar virksomhed til ophør. § 2 kan ikke i sig selv hjemle indgreb eller magtanvendelse. Hjemler hertil skal findes i lovens øvrige bestemmelser.

Efter politilovens § 15, nr. 1 og 2, må politiet »anvende magt« med henblik på at forebygge og afværge fare for forstyrrelse af den offentlige fred og orden samt fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed og med henblik på at bringe strafbar virksomhed til ophør. Politiet har i lovens § 5 særlige magtbeføjelser med henblik på at afværge fare for forstyrrelse af den offentlige orden samt fare for enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed. Disse beføjelser til bl.a. at udstede påbud, fratage personer genstande og skride til frihedsberøvelse kan rettes mod »den eller de personer, der giver anledning til faren«.

Som forvaltningsmyndighed skal politiet have hjemmel til sine konkrete indgreb. Det er almindeligt antaget, at indgreb i frihedsrettigheder, herunder særligt de grundlovsværnede politiske frihedsrettigheder, forudsætter en *klar hjemmel*. Censur og andre forebyggende forholdsregler er forbudt ifølge ordlyden af grundlovens § 77, 2. pkt. Selv om sådanne indgreb – på trods af ordlyden – accepteres i praksis på afgrænsede områder (og med domstolenes billigelse), må det antages, at et klart lovgrundlag i alle tilfælde er en forudsætning herfor.

Efter vores opfattelse er der ikke i politiloven det fornødne hjemmelsgrundlag for politiet til at gribe ind over for og forhindre en handling, der vil være i strid med den foreslåede bestemmelse i § 110 e, stk. 2, når det samtidig indebærer et indgreb i retten til ytringsfrihed efter grundlovens § 77, 2. pkt. Det kan ikke udelukkes, at en handling i strid med den foreslåede § 110 e, stk. 2, i ekstraordinære situationer *i sig selv* vil kunne udgøre en fare for den offentlige sikkerhed, der efter omstændighederne vil kunne hjemle indgreb efter politilovens §§ 5 og 15, herunder i lyset af nødretsgrundsætningen. I andre tilfælde – dvs. hvor faren er rettet mod den offentlige fred og orden eller enkeltpersoners sikkerhed – må indgrebene

kapitel 12 hos Politiets Efterretningstjeneste (PET) i samarbejde med statsadvokaten (s. 10), men Justitsministeriet har understreget, at det er lagt vægt på, at "er af væsentlig betydning for bestemmelsens anvendelighed", at denne kompetence ændres så politiet fremover vil kunne rejse sigtelse alene (s. 11).

³ I det følgende fokuserer vi på politiloven, men de samme indvendinger gælder *mutatis mutandis* vedrørende retsplejelovens bestemmelser, først og fremmest § 755 (anholdelsesbeføjelsen).

foretages over for den eller dem, der *umiddelbart* giver anledning til faren (dvs. dem, der reagerer på den utilbørlige behandling af en religiøs genstand).

Konklusionen er, at det er tvivlsomt om politiet *som udgangspunkt* har hjemmel til at afværge eller på anden måde gribe ind over for handlinger i strid med den foreslåede bestemmelse i § 110 e, stk. 2. Udkastet til lovbemærkningerne er derfor ikke retvisende på dette punkt. Såfremt man ønsker, at politiet har beføjelser til at afværge eller på anden måde skride ind over for disse handlinger, bør der indsættes en klar hjemmel hertil i politiloven. Herefter vil det alene være spørgsmålet, om en sådan lovbestemmelse er forenelig med grundlovens § 77, 2. pkt., og EMRK art. 10.

2.1 Ytringsforbrydelser vs. handlingsforbrydelser

Efter sin ordlyd skaber § 77, 2. pkt., en underkategori i den samlede mængde af strafbar virksomhed som politiet som udgangspunkt netop ikke må hverken forebygge (*ex ante*) eller bringe til ophør (*in flagrante delicto*). Det er den undergruppe blandt alle strafbare handlinger, der vedrører meningsstilkendegivelser, og som vi i denne sammenhæng kan kalde for ”ytringsforbrydelser” for derved at adskille dem fra alle andre strafbare forhold, der ikke er omfattet af § 77, og som vi i denne sammenhæng kan kalde ”handlingsforbrydelser”.

I lyset heraf må realindholdet af ovennævnte bestemmelse i politiloven være, at politiet har til opgave ”at forebygge strafbare forhold” og ”at bringe strafbar virksomhed til ophør” *med mindre der er tale om ytringsforbrydelser*.⁴

Der er undtagelser fra grundlovens forbud imod forudgående indgreb, men de er begrænsede og kræver som udgangspunkt og ifølge både statsretlig teori og retspraksis særligt tungtvejende grunde. I det følgende vil vi eksemplificere, hvorfor lovforslagets bemærkninger om politiets indgriben ikke kan indpasses blandt disse undtagelser. Navnlig når det angår indgreb over for transmission eller live-streaming via internettet, men formentlig også når det gælder overtrædelser under demonstrationer, selvom spørgsmålet her er mere usikkert.

2.2 Transmission af optagelser eller live-streaming

Lovforslaget er afgrænset til personer der ”*offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds* gør sig skyldig i utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund der fremsættes offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds.” (s. 1, vores fremhævelse).

I bemærkningerne fremgår det, at forslaget med denne betingelse både tager sigte på utilbørlig behandling, der transmitteres/streames (live eller som optagelser) og

⁴ Tilsvarende må Retsplejelovens anholdelsesbeføjelse (§ 755, stk. 1) fortolkes med den kursiverede tilføjelse: ”Politiet kan anholde en person, der med rimelig grund mistænkes for et strafbart forhold, der er undergivet offentlig påtale, såfremt anholdelse må anses for påkrævet for at hindre yderligere strafbart forhold” *med mindre dette strafbare forhold er en ytringsforbrydelse*.

på utilbørlig behandling, der finder sted offentligt, fx i forbindelse med en demonstration. Selvom spørgsmålet om lovforslagets forhold til grundlovens § 77, pkt. 2, principielt er det samme, stiller det sig lidt forskelligt i de to tilfælde, ligesom både retspraksis og litteratur har behandlet det forskelligt.

For så vidt angår transmission af optagelser, er det almindeligt antaget i statsretlig teori og accepteret i retspraksis, at der er mulighed for at gribe ind og forhindre offentliggørelse ved at nedlægge fagedforbud eller foretage beslaglæggelse. Det fordrer imidlertid i begge tilfælde domstolsprøvelse, hvor der ”skal foretages en afvejning, hvor friheden til (fortsat) offentliggørelse er det klare udgangspunkt og begrænsninger heri undtagelsen”⁵.

Lovforslaget nævner imidlertid ikke noget om fagedforbud eller anden forudgående domstolsbehandling, men omtaler derimod muligheden for politiets indgriben på eget initiativ (jf. også betoningen af overførsel af sigtelseskompetence, s. 11). I lyset af både statsretlig teori og retspraksis er det imidlertid særdeles tvivlsomt, at politiet skulle have en sådan kompetence.

2.3 Demonstrationer

Umiddelbart forekommer situationen at være den samme i forbindelse med demonstrationer og offentlige forsamlinger, hvor en indgriben under en demonstration tilsyneladende vil være i strid med grundlovens § 77, 2. pkt.’s forbud imod forudgående indgreb. Spørgsmålet er om demonstrationer tillige er beskyttet af grl. § 79 – forsamlingsfriheden:

”Borgerne har ret til uden forudgående tilladelse at samle sig ubevæbnede. Offentlige forsamlinger har politiet ret til at overvære. Forsamlinger under åben himmel kan forbydes, når der af dem kan befrygtes fare for den offentlige fred.”

For at denne frihedsret skal være reel og ikke kun formel, suppleres den med politilovens § 7, stk. 1 ifølge hvilken:

”Politiet har til opgave at beskytte borgernes ret til at forsamle sig.”

Det er i kraft af denne bestemmelse, at politiet indtil nu har været nødsaget til at beskytte også demonstrationer, hvor der har fundet koranafbrændinger sted, hvilket har forstærket det indtrykket af, at den danske stat ikke bare tillader, men ligefrem faciliterer koranafbrændinger ved at yde dem fuld politibeskyttelse.

Lovforslaget giver politiet kompetence til at gribe ind og bringe det strafbare forhold til ophør. Rationalet er tilsyneladende, at politiets beskyttelsespligt, jf. politiloven § 7, stk. 1, skulle ophøre i det øjeblik, der bliver tale om åbenlyst kriminaliserede ytringer, bl.a. under hensyn til politilovens § 2, nr. 1 og 3 om politiets opgaver mht. at hhv. forebygge og bringe strafbare forhold til ophør.

⁵ (Jens Elo Rytter, Individets grundlæggende rettigheder 2019, 3. udgave, s. 296)

Udfordringen er, at denne del af lovforslaget tilsyneladende overser grundlovens forbud imod censur og andre forudgående indgreb. For politiet er som udgangspunkt forpligtet til at beskytte demonstrationer, også selvom dette måtte indebære, at man beskytter åbenlyse ulovligheder. I hvert fald hvis disse ulovligheder har karakter af rene ”ytringsforbrydelser”, eftersom politiet ikke må forebygge eller afbryde netop disse på grund af grundlovens forbud imod ”censur og andre forebyggende forholdsregler”.⁶

Det kan muligvis forekomme paradoksalt, at politiet ikke skulle være berettiget til at gribe ind over for bestemte strafbare handlinger, såkaldte ytringsforbrydelser, der måtte foregå umiddelbart foran dets øjne. Men det synes nødvendigvis at være implikationen af grundlovens § 77, 2. pkt.

En retstilstand, der genfindes i forhold til Rasmus Paludan, der tidligere har begået åbenlyse ytringsforbrydelser som fx overtrædelse af straffelovens § 266 b, imens han har været under politibeskyttelse. I stedet for at gribe ind har politiet ved disse lejligheder forholdt sig passivt i tilsyneladende overensstemmelse med grundlovens § 77, 2. pkt., og fortsat deres beskyttelse af Paludan, og først efterfølgende fokuseret på at sikre beviser med henblik på at stille ham til ansvar for domstolene, jf. grundlovens § 77, 1. pkt.

Spørgsmålet er, om politiet har været retligt forpligtet til denne adfærd, eller om de kunne have grebet ind. Det spørgsmål har ikke tidligere været behandlet i hverken den statsretlige teori eller retspraksis, og derfor er konklusionen ikke entydig.

Vi vurderer, at konklusionen er, at politiet ikke må ”gribe ind og bringe det strafbare forhold til ophør”, således som det ellers fremgår af lovforslaget. Foruden en analyse af de relevante bestemmelser finder denne vurdering støtte i norsk ret.

2.3.1 Undtagelser fra politiets forbud imod at gribe ind over for ytringsforbrydelser

Grundlovens § 79 sammenholdt med § 77, 2. pkt. indebærer ikke, at forsamlingsfriheden eller enkeltindviders ret til at ytre sig i forsamlinger er absolut. Forsamlinger kan ”forbydes når der af dem kan befrygtes fare for den offentlige fred”, jf. grundlovens § 79, 3. pkt. Denne bestemmelse afspejles direkte i politilovens § 7, stk. 4, men også i stk. 3, der giver politiet mulighed for at anvise tid og sted for en demonstration af hensyn til den offentlige orden, samt i stk. 5 der giver mulighed for at opløse en demonstration, hvis den truer den offentlige fred.

⁶ Distinktionen mellem rene ytringsforbrydelser og rene handlingsforbrydelser er ikke absolut. Hvis man fx skriver racistisk graffiti på byens rådhus, så vil politiet lovligt kunne gribe ind og stoppe det med hjemmel i politiloven og retsplejeloven. Men det vil i givet fald være for at stoppe handlingen *qua* hærværk, jf. strl. § 291 og ikke *qua* meningstilkendegivelse, jf. strl. § 266 b. Dertil kommer, at politiet retmæssigt kan stoppe ytringsforbrydelser, der umiddelbart medfører fare for den offentlige orden, jf. bestemmelserne herfor i politiloven. Se umiddelbart nedenfor under 2.3.1.

Dertil kommer muligheden for at gribe ind over for enkeltpersoners deltagelse i en demonstration, hvis de giver anledning til fare for forstyrrelse af den offentlige orden samt fare for enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed. Det kan ske enten forebyggende (§ 5, stk. 2, nr. 1) eller i kampens hede (§ 8, stk. 1).

I forhold til lovforslagets passus om politiets mulighed for at gribe ind over for en forestående eller igangværende overtrædelse af den foreslåede bestemmelse er problemet imidlertid for det første, at alle disse muligheder for indgreb ikke retter sig *umiddelbart* imod bestemte ytringer. De retter sig udelukkende imod mulige *middelbare* følger heraf (trusler imod offentlig fred, offentlig orden, enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed). Det vil sige, at selve bruddet på den foreslåede bestemmelse ifølge disse overvejelser ikke vil være en tilstrækkelig betingelse til et indgreb, og at politiet udelukkende må gribe ind, hvis de derudover har begrundet frygt for, at passivitet vil have en af de nævnte følger.

Den anden grund til, at disse ovennævnte muligheder for indgreb over for ”ytringsforbrydelser” (i kraft af evt. middelbare negative følgevirkninger) ikke kan bruges til at hjemle lovforslagets bemærkninger om politiets mulighed for at gribe ind, er, at disse muligheder for indgreb allerede eksisterer. Hvis forslaget tilsigter at stoppe forestående eller igangværende koranafbrændinger, så vil det med andre ord ikke give politiet kompetencer, de ikke allerede har i gældende ret i medfør af politiloven.

På baggrund af ovenstående gennemgang mener vi, at der kan rejses begrundet tvivl, om der som hævdet i lovforslaget faktisk er hjemmel til at gribe ind og bringe det strafbare forhold til ophør, navnlig henset til at der ved indgreb i frihedsrettigheder, herunder særligt de grundlovsværnede politiske frihedsrettigheder, forudsættes en *klar hjemmel*.

3.2.2. Norsk ret

Mens spørgsmålet tilsyneladende ikke har været direkte behandlet i en dansk sammenhæng, har det været genstand for nogen overvejelse i Norge, hvor en analog problemstilling har meldt sig i relation til den norske grundlovs § 100, fjerde led, der er stort set enslydende med den danske grundlovs § 77, 2. pkt.: ”Forhåndssensur og andre forebyggende forholdsregler kan ikke benyttes [...]”.

Tilsyneladende modsiges denne grundlovsbestemmelse i den norske politilovs § 11, tredje led, ifølge hvilket politiet kan forbyde demonstrationer, hvis de ”når det er grunn til frykt for at de kan forårsake alvorlig forstyrrelse av den offentlige ro og orden eller den lovlige ferdsel, eller det formål som tilsiktes fremmet eller måten dette skjer på, strider mot lov”. Denne formulering indeholder dermed en klar hjemmel til at foretage indgreb ved lovstridige handlinger i forbindelse med en demonstration.

Af forarbejderne til den norske grundlovsrevision i 2005 fremgår det imidlertid, at man var opmærksom netop på spørgsmålet om mulig strid mellem politilovens §

11 tredje led og grundlovens § 100 fjerde led, og både justitsministeriet⁷ og kontroll- og konstitutionskomiteen⁸ konkluderede på den baggrund, at politilovens bestemmelse skulle fortolkes indskrænkende, så den ikke berørte rene ”ytringsforbrydelser”.

Spørgsmålet om den norske retstilstand er således behandlet i en kommende udgivelse om hadforbrydelser:

”Etter politiloven § 11 tredje ledd kan politiet også forby demonstrasjoner «når det er grunn til frykt for at de kan forårsake alvorlig forstyrrelse av den offentlige ro og orden eller den lovlige ferdsel, eller det formål som tilsiktes fremmet eller måten dette skjer på, strider mot lov».

Dette kunne tilsi at demonstrasjoner der det er nærliggende at ulovlige ytringer vil bli fremsatt, kan forbys.

Stansingsadgangen i politiloven § 11 tredje ledd må imidlertid tolkes innskrenkende i lys av Grl. § 100 fjerde ledd. Av forarbeidene til Grl. § 100 fremgår det at departementet var oppmerksom på problemet politiloven representerte opp mot forhåndssensurforbudet:

«Etter departementets oppfatning kan ordlyden i politiloven § 11 tredje ledd i dag virke noe uklar. Siste del av bestemmelsen (‘det formål som tilsiktes fremmet eller måten dette skjer på, strider mot lov’) kan leses slik at det er adgang til å nedlegge forbud mot en demonstrasjon i tre tilfeller: 1) Det som søkes oppnådd som en videre følge av demonstrasjonen, er ulovlig. Det kreves for eksempel dødsstraff med tilbakevirkende kraft i en konkret sak, jf. NOU 1999: 27 s. 176. 2) (Rene) handlinger som foretas under demonstrasjonen, vil være ulovlige. 3) Ytringer som faller under demonstrasjonen, vil være ulovlige. Det bør fortsatt være adgang til å gripe inn på forhånd i tilfelle nr. 2. Departementet finner ikke grunn til å gi uttrykk for hvordan den eksisterende bestemmelsen skal forstås, men tar sikte på å fremme et lovforslag på bakgrunn av en ny grunnlovsbestemmelse.»

Kontroll- og konstitusjonskomiteen fulgte opp departementets vurdering av at det bare var ulovlige handlinger som kunne avverges på denne måten. Den forutsatte «at bestemmelsen ikke er til hinder for å gripe inn mot ulovlige handlinger i tilknytning til en demonstrasjon».

Noe slikt lovforslag som departementet så for seg i forlengelsen av nye Grl. § 100, er ikke fremmet. Vår vurdering av gjeldende rett er at det derfor

⁷ St.meld. nr. 26 (2003–2004) om endring av Grunnloven § 100, s. 128 (<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-26-2003-2004-/id197978/?ch=6#kap5-8-4>)

⁸ Innst. S. nr. 270 (2003–2004), s. 49 (<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2003-2004/inns-200304-270/?lvi=0#a5.5.1>)

bare er ulovlige handlinger som kan gi grunnlag for avverging før demonstrasjonen iverksettes, ikke ulovlige ytringer.”⁹

Overført til dansk ret vil denne udlægning svare til ovennævnte innskærpende fortolkning af politilovens definition af politiets opgaver, så pligten til at forhindre (*ex ante* eller *in flagrante*) strafbar virksomhed ikke omfatter strafbare ytringer.

4. Opsummering

På baggrund af ovenstående er det vores vurdering, at der over for udlægningen i udkastet til lovbemærkningerne kan rejses alvorlige forvaltnings- og forfatningsretlige betænkeligheder ved hjemmelsgrundlaget og overensstemmelsen med grundloven. Disse bekymringer gælder til dels, selv hvis der blev etableret en klar hjemmel, der angiver politiets muligheder for at gribe ind og bringe strafbare forhold til ophør, hvis de måtte blive opmærksomme på, at en overtrædelse af den foreslåede bestemmelse er i gang med at blive begået eller vil blive begået.

Vi vil derfor anbefale, at lovforslaget ændres, så det ikke angiver en sådan mulighed eller i det mindste tilvejebringer en klar hjemmel.

En opgivelse af politiets mulighed for aktivt at forhindre en overtrædelse af den foreslåede bestemmelse vil efter vores vurdering ikke afgørende forstyrre lovens mulighed for at forhindre ”utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan”, jf. lovforslagets definition.

Det vil derimod betyde, at en eventuel præventiv effekt udelukkende vil kunne virke gennem den almindelige afskrækkende effekt ved truslen om straf og ikke gennem politiets aktive indgriben. I forbindelse med selve lovovertrædelsen vil politiet derfor ikke kunne foretage forebyggende indgreb (jf. grundlovens § 77, 2. pkt.), men vil være forpligtet til at beskytte meningstilkendegivelse (jf. grundlovens § 79 og politilovens § 7, stk. 1. Politiet vil kunne optage rapport, indsamle beviser og afhøre vidner med henblik på efterfølgende at gøre et ansvar gældende over for domstolene, jf. grundlovens § 77, 1. pkt.

En sådan retstilstand vil formentlig i et vist omfang fortsat kunne forekomme stødende både for de inden- og især udenlandske individer, organisationer og lande, hvis religiøse følelser lovforslaget søger at mildne. Det vil ikke desto mindre afspejle den afvejning, der historisk ligger til grund for den danske grundlovs bestemmelse om ytringsfriheden.

Denne afvejning anerkender på den ene side nødvendigheden af en vis strafsanktionering af borgernes ytringer, men tager på den anden side hensyn til den frie tankes udfoldelse og meningernes brydning og betonere vigtigheden af en ganske særlig tilbageholdenhed med aktiveringen af statens magtmonopol på dette område.

⁹ I. Hansen, A. Kierulf og K. Spurkland, *Hatkrim*, Gyldendal (2023, kommende), ss. 160-161.

Vi står naturligvis til rådighed for evt. opfølgende kommentarer eller spørgsmål i den videre behandling af lovforslaget.

Med venlig hilsen

Lektor Jakob v. H. Holtermann, Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet

Adjunkt Sune Klinge, Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet

Lektor Rasmus Grønved Nielsen, Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet

Professor Sten Schaumburg-Müller, Juridisk Institut, Syddansk Universitet



Til Justitsministeriet

Høringssvar vedrørende L 133 Forslag til lov om ændring af straffeloven. (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Vi er kandidatstuderende, som følger forløbet Symboler, Religion og Ret på kandidatuddannelser på Religionsvidenskab og Arabisk og Islamstudier på Aarhus Universitet. Sammen med underviser og professor Lene Kühle har vi skrevet dette høringssvar, da undervisningen såvel som vores generelle kompetencer inden for religionsvidenskab og islamstudier har motiveret os til at bidrage til debatten fra et forskningsbaseret perspektiv. Vi anser symboler for at spille en afgørende rolle. Koranen og andre religiøse genstande kan betragtes som symboler, der af individer og grupper tilskrives betydning afhængig af tid og sted. Hvis de ødelægges eller skændes, kan det lede til reaktioner såsom sorg eller vrede. Symboler indgår også på utallige andre måder i forbindelse med anden utilbørlig omgang med behandling af religiøse genstande, herunder koranaftænding. Vores udgangspunkt er, at det er vigtigt at forstå de symbolske aspekter for at lave den mest hensigtsmæssige lovgivning. Vi tager ikke stilling til, hvorvidt det er en god idé at lovgive om ytringsfriheden, da vi har forskellige individuelle holdninger til det. Vores bidrag består derfor dels i at påpege potentielt problematiske aspekter ved L 133, dels i at foreslå andre måder, situationer med koranaftænding kan håndteres på.

Vi anbefaler, at den eksisterende paragraf § 266b bringes i anvendelse og udvides samt præciseres.

Afdeling for
Religionsvidenskab

Lene Kühle
Professor

Dato: 21. september 2023

Direkte tlf.: +45 8716 2425
Mobiltlf.: +45 2427 6427
E-mail: lk@cas.au.dk
Web: au.dk/lk@cas

Afs. CVR-nr.: 31119103



Opsummeringen af situationen

Baggrunden for lovforslaget er, at to grupper, Stram Kurs og Danske Patrioter, i løbet af 2023 intensivt har afholdt demonstrationer, hvor der i nogle tilfælde indgik koranaftændinger. Ordet 'Koranaftænding' optræder første gang på (den dansksprogede del af) internettet i 2006, hvor danske nazister og højreekstremister ifølge Efterretningstjenesten står bag en sms- opfordring til at deltage i anti-muslimsk demonstration. Opfordringen var, at koraner skulle brændes af på Rådhuspladsen som modsvar til reaktionerne fra dele af den muslimske verden, der angik Muhammed-tegningerne¹. Ordet dukker igen op i 2010², da den amerikanske præst Terry Jones proklamerer, at han vil brænde koranen for at markere årsdagen for terrorangrebet af Twin Towers d. 11. september 2001. Jones kommer i 2017 på den såkaldte Hadprædikantliste- i øvrigt bare en måned før blasfemiparagraffen blev afskaffet.

Koranaftændinger i Danmark har altså fra begyndelsen været forbundet med såvel konfliktflader i en global verden som med udsagn og aktiviteter, som danske myndigheder har opfattet som anti-muslimske og/eller hadefulde.

Stram Kurs/Rasmus Paludan har afholdt demonstrationer siden 2017, men annoncerede i begyndelsen af 2019, at kommende demonstrationerne udover taler og samtaler om det politiske program og fremvisning og produktion af Muhammedtegninger også ville indbefatte koranskændinger i form af korankastning ('5 Koran'), indpakning af koranen i bacon og andre besudlinger samt aftænding. Demonstrationerne, som ofte er forbundet med en opfordring til at indsende vælgererklæring til

¹ <https://www.dr.dk/nyheder/indland/naeppe-stor-opbakning-til-koran-afbraending>

² <https://labs.statsbiblioteket.dk/netarchive/ngram/#/search?query0=koranaftbr%C3%A6nding>

Stram Kurs, er delt på Stram Kurs' mere end 600 offentliggjorte videoer. Videoer fra Stram Kurs afsluttes ofte med et v-tegn og budskaber som "Det endelige mål er sejr".

Danske Patrioter, som er en udbrydergruppe fra Stram Kurs, afholder ligeledes demonstrationer, hvor der indgår koranafbrændinger, som de filmer på deres private telefoner og livestreamer på digitale medier som Instagram eller Facebook. Hovedaktiviteten ved demonstrationerne er at forberede koranafbrænding mens selve afbrændingen af koranen næsten fremstår som en sekundær aktivitet i deres livestreams. Under forberedelsen omtales koranen, islam og muslimer ofte på konfliktoptrappende vis. Modsat Stram Kurs virker de ikke interesserede i at indlede en interaktion med de øvrige fremmødte. I forhold til gruppens symbolbrug benytter de bannere med teksten "Fuck Islam", prideflag med islams symbol (stjerne og halvmåne) på og t-shirts med "muhammed-paintingsforsale.com" skrevet på ryggen.

For både Stram Kurs og Danske Patrioter gælder det, at netop digital offentliggørelse af demonstrationer udgør en central del af deres virkemåde, da det fysiske fremmøde til demonstrationerne normalt er ret begrænset. Samtidig er begge organisationer meget opmærksomme på, at deres ytringer og aktiviteter betyder, at de hele tiden er i fare for at få deres Facebook og Youtube-kanaler lukket som et forsøg på at begrænse hadtale og vold. På den måde er de to gruppers ytringer og aktiviteter allerede underlagt en regulering fra techgiganterne.

Koranafbrændingerne virker stærkt, fordi de kombinerer tale, billeder og (symbolske såvel som indeksikale) handlinger, som formidles gennem kropslighed og kropslig reaktion, herunder gestik, som deles i vide-

oer og livestreams på sociale platforme. Koranafbrændingers virkemiddel er, at de på den ene side er lette at forstå: det at brænde bøger og/eller ødelægge symboler er noget alle medlemmer af samfundet kan forstå uanset baggrund, og det er derfor et stærkt og simpelt budskab. Men budskabet optræder på den anden side ukonkret for modtagerne: er det kritik af islamiske regimer, af islams tilstedeværelse i Danmark eller af tilstedeværelsen af muslimer i Danmark? Samtidig tjener gentagelse, altså de mange forholdsvis ensartede demonstrationer, til at understrege, men også normalisere det pågældende budskab. Normaliseringen af det antimuslimske budskab illustreres også igennem den stemning, som forsøges skabt til koranafbrændingerne. Demonstrationerne minder ofte om en uformel grillfest, hvor grillhyggen forenes med ødelæggelsen af koranen evt. indpakket i bacon, hvorved både handling og holdninger fremstår som helt almindelige og ikke noget, der burde vække opsigt eller anstød. Eventuelle reaktioner kommer hermed til at fremstå som udtryk for manglende forståelse for den væsentlige rolle som ytringsfrihed har for demokratiske samfund.

Hvad er der galt med det fremlagte forslag:

Den fremlagte ændring til straffeloven rummer i vores øjne tre problemer.

For det første, tilslutter vi os kritikken af det juridisk problematiske i at lovgive om 'væsentlige religiøse genstande'. Det er ikke ukompliceret at afgøre, hvilke genstande der er væsentlige, og der er potentielt problematiske aspekter ved dette, uanset hvem der tager afgørelsen. Vi er bekymrede for at den manglende klarhed omkring begrebet vil medføre endnu mere opmærksomhed på koranskændinger og derfor potentielt forværre frem for at afhjælpe koranafbrændingskrisen.

Under alle omstændigheder bliver det givetvis bureaukratisk at håndtere et sådant lovforslag i praksis, især når det kan forventes, at nogen vil ønske at finde måder at vige uden om lovgivningen.

For det andet tilslutter vi os, at det kan være politisk problematisk, at L133 genindfører en blasfemiparagraf. Den nye paragraf har en anden ordlyd end den afskaffede blasfemiparagraf, men den minder stadig om den lovgivning, der ses i andre europæiske lande, og som fx Pew Research³ og End Blasphemy Laws⁴ kategoriserer som blasfemilovgivning. I Schweiz fx beskyttes genstande forbundet med anerkendt religiøs praksis imod skænding (Straffelovens §261⁵) og i Italien kriminaliseres den, der offentligt og forsætligt ødelægger ting, der er genstand for tilbedelse (Straffeloven §404⁶). I de europæiske lande, der har blasfemiparagraffer, diskuteres det ofte at afskaffe disse med henvisning til, at blasfemilovgivning ikke hører til i en sekulær og liberal stat. På den baggrund anbefalede Europarådet i 2007⁷, at blasfemilovgivning bliver afskaffet. Samtidig opfatter organisationer som the U.S. Commission on International Religious Freedom blasfemilovgivning som undergravende for religionsfriheden⁸. Danmark står altså ikke blot overfor international kritik, hvis koranaftbrændingerne fortsætter; der vil også være kritik, hvis de stoppes ved, at blasfemilovgivning genindføres. Samtidig viser eksempler fra fx Finland, at personer, der dømmes for blasfemi, kan udnytte dette til at opdyrke status som martyr⁹.

³ <https://www.pewresearch.org/short-reads/2022/01/25/four-in-ten-countries-and-territories-worldwide-had-blasphemy-laws-in-2019-2/>

⁴ <https://end-blasphemy-laws.org/>

⁵ <https://www.uscifr.gov/sites/default/files/2023-09/2023%20Blasphemy%20Law%20Compendium.pdf>, s.39

⁶ <https://www.uscifr.gov/sites/default/files/2023-09/2023%20Blasphemy%20Law%20Compendium.pdf>, s.21

⁷ https://www.coe.int/en/web/education-and-religious-diversity/resources/-/asset_publisher/fQaSCQ5K0u4n/content/recommendation-1805-2007-blasphemy-religious-insults-and-hate-speech-against-persons-on-grounds-of-their-religion

⁸ <https://www.uscifr.gov/topics/blasphemy>

⁹ Tuomas Äystö (2017) Insulting the sacred in a multicultural society: the conviction of Jussi Halla-aho under the Finnish religious insult section, Culture and Religion, 18:3, 191-211, DOI: 10.1080/14755610.2017.1365736

For det tredje mener vi, at lovgivning vedrørende religiøse genstande overser den egentlige problemstilling, nemlig hensigten bag hændelserne, og dermed underminerer mulighederne for reelt at løse problemet. Den såkaldt utilbørlige behandling af religiøse genstande fungerer som et redskab til krænkelse, spot eller målrettet konfliktforværring og bidrager til stigmatiseringen af en specifik religiøs gruppe. Det virkelige samfundsproblem her er altså ytringer og handlinger, der sigter mod at nedgøre en religion og/eller en minoritetsgruppe. Lovforslaget begrænser kun delvist mulighederne for dette. Af denne grund, mener vi, at de 'utilbørlige' handlinger mere hensigtsmæssigt kan vurderes som en overtrædelse af straffelovens §266 b, og at intentioner bag forhånelser af en religion eller dets genstande inddrages under denne paragraf.

Hvad vi vil foreslå:

Vi anbefaler på det grundlag, at den eksisterende paragraf § 266b bringes i anvendelse. Vi mener, at paragraffen er bedre egnet end den foreslåede udvidelse til at fungere som den nålestiksoperation, der skal bremse koranaftændinger, som et politisk flertal ønsker. Strafframmen er den samme, men paragraffen opstiller ikke en særregel for religioner, men yder en generel beskyttelse for udsatte grupper. Samtidig er der allerede i § 266 b stk.2 opmærksomhed på, hvordan netop det gentagende element i aktionerne er en særligt skærpende omstændighed. Straffelovens § 266 b har imidlertid kun i begrænset omfang været anvendt i forhold til at forhindre koranaftændinger, og vi anbefaler på det grundlag, at den eksisterende paragraf § 266b udvides og præciseres. Paragraffen lyder i sin nuværende form således

Den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske

oprindelse eller tro eller sit handicap eller på grund af den pågældende gruppes seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Betænkning nr. 553/1969 om forbud mod racediskrimination præciserer, at udtalelse eller anden meddelelse "omfatter både skriftlige og mundtlige udtryksformer. Ved ordene »anden meddelelse« gives der bestemmelsen en vis udvidelse udover udtryksformer, der kan betegnes som »udtalelser«, fx til billeder" (s.27)¹⁰.

Formuleringen fremstår imidlertid forældet i forhold til, at den kommunikation, der foregår på digitale medier og via visuelt indhold og som er specifikt forbeholdt disse medier, adskiller sig fra en bogstavelig mundtlighed og skriftlighed. Kommunikation på digitale medier formidler ikke kun ord og billeder, men også handlinger. I sagen Ø.L.D. 12.september 1994 vurderes det, at placeringen af et brændende kors foran et hus beboet af personer med tyrkisk oprindelse "indebar en trussel, forhånelse eller nedværdigelse mod husets beboere begrundet i deres etniske oprindelse", og dermed var dækket af §266 b. Det faktum, at Roskilde Ret havde frifundet, understøtter vores pointe om, at det ikke fremgår klart fra paragraffen, at også handlinger er dækket (U.1994.993/1).

Vi foreslår derfor, at paragraffen ændres, så det tydeligt fremstår at "udtalelse eller anden meddelelse eller (evt. performativ) ytring, der indebærer eller forudsætter en udtryksfuld handling, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af den pågældende gruppes seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år". Vi opfatter dette som en opdatering af kommunikationsbegrebet, som er nødvendiggjort af fremkomsten af sociale medier. Samtidig foreslår vi, at paragraffen ændres, så budskabet i udtalelser, meddelelser og performative ytringer vurderes samlet. Hermed mener vi, at forståelsen af

¹⁰ <https://www.xn--betnknninger-c9a.dk/wp-content/uploads/2021/02/553.pdf>

hvilket budskab, man ønsker at overbringe gennem fx afbrændinger af koraner, herunder om det er en forhånelse af islam eller af muslimer, bør vurderes i kontekst af den samlede mundtlige, skriftlige og performative kommunikation.

Vi foreslår samtidig, at ordensbekendtgørelsens § 3, der kriminaliserer “slagsmål, skrigen, råben eller anden støjende, voldelig, fornærmelig eller lignende optræden, der er egnet til at forstyrre den offentlige orden” opdateres således, at også performativ optræden i forhold til §266 b kriminaliseres.

Hvis et politisk flertal imidlertid vurderer, at situationen med koranafbrændinger bedst håndteres ved den foreslåede paragraf, anbefaler vi,

- a) at formuleringen præciseres, så der tilføjes ‘anerkendte’ til betegnelsen trossamfund samt, at det bliver skrevet direkte ind i forarbejderne, at domstolene og anklagemyndigheden bør anvende sagkyndige eksperter (fx fra afdelingerne for Religionsvidenskab på AU, KU eller SDU eller i det rådgivende udvalg vedrørende trossamfund), hvis der opstår problemer med afgrænsning af begrebet ‘væsentlige religiøse symboler’.
- b) at der indsættes en solnedgangsklausul.

Med venlig hilsen

Stud. Mag. Mathilde Skat Rahr

Stud. Mag. Romal Ashrafi

Stud. Mag. Noah Dimon

Stud. Mag. Laura Hoffmann Jensen

Stud. Mag. Andreas Søndergaard Gimm

Stud. Mag. Line Eriksen Møller

Stud. Mag. Nikita Lindholm Christensen

Stud. Mag. Mette Sorangy Christensen



Stud. Mag. Katrine Kirkegaard Karas

Stud. Mag. Dina Hessellund Winther Hansen

Stud. Mag. Andreas Conrad Gyvlgaard Nielsen

Stud. Mag. Maja Hjertmann Olesen

Stud. Mag. Nanna Aare Jensen

Phd og professor Lene Kühle

Høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund).

Til strafferetskontoret@jm.dk fremsendt pr. 22.9. 2023.

Jeg tillader mig som en bekymret privat borger, der som hobbykunstner bruger religiøse genstande, at indgive et høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund).

I min fritid laver jeg kunstfoto og små kunstinstitutioner. Jeg er inspireret af og trækker på vanitas-genren, som går tilbage til hollandske middelaldermalere. Vanitas er stilleben, dvs. opsætninger, der afsøger forfængeligheden og forfaldets æstetik. Det er kunstnerisk det tunge symbolsprogs holdeplads og æstetikken kræser om tidens ubønhørlige fordærv med symboler marineret i moral (tænker vi godt lige kan svinge høringstonen lidt op, så det også lige bliver lidt sjovt læse).

Nogle af de ting jeg bruger i min kunst, er religiøse genstande. Og nogle af de genstande kan blive, lad os sige, kunstnerisk forarbejdet. - Omdannet lidt, og jo i min optik forskønnet. Og ligger der en vis form for religionskritik, når Thorvaldsens Kristus figur får skibslak over sig og påsat døde spyfluer hænderne? – Det kunne der måske godt.

Men ... med dette lovforslag, vil et sådant forskønningssarbejde og opsætning i en installation som et kunstværk kunne falde nogen for brystet? Kunne de mene at der her så absolut må være tale om utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund? Og kunne en dommer være enig og skulle dømme med en straf ramme på op til års fængsel.

Og nå ja, forstil jer nu, venner, at mens jeg går der ude i garagen og udøver utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund, så kommer min kære ynglingskone forbi. Hun kigger på det jeg har gang i og lovpriser mit arbejde og de konkrete handlinger, hvor den religiøse genstand bliver utilbørligt behandlet. Kan fælden klappe dér? Det ved hverken jeg eller min kone, for vi har ikke et klap forstand på juraen, endsige hvordan retspraksis vil forme sig. Men vi kan jo så gå rundt og bekymres os for det. Men klart – modtaget –, jeg kan jo også bare rette ind og lave ordentlig kunst og min kone kan nøjes med at lovprise dét.

Jeg er helt med på at I tænker, at det er jo super langt ude og at I muligvis klasker jer på lårene af grin. Men det er langt ude, er at jeg som hobbykunstner føler mig nødsaget til at skrive dette høringssvar. At jeg overhovedet skal forholde mig til om påsætning af et par døde fluer (and what not) på Kristusfigur mon kan udarte sig til en kriminel handling. Men jeg bliver nødt til at protestere. På egne vegne og på alle andres.

Jeg er derfor helt enig med Dansk Kulturliv, som i deres høringssvar finder, at lovforslaget er gjort helt uforholdsmæssigt og unødvendigt bredt og kommer til at ramme den kunstneriske frihed. Og jeg kan uden forbehold (vitterlig; helt uden) anbefale at dette skrives ud af lovforslaget.

Med mit høringssvar beder ikke at få lov til beholde min kunstneriske frihed til at udtrykke og ytre mig uden risiko for kriminalisering. Det er et krav.

Med venlige hilsner

Martin Fjording

Til Justitsministeriet, Strafferetskontoret

Via mail til strafferetskontoret@jm.dk

Vilholt, den 22. september 2023

Høringssvar

I anledning af Forslag til Lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund) med høringsfrist 22.9.23 tillader jeg mig hermed at indsende et uopfordret høringssvar.

Der tales i lovforslagets kommentarafsnit om forhånelse og nedgørelse, som forstås som det "primære formål" ¹ med koranafbrændinger. Forslaget ønsker indført en straffelovsbestemmelse, der gør "sådanne forhånelser, som offentlig afbrænding af f.eks. Koranen i almindelighed er udtryk for, strafbare." Den utilbørlighed, der skal foreligge for at handlingen er strafbar, skal forstås som "handling, hvorved disse genstande ødelægges på en nedsættende eller forhånende måde eller i øvrigt fysisk behandles forhånende eller nedsættende."

Det forekommer mig, at regeringen som forslagsstiller, særligt repræsenteret ved justitsminister Peter Hummelgaard, vælger at se bort fra andre aspekter af koranafbrændingerne, som drejer sig om noget helt andet end at forhåne og nedgøre. Der er ofte tale om islamkritik, ikke nødvendigvis rettet imod islams trosindhold, hvordan dette så end kan udlægges i forskellige traditioner, men imod den udøvelse af islam, der medfører ændrede skikke hertilands. Der er i essensen tale om frihedskamp. Man kan sagtens kritisere metoden på forskellig måde, men man kan også rose den for at være ganske effektiv. Vi ville jo slet ikke skulle beskæftige os med dette lovforslag, hvis ikke det var, fordi koranafbrændinger har tydelig, symbolsk effekt.

Tilsvarende er kunstneren Firoozeh Bazrafkans behandling af Koranen med et rivejern en symbolsk gestus, som har til formål at gøre opmærksom på den kvindeundertrykkelse, der finder sted i Iran - hendes eget fødeland - med udgangspunkt i en snæver fortolkning af netop Koranen. Vi ville sikkert, kollektivt set, vide mindre om disse forhold i Iran, hvis vi var foruden Bazrafkans stadige insisteren med rivejernet.

De to typer af koranbehandlinger er begge udtryk for livsforhold, som de udøvende finder højst kritisable. Men dette aspekt er desværre forbigået fuldstændigt i det offentligt tilgængelige materiale om lovforslagsstillernes overvejelser. Forslaget går til angreb på symptomer uden at forholde sig til de bagvedliggende årsager.

De spændinger, eller vi kan måske kalde dem opfattede kulturelle trusler, der udløser koranafbrændinger, bliver ikke med forslaget på nogen måde taget alvorligt og bearbejdet andet end ved at forbyde deres udtryk. De forsvinder ikke derved. Dæmpes nok ikke en gang. De forhold for kvinder (og minoriteter) i Iran, der med Bazrafkans handlinger sættes fokus på, får vi ringere muligheder for at indvirke på, hvis hun ikke længere på sin særlige, virksomme måde må gøre opmærksom på dem.

Det er i begge tilfælde ændringer i de underliggende livsbetingelser, der dybest set bliver bedt om. Lovforslaget arbejder desværre på at undertrykke disse bønner.

Venlig hilsen

Michael Møllgaard

¹ Citater hidrører fra Justitsministeriet, Strafferetskontorets dokument 2953059 af 25.8.23.

Forslag om beskyttelse af trossamfund mod provokationer, der kan true den offentlige orden

af Mikael Hertig *

Folkepensionist, cand. scient. pol.

Tags: koranafbrænding, ytringsfrihed, trossamfund, provokation, mindretalsbeskyttelse

Mikael Hertig, mh@mikaelhertig.com Maagevænget 12 22 6400 Sønderborg

1. Forslag til formulering af en kommende lovbestemmelse

Nedenfor følger et håndtegnet forslag til lovbestemmelse:

”Stk. 1. Med bøde eller fængsel indtil et år straffes den, der udelukkende for at fremprovokere en reaktion fra et herværende anerkendt trossamfund eller mindretals identitetsmarkører på en sådan måde, at det truer den offentlige orden eller rigets sikkerhed.

Stk. 2. Ved afvejningen af, hvorvidt der skal rejses tiltale eller ej jf. stk. 1 skal der navnlig tages hensyn til, om provokationen har et artikulert indhold, der berettiger, at man i sammenhæng kan anse handlingen som kritik, omfattet af grundlovens bestemmelser om ytrings- og forsamlingsfrihed.

2. Indledning

Vi har religionsfrihed i Danmark. Den er hjemlet i grundlovens § 71, stk. 1, . Heroverfor står andre frihedsrettigheder, herunder ytringsfrihed (§ 77) og forsamlingsfrihed med begrænsninger (§§ 78 – 80).

Regeringens lovforslag rejses i skismaet mellem ytringsfrihed og den offentlige orden. Som regeringens forslag er udformet, er det en objektiv konstaterbar handling, der skal forbydes således, at politiet umiddelbart kan gribe ind og forbyde dens

gennemførelse. Justitsministeren har – formentlig af partitaktiske grunde- udelukket, at der skulle være tale om en genindførelse af blasfemiparagraffen.

Anledningen er den nationale og internationale reaktion på de mange pressevidoeer, -billeder og -artikler, der viser Jacob Paludans afbrændinger af koraner, omgivet af en beskyttelsesring af uniformeret, bevæbnet politi og et større presseopbud.

Meningen med et nyt forslag er, at der skal tilvejebringes en anden retstilstand, der gør det muligt at sigte og tiltale paludanlignende adfærd.

Man forestille sig en fremtidig retstilstand, hvor politiet i stedet for at beskytte Paludan skulle gribe ind, sigte ham og få ham dømt, idet han jo hidtil har været flittig til at meddele offentligheden, hvor han ville dukke op og brænde en koran af.

Det er min vurdering, at billederne for udlændinge kunne se ud, som om staten støtter forhånelse af koranen, som er en identitetsmarkør for muslimer – fundamentalister som mere sekulære.

Ingen Paludanske provokationer uden politibeskyttelse?

Afvejningen handler om den **offentlige orden her i landet**. Uden den indtil videre gældende politibeskyttelsespraksis kunne Paludan næppe være sluppet af sted med sine afbrændinger. Forholdet er, at retstilstanden/praksis *beskytter ytringsfriheden på bekostning af mindretalsbeskyttelse og religionsfrihed*.

Krænkelse og beskyttelse

For tiden er hele Danmark under forandring med hensyn til seksuelle krænkelser. Bare mistanken om krænkelse er nok. Krænkeren mister job, ære og værdighed med det samme. Ingen har hidtil fundet på at se på krænkende ytringer af typen ”Du har godt nok en lækker numse” som noget indgreb i ytringsfriheden. Tværtimod er der ingen pardon. Om det er i orden eller ej, hører måske ikke denne debat til bortset fra, at der må og skal henses til **krænkelsens genstand, beskyttelsesbehovet**.

I debatten har det igen og igen lydt, at der skulle være tale om *enkeltpersoners religiøse følelser*. Det har aldrig været tilfældet i Danmark; og det er den ene grund til, at der har været så få sager. Om enkeltpersoner føler sig stødt på deres tros vegne eller ej handler om fornærmelse. Fornærmelser og stødthed hører det nære, uregulerede liv til, uanset om det handler om tro eller ikke. Måske er der andre straffelovsbestemmelser, der kan regulere de sammenhænge: injurier, racisme. Det er lodret forkert, men efter dens ord-yd måske forståeligt.

Krænkelser/ beskyttelsens genstand kunne deles op i to hensyn: *Den offentlige orden* og *et anerkendt trossamfunds identitetsmarkører*.

Hvis ikke den offentlige orden var alvorligt truet, bør der ikke kunne rejses tiltale eller dømmes. Det har været misforstået undervejs, også da Trille sang: ”Ham Gud, han er edogmame svær at få smidt ud”. Pointen er, at det nok kunne støde en eller anden indremissionær, men ikke folkekirkens læresætninger og slet ikke den offentlige orden. Der var jo aldrig risiko for stenkast i gaderne. Det samme gjaldt de forskellige forsøg på at provokere med et billede af Jesus med ståpik på Birkerød Station. Herregud, folk skulle med toget. Hensynet til trossamfundet – her kristenhed og folkekirke – ville måske med en anden bestemmelse have været beskyttelsesværdigt, det har jeg ikke forstand på. Men det ville aldrig have været omfattet af blasfemiparagraffen, så længe den offentlige orden ikke var truet. Hvis jeg havde været fornærmet, ville anklagemyndigheden skullet afvise min anmeldelse. Kun repræsentanter for trossamfundet ville have været berettigede til at anmelde, på linje med anklagemyndigheden af egen drift.

Ytringsfrihed og religionskritik

Det har været svært for pressen og mange, inklusive lovforslaget i dets nuværende udformning, at skelne mellem den kvinde fra Orienten, der stod et sted og rev koranen i stykker, og Paludans afbrænding. Hun opfatter koranen og den medfølgende kultur og regeringsundertrykkelse som noget, hun skal gøre politisk oprør imod, og ser – som jeg forstår det – sig selv som offer. Det ville jeg opfatte som kontekstuel

religionskritik. Det bør spille en rolle i afvejningen til ytringsfrihed. Kritik bør være tilladt, men det kræver, som jeg ser det, et materielt og forståeligt indhold. Der er jo ikke tale om uartikuleret, blindt had, som i Paludans tilfælde. Derfor mener jeg, den forskel skal markeres ved udformning af en ny bestemmelse. Kort sagt, artikuleret religionskritik bør være tilladt.

Danmark bør fortsat være et land med udstrakt ytringsfrihed. Det kunne man markere ved at lempe praksis for ”hate speech”, ”radikalisering” osv., der også har ramt muslimer, der har opildnet til oprør mod demokratiet, men derved fået beskåret deres ytringsfrihed. Det kan holdes udenfor her, men det understreges blot, at indskrænkninger i ytringsfriheden, der har forbindelse til religion, ikke er enestående.

Det må derfor være et mål for bestemmelsens udformning, at indgrebet i ytringsfriheden bliver så skånsomt og nænsomt som muligt.

Kunst, happenings, billeder og teater som ytringer

Forskellige kunstnere og deres repræsentanter i bred forstand har deltaget i kampagnen mod vedtagelsen af en lovbestemmelse. Jeg kender ikke til noget tilfælde, hvor en kommende bestemmelse direkte eller også helst indirekte skal begrænse ytringsfriheden. Nævn har været Galschjot, teaterstykker osv. Under Hitler blev nogle malerier med et forkert-religiøst indhold (Emil Nolde, fx) erklæret udartet og derfor religiøst på en forkert måde. Den ny lovbestemmelse skal ikke begrænse kunstneres provokerende systemkritik, hvis kritikken har et forståeligt indhold ud over provokationen i sig selv. Kriteriet må til syvende og sidst for en domstol blive en afvejning af dels ordenshensynet, dels af, om der er noget materielt indhold i kritikken. Tilbage står det blinde, udelukkende fornærmede had.

Politiets og anklagemyndighedens indflydelse

Selv om grænsen mellem det tilladte og det forbudte til syvende og sidst skal trækkes af Domstolene, så er hensynet til, hvad politiet skal bruge sine ressourcer på natur-

ligvis med til at påvirke bestemmelsens udformning. Imidlertid er billedet af, at politiet alene skal vurdere, hvor grænsen går, upassende. Med tiden vil der kunne udvikle sig en praksis, som retter sig ind efter eventuelle domme. Billedet af samtidig øjeblikkelig indgriben som eneste punkt er utilstrækkeligt.

Fra: formand@morsoefrimenighed.dk <formand@morsoefrimenighed.dk>

Sendt: 20. september 2023 14:44

Til: £Strafferetskontoret (951s18) <Strafferetskontoret@jm.dk>

Emne: Udtalelse om lovforslag

Til Justitsministeriet.

Menighedsrådet ved Morsø Frimenighed forholder sig positivt til nedennævnte lovforslag:

Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund.

Venlig hilsen,

Birthe Heide Sørensen, formand,

Morsø Frimenighed

7950 Erslev.

Dette er første gang jeg som privatperson sender et høringssvar, men jeg finder at koranloven er så vigtig.

Kunsten er i sin essens fri. Den kan altså også være formålsløs, forhånende og hensynsløs. Kunsten er ikke kun grim og opbyggelig – den er også smuk og destruktiv.

Politiske ytringer kan gøre op med autoriteters magtmisbrug og give en stemme til de dræbte, de torturerede og de diskriminerede.

Både kunstneriske og politiske handlinger bidrager til den offentlige debat ved at udfordre og provokere. De giver debatten luft og løfter vores demokratiske samfund. Censureres kunstneriske og politiske handlinger, stækkes den frie meningsudveksling, der foregår og også udbredes gennem presse og medier.

Derfor er regeringens forslag ikke kun et angreb mod kunsten, de politiske ytringer og den frie presse, men et angreb mod vores frie, demokratiske samfund.

Forslaget er IKKE en kirurgisk præcis nålestiksoperation. Forbuddet er et øksehug i ytringsfriheden. Fordi:

- Forslaget handler ikke kun om afbrænding.
- Forbuddet vil gælde AL utilbørlig behandling af religiøse genstande, altså en umoralsk behandling.
- Forslaget er ikke møntet på gentagne »forhånelser foran ambassader og moskeer«, mv.
- Forbuddet vil omfatte hele det offentlige rum og også transmission til en videre kreds med internet, film, SoMe, mv.
- Forslaget gælder ikke kun hellige skrifter eller bare Koranen.
- Forbuddet gælder ALLE væsentlige religiøse symboler for ALLE trossamfund også de ikke registrerede.
- Forslaget gælder ikke bare for de særligt originale og velsignede symboler.
- Forbuddet vil omfatte vellignende kopier og rekvisitter, der kan forveksles med originalerne.
- Forslaget omfatter ikke kun nye handlinger.
- Forbuddet vil også gælde, hvis man gend sender transmission af utilbørlige handlinger.
- Forslaget omfatter ikke kun gentagne »provokationer«.
- Forbuddet omfatter alle handlinger i kunstnerisk eller politisk øjemed.
- Forslaget beder ikke politiet anholde lovovertrædere, når forbrydelsen er sket.
- Forbuddet pålægger politiet at tage foranstaltninger til også at stoppe de hændelser, som er på vej. De skal hindre dem. Censurere dem – i mulig strid med Grundlovens § 77, der siger, at »Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde på ny indføres.«

[3. juli 2023](#) udtalte ligestillingsordfører Trine Bramsen:

»I 2017 stemte vi imod, at det skulle lovliggøres at brænde andres hellige skrifter af, og vi kan stadig ikke se, hvorfor det skal være fuldt lovligt at brænde andres hellige skrifter af. Vi kan ikke se, hvad det bidrager til i den offentlige debat,« sagde Trine Bramsen.

Denne udtalelse blev fulgt af en længere politisk debat over sommeren, hvor regeringen tilkendegav, at man ønskede at sætte ind over for forhånende handlinger, der skader danskernes sikkerhed både ude i verden og herhjemme.

[25. juli](#) indledte udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen en canossagang, hvor han over for Irans, Pakistans, Saudi-Arabiens og en række andre muslimske landes udenrigsministre personligt ringede rundt og fordømte afbrændingerne med løfte om snarlig handling.

I en [pressemeddelelse 30. juli 2023](#) meddelte regeringen, at »Ytringsfriheden er en af de vigtigste værdier i det danske samfund. Sådan skal det efter vores opfattelse være i et åbent demokratisk samfund, og der må aldrig være tvivl om, at ytringsfriheden skal have vide rammer i Danmark.«

I pressemeddelelsen tog regeringen klart afstand fra og fordømte koranafbrændingerne som værende dybt krænkende og hensynsløse handlinger fra nogle få personer, som ikke repræsenterer ikke de værdier, som det danske samfund bygger på. Regeringen varslede, at man derfor ville se på mulighederne for i særlige situationer at gribe ind over for forhånelser af for eksempel andre lande, kulturer og religioner, som kan have væsentlige negative konsekvenser for Danmark, herunder ikke mindst sikkerhedsmæssige.

Den følgende mandag mødtes 57 udenrigsministre fra Organisation af Islamiske Lande (OIC), hvilket resulterede i en [34 punkts resolution](#) omhandlende koranafbrændinger i Danmark og Sverige.

Regeringen varslede med et indgreb, som ikke blot af [Mette Frederiksen](#), [Lars Løkke Rasmussen](#), [Peter Hummelgaard](#) og Jan E. Jørgensen, men af samtlige repræsentanter fra regeringspartierne, blev omtalt som en nålestiksoperation – et redskab til at stoppe koranafbrændinger foran ambassader.

Forslaget har dog vist sig at være langt mere omfattende end antaget.

Forslaget har udløst massiv kritik og åben appel fra Norge, Sverige og Frankrig, om at Danmark ikke vedtager forbuddet.

Med venlig hilsen

Ole Tange

Nyelandsvej 40,4th

2000 Frederiksberg

Forslag til ændring af straffeloven- høringsvar

Da Rasmus Paludan begyndte sine demonstrationer, var min første tanke at han var sindssyg. Jeg så en video af ham i et socialt belastet boligområde, hvor han gennem en megafon kritiserede beboere af anden etnisk herkomst end dansk. Kritikken bestod af nogenlunde genkendelige holdninger fra den offentlige debat, men han sagde det direkte til dem det handlede om. Det virkede farligt. Han havde ganske vist skudsikker vest på, men fremstod som en aktivistisk tosse der snart ville komme alvorligt til skade. Han var ude hvor han ikke kunne bunde, og de fremmødte betjente virkede heller ikke i stand til at forsvare ham mod den næsten uundgåelige modreaktion.

Mere end noget andet, mærkede jeg en frygt på hans vegne. En frygt jeg også kan genkende fra mit eget liv. Jeg mærkede den sidst for en uge siden, da jeg bad en gruppe indvandrermænd være stille i saunaen. De dominerede stemningen med højlydt snak om vold, overholdt ikke reglerne og signalerede med stor tydelighed at det var dem der bestemte. Jeg frygtede for konsekvenserne af min klage, selvom jeg både var høflig og refererede til et skilt der var ophængt på døren; "Tal stille sammen og vis hensyn".

Da jeg kom hjem, ringede jeg rasende til min far for at brokke mig. Der var egentlig ikke sket noget, men jeg havde alligevel oplevet et kæmpe drama. Jeg følte mig truet, selvom det ikke havde været eksplicit. Jeg havde været bekymret over om de andre i saunaen ville hjælpe mig hvis jeg blev overfaldet, om gruppen kunne finde på at følge efter mig ud af svømmehallen, og om politiet overhovedet ville interessere sig for episoden hvis jeg kom galt afsted.

Min tur i saunaen var en genudsendelse af et drama jeg har oplevet mange gange før. Det er en del af min hverdag i det offentlige rum. Jeg kan heldigvis bare lade være med at sige noget, og så er der ingen problemer. Slå blikket ned og lade som om jeg ikke ser provokationerne. Men det gør jeg. I min verden har man ikke kulturelt fripas til at opføre sig dårligt. Respektløs opførsel er nogenlunde ens på tværs af verdensdele og når jeg følte mig truet i saunaen, tror jeg også det var deres intention at jeg skulle have det sådan. Mere komplicerede er hanner heller ikke.

Frygten for udskamning var en del af mine overvejelser. Det kan også være svært at tage sådan en konfrontation, og samtidig ramme den politiske korrekthed lige i røven. Jeg er ikke trænet i at håndtere sådan nogle situationer, og når musikken spiller... Man kan hurtigt for sagt tingene lidt uheldigt. Efter at have forladt saunaen, blev jeg rigtig glad for at opleve opbakning fra en ældre mand, der også havde haft lyst til at påtale den dårlige opførsel.

Nu skete der jo ikke noget i saunaen og måske fandtes truslen slet ikke i virkeligheden. Måske er min frygt irrationel og baseret på fordomme. Jeg er selv blevet overfaldet af en indvandrer og det slører måske min opfattelse af tingene. Ikke desto mindre ser jeg Rasmus Paludans demonstrationer, som et makrokosmos af den konflikt jeg selv oplevede i saunaen. Om den så er baseret på en misforstået eller ej. På den ene side står den intolerante dansker, og på den anden side de truende indvandrere. De sætter min oplevelse af integrationsproblemerne på spidsen. Han tester om staten virkelig har voldsmonopol, hvor farlige konsekvenser det får når han åbner munden og hvordan samfundet i øvrigt reagerer på hans protester.

På mange måder har demonstrationerne forstærket mine fordomme. Jeg blev negativt overrasket over hvor mange voldsparate mennesker der findes i de danske ghettoer, og hvor utilstrækkeligt politiet fremstod i håndteringen. Det var en fremkaldervæske for et problem der ligger dybt i samfundet. Både i forhold til politiets manglende ressourcer, og måske endnu værre, manglende lyst til at skabe sikkerhed om hans demokratisk sikrede ret til at demonstrere. Mediedækningen viste også samfundets generelle

berøringsangst overfor de spændinger der hele tiden eksisterer under overfladen, men som man også kan vælge at slå blikket ned for.

Som noget positivt stoppede reaktionerne i boligområderne igen og han fik lov til at stå alene med sin protest, uden at være offer for vold og trusler. Efter folketingsvalget blev han nødt til at drage videre til Sverige for at forblive relevant. Debatten herhjemme blev også mere nuanceret end bare at kalde ham for nazist, da det pludselig var svenskernes gader der stod i brand. Jeg så det som et tegn på udvikling, og på at staten havde fastslået betydningen af sit voldsmonopol. Det lod til at vi havde talt os til rette, i hvert fald på det ene punkt.

Jeg tror på den demokratiske proces og på at vi bedst løser problemerne ved at tale om dem. De bliver ikke mindre af at blive fejet ind und gulvtæppet. Tværtimod har de det med at vokse sig større. Omkring 15% af befolkningen har anden etnisk baggrund end dansk. Vi bor sammen og skal alle sammen være her. Gerne i ro og orden.

Regeringen vil nu forbyde afbrænding af koranen. Deres påstand om at afbrænding af koranen ikke er en ytring, virker helt absurd på mig. Navnlig mine egen oplevelse af Paludans demonstrationer taget i betragtning. Indvandring har været et af de vigtigste emner alle valgkampe de sidste 25 år. De voldelige og ulovlige optøjer i kølvandet på Paludans demonstrationer fyldte i nyhedsfalden, og han blev næsten valgt til folketinget. Selvfølgelig er demonstrationerne politiske ytringer. Som det lidt kækt blev sagt i tæt på sandheden; i forhold til at koranafbrændingerne ikke er ytringer, er der godt nok mange muslimer der forstod budskabet.

Jeg er klar over at sagen har en udenrigspolitisk dimension, og at man både frygter for terror og eksportkroner. Men det lader til at være en konflikt, der i bund og grund handler om vores egne interne forhold. Hvis vi opgiver vores ret til at skændes om tingene herhjemme, opgiver vi også vores mulighed for rent faktisk at finde frem til fredelig sameksistens.

Et forbud mod utilbørlig behandling af religiøse symboler, vil sende et signal om at staten ikke støtter min ret til at sige min mening næste gang jeg sidder i saunaen og føler mig truet. Om at den officielle linje i landet, er at man bare skal underkaste sig og undgå ballade for enhver pris. Om at politiets arbejde ikke er at beskytte folk der tager kampen op, men i stedet skal bruge energien på at fremstille offer som gerningsmand.

Med venlig hilsen

Peter Andersen

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

(fremsendes alene elektronisk til
strafferetskontoret@jm.dk)



Journalnr. 2023-00933
7. september 2023
SB/JH

Vedrørende høring om udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund).

Justitsministeriets sagsnr. 2023-10-1123.

Justitsministeriet har ved brev af 25. august 2023 sendt udkast til forslag om lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund) i høring. Politiforbundet takker for invitationen til at afgive bemærkninger til lovudkastet.

Politiforbundet forholder sig almindeligvis ikke til de hensyn og bevæggrunde, som lovgiver har med hensyn til fastsættelse af hvilke handlinger, som bør være strafbare. Dette gør sig også gældende for så vidt angår det foreliggende lovudkast. Det kan imidlertid konstateres, at baggrunden for forslaget om at kriminalisere utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning skal findes i væsentlige udenrigs- og sikkerhedspolitiske hensyn, idet det i lovudkastet søges at balancere disse hensyn over for hensynet til ytringsfriheden.

Der vil med andre ord blive tale om en lov (hvis forslaget vedtages), hvis håndhævelse må forventes at påkalde sig meget stor offentlig bevågenhed samt medføre reaktioner af forskellig og meget modstridende (og sikkert også polariseret) karakter.

Politiforbundet repræsenterer 12.100 medlemmer/ansatte ved politiet og domstolene – ansatte, som for en stor dels vedkommende umiddelbart i forhold til borgerne vil skulle varetage de indledende retshåndhævelsesskridt for så vidt angår den nye lov på dette område. Det er Politiforbundets klare opfattelse, at medlemmernes arbejdsvilkår, herunder i forhold til sikkerhed og arbejdsmiljø i øvrigt, sikres bedst ved, at der foreligger klare regler og retningslinjer for iværksættelse af indgreb i forhold til borgerne. Politiet er i sagens natur ikke uvant med hensyn til at skulle foretage vurderinger og skøn i forbindelse med afviklingen af politiforretninger – men som lovforslaget er formuleret, synes der dog her at være tale om "elastik i metermål".

For det første fremgår det ikke klart af bemærkningerne, hvad genstande af væsentlig religiøs betydning er. Dette gælder, selvom det i de almindelige bemærkninger samt i bemærkningerne til de enkelte bestemmelser er eksemplificeret, at forslaget omhandler fysiske genstande som anses for hellige eller særligt repræsentative inden for den pågæl-

dende trostradition, men at andre genstande, som af kulturelle og politiske grunde er knyttet til religionen uden at være væsentlig religiøs betydning ikke omfattes. Efter Politiforbundets opfattelse er der en overvejende risiko for, at også sådanne effekter kan blive gjort til genstand for modstridende teologiske og politiske diskussioner, som vil udfordre de bag lovforslaget liggende hensyn. Også bemærkningerne om, at loven umiddelbart ikke vil omfatte afbildninger, gengivelser eller imitationer af genstande af væsentlig betydning, bidrager til Politiforbundets generelle opfattelse af dette lovudkast, nemlig at reglerne vil vise sig særdeles vanskelige at håndtere.

For det andet findes der i lovudkastet ikke en egentlig rettesnor for, hvilke handlinger som kan ses for utilbørlige og i hvilken kontekst handlingerne skal fremstå som utilbørlige. Det fremgår af bemærkningerne til forslaget, at utilbørlig behandling skal forstås som handlinger, hvorved de af loven omfattede genstande ødelægges på en nedsættende eller forhånende måde eller i øvrigt fysisk behandles forhånende eller nedsættende. I bemærkningerne er angivet enkelte eksempler, herunder blandt andet afbrænding, men det fremgår ikke nogetsteds, om utilbørlig behandling skal vurderes ud fra en almen opfattelse af, hvad som i en bred kreds opfattes som nedsættende eller forhånende, eller om handlingerne (også) skal vurderes i lyset af den opfattelse, som måtte gøre sig gældende inden for den enkelte trosretning.

Det fremgår eksplicit af bemærkningerne at, at politiet – såfremt politiet bliver opmærksom herpå – vil kunne gribe ind og bringe det straffbare forhold til ophør, hvorefter det vil være domstolens opgave at vurdere, hvorvidt der er tale om behandling i strid med loven, og i givet fald hvorledes straffen skal udmåles. Herved overlades en lang række overvejelser, vurderinger og skøn til de retsanvendende myndigheder. Og for Politiforbundets medlemmer betyder det formentlig, at ethvert indgreb eller mangel på samme i en meget lang periode indtil retstilstanden endeligt vil være afklaret, vil blive undergivet markant politisk bevågenhed samt give anledninger til klager, som den enkelte vil skulle forholde sig – med de negative konsekvenser for trivslen i arbejdslivet såvel som i privatlivet en sådan eksponeering kan have til følge.

Politiforbundet skal derfor venligst opfordre til, at der – såfremt lovforslaget vedtages i den form, som lovudkastet lægger op til – af hensyn til de ansatte udarbejdes klare retningslinjer for i hvilke tilfælde, der skal foretages indgreb, hvordan der skal foretages indgreb, og hvem som – under hensyn til indgrebenes følsomme karakter – træffer beslutning herom.

Med venlig hilsen

Heino Kegel
Formand for Politiforbundet



**Producent
Foreningen**

Bernhard Bangs Allé 25
2000 Frederiksberg

info@pro-f.dk
T. +45 3386 2880
F. +45 3386 2888
www.pro-f.dk

22. september 2023

Høringssvar fra Producentforeningen

Producentforeningen har følgende bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund).

Producentforeningen er branche- og arbejdsgiverorganisation for danske indholdsproducenter – det vil sige producenter af spillefilm, tv-programmer og -serier, dokumentarfilm, reklamefilm og digitale spil.

Producentforeningens medlemmer har i mange år sat fokus på vigtige samfundsrelevante emner og fortalt historier, der har været med til at sætte Danmark og danske film og tv-serier på verdenskortet. Det er vigtigt at huske, at det blandt andet er den kunstneriske frihed, der har gjort det muligt. Mange af de verdenskendte og prisbelønnede danske film og tv-serier er skabt med kunstnerisk intention og har til formål at udforske aktuelle og komplekse emner. Deres indhold kan være kontroversielt og udfordrende, men det er også en del af kunstens natur at udfordre normer og udforske forskellige aspekter af samfundet og kulturen herunder religion. Producentforeningen mener derfor, at det er under al kritik, at lovforslaget omfatter utilbørlig behandling i kunstnerisk øjemed.

Den kunstneriske frihed er en grundsten i den danske film-, tv- og spilbranche. Det er afgørende for Producentforeningen og vores medlemmer, at den kunstneriske frihed ikke indskrænkes, således at der opstår en usikker retsstilling om, hvorvidt det overhovedet er lovligt at behandle religiøse trossamfund og religiøse symboler i film-, tv- og spilproduktioner. Det er problematisk, at lovforslaget er formuleret så bredt og åbent for fortolkning, da det vil blive uoverskueligt for indholdsproducenter at skulle vurdere, hvornår en genstand er 'væsentlig' nok, eller om en vis brug kan anses som 'utilbørlig'.

Lovforslaget, som det foreligger, vil – hvis det vedtages – kunne skabe usikkerhed om, hvorvidt film som 'Adams æbler', 'Antichrist', og 'To verdner' vil kunne produceres i dag. Producentforeningen frygter dermed, at forbuddet kan skabe en selvcensurering, hvor producenter i samarbejde med andre kreative aktører ikke tør at anvende genstande og symboler fra religiøse

trossamfund til at fortælle vigtige og komplekse historier i frygt for eventuelle efterfølgende repressalier.

En vedtagelse af lovforslaget i sin nuværende form vil derfor få uoverskuelige konsekvenser for filmkunsten og dens evne til at sætte fokus på samfundsrelevante emner ved at udfordre normerne og udforske forskellige aspekter af vores samfund.

Producentforeningen vil derfor opfordre justitsministeren til ikke at fremsætte lovforslaget i sin nuværende form, da det vil være en indskrænkning af den kunstneriske frihed og samtidig kunne skabe en usikker retstilling for de danske indholdsproducenter på grund af lovforslagets brede ordlyd.

Producentforeningen stiller sig desuden undrende overfor, hvorfor ingen aktører inden for kulturlivet er blevet hørt i forbindelse med udformningen af lovforslaget.

Med venlig hilsen

Jørgen Ramskov

Direktør, Producentforeningen



Justitsministeriet
E-mail: jm@jm.dk

Sagsnummer: 2023 - 24389
Aktid.: 2578635
Sagsbeh.: SGV

Ribe, den 21. september 2023

Høringssvar til ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Justitsministeriet har den 25. august 2023 til alle stifter sendt en høring om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Lovgiver forslår, at der til straffelovens § 110e tilføjes stk. 2, som lyder således:

1. I § 110 e indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. På samme måde straffes den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds gør sig skyldig i utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan.«

Provsterne i Ribe Stift er gået fælles om et høringssvar:

Indledningsvis bør det præciseres, at hvis lovgiver ikke direkte vil tilkendegive, at det er hensynet til islam, der er begrundelsen for loven, så bør loven formuleres således, at det helt tydeligt fremgår, at loven udelukkende drejer sig om handlinger, der bringer rigets sikkerhed og forholdet til andre nationer i fare.

I betragtning af at stort set alle folkekirkens kirker har et eller flere krucifikser, hvoraf en del af dem indtager prægnante positioner i kirkerummet, findes det uheldigt, at lovforslaget fremstår, som om krucifikset alene har betydning i den katolske kirke.

Den foreslåede definition må på baggrund heraf frygtes at skabe en stor grad af uklarhed hos borgeren om, hvilke handlinger der eventuelt måtte være strafbelagte.

Vi mener, det er væsentligt, at eksempler der fremhæver noget, der hører kristendommen til, fjernes fra forslaget, da ingen af de nævnte eksempler bringer rigets sikkerhed eller forhold til andre nationer i fare.

Det teologiske aspekt

Set fra det teologiske synspunkt synes det problematisk at bakke op om at kriminalisere afbrænding af en bibel. Dels i hensynet til kirkens tradition for skønsomhed, og dels i hensynet til forståelsen af biblen.

Lovforslaget gør kirken og den kristne tro mindre end den er, og skal være. Kirkens tradition for tålsomhed og skønsomhed tages som gidsel i denne sag. Det er derfor uheldigt at bibelen bruges som eksempel i lovforslagets side 9, afsnit 5.

Folkekirken som Trossamfund

Det synes yderst uheldigt, at folkekirken som trossamfund tillægges en sensibilitet, som den ikke bør tillægges. Folkekirken sættes pludselig i en ramme, hvor det ikke er indholdet (ordet, vinen, oblaten, dåbsvandet) men papiret, sølvet, stenen eller hvad det nu måtte være, som tillægges en hellighed eo ipso, hvilket ikke er en del af vores tradition.

Om end nogen udfører hånende eller utilbørlige handlinger på bibler etc., der hører kirken og den kristne tro til (uanset hvor uappetitligt, utilbørligt eller forhånende det måtte være udtænkt), går der ikke skår af den tro, vi bekender.

Forbuddet mod at brænde, stikke eller tilsmudse noget der hører folkekirkens trosliv til, giver ingen mening. Tværtimod tillægger denne lov de personer, der måtte ønske at bryde loven, en magt som de pt ikke har. Nemlig magten til at blive anerkendt for at have forbrudt sig i forhold til folkekirken.

Folkekirken bør slet ikke fremstå som krænket part i en sag ved domstolene.

I 2017 ophævede lovgiver blasfemibestemmelse med den begrundelse, at blasfemibestemmelsen var en unødvendig indskrænkning af ytringsfriheden. Forslagsstillerne argumenterede dengang for, at lovgivning skal beskytte mennesker – ikke guder.

Kirkens rum og inventar nyder allerede en beskyttelse i medfør af straffelovens § 139 stk. 2.

Konklusion og alternativt forslag

Provsterne i Ribe Stift er af den opfattelse, at straffelovens § 110e ikke bør ændres som forslået af lovgiver. Med andre ord – så bør stk. 2 ikke tilføjes.

Alternativt forslår vi følgende ændring til forslagets stk. 2:

På samme måde straffes den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds gør sig skyldig i at foretage sig handlinger med religiøse artefakter, der vil bringe rigets sikkerhed og forholdet til andre nationer i fare.

På vegne af provsterne i Ribe Stift

Med venlig hilsen

Domprovst i Ribe Stift
Morten Fester Thaysen

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Søndergade 40
8840 Rødkærsbro

Mobil: 40 61 19 50
Telefax: 35 43 23 00

CVR-nr.: 30537610

rp@paludanadvokat.dk

Advokat Rasmus Paludan (L)

Sendt per e-post til: jm@jm.dk

Dato: 22. september 2023

Høringssvar til L 133 Forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Ved e-post af 25. august 2023 har Justitsministeriet anmodet om en række aktørers bemærkninger til ovennævnte lovforslag.

Jeg er ikke anmodet om bemærkninger, selvom jeg var beskikket forsvarer for den dansker, der i 2017 stod tiltalt for at have brændt en koran i sin have og derfor har været forsvarer i den eneste sag om koranafbrænding, som nogensinde er bragt for en dansk domstol. Derfor sender jeg alligevel mine bemærkninger.

1. Åbenlys overtrædelse af grundlovens § 77

I lovforslaget side 11, første spalte, sidste afsnit står:



“Bliver politiet således f.eks. i forbindelse med en demonstration opmærksomt på, at en person vil brænde en koran (eller en genstand, der fremstår som en koran), vil politiet kunne gribe ind og forhindre dette. Hvis de almindelige betingelser herfor er opfyldt, vil politiet kunne anholde den mistænkte og beslaglægge den religiøse genstand og udstyret, der skulle bruges til at antænde den.”

Grundlovens § 77 lyder:

“Enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde påny indføres.”

I dansk forfatningsret er grundlovens tekst kun en del af gældende ret, da der også er retspraksis og forfatningsretlig sædvane, som er med til at fastslå, hvad grundloven siger. § 77 er alment anerkendt som gældende alle typer ytringer, ikke kun skrift og tale. Derfor er det åbenlyst i strid med grundlovens § 77, når ministeren skriver, at politiet “vil kunne gribe ind og forhindre dette”, hvis politiet bemærker en person, som politiet tror vil brænde en koran eller andet. Det vil være “andre forebyggende forholdsregler” og er således i strid med grundloven.

2. Langt mere vidtrækkende end det oplyste formål

Ifølge ministeren skulle det oplyste formål være at forhindre terrorisme; og vrede fra fremmede magter. Det er som forsvarsadvokat min erfaring, at det at føje en voldsmand ikke fører til mindre vold, men til mere vold og tvang. Derfor kan jeg allerede af den grund på baggrund af min erhvervserfaring ikke anbefale denne lovændring. Kriminelle, der oplever, at vold virker, begår ikke mindre vold, men mere vold.

Selv, hvis man som minister åbenbart er bannerfører for indførelse af voldsmandens veto, så rækker den foreslåede lovændring langt videre, end hvad det oplyste formål kan begrunde. Den udenlandske vrede og terrorisme ses at være opstået, fordi danske borgere har afbrændt eller skænnet koraner foran muslimske landes ambassader. Derfor kunne man, hvis man vitterlig ønsker at indskrænke danskernes ytringsfrihed, eksempelvis indføre teksten “med forsæt til at forhåne fremmede nationer eller stater” i bestemmelsen, så bestemmelsen herefter lød:

»Stk. 2. På samme måde straffes den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds med forsæt til at forhåne fremmede nationer eller stater gør sig skyldig i utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan.«

Denne formulering svarer omtrent til, hvad der allerede er nævnt vedr. flag i straffelovens § 110 e, stk. 1.

Islam har medført en enorm og gennembrydende forandring af det danske samfund. Hensynet til udenrigspolitiske forhold, hvor ministeren ønsker at bøje sig, bør kunne tilgodeses med ovenstående tilføjelse, uden samtidig at berøve danske borgere retten til at kritisere enhver religion på den måde, som de selv finder bedst. Enhver fugl synger med sit næb. Dette også under hensyntagen til, at vores moderne samfund med stor velfærd og tryghed bl.a. hviler på



fundamentet skabt af Martin Luther og hans protestantiske aktivister, der bestemt ikke holdt sig tilbage fra utilbørligt at behandle genstande af væsentlig betydning for den katolske kirke.

3. Hvad er utilbørligt?

Definitionen af "utilbørligt" i lovforslaget er aldeles utilstrækkelig. Ud fra princippet i straffelovens § 1, så må domstolene vælge at tolke det strafferetlige område indskrænkende, hvis ikke lovgiver på bedre og mere uddybende vis kan redegøre for, hvad der er utilbørligt. Et af de få andre steder, hvor ordet "utilbørligt" står i loven, er i retsplejelovens § 49 om, at en dommer handler utilbørligt. Hvis domstolene skal læne sig op af praksis fra Den Særlige Klageret om, hvad "utilbørlig" adfærd er, så vil der stort set aldrig ske domfældelse. Den Særlige Klageret frifinder alle dommere med undtagelse af en håndfuld sager per år.

4. Hvad med særlige effekter?

Der findes genstande beregnet til film og teater, der har form som bøger, og som udspyr flammer fra toppen. Hvis en sådan pyroteknisk genstand bliver givet omslag fra en koran, så er det muligvis en genstand, der minder om en koran, men det kan vel næppe være en genstand, der behandles utilbørligt, når den blot gør, hvad dens funktion? Det vil så være en genstand, der ligner en brændende koran, men som ikke er en koran og faktisk heller ikke er noget som brænder. Det er uklart, om lovforslaget forholder sig til dette.

5. Hvad med genstande, der allerede er besudlet?

Det fremgår af lovforslaget, at det også vil være strafbart at behandle en allerede besudlet genstand utilbørligt. Altså må man som borger ikke stikke en kniv i en koran, som allerede er brændt halvt af. Det er dog uklart, om det er lovligt at stå med en halvbrændt koran i hånden og grine foran personer, der elsker at dræbe mennesker, der kritiserer islam. Det bør afklares, om man gerne må holde og fremvise allerede besudlede koraner for andre mennesker i offentligheden.

Konklusion

Ud fra min erfaring som forsvarsadvokat i 9 år, så er min anbefaling, at lovforslaget trækkes tilbage, fordi det er af så dårlig kvalitet, at det ikke kan danne grundlag for en lovbestemmelse, der vil have tilstrækkelig klarhed for Politiet, Anklagemyndigheden og Domstolene – for slet ikke at nævne, at det vil være totalt uigennemskueligt for borgeren!



Herudover ser jeg som nævnt, at lovforslaget overtræder grundlovens § 77, men herudover også EMRK art. 10 og andre internationale konventioner.

Med venlig hilsen

Rasmus Paludan
Advokat (L)



RETSPOLITISK FORENING

HØRINGSSVAR

Til Justitsministeriet

Forslag til Lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Modtaget ved høringsbrev af 25. august 2023 - med svarfrist 22. september 2023

Svar fremsendt pr. mail til strafferetskontoret@jm.dk

Retspolitisk Forening er overordnet positivt stemt over for lovforslaget, der ved indførelse af en ny stk. 2 til Straffelovens § 110 e, vil kriminalisere utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning.

Det er Foreningens opfattelse, at ytringsfrihed udgør en helt central værdi i et demokratisk retsstatssamfund, men også at ytringsfriheden ikke kan være absolut. Det er således efter grundlovens §77 lovgivers opgave nærmere at afgrænse indholdet af ytringsfriheden, hvor dette er nødvendigt af hensyn til andre væsentlige samfundsinteresser. Her kan det tilføjes, at der ifølge Ytringsfrihedskommissionen i forvejen eksisterer en meget lang række lovbestemte indskrænkninger af ytringsfriheden.¹

Dele af de ytringer, der søges kriminaliseret med lovforslaget var formentlig kriminaliseret indtil 2017, under den nu ophævede § 140 i straffeloven om blasfemi. Den med lovforslaget foreslåede ordning synes at være et snævrere indgreb i ytringsfriheden end den tidligere blasfemi-paragraf, idet den alene retter sig mod behandlingen af 'genstande med væsentlig religiøs betydning', og ikke generelt begrænser muligheden for at "drive spot med eller forhåne her i landet lovligt bestående religionssamfunds tros lærdomme eller gudsdyrkelse".²

Bortset fra retten til liv og forbuddet mod tortur har enhver rettighed begrænsninger, så der er plads til, at også andre borgere i samfundet end én selv kan nyde godt af deres respektive rettigheder. Derfor har Retspolitisk Forening i årevis efterlyst danske myndigheders nødvendige indsats mod misbrug af ytringsfriheden som skalkeskjul for koranabfrændinger og andre lignende voldsomme krænkelse af andre personer fra religiøse minoriteter. At der skal findes en balance, fremgår da også udtrykkeligt af formuleringen af rettighederne i den universelle og i den europæiske menneskerettighedserklæring, hvor rettigheden formuleres i stykke 1, og de nødvendige og legitime begrænsninger omhandles i stykke 2.

¹ Betænkning nr 1573 Ytringsfrihedens rammer og vilkår i Danmark, Bilag 1 s. 771 oversigt over indskrænkninger i ytringsfriheden i Danmark.

² Jf. formuleringen i den nu ophævede straffelovens § 140.

At det iflg. forslaget³ overlades domstolene nærmere at fortolke, hvorledes reglerne konkret skal administreres i praksis, er efter Retspolitisk Forenings opfattelse både nødvendigt og klogt, da det jo stemmer overens med princippet om statsmagtens tredeling. Forslaget kunne med fordel give anledning til igen at overveje, hvordan udarbejdelsen af en samlet antiracistisk handleplan kunne styrke minoriteters retstilling.

Om utilbørlighed

En del af den offentlige debat om forslaget synes at have drejet sig om ordet ”utilbørlighed”. Ordet har en vag og skønsmæssig karakter, hvilket principielt er uheldigt i formuleringen af straffelovsbestemmelser, der gerne skal være så klare og forudsigelige som muligt jf. også straffelovens §1.

Utilbørlighedsvurderinger er dog ikke ukendte for straffeloven, og forudsættes blandt andet også forudsat i bestemmelsen i §243 om psykisk vold og i bestemmelsen i §262 a stk. 1, nr. 5 om menneskehandel.

Det forudsættes, at vurderingen mellem strafbar og straffri adfærd nærmere foretages af domstolene. Det må her forudsættes, at domstolene men også politi- og anklagemyndighed anvender bestemmelsen klogt og med fornøden respekt for den danske tradition for satire og ikke-mindst religionskritik.

Det er i den forbindelse Retspolitisk Forenings opfattelse, at det med fordel allerede nu bør vedtages, at anvendelsen af loven underkastes en grundig evaluering efter en to- og fem-årig periode, således at eventuelle utilsigtede konsekvenser kan afdækkes og afbødes.

Klarheden i forarbejderne

Særlig ved fremsættelsen af et forslag om ændring af straffeloven, der rummer skønsmæssige begreber, er der behov for klare forarbejder. Der er efter foreningens opfattelse grundlag for kritik af en række punkter i forarbejderne.

Det fremgår således af forarbejderne punkt 5.1., at forslaget ikke rejser spørgsmål i forhold til Danmarks Grundlovs §77. Det er måske teknisk set rigtigt, at grundlovens §77 ikke i sig selv garanterer en materiel ytringsfrihed efter den statsretlige litteratur. Det er imidlertid i bedste fald forkert i værste fald vildledende, når det ikke nævnes, at der i den selvsamme juridiske litteratur er enighed om, at Grundlovens samlede forfatningsordning forudsætter en vidtgående politisk- og religiøs ytringsfrihed.

Punkt 5.1. bør derfor genskrives, således at der foretages en ordentlig gennemgang, af forslagets overensstemmelse med den grundlovssikrede ytringsfrihed og hensynene bag grundlovens §77.

Det fremgår af indledning til lovforslaget, og ikke mindst af placeringen i straffelovens kapitel 12 om forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed, at bestemmelsen primært indføres af hensyn til Danmarks nationale sikkerhed. I forbindelse med forslagets pkt. 5.2. om overensstemmelsen med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10, lægges

³ Forslagets s. 19.

der imidlertid vægt på, at forslaget beskytter en gruppe mod udtalelser, der kan være unødigt krænkende eller sårende.

Retspolitisk Forening vil således påpege, at der ikke er fuld overensstemmelse mellem de argumenter om national sikkerhed, der bruges ved præsentationen af forslaget og de argumenter, der benyttes i forbindelse med den retlige vurdering af forslagets overensstemmelse med EMRK artikel 10. Det er efter foreningens opfattelse uhensigtsmæssigt.

Hvis forslaget alene indføres af hensyn til den nationale sikkerhed, bør EMRK-vurderingen og herunder proportionalitetsvurderingen efter EMRK være en afvejning mellem ytringsfrihed og national sikkerhed og ikke en afvejning mellem ytringsfrihed og hensynet til religiøse gruppers stilling.

En væsentlig kritik af lovforslaget er derfor, at forarbejdet ikke er grundigt nok. Retspolitisk Forening peger på, at man burde have gjort meget mere ud af at få belyst formålet med og konsekvenserne af en sådan lovgivning. For der er vigtige hensyn på spil, og en for retsstaten helt fundamental afvejning mellem beskyttelsen af ytringsfriheden på den ene side og beskyttelsen af religiøse mindretal på den anden side.

Sikkerhedsrisikoen synes, udover signalværdien til udlandet, derimod ikke at holde som argument. Hvilket måske kan forklare, at det heller ikke benyttes i EMRK-afvejningen. Efter politiloven kan myndighederne allerede udstede påbud til enkeltpersoner, og forsamlinger kan helt forbydes eller opløses af sikkerhedsmæssige årsager. Det er hjemler, som politiet allerede benytter aktivt i forbindelse med mange demonstrationer.

Påtalekompetencen hos Justitsministeren

Det er positivt efter Foreningens opfattelse, at politiet vil kunne anvende bestemmelsen uden statsadvokaten eller PET's godkendelse. Det bør dog overvejes kraftigt om ikke, bestemmelsen helt skal undtages fra straffelovens § 110 f, hvorefter Justitsministeren har påtalekompetencen.

Justitsministeren har påtalekompetencen i sager om angreb på statens selvstændighed og sikkerhed ud fra en forståelse af disse sagers meget alvorlige karakter. Da der imidlertid efter den nye bestemmelse er tale om sager af mindre strafværdighed (bøde i førstegangstilfælde), er det uhensigtsmæssigt og i strid med formålet med § 110 f, at påtalekompetencen ligger hos Justitsministeren.

Om ikke andet bør ministeriet redegøre klart for deres overvejelser om, hvorfor Justitsministeren bør have påtalekompetencen i sådanne sager.

Især da det risikerer at medføre, at sager om overtrædelse af bestemmelsen, der i forvejen ofte vil have en politisk komponent unødigt, får en yderligere politisk komponent, der kan bruges til at rejse tvivl, om tiltalens legitimitet. Det er således næppe hensigtsmæssigt, at et konkret anklageskrift mod fx en partileder fra et højreekstremt parti formelt kommer fra Justitsministeren.

Om forslagets fremsættelse

Det fremgår af forslaget, at regeringen forbeholder sig retten til at fremsætte forslaget i Folketinget inden høringsfristens udløb. Dette vil uagtet omstændighederne være meget uheldigt efter Retspolitisk Forenings opfattelse. Det er vigtigt i et demokratisk samfund, at særligt forslag som det foreliggende, efter hvilket der gøres indgreb i grundlæggende rettigheder, gøres til genstand for grundig offentlig debat og ikke hastes igennem.

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Sendt per e-post til: jm@jm.dk

22. september 2023

Høringssvar til L 133 Forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Ved e-post af 25. august 2023 har Justitsministeriet anmodet om en række aktørers bemærkninger til ovennævnte lovforslag.

Sankt Jakob Maurerdræberens Kirke er ikke bedt om bemærkninger, men da vi siden 2020 har været etableret som trossamfund i Danmark, så sender vi kort vores bemærkninger alligevel.

1. Det er vores guddommelige pligt at brænde koranen

Lovforslaget strider mod religionsfriheden, da det i vores religion er en religiøs pligt at tage afstand fra seksuelt misbrug af børn. Da Islam hylder den pædofile beskidte voldtægtsmand Muhammed, der voldtog den 9-årige pige Aisha, så er det være guddommelige og religiøse pligt offentligt at brænde og besudle koranen og håne den så meget vi kan. Ellers kan det være, at vi ikke kommer i himlen.

2. Lars Løkke Rasmussen behandler en religiøs genstand med stor betydning utilbørligt hver dag

Vi anerkender det åbenlyse religiøse faktum, at Lars Løkke Rasmussen er en ond dæmon, som er blevet sendt af Satan for at ødelægge det danske folk. Enhver genstand, som bliver brændt af dæmoner, er særdeles hellig for os! Derfor er cigaretter utroligt hellige for os, når Lars Løkke tænder ild til dem. Dette gælder i særlig grad, hvis han gør det ved eller

i Folketinget eller Udenrigsministeriet, da der også er mange andre dæmoner netop disse steder. At en dæmon tænder ild til en genstand – som de hellige cigaretter – er utroligt utilbørligt for os!

Især taget i betragtning, at han med sin mund omslutter denne fallos i en art oral erotisk manifestation, hvilket åbenlyst er en grov krænkelse ikke kun af den maskuline dyd hos rene dydige kyske mænd, men især af vores religion, vores gud, faderen, sønnen Jesus og Helligånden, men også i særlig grad af apostlen Paulus og hans lærdomme i Romerbrevet.

Vi håber derfor, at Lars Løkke Rasmussen bliver idømt 2 års fængsel, hver gang han tænder ild til en cigaret, og hvis han først bliver tiltalt efter han har røget 20 cigaretter, så må det være 40 år i fængsel for den usle dæmon!

Vi forbliver i vor hellighed og herlighed
Danmarks Primat, Metropolitan i København, Ærkebiskop i Ribe
af guds nåde herrens ydmyge tjener

RASMUS

Svendborg, 20.9.2023



Høringssvar til Justitsministeriet– att. Strafferetskontoret

Vedr.: Forslag § 110 e, stk. 2:

»På samme måde straffes den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds gør sig skyldig i utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan.«

Vi tror på, at ingen bør ringeagte andre religioner og trosretninger. De bør alle respekteres og anerkendes som gyldige veje til det Guddommelige. Derudover ønsker vi ikke at tage stilling til den eventuelle retsmæssige forfølgelse.

På vegne af Sathya Sai International Organisation Danmark

Michael C. Enequist

SGI-Danmark (Soka Gakkai International-Danmark)
A.F. Kriegers Vej 3
2100 København Ø

København 20. september 2023

Udtalelse om forslag til ændring af straffeloven –

Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund.

Til Justitsministeriet - Strafferetskontoret

Tak for anmodningen om en udtalelse.

Undertegnede trossamfund SGI-Danmark er enige med regeringen, som det er formuleret i lovforslagets indledning:

"....ser ytringsfriheden som en af grundpillerne i det danske demokrati.....mener imidlertid ikke, at koranafbrændingerne har større værdi som ytring end udtalelser, der f.eks. forhåner eller nedværdiger en gruppe af personer på grund af sin race eller seksuelle orientering, eller lignende udtalelser, som allerede er strafbare."

Vi mener at lovforslaget som det fremstår rammer for bredt, og at det i sin formulering rækker ud over grænserne for den nødvendige indsats i forhold til Danmarks og vores ligesindedes interesser i verden. Det vil bl.a. kunne afstedkomme unødvendige bekostelige indsatser både økonomisk, i opmærksomhed og energi, som ikke er formålstjenligt.

Desuden vil utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund i de fleste tilfælde, når vi ser ud over alle trossamfund i Danmark i de fleste tilfælde ikke have væsentlig betydning for det aktuelle terror-trusselsbillede her i landet.

Derimod vil det kunne begrænse retten til at udtrykke kritik af religioner på forskellige måder. Vi mener ikke, at genindførelse af en blasfemi-paragraf eller lignende er i SGI-Danmarks interesse eller et behov, vi har som trossamfund.

I stedet foreslås det, at man anvender, tydeliggør og/eller styrker en lovgivning, der kan modvirke og evt. straffe handlinger, der tilskynder til religiøst had og/eller forstyrrelse af den offentlige orden.

Ytringsfriheden er en grundpille og skal samtidig bruges med ansvar og øje for konsekvenser af dens anvendelse, både på hjemmebanen i Danmark og i en verden, hvor informationer og billeder spredes lynhurtigt.

Soka Gakkais og SGI-Danmarks charter (som har 10 formål og principper) indeholder blandt andet følgende:

1. Soka Gakkai vil respektere og promovere frihed i tanke, overbevisning og religion.
2. Soka Gakkai vil baseret på den buddhistiske ånd om tolerance respektere andre religioner og filosofiske traditioner og engagere sig i dialog og samarbejde med dem for at løse menneskehedens grundlæggende problemer.

&

7. Soka Gakkai vil beskytte og promovere menneskerettighederne. Vi vil ikke diskriminere noget menneske, og vi vil gå imod enhver form for diskrimination. Vi vil bidrage til lige rettigheder for alle køn og arbejde for kvinders ligeret.
8. Soka Gakkai vil respektere kulturel forskellighed og fremme kulturel udveksling for derigennem at bidrage til gensidig forståelse og samarbejde mellem verdens forskellige folk.

Vi lægger med andre ord endnu større vægt på, at gensidig respekt, dialog og samarbejde på tværs af alle typer forskelligheder er vejen frem for alle holdbare løsninger nu og i fremtiden.

Med venlig hilsen
SGI-Danmark



SOS Racisme, Danmark
Nørre Allé 7
2200 København N.
sos@sosracisme.dk
www.sosracisme.dk

København d. 20. september 2023

SOS Racismes høringssvar vedr.: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Til Strafferetskontoret, strafferetskontoret@jm.dk

Selv om SOS Racisme ikke står på høringslisten, afgiver vi her høringssvar på regeringens lovforslag på Høringsportalen inden fristen udløber 22. september.

Vi er grundlæggende glade for lovforslaget, og har ikke kunnet forstå, hvorfor man ikke tidligere har fremsat det eller noget lignende før –eller har genindført blasfemiparagraffen.

Vi sendte d. 18. august vores forslag til at komme problematikken med aggressive forhånelser af bestemte religioner og religiøse samfund gennem bl.a. koranafbrændinger til livs i et åbent brev til formændene for de tre regeringspartier og til Justitsministeren:

1. Det nemmeste og hurtigste er at genindføre blasfemiparagraffen med samme ordlyd, som da den blev fjernet i 2017, men med tilføjelse af en "solnedgangsklausul" efter 2 år, og til den tid at have lavet en tidssvarende formulering af den,

Eller:

alternativt en nyaffattelse, der beskytter trossamfund i Danmark og deres helligste skrifter, symboler og genstande som fx kors mod forhånelse og afbrænding, indsat som stk. 2 i racismeparagraffen.

Racismeparagraffen, Straffelovens § 266 B med et nyt stk. 2 indsat, bliver så:

- § 266 b. Den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro eller sit handicap eller på grund af den pågældende gruppes seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskaraktistika, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.
- Stk. 2: Den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds, afbrænder eller på anden måde groft forhåner et trossamfunds helligskrifter, symboler eller hellige genstande, hvorved trossamfundet trues, forhånes eller nedværdiges på grund af deres tro, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.
- Stk. 3. Ved straffens udmåling skal det betragtes som en særligt skærpende omstændighed, at forholdet har karakter af propagandavirksomhed.

Ved at placere paragraffen i straffeloven i forbindelse med racismeparagraffen, fremstår den, som at dens formål er at beskytte muslimske og andre religiøse samfund i Danmark imod hetz og forhånelse, og undgå at sætte befolkningsgrupper i landet op imod hinanden på grund af deres tro; - og det er det, der er brug for!

Regeringen har foreslået, at paragraffen formuleres og indsættes i straffelovens Kapitel 12, om Landsforræderi som § 110 e, stk. 2:

»På samme måde straffes den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds gør sig skyldig i utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan.«

”Utilbørlig behandling” er i lovforslaget eksemplificeret ved:

”afbrænding, tilsøling, og at der f.eks. trampes på eller sparkes til genstanden, eller at genstanden ødelægges ved f.eks. at rive i genstanden, klippe heri eller lignende. Den vil også omfatte tilfælde, hvor genstanden stikkes i med en kniv”.

”Bestemmelsen vil finde anvendelse, selv om den utilbørlige behandling af genstanden finder sted i f.eks. kunstnerisk eller politisk øjemed”.

SOS Racisme synes umiddelbart, at der er tale om en god afgrænsning, men mener at afbrænding af kors også bør inkluderes og fx nævnes direkte i en vejledning eller lignende.

SOS Racisme synes, det er særlig vigtigt, at politiet efter lovforslaget skal gribe ind, for at bringe det strafbare forhold til ophør:

”Hvis politiet måtte blive opmærksomt på, at en overtrædelse af den foreslåede bestemmelse er i gang med at blive begået eller vil blive begået, vil politiet kunne gribe ind og bringe det strafbare forhold til ophør, jf. de almindelige regler herom i politiloven og retsplejeloven. Det gælder også, selv om overtrædelsen måtte finde sted i forbindelse med en demonstration. Bliver politiet således f.eks. i forbindelse med en demonstration opmærksomt på, at en person vil brænde en koran (eller en genstand, der fremstår som en koran), vil politiet kunne gribe ind og forhindre dette. Hvis de almindelige betingelser herfor er opfyldt, vil politiet kunne anholde den mistænkte og beslaglægge den religiøse genstand og udstyret, der skulle bruges til at antænde den”.

Ved at placere det under racismeparagraffen vil det fremgå mere tydeligt, at paragraffens formål er at beskytte alle – inklusive minoriteterne - mod racisme og andre former for had, diskrimination og religiøse fobier såsom islamofobi. Når paragraffen i det fremsatte lovforslag står i *straffelovens kapitel 12 om Landsforræderi og andre forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed*, peger det mere hen på, at Danmark indfører paragraffen for at beskytte sig selv mod kritik fra andre lande og mod terror. Men selv om det er årsagen til, at regeringen har taget det op nu og ønsker det hurtigt behandlet, er vores bud dog, at paragraffen på sigt kan få større værdi og betydning, ved en markering af, at Danmark nu vil gøre op med diskrimination, hadforbrydelser, racisme og nedværdigelse af religiøse mindretal.

I lovforslaget hedder det videre:

”Efter de nuværende retningslinjer har Politiets Efterretningstjeneste (PET) i samarbejde med statsadvokaten kompetencen til at vurdere, om der skal ske sigtelse for overtrædelse af bl.a. bestemmelserne i straffelovens 12. kapitel”.

Samtidig hermed vil der kun være tale om offentlig påtale, hvis justitsministeren efter en anklagefaglig indstilling er enig i det, da det næste litra i paragraffen lyder:

”§ 110 f. De i dette kapitel omhandlede forbrydelser er i alle tilfælde genstand for offentlig påtale, der sker efter justitsministerens påbud”. Her mener vi ligesom Retspolitisk Forening, at det er skudt over målet, og at det måske er bedre at overlade det til anklagemyndigheden eller PET og anklagemyndigheden.

Efter SOS Racismes mening er det vigtigste at sikre, at sådanne demonstrationer med forhånelser og koranafbrændinger ikke mere finder sted i Danmark, og slet ikke under politibeskyttelse. Både af hensyn til religiøse samfund og religionsfriheden og for at forebygge forfølgelse af folk på grund af deres religion eller tro, og forebygge fjendskab mellem folk fra forskellige religioner på grund af deres tro. Det er derfor vigtigt, at en demonstration afbrydes eller ikke tillades, hvis den forhåner en religion – uanset om det foregår ved en begravelse, på en religiøs helligdag, foran en ambassade, foran en skole, i et boligområde med mange unge med minoritetsbaggrund eller et andet sted, når hensigten er offentlig udbredelse af forhånelser af trossamfund og deres hellige skrifter og genstande. Og at – såfremt de finder sted, - at de afbrydes og den ansvarlige for demonstranten anholdes, så han ikke kan gennemføre sit forehavende.

Danske muslimer har hidtil været udsat for mange voldsomme forhånelser – ikke kun med koranafbrændinger og forhånelser af koranen og islam, men også med nedladende og forhånende udtalelser og trusler mod dem, der er fremmødt ved demonstrationer, hvor koraner afbrændes, og mod muslimer i al almindelighed. Ved mange demonstrationer blev alt filmet og lagt på internettet som små propagandafilms for Paludan. Aktuelt er andre grupper også gået i gang, med koranafbrændinger. Paludan forsøgte at provokere tilstedeværende muslimer til handlinger, som at tage koranen fra ham for at sikre den mod afbrænding eller mod at blive kastet med, eller mod anden utilbørlig omgang, som han ofte havde proklameret forud. Formålet med disse provokationer var at ophidse tilskuerne til at gøre noget ulovligt, så politiet kunne retsforfølge dem. Demonstrationerne har således haft til formål at ophidse befolkningsgrupper mod hinanden, og forstyrre den offentlige orden mest muligt, så pressen ville skrive om dem, og udbrede had til muslimer; samt at samle vælgererklæringer og støtte fra antimuslimske, fremmedfjendtlige og racistiske personer i Danmark.

Aktuelt er det retslige resultat af stribevis af Paludans koranafbrændinger mv., at Paludan har fået en betinget dom for overtrædelser af racismeparagraffen, mens en handling hos en person med minoritetsbaggrund ved bare én af demonstrationerne, ofte har været nok til at udløse en ubetinget fængselsstraf, også hvis handlingens formål var at beskytte koranen mod afbrænding.

Paludans mange demonstrationer har kostet samfundet dyrt. Dels i direkte udgifter til politi, ved et kæmpemæssigt politiopbud på Palmesøndag 2019 i København, og til SKP-folk og politifolk, der forsøger at tale etniske mindretal fra overhovedet at møde op ved Paludans provokationer, og som ofte kommer til stede for at beskytte mindretallene mod at svare igen på provokationerne.

Endnu alvorligere har det været indadtil i Danmark, at der sås mistillid til, om regeringen overhovedet ville beskytte den grundlovsfæstede religionsfrihed og beskytte etniske og religiøse minoriteter i Danmark. Eksternt har det svækket Danmarks omdømme i udlandet og øget risikoen for terror. At minoriteterne og mange islamiske lande har mistet tilliden til Danmark, skyldes bl.a. at politiet reelt har muliggjort og forsvaret Paludans demonstrationer; uden politibeskyttelse ville Paludan ikke have kunnet gennemføre dem.

Man kan ikke hævde, at politibeskyttelsen af Paludan reelt har beskyttet ytringsfriheden. Et eksempel er Krystalnatsarrangementet på Kultorvet i København den 9. november 2019, hvor Krystalnatsinitiativet: den jødiske organisation New Outlook sammen med blandt andet SOS Racisme og andre antiracistiske organisationer og fagbevægelsen mindedes ofrene for Krystalnatten med sange, musik, digte og taler mod racisme og diskrimination, for at en ny Krystalnat aldrig igen skal finde sted. Paludan havde af politiet fået tilladelse til at demonstrere i et hjørne af pladsen ved Krystalnatsinitiativets arrangement, og udsendte høj

musik og tale for at sabotere vores arrangement. Det gjorde det næsten umuligt at høre talen fra en person fra det jødiske samfund om egne oplevelser omkring Krystalnatten i 1938, og at høre andre taler, digtoplæsning og musik fra scenen. Det fortsatte, selv om vi bad politiet omkring Paludan, om at stoppe ham i at sabotere vores arrangement - eller i det mindste skrue ned for lyden, så den ikke generede. Vi opfattede hele scenariet som et udtryk for regeringens manglende beskyttelse af vores ytringsfrihed, og manglende beskyttelse af Danmark mod racisme.

Andre eksempler har været, at beboerne i de boligområder, Paludan har demonstreret i, ofte er blevet generet direkte af Paludan og har følt sig truet og diskrimineret af hans nedværdigende ytringer.

Det har været diskuteret om man med et forbud mod afbrænding af koraner og andre helligskrifter stækker ytringsfriheden. Denne måde at ytre sig på, kan mest ses som fremvisning, evt. en handling, evt. en følelsesmæssig handling, der nedgør helligskriftet, men som oftest ikke er forbundet med en kritik eller diskussion af indholdet, men tværtimod med groft nedsættende bemærkninger om muslimer. Brænder man en koran eller et andet helligskrift af, brænder man alle de ord, der står i skriftet, uden at præcisere, hvad man er imod; man udviser en magt, måske endda en følelse – eller man udfører handlingen for at få magt, som ved andre former for mobning.

I SOS Racisme ser vi det, på den måde, som det især er kommet til udtryk i Danmark, som en propaganda for had, og som mobning, der skal såre islam og muslimer, vise disrespekt for dem og for deres tro, og fortælle dem, at de er mindreværdige og at ingen vil beskytte dem. Og på det seneste som en provokation over for fremmede lande, i den hensigt at skabe splid og øge landenes mistillid til Danmark, og øge risikoen for terrorhandlinger mod Danmark.

Konklusion:

SOS Racisme påskønner, at regeringen har fremsat lovforslaget om "Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund", og er stort set enige i formuleringen af lovforslaget. Uanset hvor det kommer til at stå i straffeloven: som regeringen har foreslået i forbindelse med landsforræderi og forholdet til fremmede magter, eller som SOS Racisme har foreslået i forbindelse med trusler og racismeparagraffen,

- så er det vigtigste, at lovforslaget kommer til at virke, og at paragraffen bliver brugt, hver gang der er brug for den! Så at den reelt vil forebygge fremtidige afbrændinger eller anden utilbørlig behandling af koranen og andre helligskrifter og genstande af væsentlig betydning for et trossamfund.

Så Danmark viser, at det ønsker at leve op til grundlovens bestemmelse om religionsfrihed, og at det fra nu af ikke mere vil beskytte handlinger til mobning og opildning til had mod bestemte religiøse grupper som værende ubetinget omfattet af ytringsfriheden.

For SOS Racisme, Danmark,
Anne Nielsen,
medlem af Koordinationsudvalget

Fredag d. 22. sept. 2023

Uopfordret høringsvar vedr. Forslag til Lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Det aktuelle forslag til ændring af straffeloven vil gøre det strafbart, hvis man "offentligt eller med forsæt til udbredelse til en videre kreds gør sig skyldig i utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan". Af lovbemærkningerne fremgår, at "bestemmelsen vil finde anvendelse, selvom den utilbørlige behandling af genstanden finder sted i f.eks. kunstnerisk eller politisk øjemed".

Den påtænkte bestemmelse giver Bestyrelsen i Statens Kunstfond anledning til bekymring for den kunstneriske ytringsfrihed.

Vi er bekymrede for, at kunstnere, kunstproducenter og kunstformidlere med vedtagelse af lovforslaget vil begrænse sig i deres kunstneriske udtryk og virkemidler for ikke at komme i konflikt med loven. Det vil i så fald være hæmmende for den kunstneriske proces og for kunstneres mod til at behandle kontroversielle emner i deres kunst.

Det fremgår af lovbemærkningerne, at bestemmelsen ikke vil omfatte "afbildninger, gengivelser eller imitationer af genstande med væsentlig religiøs betydning i form af eksempelvis tegninger, malerier, billeder og modeller eller lignende, medmindre der er tale om en imitation eller lignende, som det ikke umiddelbart er muligt at skelne fra selve genstanden med væsentlig religiøs betydning". Det er vores vurdering, at denne formulering ikke tager højde for de mange måder, som kunsten udfolder sig på i dag.

Kunstens rolle i samfundet

Statens Kunstfond kernefortælling lyder:

"Kunsten er et spejl, vi holder op for os selv. Som individer og som samfund. Kunsten viser os vores historie, vores nutid og fremtid. Den åbner vores øjne for det skønne og det hæslige, ophæver grænser mellem fantasi og virkelighed, varmer vores hjerter, forskrækker og trøster os. Kunsten fører os sammen og viser os det, der er anderledes end os selv."

Og videre at:

"På denne måde spiller kunsten også en vigtig demokratisk rolle. Kunsten minder os om, at vi alle har noget at fortælle. At vi alle har gavn af at lytte til hinanden. At være åbne og sætte os i andres sted. At vi er et samfund med plads til både ligheder og forskelle, konflikt og enighed."

For Statens Kunstfond er det vigtigt at kunsten til alle tider har mulighed for at beskæftige sig med samtidens store spørgsmål.

Med venlig hilsen

Gitta Malling
Bestyrelsesleder for Statens Kunstfond

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Sendt per e-post til: jm@jm.dk

22. september 2023

Høringssvar til L 133 Forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Ved e-post af 25. august 2023 har Justitsministeriet anmodet om en række aktørers bemærkninger til ovennævnte lovforslag.

Stram Kurs er ikke anmodet om bemærkninger, selvom Stram Kurs uden sidestykke både i Danmark og verden er det politiske parti, der er mest kendt for bl.a. at udøve islamkritik ved at brænde eller besudle koranen. Derfor sender jeg på vegne af Stram Kurs mine bemærkninger.

Orientering om forholdene i Danmark

Jeg har som partileder for Stram Kurs brændt koranen 4 dage i offentligheden i 2023:

1. Den 27. januar 2023 til demonstrationer alene foran Islamisk Trossamfund, Tyrkiets ambassade og den russiske residens
2. Den 3. februar 2023 til demonstration alene foran Islamisk Trossamfund, hvor jeg mod min vilje blev kørt væk af PET og nægtet yderligere demonstrationer samme dag og alle andre dage siden da.
3. Den 4. marts 2023 til en manifestation af få minutters varighed foran Storbritanniens ambassade, hvor jeg blev filmet af en ven.
4. Den 16. juni 2023 stående i vandet ud for Sandvig på Bornholm.

Herudover har jeg brændt dele af en koran i privat sammenhæng til videooptagelse cirka 3 gange i 2023.

At det forholder sig sådan skyldes, at PET og Politiet har forbudt mig eller forhindret mig i at kritisere islam offentligt ved at brænde koranen.

Allerede inden disse forhold, som er opstået som en konsekvens af muslimers reaktion på min lovlige demonstration den 21. januar 2023 foran Tyrkiets ambassade i Stockholm, så var koranafbrænding i Danmark og til dels også i Sverige en metode, som gennem myndighedsmisbrug og grov forbrydelse i offentlig tjeneste, havde mistet det meste af sin hensigt.

Hensigten med at besudle eller brænde en koran er bl.a. at lade alle muslimer vise, at de er fredelige folk, der ligesom kristne og alle andre religiøse kan reagere med ro og fred på kritik af deres religion.

Det er rigtigt, at der i årene 2020 og frem blev oplevet mildere reaktion på koranafbrænding i Danmark end tidligere. Det vil jeg gerne forklare.

Over 99 % af muslimer i Danmark er ikke etniske danskere, men tværtimod fremmede, der stammer fra fjerne lande og muligvis har dansk pas, selvom det er en dårlig vittighed. Der er tale om fremmede, der bekender sig til en religion, der hader ikke-muslimer. Disse mennesker er religiøst og kulturelt så langt fra os, som man kan forestille sig. De fleste er dog gode til at skjule det, men det er sådan set også, hvad koranen siger, at de skal gøre.

Nogen har påstået, at muslimer i Danmark har lært at ignorere Stram Kurs og mine afbrændinger af koranen, og at dette er årsagen til, at jeg er stoppet.

Begge dele er usandt. Jeg er slet ikke stoppet, men midlertidigt forhindret.

Men koranafbrændingerne mangler ikke reaktioner, fordi muslimer i Danmark har lært at ignorere dem. **Reaktionerne udebliver, fordi dansk politi har lært at ignorere loven!**

Det har været en proces, hvor dansk politi løbende har misbrugt politiloven til totalt at forhindre mig og partiet at demonstrere og skænde koranen de steder, hvor muslimer bor. Det tydeligste eksempel på dette var efter terrorhandlingen og mordforsøget på mig den 5. juni 2020, hvor en muslim forsøgte at dræbe mig med en kniv i Digterparken i Aarhus. Han blev skudt i benet af politiet, men fik en behandlingsdom og blev kort efter sluppet fri. Han blev ikke udvist. Dansk politi, anklagemyndighed og domstole tolker loven på én måde mod fredelige danskere (meget strengt) og på en anden måde mod dømte muslimer (meget mildt).

Efter 5. juni 2020 har det med en enkelt undtagelse været umuligt at demonstrere i Aarhus Vest, som udgør den største og værste muslimske ghetto i Danmark. Jeg fik dog en gang lov til at demonstrere i 15 minutter kl. 04.00 om natten på betingelse af, at jeg ikke fortalte om demonstrationen i forvejen.

Lignende forhold gør sig gældende de øvrige steder i landet, f.eks.:

- Bøgeparken i Vollsmose er ALTID blevet nægtet med undtagelse af en enkelt dag under valgkampen i 2019, hvor jeg blev kørt frem i PET's pansrede bil, men måtte køre igen, fordi beboerne havde bevæbnet sig med køller og kæppe. Fyns Politi sigtede ikke nogen af disse volds mænd, men valgte at tvinge mig til at køre væk. Af alle politikredse i Danmark er det svært at se, om Fyns Politi eller Østjyllands Politi er mest til grin.

- Skovparken i Kolding nægtes kategorisk undtagen 1 gang i 2019
- Korsbærparken i Fredericia er altid nægtet
- Ringparken i Slagelse er undtagen 1 gang i 2018 altid nægtet
- Motalavej i Korsør er undtagen 1 gang i 2018 altid nægtet
- Stengårdsvej i Esbjerg er altid nægtet
- Undtagen ovennævnte natdemo på 15 minutter, så er alle ghettoer i Aarhus Vest altid kategorisk nægtet. Faktisk er strategien fra Østjyllands Politi at chikanere mig så meget, at jeg holder mig helt væk fra Aarhus. Det er lykkedes.
- Midt på Blågårds Plads er altid nægtet bortset fra 14. april 2019, hvor det gik rigtigt skidt.
- Centralt på Christiania er altid nægtet.
- Inde i Mjølnerparken er altid nægtet og tæt på Mjølnerparken nægtes på den måde, at politiet trækker sig, så snart de møder modstand.
- Foran moskeen i Skive er altid nægtet

Herudover kan jeg slet ikke færdes disse steder, uanset om jeg vil brænde en koran eller bare gå en tur. PET vil nemlig ikke beskytte mig disse steder. Ofte, fordi de lokale politikredse ikke vil bistå PET. Dette sås bl.a. i 2020, hvor jeg og alt politi 2 dage blev jagtet væk af muslimer i biler, selvom det eneste, jeg havde gjort, var at stå roligt på parkeringspladsen ved City Vest i Gellerupparken i Aarhus. Det er tydeligt, hvem der bestemmer i Gellerupparken. Det er ikke politiet.

Man kan selvfølgelig klage over disse ulovlige afgørelser, men at klage til Rigspolitiet er som at skyde en rumraket ind i et sort hul. Intet kommer ud. Sagsbehandlingstiden er årevis og resultatet bliver alligevel det samme.

Derfor er det slet ikke nødvendigt at vedtage ny lov: politiets kriminalitet har allerede forhindret, at muslimer i disse områder igen kan vise, hvor fredelige, de er. Jeg ser ikke politiet som en medspiller. Jeg ser politiet som en kujonagtig aktør uden et gran af ære, som medvirker aktivt til at islamisere Danmark. En komplet uduelig og latterlig myndighed, der aktivt prøver at skjule, at de ikke har nogen kontrol, og som med glæde går amok i voldsorgie på fredelige danskere, men som bøjer nakken og lægger sig på knæ for muslimske bandekriminelle.

Min opfattelse bygger på min erfaring med politiet siden partiets stiftelse den 15. juli 2017, men også før det. Min opfattelse bygger også på, at jeg kan sammenligne med personlige erfaringer med politiet i Sverige, Norge, USA, Canada, Aserbajdsjan, Tjekkiet, Ungarn, Polen, Tyskland, Frankrig, Holland m.fl.

Jeg er klar over, at min sprogbrug kan virke stærk og overraskende – måske endda overvældende? – men det danske sprog indeholder desværre ikke tilstrækkeligt stærke gloser til, at jeg i fuldt ud tilstrækkeligt omfang kan give udtryk for den ringe agtelse og afsky, jeg har for dansk politi. Jeg har oven for skitseret årsagen. Når man som jeg er tilhænger af at loven, især grundloven, skal overholdes, så er det ubærligt, at man oplever kriminelle i uniformer begår grov kriminalitet, men at stort set ingen af ens landsmænd har opdaget, at det sker. Det livsvilkår kan være svært at håndtere for enhver.

At jeg heldigvis har et godt personligt samarbejde med livvagter i PET – som faktisk er uden skyld i, hvad deres chefer beslutter af tåbeligheder – ændrer ikke på min afsky for chefer i politiet og for de mange betjente, som blindt medvirker til landets undergang.

Det hjælper heller ikke, at Rigspolitichefen bryder loven og får lov at fortsætte alligevel. Hvilket signal sender det ikke til resten af cheferne i politiet?

Indstilling til lovforslaget

Jeg kan på egne og partiets vegne kategorisk udtale mig imod lovforslaget, da det yderligere vil begrænse den helt rimelige kritik af islam, som foregår og bør foregå i Danmark.

Man kan vel også stille muslimer disse spørgsmål:

- Har I overvejet, hvorfor ingen gider brænde hellige tekster fra andre religioner?
- Kunne det være, fordi indholdet i koranen er særligt dumt?
- Kunne det være, fordi mange muslimer reagerer på en helt utilstedelig måde på kritik af deres religion?

Den muslimske profet Muhammed giftede sig med pigen Aisha, da hun var 6 år gammel. Han havde første gang samleje med hende, da hun var 9 år gammel. Altså var han pædofil. Ifølge islam er Muhammed det mest perfekte menneske, der har levet og nogensinde vil leve. Det er alle muslimerne faste tro.

Kunne det være, at vi danskere gerne vil tage afstand fra en bog, der hylder en pædofil som Muhammed?

Det tror jeg bestemt, at næsten alle danskere gerne vil. De fleste tør bare ikke. Det forstår jeg godt!

Med venlig hilsen

Rasmus Paludan

Til
Justitsministeriet
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Nærum den 22. september 2023

**Vedr. Udtalelse om forslag til ændring af straffeloven
(Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)
Sagsnr.: 2023-10-1123 - Dok.: 2951608**

Tak for anledningen til at give nogle bemærkninger til det påtænkte lovtiltag. Adventistkirken anerkender, at der er behov for at skabe ro og orden i samfundet, at staten må tage vare på rigets sikkerhed samt lægge en dæmper på hadske handlinger rettet mod diverse mindretal herunder religiøse mindretal.

I 2017 blev den såkaldte blasfemiparagraf afskaffet. Som den konkret var formuleret i en dansk kontekst, var hensigten at sætte en grænse for hvor stærkt en religiøs gruppe skulle kunne forhånes. I mange lande er der blasfemiparagraffer, der har en anden funktion, nemlig at beskytte flertalsreligionen mod kritik, hvilket kan medføre forfølgelser af andre religiøse retninger. Set isoleret fra en dansk kontekst kunne man måske være bekymret for, at afskaffelsen af denne paragraf signalerer en holdning om en dårligere beskyttelse af religiøse minoriteter.

Set internationalt kan det være et vigtigt signal til stater, der bruger blasfemiparagraffer til at svække religionsfriheden, om at en sådan lovgivning ikke er foreneligt med et retssamfund. Da Adventistkirkens mission omfatter et globalt virkefelt, kan vi håbe, at det er denne effekt afskaffelsen af blasfemiparagraffen har fået. Og vi må også håbe, at den nu påtænkte ændring af straffeloven ikke bliver brugt som argument for forfølgelser af religiøse mindretal rundt om i verden.

Man kan overveje, om det primært bør være mindretals religioner, der beskyttes. Flertalsreligionens tilhængere i et land står stærkere end mindretallene og må muligvis kunne tåle mere. Af de to domme der historisk blev afsagt, var den ene i et tilfælde med en nazistisk forhånelse af et jødisk mindretal i det andet tilfælde var det vel nærmest en slags utilbørlig omgang med præstekjoler og dåbsritualet for folkekirken. I et stærkt islamistisk land kan en afbrænding af fx et tørklæde måske opfattes som en protest mod et undertrykkende regime, mens en afbrænding af koranen i Danmark potentielt kan opildne til had mod en bestemt religiøs minoritet.

Set i historisk perspektiv, var der efter grundlovens indførelse i Danmark – og før indførelsen af blasfemiparagraffen - flere tilfælde, hvor kristne forkyndere fik begrænset deres ytringsfrihed eller er blevet straffet for ytringer, der blev vurderet forhånende mod fx folkekirken. Her var det bl.a. baptistpræsten Søren Hansen, der sad i fængsel for udgivelsen af en smædevis om folkekirkens præster og barnedåben, og lægprædikanten Mogens Abraham Sommer som havde gentaget Søren Kierkegaards meget hårde ord også om folkekirkens præster. Disse to personer sad flere gange fængslet formentlig for en overtrædelse af den daværende presselov.

Dansk amerikanske adventister valgte at udgive disse fængslede prædikanters tekster i deres dansksprogede medlemsblad *Advent Tidende* i USA, for derefter at sende bladet tilbage over Atlanten til sympatisører i de frikirkelige kredse i Danmark. På den måde kunne de forbudte ytringer alligevel læses uden for fængslet medens dem, der havde ytret dem, sad inde. Adventisterne tog i dette tilfælde afstand fra selve sprogbrugen og ordlyden i ytringerne, men valgte at udgive dem i protest mod fængslingen og censuren. Man kan forestille sig, at der vil være nogen, der vil finde lignende måder at omgå loven som i dette historiske eksempel.

Det er vigtigt, at der er plads til religionskritik og ytringsfrihed. Samtidig er det godt, hvis myndighederne kan finde måder at beskytte minoriteter mod hadske ytringer, der opildner til forfølgelse eller had. Hvis man i loven indskrifter, at det særligt er minoritetsreligioner, der beskyttes, kunne det måske endda bruges udenrigspolitisk til at rette en kritik af den forfølgelse, der sker i flertalsreligionens navn i visse af OIC-landene.

At man vil forbyde utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for trossamfund kan ses som en måde at beskytte visse befolkningsgrupper, men det kan samtidig blive meget kompliceret af afgøre, hvad der er utilbørligt og hvilke genstande, der har væsentlig religiøs betydning. Vil man kunne forestille sig situationer, hvor en religiøs genstand kan anvendes til at forfølge en minoritet? I et sådant tilfælde skulle denne genstand helst ikke være beskyttet mod at blive udsat for en protesterende handling.

Må lovgiverne få visdom til at formulere lovgivning, der tager hensyn til de mange aspekter, som dette involverer.

Med venlig hilsen



Lasse Bech, næstformand



Med denne erklæring udtrykker Tegnerforbundet af 1919 modstand mod Regeringens forslag om at kriminalisere 'utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for trossamfund'.

Forslaget lyder:

Der lægges med det kommende lovforslag op til at indsætte et stk. 2 i straffelovens § 110 e, hvorefter den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds gør sig skyldig i utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Argumentation imod lovforslaget:

Lovforslaget er så løst formuleret, alt andet end 'afgrænset og præcist', at det i praksis giver mulighed for uendelige fortolkninger, hvilket betyder at 'nålestiksoperationer' mod 'utilbørlig opførsel', kan ramme hvem som helst, når som helst. Den begrænsning af danskernes ytringsfrihed, som blasfemiparagraffen udgjorde, og som folketinget fjernede i 2017, kommer med det nye lovforslag tilbage i en langt værre udgave, med uforudsigelige konsekvenser. For alle der ytrer sig kunstnerisk. For alle der ytrer sig offentligt. For alle der ytrer sig. Ja, for alle, der opholder sig i Danmark.

Tegnerforbundet af 1919

www.tegnerforbundet.dk

Maj Ribergård, forperson · mail: maj@ribmunk.dk

Fra: Tonni Nielsen <toveni13@gmail.com>

Sendt: 21. september 2023 19:29

Til: £Strafferetskontoret (951s18) <Strafferetskontoret@jm.dk>

Emne: Grundlovsændring vedr ytringsfrihed

Jeg er lodret imod en indskrænkning af min ytringsfrihed vedr religiøse symboler. Der er ingen grund til at tilsidesætte vores grundlovssikrede ret til at ytre os for at tækkes diktaturer over hele den muslimske verden. Demokratiet er tilsidesat med dette lovforslag, der kun er til for at købmanden Løkke Rasmussen kan redde nogle få ligegyldige arbejdspladser, der sagtens kan få andre jobs istedet.

Tonni Vestergaard Nielsen

København, 19. september 2023

Høringssvar vedr.: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Inden Trykkefrihedsselskabet afgiver sine bemærkninger til ovenstående lovforslag, skal jeg gøre Strafferetskontoret opmærksom på, at foreningens høringssvar fremsendes selvom Trykkefrihedsselskabet ikke er optaget på høringslisten og derfor ikke har fået lovforslaget fremsendt, hvilket jeg antager er en fejl eller en forglemmelse: lovforslaget rummer en meget væsentlig indskrænkning af ytringsfriheden, hvorfor Trykkefrihedsselskabet som Danmarks største ytringsfrihedsorganisation helt indlysende skal være på høringslisten.

Trykkefrihedsselskabets bemærkninger til lovforslaget:

Trykkefrihedsselskabet protesterer på det kraftigste mod regeringens lovforslag om at kriminalisere ”utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund”. Der er tale om et lovforslag, der med sin formulering ikke, som påstået, er en ”nålestiksoperation” mod koranafbrændinger, men et frontalangreb på ytringsfriheden, fordi det med sin formulering åbner en ladeport af fortolkningsmuligheder og dermed de facto udgør en blanco check for allehånde indgreb og forbud mod at ytre sig kritisk over for religioner, religiøse magthavere og i princippet alt derimellem.

Hvem skal i realiteten definere, hvad det enkelte trossamfund betragter som en ”genstand med væsentlig religiøs betydning”? Skal domstolene fastlægge en (umulig) generisk definition – eller lægge det enkelte trossamfunds (lige så umulige) definition til grund i den enkelte sag? Hvad hvis der opstår diskrepans mellem domstolenes vurdering og det enkelte trossamfunds? Kan man ikke med rette forvente en mere udvidende fortolkning af gummibegrebet ”genstand med væsentlig religiøs betydning” jo mere krænkelses- og trusselsparat et trossamfund er? Og er retsstaten i så fald ikke ude på en glidebane mod opløsning og anarki, når civile grupper ad bagvejen kan opnå en definerende magt, der rettelig tilhører staten?

Det fremgår af bemærkningerne, at forbuddet mod utilbørlig behandling af ”genstande med væsentlig religiøs betydning” ”som udgangspunkt” ikke vil omfatte ”tegninger, figurer m.v.,

medmindre disse i sig selv har væsentlig religiøs betydning for trossamfundet, som det f.eks. er tilfældet med krucifikset i katolicismen eller mezuzah i jødedommen”. Rent bortset fra det indlysende indgreb i f.eks. den kunstneriske frihed som dette forbud vil indebære, er det som lovforslaget er formuleret et åbent spørgsmål, om ikke en krænkelssparat muslim vil kunne støtte ret på, at en satiretegning af profeten Muhammed netop er en genstand med væsentlig religiøs betydning alene i kraft af koranens forbud mod afbildning af profeten?

Lovforslaget skaber en meget usikker retstilstand, fordi det hviler på den svigtende forudsætning, at man via lovgivning kan beskytte krænkede følelser. Det er en grundpræmis for et stærkt demokrati, at ytringsfriheden er ukrænkelig, når det gælder kritik – ikke bare af religiøse og politiske magthavere, men især af religioner og ideologier. Følelser er pr. definition subjektive og kan som sådan ikke have noget retskrav uden overhængende risiko for at ende i lovløshed og en dramatisk amputeret ytringsfrihed. Ikke desto mindre er det, hvad regeringen lægger op til med dette lovforslag.

Hvis det gennemføres, vil det være en katastrofe.

På Trykkefrihedsselskabets vegne

Aia Fog
formand

Trykkefrihedsselskabet af 2004
trykkefrihed@trykkefrihed.dk
Postboks 129, Gladsaxe Distributionscenter
Tobaksvejen 4
2860 Søborg

Vestre Landsret Præsidenten



Justitsministeriet
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

4. september 2023

J.nr.: 23/41163-2

Sendt pr. mail til strafferetskontoret@jm.dk

Sagsbehandler: Lars B Olesen

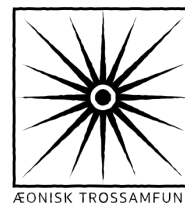
Justitsministeriet har ved brev af 25. august 2023 (sagsnr. 2023-10-1123) anmodet om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund).

I den anledning skal jeg meddele, at landsretten ikke ønsker at udtale sig om udkastet.

Med venlig hilsen

Jens Røn

21-09-2023



Vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund)

Æonisk Trossamfund har med Justitsministeriets brev af d. 25 august 2023 (Justitsministeriets sagsnr. 2023-10-1123) modtaget forslaget om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund). Justitsministeriet har samtidig bedt om at modtage trossamfundets udtalelse om lovforslaget.

Et hensyn, som er vigtigt for trossamfundet, er at der i vores rituelle praksis til tider foretages rituelle afbrænding af genstande. Nogle gange privat, nogle gange offentligt. Vi mener at ilden og røgen bringer genstanden for guderne som offer som glædes hermed. For os er afbrænding af genstande derfor ikke kun destruktivt eller utilbørligt; det er en positiv og hellig handling. Vi anerkender, at dette kan forstås anderledes af andre trossamfund, men vi ønsker at understrege den dybe betydning, det har for vores tro.

I forslaget til loven er der potentiale for, at et hvilket som helst andet trossamfund kan finde vores rituelle afbrænding af genstande utilbørlig. Det er praktisk talt umuligt på forhånd at vide, hvilke genstande der har særlig religiøs betydning. Ikke kun for godkendte trossamfund som vores, men for alle trossamfund i Danmark.

Æonisk Trossamfund ønsker desuden at værne om ytringsfriheden, som, på trods af at den allerede er begrænset, alligevel er et gode i samfundet. Vi mener dog ikke, at formålet med ytringsfriheden er at kritisere allerede marginaliserede troende i mindre trossamfund i Danmark. Men skal benyttes til magtkritik af herskende klasser og systemer inden for det samfund, hvori den anvendes. Præcis som oplysningstiden profeter, med idealer inspireret af antikken, foreskrev det.

Desuden er spørgsmålet om den kunstneriske frihed og udfoldelse også særdeles vigtigt for os, især når det benyttes til samfundskritik af magthavere og herskende strukturer, som i givet fald undertrykker de svageste i samfundet og i ikke mindst kunstneren selv. Kunsten har igennem årtusinder ændret form og dermed ændret udtrykket for vores samfund. Det ville være tåbeligt at mene, at kunstens udtryk skulle fastfryses indenfor nogle former som begrænser muligheden for kreativ destruktion.

Æonisk Trossamfund ser heller at lovforslaget forkastes, men at straffelovens § 266b udvides til at omfatte de handlinger som lovforslaget har til hensigt at forhindre. Vi mener, at der på den måde vil blive lagt større vægt på beskyttelse af især marginaliserede minoritetspersoner og grupper. Samtidig vil ytringsfriheden stadig kunne bevares i politiske og kunstneriske sammenhænge til kritik af majoritetsgrupper og -religioner i samfundet som oprindeligt intenderet.

Østre Landsret
Præsidenten



Justitsministeriet
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

1. september 2023

J.nr.: 23/40898-2

Sendt på mail til strafferetskontoret@jm.dk

Sagsbehandler: Rikke Søndergaard
Larsen

Justitsministeriet har ved brev af 25. august 2023 (sagsnr. 2023-11-1123) anmodet om eventuelle bemærkninger udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund).

I den anledning skal jeg meddele, at landsretten ikke ønsker at udtale sig om udkastet.

Med venlig hilsen


Carsten Kristian Vollmer


Ellen Busck Porsbo

To alternativer til regeringens koranlov er bedre og nemmere

Oluf Jørgensen, forskningschef emeritus (mediejura), Danmarks Medie- og Journalisthøjskole

Publiceret som kronik i Berlingske 6. september 2023

Det er vigtigt, at ytringsfrihedens grænser i Danmark fastsættes ud fra demokratiske værdier og ikke som regeringens forslag bygger på eftergivenhed for stærke magter og truende terrororganisationer. Bedre og nemmere løsninger kan opnås ved præciseringer i "racismeparagraffen" og ordensbekendtgørelsen.

Regeringens lovforslag bygger på udenrigs- og sikkerhedspolitiske hensyn

Regeringen vil stoppe koranafbrændinger med et lovforslag, der forbyder *"utilbørlig behandling af en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan."*

Lovforslaget bygger primært på udenrigs- og sikkerhedspolitiske hensyn og er placeret i straffelovens kapitel om forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed. Bestemmelsen sættes ind som tilføjelse i straffelovens § 110e, der i forvejen omfatter *"den, der offentlig forhåner en fremmed nation, en fremmed stat, dens flag eller andet anerkendt nationalmærke..."*. [Lovforslaget](#) er sendt i høring frem til 22. september.

Regeringen lægger vægt på, at afbrænding af andre nationers flag allerede er omfattet af § 110e, men hensynet til ytringsfriheden har stor vægt, når der demonstreres mod nationers undertrykkelse af menneskerettigheder. Der har været mange afbrændinger af flag, men ingen straffesager om afbrænding siden 1930'erne.

Der er ingen nyere retspraksis at bygge på, og regeringens tilføjelse til § 110e vil give yderligere vanskeligheder. Hvad er *"utilbørlig"*, og hvilke genstande har *"væsentlig religiøs betydning"*? Endnu vanskeligere bliver det at anvende begrebet *"trossamfund"*, der ifølge lovforslagets bemærkninger omfatter *"et fællesskab, hvis medlemmer samles om en tro på magter, som står over mennesker og naturlove, efter udformede læresætninger og ritualer. Det vil ikke være et krav, at trossamfundet er registreret som anerkendt efter trossamfundsloven."*

"Racismeparagraffen" bygger på demokratiske værdier

Danmark var det første land, der forbød hadefuld hetz mod befolkningsgrupper. Det blev vedtaget af Rigsdagen i 1939 med henvisning til *"de i den nyeste Tid opdukkede Foreteelser som Forfølgelse af Racer, Trossamfund m.v."* Det er værd at huske.

Formålet var at beskytte befolkningsgrupper mod at blive gjort til sydebukke af nazisterne. På baggrund af de forfærdelige forfølgelser under 2. verdenskrig blev det danske forbud efter krigen fulgt op med internationale konventioner mod hadefuld hetz.

Efter nogle udvidelser omfatter straffeloven § 266b nu: *"Den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro eller sit handicap eller på grund af den pågældende gruppes seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika."*

Denne regel, der ofte kaldes "racismeparagraffen", er placeret i straffelovens kapitel om *"freds- og ærekrænkelser"*. Den bygger ikke på udenrigs- eller sikkerhedspolitiske hensyn og beskytter befolkningsgrupper, selvom de er små og uden støtte nogen steder. "Racismeparagraffen" bygger på demokratiske værdier og bidrager til at styrke ytringsfriheden for befolkningsgrupper.

Blasfemiparagraffens fjernelse gav ikke grønt lys for koranaftændinger

I debatten om koranaftændinger bliver ofte henvist til, at den gamle blasfemiparagraf kunne have været anvendt, men blasfemiregler er afskaffet i de fleste vestlige demokratier, og Folketinget fjernede reglen i 2017. Der blev kun rejst tiltale for blasfemi i tre tilfælde siden 1933. I stedet er § 266b brugt ved grov hetz mod religiøse overbevisninger.

Det juridiske grundlag for Folketingets beslutning om at fjerne blasfemiparagraffen findes i [Straffelovrådets betænkning](#) 1548.2014, hvor det bl.a. blev vurderet, om det ville blive lovligt at afbrænde hellige skrifter (side 18-20). Ifølge Straffelovrådet kan det principielt tænkes, at afbrænding kan ske uden at nogen bliver forhånet, men rådet tilføjede, at det i praksis kan tolkes som hån eller nedværdigelse af mennesker, der tror på den pågældende religion og dermed er omfattet af § 266b.

Straffelovrådet henviste til en række domme, hvor hadefulde ytringer mod en religion også blev tolket som hån eller nedværdigelse af de troende. Rådet forklarede, at § 266b også kan anvendes over for symbolske handlinger og henviste til en landsretsdom, der dømte for en Ku Klux Klanagtig afbrænding af kors foran et hus med tyrkiske beboere.

Rasmus Paludan og nogle meningsfæller har i de senere år gang på gang arrangeret afbrændinger af koranen foran skoler, moskéer og ambassader. Afbrændinger er ledsaget af smædeord mod islam og nogle gange med opfordringer om at tilsvine koranen med urin og afføring. Optagelser er lagt på nettet med henblik på udbredelse i alle lande.

På baggrund af Straffelovrådets vurderinger ville det være nærliggende at rejse tiltale for sådanne koranaftændinger efter § 266b, men rigsadvokaten har ikke fundet grundlag. Det er derfor ikke blevet prøvet ved domstolene, om offentlige koranaftændinger og tilsvininger er strafbare, og politiet har måttet bruge mange ressourcer på at beskytte Paludans besynderlige arrangementer.

Alternativ 1 til regeringens forslag: Ordensbekendtgørelsen kan præciseres

Ordensbekendtgørelsen er udstedt af justitsministeren på grundlag af politiloven. Den giver bl.a. politiet adgang til at gribe ind mod *"fornærmelig eller lignende optræden, der er egnet til at forstyrre den offentlige orden."* og *"uanstændig eller anstødelig opførsel, der er egnet til at forulempe andre eller vække offentlig forargelse"* (§ 3, stk.1 og 2). Overtrædelse af ordensbekendtgørelsen kan rammes af bøde.

Min vurdering er, at afbrænding af hellige skrifter og lignende forhånelser også kunne være standset som overtrædelser af ordensbekendtgørelsen. Der er tale om "fornærmelig" eller "anstødelig" opførsel ligesom skrigen, råben og urinerende på offentlige steder. I stedet er ytringsfriheden blevet brugt som et tyndt argument til at beskytte koranaftændinger.

Justitsministeren kunne hurtigt rette op på denne tilstand ved at præcisere i ordensbekendtgørelsen, at bogafbrænding og lignende forhånende adfærd ikke må finde sted på offentlige steder.

Alternativ 2: "Racismeparagraffen" kan præciseres

Offentlig bogafbrænding signalerer nu som tidligere, at ytringer skal undertrykkes. Hån og nedværdigelse af en befolkningsgruppe signalerer nu som før, at den ikke skal respekteres.

Når rigsadvokaten ikke mener, at den gældende formulering af § 266b giver grundlag for at rejse tiltale, er det nødvendigt med en præcisering. Det kan ske ved en lille ændring i lovteksten, hvor ordene *"udtalelse eller anden meddelelse"* erstattes med *"meddelelse eller handling"*.

I lovforslagets bemærkninger kan præciseres, at bestemmelsen også kan anvendes ved afbrænding og andre former for hån og nedværdigende behandling af hellige skrifter.

En præcisering af § 266b vil være nemmere at arbejde med end regeringens forslag. Anklagemyndighed og domstole har anvendt § 266b i mange sager og har etableret en rimelig klar retspraksis, selv om der er vanskelige grænsetilfælde. Konkrete indgreb skal vurderes i lyset af ytringsfriheden, og den omfatter kun grove forhånende ytringer, der lægger en befolkningsgruppe for had f.eks. som led i politisk propaganda.